

СРПСКА

ПРЕЧ

СЛОБОДНЕ НОВИНЕ ● БРОЈ 24 ● 22. ЈУЛ 1991. ● 40 ДИНАРА

СРПСКА ВОЈСКА

ДА ИЛИ НЕ?

ИТАЛИЈА 2200 ITL, ФРАНЦУСКА 6,30 FRF, ШВАЈЦАРСКА 3,50 CHF, ШВЕДСКА 25 SEK, АУСТРИЈА 30 ATS, СР НЕМАЧКА 5,80 DEM, БЕЛГИЈА 40 BEF,
ХОЛАНДИЈА 4 HFL, ГРЧКА 500 GRD, НОРВЕШКА 25 NOK, ДАНСКА 25 DKK

ОБЕЛЕЖЈА НА УНИФОРМИ СРПСКОГ ВОЈНИКА

ОРУЖЈЕ ЗА „БЛИСКУ БОРБУ“

ЧЛАН КОМИТСКИХ ОДРЕДА

УДАРНА ТРОЈКА

ПРАВАЦ — НЕПРИЈАТЕЉ!

FORMULA

FORMULA

Жур

нови производ
Врање

Имајте при руци формулу

Да се лакше прикључите онима који имају свој стил → понудите им своју цигарету ... **FORMULA**

Биће задовољни, јер **FORMULA** поседује све квалитете отмене цигарете.

Пише: Богољуб ПЕЈЧИЋ

РАТ СИРОТИЊЕ

Дуго припремано самоуништење Југославије, чију су генералну пробу фасцинантно извели подалпски бечки кочијаши, имало је заправо циљ самоуништења Србије, будући да су сви њени погребници благовремено уочили несложне и завађене Србе, вођене глумим, слепим и бахатим Слободаном Милошевићем, који ни једног тренутка није показивао жељу да буде председник свих Срба, комуниста и некомуниста.

Непоколебљив у мржњи према већини свог народа опозиционо опредељеног, Слободан Милошевић је пристао да буде реликт коминтерновског политичара са уламћеним смерницама совјетског комесара Луначарског да је комунистима потребна мржња, а не љубав и да се само мржњом и прогонима може победити сопствени народ.

Мржњом до победе господин Милошевић је стигао и на последњим изборима. Ригидним упозорењима да је опозиција „скуп лудака“ сејач хаоса, насиља и рата, успео је да динстанцира Србе од Срба, одобравајући погром „свесних елемената“ над класним непријатељима — фантомима мрака. Србију и Србе није припремао на самоодбрану, Србију је припремао на обрачун са Србима. Апликацију те идеје, која би и за једног Туђмана била суманута, демонстрирао је 9. марта. И док су се Хрвати, Словенци, Шиптари и муслимани бавили својим пословима, председник Србије је последњих годину дана смишљао како да се отараси Вука Драшковића и његове странке. Желећи да то на сваки начин операционализује кроз „институције система“ и ван њега, Србија је изгубила можда судбоносни корак самоодбране и то када су већ биле подигнуте усташке постаје на 100 километара од Београда.

На разуман позив организовања српске војске, господин Милошевић је остао верник југословенске армије у расулу, у којој још није утврђена тачна димензија издаје и ко је све коме пуцао у леђа. Уколико се, ипак, оваква армија у времену мораторијума преобрати у српску војску, како наговештава његов страначки пријатељ господин Шешел, она ће неминовно задржати сва идеолошка обележја оне распаднуте, са тежњом да конзервира садашњи политички режим или инаугурише други облик неокомунизма. У обе варијанте добитници ће бити тандем господе Милошевић-Шешел, а укупни губитник остаће Србија.

Територијалци као резервни ослонац партије на власти, уколико догађаји са армијом крену нежељеним правцем, више су налик на партизански башибозлук, него ли војску спремну на офанзивна дејства изван својих атара. Пример са панчевачким резервистима који су провалили у скупштину општине и готово пребили њеног председника, вишеструко је поучан о „бојевој готовости“ понижених родољуба са прангијама трофејног оружја и заповедницима других националности, који су их приморавали да пребивају по свињцима и вијају сеоске кокошке не би ли гладни преживели.

Не може бити онда случајно што је одзив за ову врсту војске, бар у Београду, био катастрофалан: властима се пријавило само 27 посто резервиста. Већина се скривала и још увек крије код рођака, а они из богатијих кућа налазе се на дугим туристичким турама по белом свету. Занимљиво је онда и питање где се у овом тренутку налазе синови партијских првака, посланика и високих државних чиновника, као и колико је њих укључено у територијалну одбрану. Панчевци тврде да је и овај рат, само рат градске сиротиње и понеког сеоског паора.

Слаб одазив резервиста не побија тврдњу да „Србин радо иде у војнике“. Није, дакле, реч о другом народу, реч је о неподношљивости петокраке с којом су у лажима стасале две генерације. Трећа, очигледно не жели да служи пропалој идеји комунизма, онима који су на њих 9. марта упућивали тенкове и полицијске псе. Они су се већ изјаснили за своје националне симболе, за своју српску војску којој су своје потписе дали десетине хиљада гардиста.

Узнемирена партија на власти, масовним одазивом гардиста, у дослуху са генералском — СК Покретом за Југославију, полујавно наоружава присталице појединих националних странака, стављајући их под команду пензионисаних Брозових официра. Српски покрет обнове одлучно је одбио да његовим гардистима командују последњи чувари комунистичког режима и да се боре за њихове циљеве. Слање деце на сремски фронт у режији СПС и СК — Покрета за Југославију понављање је биолошког уништења српског народа, нашта СПО никада неће пристати. Терет тога рата морају понети они који су га призивали, а млади могу бити само последња одбрана у редовима Српске гарде и под командом стручних и угледних личности.

Откада је први убица у историји човечанства, у своју одбрану, рекао Творцу да он није „чувар брата свога“, мало је злочинаца који се кају за почињено злодело. Комунисти су у томе без премца: жртвоваће цео народ без кајања, па и оне несрећнике по српским крајинама с којима декларативно саосећају, макар овладали само Авалом.

БОЖЕ ПРАВДЕ **(српска народна химна)**

Боже правде, ти што спасе
Од пропасти до сад нас!
Чуј и од сад наше гласе,
И од сад нам буди спас!
Моћном руком води, брани
Будућности српске брод;
Боже спаси, Боже чувај
Српску земљу, српски род!
Српске земље Боже чувај,
моли Ти се српски род!

Сложи српску браћу свуда
На свак дичан, славан рад;
Слога биће пораз врагу
А најјачи српству град!
Нек на српској блиста грани
Братске слоге златан плод;
Боже спаси, Боже чувај
Српску земљу, српски род!
Српске земље Боже чувај,
моли ти се српски род!

Из мрачнога сину гроба
Српске слоге нови сјај
настало је ново доба;
Нову срећу Боже дај!
Отаџбину српску брани,
Шествековне борбе плод;
Боже спаси Боже чувај
Српску земљу, српски род!
Српске земље Боже чувај
Моли ти се српски род!

СЛОБОДНЕ НОВИНЕ
ИЗДАЊЕ СЛОБОДНИХ
НОВИНАРА

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ
УРЕДНИК:
БОГОЉУБ ПЕЧИЋ

УРЕЂУЈЕ РЕДАКЦИЈСКИ
КОЛЕГИЈУМ

ДИЗАЈН: ДЕЈАН ЂУРОВИЋ

САРАДНИЦИ: Славица Лазић,
Александар Цветковић,
Милован Бркић, Сандра
Петрушић, Александра
Јанковић, Душко
Богдановић, Зоран Петканић,
Драгослав Грујић, Драган
Барјактаревић, Веран Матић,
Војкан Ристић и Ђорђе Вукоје
(фоторепортер).

СЕКРЕТАР РЕДАКЦИЈЕ: ТАТЈАНА
ГОЕШЕВ

АДРЕСА РЕДАКЦИЈЕ: Народни
фронта 43/IV, соба 23,
телефон 683-952 и 642-233,
локал 149, 11000 Београд.

Жиро-рачуни: динарски
60801-603-27652, девизни
60811-620-128-25731-74956-
33 (са назнаком за „Српску
реч“).

Телефакс: (011) 683-952.

Претплата: 900 динара
годишња, 450 динара
полугодишња. За
иностранство 150 ДЕМ или 90
УСД.

Лист излази сваког другог
понедељка.

Рукописи и фотографије се не
враћају

Штампа ДП „Борба“ Косовска
26, Београд

Мишљењем Секретаријата за
информације Републике
Србије број 413-01-221/91-01
од 15. фебруара 1991.
године одређена је стопа
пореза од 3%.

ДА ИЛИ НЕ?

СРПСКА ВОЈСКА

МОЖЕ И МОРА

Стр. 10-19.

ГЕНЕРАЛ КАДИЈЕВИЋ

ОН КАД МИСЛИ... МИСЛИ!

Стр. 20

МАФИЈА У ИНТЕРЕКСПОРТУ

ЉУБИЧИЋИ, МИЛОШЕВИЋИ...

Стр. 29

СРПСКА КОАЛИЦИОНА ВЛАДА

НЕ, ХВАЛА!

Стр. 32-33

КО ВЛАДА СРПСКИМ ПРАВОСУЂЕМ?

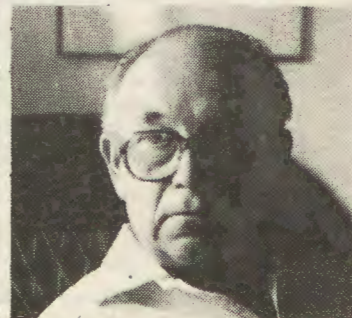
УЗ'О ДЕДА УНУКА...

Стр. 31

„СРПСКА РЕЧ“ РАЗГОВАРА СА

РАТКОМ БОЖОВИЋЕМ,

ЂОРЂЕМ ЛЕБОВИЋЕМ,

ДАРКОМ СЕЛИМОВИЋ.

ФЕЉТОН „СРПСКЕ РЕЧИ“

ДИМИТРИЈЕ ЉОТИЋ ПОНОВО МЕЂУ СРБИМА

Стр. 60-65

ЕНТУЗИЈАСТ

У време док се на све стране пуцало, док су жене по Скупштини Србије тражиле своје синове-војнике од људи који не знају ни где им је њихово рођено дупе и док се са сваке стране од председника Републике тражило да „нешто предузме“, исти је предузео радикалне и храбре кораке. Усред фрке делио је седмојулске награде, односно по 40 милијарди „најзаслужнијима за срећу и просперитет Србије“.

Сумња се да су управо због новчаног дела награђени све признали одмах и да се само због тога нису опирали док су им награде уручиване.

ИЛУЗИОНИСТ

Нешто касније (захтеви да „нешто предузме“ трајали су и даље несмањеном жестином) председник Републике одликовао је и учеснике рата од 1914-1918.

Тек да се „ни у овим тешким тренуцима не заборави историјска улога српских комуниста, под чијим се непосредним руководством десило све оно што је претходило историјској Осмој седници.

СВАШТА!

Неко нас, тамо у свету, очигледно мрзи. Док овде у земљи међусобно не разговарају ни два ока у глави наш „финансијски стручњак“ Жарко Трбојевић бива изабран за једног од заменика извршног директора Међународног монетарног фонда. Као, четворогодишњи мандат почиње да му тече од 1. августа. Овде је то протумачено непољуљаним (и поред свега) поверењем ове институције у нашу земљу.

Било како било, овог „стручњака“ треба под хитно избацити из ММФ-а. Ако нам већ председника државе бира чак премијер Луксембурга, онда и кредите треба да нам обезбеђује најмање неки финансијски стручњак из Бијафра.

ТУТА

А Стипе Месић, иако тако кратко на функцији шефа државе, већ бриљира к'о Борисав Јовић у најбољим данима. Свако дете на тути већи је дипломата од њега. У европском

листу „Јуропиен“, изјављује како је Слободан Милошевић нови европски Хитлер.

Не знамо ко или шта стоји иза овакве нетактичне изјаве једног шефа једне државе. Мора да му је Туђман, после конспиративног судара са Милошевићем у Карађорђеву, признао да се осећа као — Ева Браун.

ПОДЕЛА

У једном страном листу, опет, Фрањо Туђман тврди да би подела Босне и Херцеговине на три дела било најбоље решење југословенске кризе. Алија Изетбеговић узвраћа да би то било најгоре решење.

Враг би га знао шта је најбоље а шта најгоре. Можда је ипак најбоље да све до Јајца припадне Србији, а све повиш Јајца Хрватској.

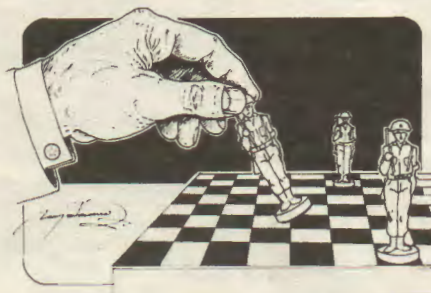
ТУРИЗМОЛОГИЈА

Очевици причају да су ексклузивна туристичка места у Хрватској празна к'о Месићева глава. Прође тек по који домородац носећи брашно, шећер и уље за ратне резерве.

Устани, Бане Јелачићу, да видиш шта су ти резерве!

МУПОВЦИ

Има много индиција да гладни и жедни Срби из јужне Србије одлазе да за неких

2.000 марака служе муповски рок у МУП-у Хрватске. И то баш у ситуацији када декинтирани и до голе коже огољени МУПХ ем радикално смањује плате и својим, хрватским плаћеницима, ем и тако смањене исплаћује са све већим закашњењем.

Баш имамо среће! Прво даш зајам за препород Србије, затим кредитираш препород Хрватске, па те онда укопају препоручени Срби зато што си препорађао Хрватску. За исплату обвезница гарантује држава!

СОЛИДАРНОСТ

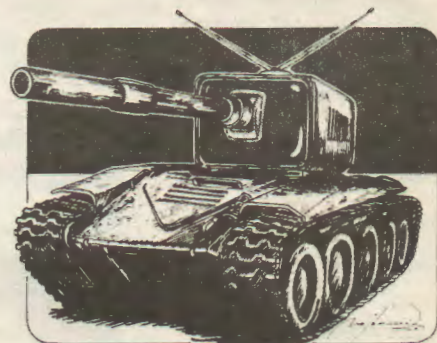
Све је више и оних који нас салећу по улицама, кафанама и бензинским пумпама, тражећи „добровољни прилог за угрожене Србе из Хрватске“. У замену за новац добијете значку неког ловачког друштва или бившег ССОЈ-а, а у најбољем случају можете добити нешто што асоцира на значку за добровољне даваоце крви.

Српска влада, међутим, није наивна. Зацртала је да се по средњорочном плану испита који су то „угрожени Срби“ и ко иза њих стоји!

ДОБРОВОЉЦИ

Инадалеко чувена хуманистичка организација Савез комуниста — Покрет за Југославију одлучила је да ангажује добровољачке јединице, које ће се борити против растурања Југославије.

Штаке, катетери, протезе и слушни апарати добровољцима ће се делити по месним одборима СК-ПЗЈ, а носачи носила биће ангажовани из редова цивилне заштите, уколико не буде падала киша.

ОБИЛАЗАК

Много оптимизма у српски народ унела је недавна посета Слободана Милошевића неким јединицама Територијалне одбране. Том приликом председник Републике изјавио је да је иста феноменално опремљена и оспособљена, а да бројчано увелико превазилази обједињене снаге противника.

Шта ти је политичарска вештина! Кад човек све то одслуша постане убеђен да је ТО оспособљена готово као сама Југословенска народна армија.

АНКЕТА

А „Јутел“ обавештава како се неки добровољци у Босни и Херцеговини ангажују посредством анкете, у којој је једно од питања: „Да ли можете убити дете од једне године?“ Не каже се нити о којој се организацији ради, нити о њеном републичком пореклу.

Многи гледаоци „Јутела“ вероватно су одмах помислили на Шешеља, али — нема панике. Да је у питању његово масло питање би било: „Да ли можете убити дете од годину дана зарђалом кашиком, тако да се не зна како је дошло до смрти?“

након Шешељеве промотивне бламаже у српској скупштини и јавног подилажења усхићеним комунистима“.

Као и све друго, и ово, међутим, има и своју другу страну. Прича се, наиме, да је лидер српских четника најоштрије замерио свом претпостављеном, Слободану Милошевићу, што га је заобишао при додели седмодневних награда. Прича се, исто тако, да га је овај утешио обећавајући му да ће грешку исправити и то најкасније 29. новембра.

ЦЕНА

У оншалантнијим српским информативним медијима почела је лицитација око тога колико ће да кошта евентуална будућа српска војска. Неки као доњу границу помињу 50, а неки и циглих 100 милијарди долара.

И то мимо оних 345 долара, које Зеленовић за сваки случај чува у републичкој каси.

ПРЕДСЕДНИШТВО

Председништво Југославије непрестано доноси некакве закључке, којима доприноси одржању мира у земљи.

Под земљом је већ поприличан метеж.

РАЗЛОЗИ

Јанезу Дрновшеку, изгледа, понестaje разлога због којих не присуствује сеансама колективног шефа државе. Прво су то били политички, затим саобраћајни, а сад полако

прелази и на биохемијске и медицинске.

То је потпуно разумљиво. Јер, цепање на Дрновшеков начин је у Словенији, па и у Хрватској, чисто медицинска категорија. У заосталој Србији још увек је чисто — кривична.

НЕСТАНАК

На овим просторима многи народи су настајали и нестајали. Тако се присећамо реторичког питања др Ивана Бурића да ли је можда српски народ тај који ће са ових

простора први да нестане или да се утопи у друге. Присетимо се само Илира, Трачана, Келта...!

Тачно је да након Осме седнице више немамо пријатеља. О томе имамо и своје мишљење, али се не слажемо с њим. Поготово не након што је Слободан Милошевић обишао јединице Територијалне одбране.

Г. ДОШЕН

ПОЕНИ

Кад смо већ код Шешеља не треба изгубити из вида да је велики део његових присталица одустао од подршке свом идолу

ОБАВЕШТЕЊЕ

Обавештавамо читаоце „Српске речи“ да смо се преселили у нове просторије у Бранковој улици бр. 13-15, спрат V и VI, телефони 011/628-242, 624-598, телефакс 011/620-891.

ЦРВЕНИ ВОЈВОДА СА СВОЈИМ ЦРВЕНИМ ЧЕТНИЦИМА У МЕНЗИ КАСАРНЕ "СЕЦАМ КОМЕСАРА РАВНОГОРСКИХ"

СРПСКА ВОЈСКА, ДА ИЛИ НЕ: УСТАВ, ЗАКОНИ И ПРОФЕСИОНАЛИЗАМ

СТРАСТИ ПАРТИЈЕ ИЛИ СНАГА ДРЖАВЕ

Република Србија мора да има своје оружане снаге, чија ће моћ и бројност зависити од објективних могућности, а не од лукних жеља. Оне морају да буду засноване на Уставу и другим прописима, да буду професионализоване и не служе ниједној странци. Да на највреднијим традицијама негује високу националну свест.

Пише: **Владан А. Васиљевић**

Могући исходи дубоке југословенске кризе већ одавно бацају у бригу сваког ко смогне снаге да озбиљно размишља о неминовности и немилосрдности све убрзанијих збивања. Та и таква страховања у потпуности се потврђују током последњих петнаестак дана. У суочавању са они, како примећује Л. Којен, последњим тренутком који је „готово прошао“. Јер огромна заблуда која се преко седам деценија, а нарочито последњих пола столећа, упорно сматрала коначним решењем за заједнички живот народа на југословенском простору одбројава неколико преосталих часова свог јадног и заморног живота. Југославија од 1. децембра 1918. године рушена је систематски и изнутра и још више споља. Она друга, цинично названа и даље неуморно називана у појединим крајевима АВНОЈ-ска пашће као жртва сопствених „градитеља“ којима је рушилаштво доказана генетаска особина. Туђини ће им припомоћи само тамо и толико где и колико њима нестане снаге. Биће то довољно да се после економске и технолошке зависности према иностранству „велелпна“ државна творевина Јосипа Броза и његових следбеника стави и под политичко старатељство не само великих сила него и земаља кудикамо мањих и слабијих од ње саме. Пролог за најјаднији крај: гажење сопственог достојанства. Али вероватно и једини завршетак. Тако је кажу у народу са човекомовим животом, зашто не би било и са свим другим што ствара или се бар упиње да створи. Ипак, упркос наведених разлика у разграђивању Југославије 1941. и 1991. године, не може се занемарити чињеница да је у државотворном животу обе творевине било и нечег сличног што је и потпомагало њина натегнута опстајавања. Све до данас већински српски народ је истрајавао на наивној вери да се дође до постојаног и искреног заједништва са Хрватима и муслиманима. Српски политичари су били остали слепи на нескривену мржњу која је на сваком кораку заједничког живота била усмерена према њиховом народу. Самосвест националне зрелости водила их је путемима попуштања и разумевања без граница. Прохтеви

Хрвата, Словенаца и муслимана нису имали мере. Могли су да буду задовољени једино непостојањем Срба у њиховој близини, а о заједништву да се и не говори. Српска трпељивост постаће ускоро српски хегемонизам. Безочност Хрвата, Словенаца и муслимана паћеништво и страдалништво у тзв. „тамници народа“. После 1945. године Срби су натерани да испраштају своје непостојеће грехове. Послушност српских комуниста и међусобно трвење увек на штету народа постали су темељ „стабилности“ нове, Брозове Југославије. Подељени на злочинце и часне победнике у грађанском рату, у коме су масовно као и много пута пре тога страдали, приклонили су се словеначко-хрватској самовољи, одрекли права да на суд позову починиоце највећих ратних злочина и злочина против човечности из редова католичке цркве и властодржаца НДХ. Судили су сопственим измишљеним чешће него стварним издајницима, казнили су освајаче — Немце и Италијане, али су чудно снисходљиво прешли преко усташко-католичких дивљаштава. Поднели су без роптања црвени терор победника, понели терет обавезног откупа, одрекли се најизгледнијих индустријских постројења која су склањана у Босну и Херцеговину и Словенију испред непостојеће опасности од СССР и његових савезника. Најзад, вековном непријатељу Арнаутима дали су земље које су окосница првих српских државности и непресушно врело свеколике српске духовности и цивилизацијских тековина. Одрекли су се вере и традиције да би били добри Југословени, достојни да се укључе у „братску заједницу југословенских народа“. Када је коначно таквом непромишљеном трпљењу почео да се назире крај, нестали су сви услови да се и Југославија одржи. Навикли да узимају и да рачунају искључиво са правима без обавеза други народи не могу да је сачувају. Под тим околностима кохезиона улога Србије била би још бесмисленије него за сва прошла времена. Донела би јој додатна и зато и још већа понижавања. С обзиром на ово избор није велики. Српска политика (треба читати политика председника Милошевића) мора да се озбиљно и да одлучно наступи у доследном спровођењу замисли већ 1987. године. У основи оне су као и циљеви другог водећег политичара на југос-

ловенској сцени врховника Туђмана на правцу пуног инегритета Србије са каснијим варијантама уређења односа у Југославији, уколико она буде занимљива у будуће. Притиске који се у том погледу врше са стране ваља примати уздржано, јер ће одлука ипак пасти у Београду и Загребу. При том је веома значајно да крутост београдског и загребачког врха и свако одсуство смисла за гипкије прилажење проблемима незадрживо вуче ка недемократским средствима и злокобно приближава два највећа народа, а са њима и остале понорима грађанског рата са несагледивим последицама. Неразумно настојање на федерализму, односно конфедерализму не даје изгледа да се дође до обострано задовољавајућег исхода. Али и поред тога никоме не пада на памет да размишља и о мноштву решења која се налазе у међупростору. Или можда председник Милошевић и врховник Туђман, прецењујући сопствене позиције и погрешно гледајући на овлашћења које имају на положајима на којима се налазе, сматрају да им је допуштено да понове лекцију из историје и започну још један од националних ратова само у невреме, у доба када су слични ратови у Европу или грађански рат у САД постали за савременог човека и његове заједнице анахронизам. Уосталом зашто се и неби тако понашали, зашто да се не забављају играјући улоге великих војсковођа и народних месија када за грешке ма какве да су и ма колико коштале не одговарају никоме: изнад су и изван устава и закона, воље својих народа на коју се већ неукусно често позивају.

Речју, Србија је поступила до сада на исти начин као и Хрватска и Словенија у погледу своје државности. Исто је учињено у Македонији и Црној Гори. Босна и Херцеговина су у заостатку пошто је унутрашње равнотежа снаге која је постојала у почетку, непосредно после вишестраначких избора, озбиљно поремећена, у чему се никако не би могло сматрати да су невини и Срби и Хрвати. Следећи корак је да нове државе нађу заједнички језик о међусобним односима уз пуно узајамно поштовање. Тај језик никако не може да буде пронађен на основама упорних узајамних отпуживања и потезања неправди и злочина преко којих се на разне начине доскора ћутке прелазило. Спорови ће бити разрешени тек када се о свему томе проговори разумом уместо мржње, под претпоставком да је то више уопште могуће с обзиром на разбукталост свеколиких страсти. Недавно је, на уобичајен начин — ван граница државе, председник Глигоров изјавио да Југославија више не може бити оно што је била. Сигурно

не. Не треба је ни тражити. Али заговорници те идеје морају да знају да управо и та чињеница искључује одржавање било чега што је раније представљало резултат изнуђеног односа политичких снага: упрошћено речено постојање повлашћених и понижених народа, квази државних граница и слично. За даље, српски политичари и њихови саветници су дужни да на томе изграде јасне захтеве и понуде своје виђење расплета које уосталом, ако се имају у виду бројни механизми међународних гаранција људских и других права, може и да искључи јединствену државу српског народа у буквалном смислу те речи — трајно или бар привремено, са незаобилазним прелазним фазама. Истовремено, на тај начин су обавезни да се одрекну производних, недемократских обрачуна са сопственом опозицијом и да српски народ поштеде понижавања страног tutorства које долази са интернационализацијом кризе од стране Словенаца и Хрвата. Одређеност српских ставова и ослањање на унутрашње механизме преуређење државе вероватно би олакшало све теже стање после уплитања у спорове Европске заједнице и других страних чинилаца.

И управо у том контексту, имајући у виду шта су већ урадиле Словенија и Хрватска, као и за шта се спремају друге југословенске државе, пред српским властима стоји обавеза да обезбеди битне претпоставке за такав наступ. Не тако давно Б. Михајловић — Михиз је у рецензији за сабрана дела Слободана Јовановића упозорио на велику истину која је и данас и те како животна. Спремајући се за своју мисију на почетку овога века Србија је систематски радила у три правца. Учврстила је своју економију као никада до тада и после тога. Здушно се бринула о својој духовној снази (наука, култура, уметност). И све то ослонила је на добро организовану, национално свесну војску којој су на челу стајали опробани официри великог личног поштења и храбрости и још више огромног знања. У тим приликама непријатних изненађења није било ни ти је могло да буде. Шта се догађа у овим тренуцима? Хтења и одговорности су ако не исти оно слични. С друге стране, привреда Србије је у агонији без изгледа за скорије оздрављење. Духовна добра су терет, вулгаризована до обичне тзв. потрошње, такође пред гашењем ван свих токова савременог развоја. Војске нема. Шта онда чинити?

Изјава председника Милошевића, нека остали чиниоци за час остану по страни, да Србија има ЈНА и Територијалну одбрану као своју војску, за разлику од Хрватске и Словеније које су ту свакако у предности, бар засада, никако не даје прави и коначан одговор на питање о организовању оружаних снага државе Србије. Према Уставу СФРЈ (Глава VI, члан 237 до 243) а и према још важећем, иако више неприменом, Закону о општенародној одбрани, устројство и задаци ЈНА и територијалне одбране никако се не би могле довести у склад са потребама и интересима посебних држава какве су постале југословенске републике, посматрано са њиховог становишта и са становишта улоге и задатака оружаних снага. Ово тим пре када се има у виду одредба члана 7. Устава Републике Хрватске по којој „Оружане снаге Републике

Хрватске штите њезин суверенитет и неовисност и бране њену територијалну неовисност“. Слично је и у Словенији, где постоји само условно тзв. ТО која иначе представља очигледно добро обучену, наоружану и професионализовану републичку војску. Захтеви за републичком војском су све гласнији и са стране ВМРО. ЈНА би могла да буде у свом одговарајућем делу окоснице будући оружаних снага Србије, али тек онда када се за то стекну неопходни услови. Народна скупштина Србије би морала да донесе одлуку о оснивању оружаних снага, да измени и допуни Устав Републике Србије у том делу и да законом ближе одреди својства и састав будуће војске. Овде би такође ваљало имати у виду да је Србија досада у два наврата стварала југословенску војску: 1918 (југословенска дивизија, прва војна формација са тим префиксом, имала је у својим редовима добровољце и припаднике редовне војске — Вардарске дивизије) и 1941. године када је партијска војска проглашена за народну добила регуларну јединицу сатсављену од НОО из Србије и Црне Горе, касније и из Далмације, али опет српског састава. Даље, процес иде у супротном смеру, зависно од укупних кретања на југословенском простору.

Оваква одлука Народне скупштине Републике Србије је неопходна. Не треба је одлагати. Остаје само отворено питање како је спровести? Економска слабост Србије могла би ту да буде камен спотицања. Тежина ситуације би се дала донекле ублажити преусмеравањем средстава које се иначе троше на наоружавање постојећих паравојних организација. Погрешно је тврдити да српска војска постоји у Книну. Тамо постоје формације за заштиту српског живља, али без правног статуса који би морали да имају. Још нешто, изоловане и удаљене од матице оне ипак поседују ограничену моћ, која би расла ако би се оне ослањале на регуларне јединице у Србији

(нека врста односа регуларне војске и комитских одреда пред ратове за ослобођење). Поред тога, партијска острашћеност и настојање да се успостави партијска контрола над војним јединицама, као што је случај и са паравојним групама, морали би да се забораве. Прошло је време када је СК учествовала у одбрамбеним припремама, како стоји и у члану 33 сада важећег Закона о општенародној одбрани СРС. Неконтролисано наоружавање грађана и припадника појединих партија најсавременијим оружјем не води добру, а дубоко је и неправно што у потпуној супротности са савременом правном државом за какву се издаје, наравно без покрића, и Република Србија.

Република Србија мора да има своја оружане снаге, чија ће моћ и бројност зависити од објективних могућности а не од пуких жеља. Оно што је од посебног значаја јесте да оне морају да буду засноване на Уставу и другим прописима, да су професионализоване и да не служе ниједној странци, ни оној која има свевласт у садашњем распореду снага, већ негују на најбољи начин и на највреднијим традицијама високу националну свест. Решење овог проблема на други начин, стихично и уз уплитање и позваних и непозваних, доноси нове и вероватно веће опасности за сав српски народ, поготову у расељању и на дуже време одлаже сваку могућност за завођење правног реда и на југословенском простору као кључне претпоставке за коначне договоре шест југословенских држава о њиховим даљим односима, уз ћутање оружја и без излишних, непромишљених жртава, нарочито у редовима младих генерација. Регуларност српске војске означила би нови квалитет положаја Србије и за преговарачким столом данас и у спровођењу договора сутра.

ФОТО: ДУШАН МИЋИЋ

СРПСКА ВОЈСКА — ДА ИЛИ НЕ: ДОБРОВОЉАЧКА ИЛИ РЕГУЛАРНА, НАЦИОНАЛНА ИЛИ ДРЖАВНА?

НЕЛОЈАЛНИ НИСУ УПОТРЕБЉИВИ

Одуговлачење са оснивањем српске војске има своје разлоге. Милошевић зна да би добровољци радили више против него за њега. Регуларно регрутовани из других југословенских народа и националних мањина такође. Какве то везе има са интересима Србије — зна се!

Пише: Коста ЧАВОШКИ

Главни темељи свих држава, и нових и старих и мешовитих, јесу добри закони и добра војска.

Као што се чврстина неке грађевине не испитује под уобичајеним условима, већ тек кад натупи неки јачи земљотрес, тако се и ваљаност државе најбоље проверава када дође до рата. Југославија тај сурови испит није издржала. Била су довољна само два-три дана оружаних сукоба у Словенији, па да се та наша заједничка држава практично распадне. Том неумољивом испиту чврстине и постојаности биће ускоро подвргнути и српска држава и све српске крајине које у Србији, као својој матици, налазе своју једину потпопу и ослонац.

Да ли ће Србија ту судбоносну проверу своје чврстине и ваљаности, коју рат са собом носи, издржати или ће пропасти? И да ли ће бити у стању да цео, односно највећи део српског народа задржи под једним државним кровом? То највећма зависи од снаге и ваљаности њене војске.

НЕЗНАЊЕ ИСКУСТВА ПРЕДАКА

За разлику од наших данашњих властодержаца оличених у Слободану Милошевићу и његовој слабој и неукој влади, наши стари су то добро знали. Тако се, рецимо, у *Начертанију* Илије Гарашанина из 1844. с поносом истиче да се у „Србији... међ“ свима Славенима у Турској први сопственим средствима и снагом за своју слободу борили“ и да су најпоузданије јемство српске државе и српског уједињења „војени дух житеља“ и „узвишено и ватрено чувство народности“. Отуда и далекосежан наум наших старих: „Србија мора настојати да од здања Турске државе само камен по камен оцепљује и прима како би од овог доброг материјала на старом и добром

темељу старог царства српског опет велику нову српску државу саградити и подигнути могла“. А испуњење тог историјског задатка није било могуће без добре војске. Отуда и указивање на велику војну важност коју Црна Гора за Србију има, јер та мала земља „најмање 10.000 брдних војника поставити може“.

Слободан Милошевић и српски комунисти су заборавили овај историјски науч наших предака, ако су за њега икада чули, па су судбину српског народа у овом преломном времену предали у руке Југословенске народне армије — војске која није српска. И то су учинили у тренутку када су Словенија и Хрватска већ увелико наоружавале и обучавале своје националне војске с циљем да разбију Југославију и успоставе независну хрватску, односно словеначку државу. Уз то је хрватска војска — тзв. редарственици и гардисти — од самог свог оснивања имала и посебан „национални“ задатак — да понизи, обесправи, а по потреби и прогна Србе из те нове Независне Државе Хрватске.

Било је, наравно, умних и далековидних људи, нарочито у редовима опозиције, који су Слободана Милошевића и његову владу благовремено упозоравали да ниједног трена не оклева са образовањем српске војске, која је првобитно названа, да би се разликовала од савезне армије, Српском гардом. На нашу несрећу а своју срамоту, Милошевић се није могао дозвати памети, па је 31. маја ове године, мање од месец дана пре избијања рата у Словенији и деловима Хрватске, још увек тврдио да је Југословенска армија поуздан јемац мира у земљи, те да ваља онемогућити „постојање било каквих оружаних формација, осим ЈНА и редовне милиције“². Изузев њега самог, нико га није послушао, док су се Словенија и Хрватска убрзано припремале за рат. А онда је дошло до рата у Словенији и ратних чарки у Хрватској које су пред целим светом показале да Словенија и Хрватска

имају бројне, добро наоружане и још боље обучене националне војске, док једино Србија такву војску нема.

РАЗЛОЗИ ЗБОГ КОЈИХ НИЈЕ ОБРАЗОВАНА СРПСКА ВОЈСКА

Има свакако више разлога због којих Слободан Милошевић и његова влада нису желели да образују посебну српску војску. Први је њихова погрешна процена да ће ЈНА изаћи на крај са паравојним јединицама у Словенији и Хрватској, да ће их пре или после разоружати и да ће Југославија, због наводних интереса страних сила, опстати као јединствена држава. Грдно су се преварили. Словеначка војска се показала знатно успешнијом од ЈНА, а стране силе су, као што то обично бива у међународним односима, брзо заборавиле на своја ранија јемства југословенском државном интегритету.

Други разлог је идеолошки. Милошевић се уздао у ЈНА не само зато што је неопрезно поверовао у њену снагу и благотворну улогу, већ пре свега због тога што је са југословенским војним врхом делио иста политичка уверења. Није стога нимало чудно што је Милошевићев *alter ego*, госпођа Мирјана Марковић, била један од оснивача генералске комунистичке странке, познатије као *Waffen* СК. Стога за Милошевића ЈНА није била само јемац државног интегритета Југославије, већ и узданица оног политичког режима који му је одувек био на срцу — прерушеног комунизма са савитљивом и безумом опозицијом. Отуда и Милошевићева несклоност да образује српску војску, јер би тиме покварио односе са својим политичким истомишљеницима, пошто би врх ЈНА такав Милошевићев чин доживео као стварање супарника, а можда и као изазов.

Ако је идеолошка блискост са југословенским генералима и *Waffen* СК навела Милошевића да судбину Срба и Србије преда у руке ломне ЈНА, онда је идеолошки зазор био разлог због којег је Милошевић оклевао да образује српску националну војску. Такву војску у овом тренутку могу чинити само добровољци из редова омладине и млађих грађана до 35 година, а у том делу бирачког тела Србије, Милошевић не стоји баш најбоље. На изборима од 9. децембра 1990. за њега су највећма гласали старији, којима је обећао мир и сигурност уместо рата и неизвесности, а нарочито пензионери који су у њему видели благовременог платишу својих, с муком стечених, пензија. Њему, међутим, нису поверовали млади, који су углавном гласали за опозицију, ако су опште гласали. Отуда би давање оружја у руке таквих добровољаца био за Милошевића велики ризик. Уз то је по себи разумљиво да би се српска војска могла борити само под српским историјским знамењима; никако под комунистичким идеолошким симболима попут озлоглашене црвене петокраке. А пре годину дана, када је ваљало отпочети са стварањем српске војске, Милошевић још није био спреман да начини такав

„уступак“ и изневери своја комунистичка уверења.

Рат у Словенији и немоћ ЈНА погодили су га као гром из ведре неба. Одједном је схватио да је Србе у Хрватској и саму Србију оставио без ваљане одбране. И једини излаз који му је у том тренутку преостало била је опсена. Тако је 9. јула по први пут обелоданио да Србија има **сопствену оружану силу**, „коју сачињавају јединице ТО Србије које су оспособљене да у свако доба преузму на себе одбрамбене задатке Републике Србије“³. А да би потом и заплашио потенцијалне завојеваче, нетренице је изјавио како су те „снаге Територијалне одбране модерно опремљене..., а по броју и обучености људства надмоћно превазилазе сличне снаге изван Србије укључујући и њихове паравојне формације“⁴. Остало је још да изврши јавну смотру те српске оружане силе са целокупним наоружањем и објасни народу којим то девизним, материјалним и другим резервама располаже Србија за рат који је већ отпочео.

Уместо да прикаже српску војску, опет се послужио — а чиме би другом — опсеном. Дана 8. јула извршио је смотру централнобанатске бригаде Територијалне одбране, која, по њему, „симболизује спремност Србије за одбрану слободе и заштиту мира“⁵. На жалост, то није била никаква српска војска већ **помоћна** јединица ЈНА. Њени војници носе униформе ЈНА са обавезном црвеном петокраком, а њоме командују стални и резервни официри ЈНА, подређени вишим војним командама и, у крајњој линији, Генералштабу ЈНА и Председништву СФРЈ као Врховној команди на челу са Стилетом Месићем. Једно је било сигурно. Таква Територијална одбрана није **самостална** српска војска. Милошевић то, уосталом, није ни крио дошавши на смотру у друштву двојице генерала ЈНА.

ЗАКАСНЕЛО САЗНАЊЕ

После дужег времена и великих искушења којима је изложио српски народ, нарочито у Хрватској, и српску државу, Слободан Милошевић је ипак нешто научио: Србији је преко потребна потпуно самостална, добро наоружана и обучена и за бој орна српска војска. Јер, како нас то Флавије Вегеције упозорава из древне старине, најсрећнија ствар у републици јесте мноштво људи вичних оружју, пошто ти се непријатељи неће потчинити због сјаја злата и драгог камења, него само због страха од оружја. Мир се, дакле, у Југославији може очувати, а српски народ спасити од прогона и новог геноцида, само ако српска држава буде имала моћну војску која ће улити дужно страхопоштовање нашим потенцијалним нападачима.

Стога би тромесечно примирје које нам је Европа наметнула, ако га уопште буде било, ваљало искористити за убрзано стварање какве-такве српске војске. Да су прилике уобичајене а не ратне, она би требало да буде редовна **професионална** војска под српским историјским заставама и знамењима. Но, како је време већ одавно истекло, једино што нам је у овом тренутку преостало, то је стварање **добровољачке** војске, поготово због тога што спискови добровољаца за Српску гарду, које је сачинио Српски покрет обнове,

ФОТО: ДУШАН МИТИЋ

ЧЕМУ СЛУЖИ ВОЈСКА?

**Милош ВАСИЋ, новинар
листа „Време“**

Војска је политичко средство, „ultima ratio regis“, дакле инструмент политике. Једино из тог угла има смисла расправа о томе треба ли Србији војска. Ако остане самостална држава, са свим атрибутима државности, мораће да има неки одбрамбени капацитет; ако остане у било каквој Југославији — а боље би јој било, с војне тачке гледишта — далеко је практичније огромне трошкове делити на више пореских обвезника. Наиме, историјске носталгичне приче с почетка века о малој Србији која је војнички јака данас не важе: цене наоружања, комуникација, опреме и техничких средстава за војску истог бројног стања данас је неколико десетина пута већа него у првом светском рату, а треба бити колико-толико раван могућем противнику.

То што смо „Срби и јунаци“ (Миле Мартић, пред плитвички инцидент) не вреди много без одговарајућих политичких и материјалних претпоставки. Човек може да ратује „о свом руву и круву“ ако заиста нема избора и ако је довољно мотивисан. Од будуће политике Србије зависи хоће ли јој војска устремати и каква војска. Ваља се бојати да ту важи правило „колико пара толико музике“. Поређења ради, Збор народне гарде у Хрватској крв пије тамошњој привреди, јер су запослени гардисти на плаћеним допустима, као и резервни полицајци, а активна полиција има плату (која је, узгред, све мања).

На крају, употреба војске потпада под два политичка императива:

— Да би се било шта постигло оружјем, политички циљ мора бити прецизно одређен и свима јасан;

— Употреба војске мора бити плод политичког консензуса целог народа.

Непоштовање ових императива води у **војни пораз**.

већ постоје. У нередовним приликама добровољци су увек бољи, јер показују већу спремност да се подвргну тешкој и исцрпљујућој обуци. А без добре обуке нема добре војске. „Природа рађа“ — вели Макијевали — „мало смионих људи, вештина и вежба стварају их много“⁷.

У овом тренутку добровољци су бољи и због природе ратних циљева које би Србија могла да има. Да су прилике редовне, српска војска била би **државна** војска, која би, поред професионалаца у сталном саставу, имала и већи број резервиста из редова свих грађана Србије стасалих за војну обуку и повремене вежбе. Једва да треба рећи да би таква војска одсликавала, бар у свом резервном саставу, етничку структуру становништва Србије. Данас српску војску очекују изузетни задаци — не само одбрана српске државе већ и одбрана српства изван Србије, нарочито у Хрватској (о могућној оружаној побуди Арбанаса на Косову и да не говоримо). Стога се у таквом рату ваља пре свега ослонити на добровољце, а не би требало искушавати лојалност српској држави припадника других југословенских народа и националних мањина који у њој живе.

ВАЉАНИ ТЕМЕЉИ ДРЖАВЕ

Конечно, да би држава — било која па и српска — била добра, она мора да почива на чврстим темељима. По Макијавелију, то су пре свега добри закони и добра војска. Ако бисмо том Макијавелијевом науку додали и наше искуство из златног доба српске државе (1903 — 1912.) које је претходило најславнијим ослободилачким ратовима у нашој историји, онда бисмо могли рећи да нема добре војске и спремности за правичан рат ако нема добрих закона, тј. ваљаног односно демократског и у сваком погледу узорног политичког поретка. У данашњој Србији тај услов није испуњен, највећма захваљујући владајућој странци прерушених комуниста.

Извесна нада ипак постоји. Она је у нашим грађанима и у њиховој спремности да се више не мире са старим обманама и новим опсенама. Или како је то Тукикид језгровито објаснио снагу демократске и на ваљаним законима утемељене атинске државе: снага једног града (односно државе) није у његовим бедемима и бродовима већ у људима.

НАПОМЕНЕ

1) Niccolò Machiavelli, **Изабрано дјело**, први свезак, Загреб, „Глобус“, 1985, стр. 120.

2) **Политика** од 31. маја 1991.

3) **Политика** од 7. јула 1991.

4) **Ибидем**.

5) **Политика** од 9. јула 1991.

6) Флавије Вегеције, **Epitoma Rei Militaris**, I, 18.

7) N. Machiavelli, **нав. дело**, свезак први, стр. 474.

ФОТО: ДУШАН МИТИЋ

СРПСКА ВОЈСКА, ДА ИЛИ НЕ: СРПСКА ВОЈСКА И ЈНА

ОКО 250.000 БРАНИЛАЦА

Уколико дође до расформирања или дезангажовања ЈНА, Србија је не може преузети у пакет аранжману, са свим, пет деценија уграђиваним, заблудама, погрешном кадровском селекцијом, привилегијама и платама. Идеолошка обележја болшевизма, виле за генерале, политичке карнијере, измишљене послове за армију униформисаних беспосличара — све то треба оставити на стратиштима пораза.

Заблуде генерала се најскупље плаћају — животима. Управо та господа — генерали — не читају књиге и не знају историју. Да су извукли неке поуке из искуства од пре пола века, многи младићи из словеначког дебакла ЈНА били би међу живима. Сада је касно да гледамо архивске филмове о дечаку Адолфа Хитлера у Марибору, цвећем обасутим јединицама Трећег Рајха у Загребу и објави рата САД и Великој Британији од стране прве НДХ. Ако „фаце са листићима и звездицама“ могу себи дозволити тај лукуз, један ратнички народ — Срби, не може и трећи пут своју ратну славу и победе преносити на југословенску армију, да би га она у пресудном тренутку — издала. Између расула, дилетантизма и немоћи Војске Краљевине Југославије у априлу 1941. и трагичног искуства ЈНА из Словеније 1991. готово да не постоје разлике. Уколико не желимо и трећи пример са погубним подударностима, последњи је тренутак да Срби размишљају о свом праву на одбрану, независно од тога да ли ће у њој учествовати и остали народи Југославије.

На питање „да ли Србији треба армија“ одговорила је већ у два наврата историја.

О томе каква нам армија треба и како је формирати, за сада, имамо само неколико неартикулисаних идеја политичара, са мало чињеница и доста националне патетике. А управо ови одговори могу бити много судбоноснији од идеолошких заблуда. Сви се слажу да та СРПСКА АРМИЈА треба да буде: МОДЕРНА! Томе се додаје да по броју људи треба да има „дупло више војника него хрватска и словеначка“, што значи да се очекује да буде: МАСОВНА. Ако се томе дода постојећа пракса ратовања Срба у Хрватској, произилази да би била и волонтерски — састављена од наоружаног народа.

Већ у старту, немогуће је помирити ове супротности. Наиме, стварање система одбране сувише је озбиљан посао да би се обављао под дејством емоција и тренутних политичких привида. С друге стране, тај одговор мора бити брз, пошто смо га требали имати још онога дана када су новине пренеле прве вести о формирању паравојних формација у Хрватској, а не данас, када су те формације у пуном ратном саставу. Део тог одговора добијамо ако се осврнемо на војни свет око себе, под условима да раскрстимо са свим заблудама које је болшевизам унео у армије.

50.000 ПЛАЋЕНИХ

Уколико Србија хоће армију, она мора бити мала и професионална. То су услови који обезбеђују да буде — МОДЕРНА. За разлику од Словеније и Хрватске, које су се определиле за идеолошке армије, које служе подизању пропагандне буке и обмањивању сопствене и светске јавности Србији је потребна армија која ће себе правдати борбеном ефикасношћу а не седењем у крилу политичарима. Масовност би обезбеђивао систем територијалне одбране, док би посебну улогу имале јединице српске гарде, као елитна јединица под командом шефа држава. Овакав сис-

тем се у низу малих и средњих земаља показао као најефикаснији и најјефтинији. Сва три елемента механизма одбране обезбедио би да се у зависности од степена криза градира њихово ангажовање, те да се ефекти оружане силе примењују адекватно циљу.

У том систему АРМИЈА би била окосница оружане силе, чији би задатак био да обезбеди све интелектуалне и материјалне услове за савремено ратовање. Пре свега, да обезбеди набавку, одржавање и савремену примену ултрамодерних оружја и њихових система (тенкови, борна кола, ракетни системи ПВО и земља-земља, систем веза, осматрања и узбуњивања, ваздухопловство, речна морнарица...) Ударну силу те АРМИЈЕ треба да чине оклопне јединице са око 600 савремених тенкова, ракета јединице, јединице за специјална дејства и ваздухопловне снаге за ефикасну одбрану ваздушног простора и ватрену подршку трупама на земљи. Ове јединице би требало да су у сваком тренутку спремне да прихвате први удар агресора, обезбеде време за активирање система територијалне одбране и да буду ударна сила офанзивних дејстава. Таква АРМИЈА не би требала да броји више до 50.000 војника и старешина. Војни рок би трајао минимално четири године а максимално 16 година, што значи да би војници за свој посао били солидно плаћени. Професионализација би захтевала да се свом позиву интелектуално и физички посвете, да буду виртуози у руковању скупом ратном техником и у сталној физичкој кондицији за све врсте ратних дејстава.

План активности и обуке јединица треба лиштити свих примеса политике и усмерити га искључиво на развој војних знања и вештина. Уместо формалне, треба развијати функционалну дисциплину и оспособити сваку јединицу и појединца да се у зависности од ситуације самостално бори и доноси одлуке о најбољем модалету својих ратних дејстава. Код старешине, уместо слепо послушности, поштовања и политиканства, треба развијати самоиницијативу, креативност, одлучност и способност командовања.

ПРОФЕСИОНАЛЦИ И ВОЛОНТЕРИ

Савремени ратник мора захтевати и одређене стандарде: функционалну униформу, савремени шлем, заштитни прслук, маскирну шминку, паковање укусне инстант хране за вишедневни боравак ван касарне, сва средства за личну заштиту. Мора бити обучен да се у свакој ситуацији индивидуално сналази.

ГАРДА би била елитна војна формација под директном командом шефа државе, без обзира да ли ће то у будућности бити председник или краљ, у чијем би саставу било око 5.000 припадника. Поред протоколарних обавеза (почасне страже и смотре), била би то трупе за брза дејства, способне да својом силом и одлучношћу у дејствима спрече сваки покушај оружане побуне или сецесионизма. Јединице ГАРДЕ користиле би вертикални маневар, претежно хеликоптерски десант, као битан предуслов да у року од једног часа по издавању наређења могу извршити ратна дејства. Биле би опремљене савременим борбеним и транспортним хеликоптерима, авионима за десантирање, лаким ракетним

системима за противавионску и противоклопну борбу, пешадијским наоружањем велике ватрене моћи и одговарајућом артиљеријом, тенковима и борним колима. Јединица би била мобилна, без сталног места базирања.

Сама наредба о њеном ангажовању мора да има снажно психолошко дејство на сваког потенцијалног непријатеља. Само постојање овакве јединице имало би на стање на Косову много боље ефекте него дугогодишње ангажовање великог броја полицајаца. У случају рата, ГАРДА би садејствовала са АРМИЈОМ по кључним елементима за преокрет стања на бојишту.

Припадници ГАРДЕ би се регрутовали из редова најбољих појединаца у АРМИЈИ и специјалним јединицама Министарства унутрашњих послова.

ТЕРИТОРИЈАЛНА ОДБРАНА била би масовна оружанска сила народа. Њене јединице би имале карактер волонтерске армије, где би обавезна обука трајала шест месеци и кроз њу би пролазили сви пунолетни мушкарци и жене добровољци. Обука би се обављала у школским центрима АРМИЈЕ, док би по завршетку обуке територијалци по местима боравка формирали своје јединице. У случају рата, те јединице би биле под заједничком командом са јединицама АРМИЈЕ.

Уколико би био развијен овакав систем одбране, Србија би располагала са око 55.000 професионалних војника и око 200.000 територијалаца, 600 до 800 тенкова, око 250 авиона за обуку, транспорт и пресретачка, бомбардерска и јуришна дејства, 80 хеликоптера, савременом речном ратном морнарицом. Ефективне заједничке армије треба проширити пре свега на Црну Гору, као поузданог ратног савезника, али и на све друге народе који су спремни да у случају заједничке опасности учествују у јединственој одбрани.

У фази док ЈНА постоји, Србија би морала да развије барем два сегмента своје одбране: ТЕРИТОРИЈАЛЦЕ И ГАРДУ, као и да легализује право српског живља у угроженим

подручјима под администрацијом Хрватске, признавајући им статус јединица ТЕРИТОРИЈАЛНЕ ОДБРАНЕ СРБИЈЕ. Уколико развој југословенске кризе доведе до распада ЈНА, или свођења на „заједнички командни центар“, нужно је од старешинског кадра лојалног демократској и слободарској Србији формирати окосницу СРПСКЕ АРМИЈЕ.

ЈНА БЕЗ „ПАКЕТА“

Не смемо заборавити да је Војска Краљевине СХС, касније Југославије, настала из Армије Краљевине Србије, у коју је унела сва своја материјална добра и посветила јој свој старешински кадар и ратну славу војника. За узврат је следила издаја и расуло у априлу 1941. Српске јединице биле су окосница стварања и друге југословенске армије, садашње ЈНА, која је опет суочена са сличним искушењима. Показало се да и у овим тренуцима само Срби и Црногорци остају верни овој армији. Као највећа југословенска република, и као нација која чини већину становника Југославије, Србија је у ЈНА уложила сав свој потенцијал, али и највише новца. Зато је ирационално очекивати да српски народ у реализацији свог права на одбрану треба да крене — из почетка. Посебно ако се зна да формирање једне савремене армије кошта преко 100 милијарди долара.

Наравно, уколико дође до расформирања или дезангажовања ЈНА, Србија је не може преузети у „пакет аранжману“, са свим пет деценија уграђиваним заблудама, погрешном кадровском селекцијом, привилегијама и платама. Идеолошка обележја болшевизма, виле за генерале, политичке каријере, измишљени послови за армију униформисаних без-посличара, све то треба оставити на стратиштима пораза. Народу који је из два светска и два балканска рата изашао као победник — саучесништво са силама пораза није потребно.

Борислав ВАСИЋ

ТЕОРИЈА ПАРАДОКСА

Мирко КОВАЧ, књижевник

С обзиром да имам генерално пацифистички став, ја сам против сваке војске, те бих најрадије демилитаризовао Југославију, укључујући и ЈНА. Као антимилитарист сматрам да наоружавање води назадовању, јер се проблеми морају решавати мозгом и памећу, а не пушкама и тенковима. Ако већ морамо да се сукобљавамо, зашто не би водили витешку интелектуалну борбу или се тукли сабљама? Дозволио бих, чак, да се нека светска организација умеша са циљем да демилитаризује Југославију, јер је новац који дајемо за наоружавање преко потребан гладном народу. Уосталом, баш они народи који нису имали своју војску, Швајцарци и Јапанци, на пример, јесу направили прогрес и цивилизацијски помак. Одсуство интересовања за наору-

жавање резултирало је хуманизацијом и развојем њиховог друштва.

С друге стране, ако бих се изјаснио за формирање српске војске, онда бих се исто тако залагао за присуство хрватске, словеначке и осталих војски. У том случају најбоље би било да се сви наоружају бојевим главама, како би се постигла такозвана „равнотежа страха“ са два могућа предвидива исхода: или би се сви плашили да повуку први потез, или би неки лудак искористио оружје, па би сви ови несрећни народи нестали са лица земље. Ова друга теза само илуструје парадоксалну позицију у коју западамо када прихватимо милитаристички став. Ја се ипак наддам да ће сила интелекта победити војну силу, те да ћемо тако најзад изаћи из средњовековног мрака у коме се налазимо.“

Н и једна сређена и организована држава која држи до сопственог Устава и суверенитета, не трпи на својој територији више од једне војне формације са истоветним знамењем и заједничком командом. Појава било какве паравојне или више оружаних група непогрешив је знак распада једне државе и почетка грађанског рата. Свуда у свету она се третира као побуна против поретка.

Другим речима, као што јединствена армија брани суверенитет и територијални интегритет једне земље, појава друге врсте војне формације на истом тлу поуздани је знак да се силом жели остварити нека друга врста нелегитимног суверенитета.

Пошто је Југославија већ поодавно изашла из клуба „нормалних“ земаља, јасно је да се баш у њој могао појавити тај и такав неприродни војни плурализам. Будући да је ЈНА већ дуже време „разоружана“ разним политичким минама, уставним заврзламама и обезглављеном командом (Председништво СФРЈ), Словенија и Хрватска су несметано, иако противуствано, организовале и наоружале сопствене националне армије. Да се Власи не сете, у Словенији је то учињено под заштитним знаком територијалне одбране која се отргла контроли и команди ЈНА, а у Хрватској је читава операција изведена под фирмом Министарства унутрашњих послова, да би онедавно била проширена формирањем Збора народне гарде.

Епилог је познат: „Легитиман“ обрачун са снагама ЈНА у Словенији и „легитиман“ прогон Срба широм Хрватске. Нажалост, Србија је касно, надајмо се не и прекасно, реаговала, што се ничим не може правдати, али се донекле да разумети.

Службени став Србије о очувању Југославије једноставно је искључивао њен негатив-

СРПСКА ВОЈСКА, ДА ИЛИ НЕ?

ЈЕДАН ВОЈНИК НА ТРИ МЕСТА

Или о чему је, са међународног становишта, разлика између словеначке и хрватске, с једне, и српске војске, с друге стране?

ни став према ЈНА. Како бити за Југославију, а истовремено против ЈНА? С друге стране, услед многих историјских и политичких околности, управо је у српском народу усађен најснажнији морални кредит према ЈНА. Када се томе дода и чињеница да је највећи број официра и војника српске националности, онда је јасна разлика између словеначке лакоће раздруживања и српске муке југословенског заједништва. Најзад, ради се и о питању елементарне части. На моравским и динарским

просторима заклетва се и данас лако не пориче. Кумровачко-далматински и алпски Словени изгледа да су ипак нешто друго. Зато су, уосталом, тако лако и прогласили лудаком поручника Грујичића, који се тамо у алпској вукојebinи, званој Мокроног, заклео да жив неће предати Словенцима војно складиште које му је поверено на чување. Да ли је због тога мање вредан Србин? Напротив, мислим да Србија њиме треба да се поноси.

Издаја у армијској команди, трагедија младих војника у Словенији, а нада све вишемесечни погром над незаштитеним Србима у источној Славонији и западном Срему, деловали су попут отрежњујућег електро шока на јавно мњење у Србији. Чињеница да ЈНА не може или јој није дозвољено да одбрани суверенитет Југославије и успешно заштити животе Срба ван Србије, нужно и легитимно је провоцирала питање: зашто Србија нема војску? Уследио је и позив СПО за формирање српске војске, која би била понуђена држави на располагање.

Званични одговор председника Милошевића да Србија има „своју“ војску, оличену у ЈНА и територијалној одбрани Републике, даје наслутити да власт у Србији и даље има поверења у ЈНА и њену резервну снагу — територијалну одбрану, коју фактички сачињавају само грађани Србије.

Чиме се она руковидла у том опредељењу? Очигледно је да би стварање неке треће војне формације у Србији, поготово по строгом етничком критеријуму који неки заговарају, довело у питање прве две. Јер, по логици ствари, један војник не може истовремено бити на три места.

Друго, оснивање националне војске практично би значило распад ЈНА, а огромну војну технику и наоружање изложило нелегитимном грзбежу од стране оних који у датом тренутку буду јачи и бржи.

Заговарање српске војске мотивисано је, пре свега, потребом да она интервенише изван Србије, у одбрани угроженог српског становништва. То је и основна линија диференције између тзв. словеначке, хрватске и могуће српске војске. Словенци и Хрвати оперишу „на свом“ терену, а војска би морала да прекорачи границе, ма колико оне биле неправедне. Може се само претпоставити реаговање међународне заједнице, која је ионако лишена превеликих симпатија према Србији.

У том зачараном кругу треба ипак наћи хитно решење. Србија коначно мора ултимативно да захтева од југословенског војног врха пуну заштиту личног и колективног интегритета Срба изван наше републике. Уколико се процени да та заштита није ефикасна, ваља обавестити међународну јавност и учинити што се мора: својом војском — модернизованом и оспособљеном територијалном одбраном ући у интервенцију.

Не прижељкујем такав расплет, верујући да се политичким средствима још увек може постићи више, но слањем људи у клиницу нелегитимних размера.

Михајло КОВАЧ
новинар, народни посланик,
пешадијски капетан I класе
у резерви

ИЗ БЕЛЕЖНИЦЕ МОБИЛИСАНОГ СРБИНА У СРБИЈИ ЈЕ МОБИЛИСАНА АПАТИЈА

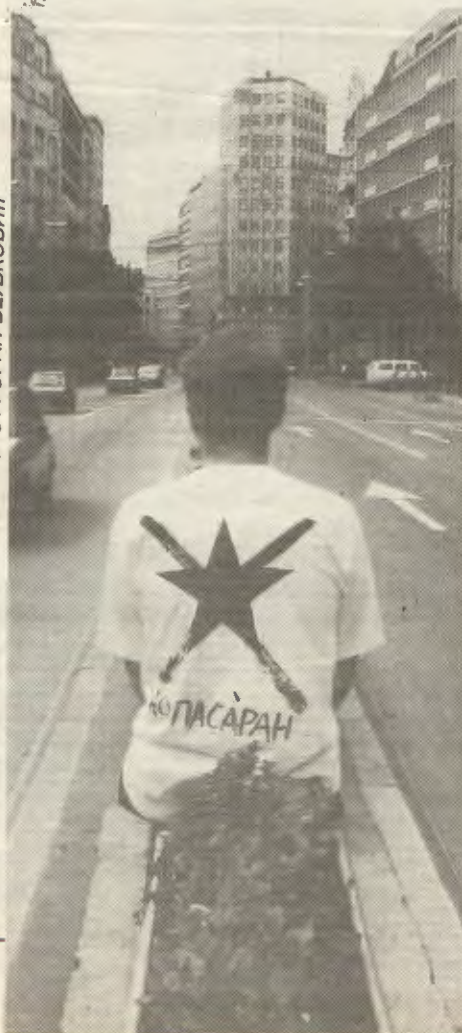
Запис тридесетогодишњег Београђанина М. Л. је могућа а и реална слика расположења српске младости

Какав је ово рат у који су ме позвали? Не знам. За кога ћу ратовати. Не знам. У кога ћу пуцати? Не знам. Шта ће моме сину, ако погинем, рећи мајка? „Отац ти је пао за слободу!“ За чију слободу? Милошевићеву? Кадиевићеву? Зеленовићеву? Бачоcheвићеву? Хвала лепо. Те и такве слободе пун ми је куфер. Откивам у себи најбољније осећање које може да обузме човека: бесмисао. У касарни сам. Сваког часа могу да нас поведу у ноћ. Мирише бензин, смрди живот. Жена је, с малим, остала с триста динара. Има четири киле брашна, флашу уља, три конзерве сардине. Струју нисмо платили два месеца, кирију пет. Ни телефон нисмо платили, можда ће га исећи. Завршио сам права, радим, и тако рећи гладујем. Жена ми је стоматолог без посла. Тој земљи, која ме је довела у такав положај, треба да ставим живот на олтар! Мало морген. Слушам два момка, обојица су млађи од мене, како разговарају. „Ово је рат за Србију“, вели један од њих. Па, добро. За Србију хоћу да погинем. Али, за коју Србију? За Србију с петокраком? За Србију с кокардом? Или за неку нову, модерну, демократску Србију? Прве две ме не занимају. Обе су прошлост. Нарочито ме не занима она с петокраком, а управо ми је петокрака на глави. Кокарду ми је огадио Шешел. Иде ли се у јуриш са симболом који те је направио гладним, над којим ти се повраћа? Трећу Србију не видим. Комуниста Слободан Милошевић чини све да треће Србије не буде. Пригрилио је и Шешелеву кокарду, лажну кокарду, само да би зауставио демократију. У трећој Србији било би места и среће за све сем за њега. Можда је и овај рат зачувао баш због тога. Светле странице историје исписују научници, уметници или народ, а крваве странице лудаци и манијаци. И машинерије најкрвавијих војевања покретали су, чешће, болесни интереси појединаца да очувају лошу власт и добру маст него стварни, историјски условљени, разлози. Младић који каже да је ово рат за Србију, додаје да ћемо ратовати за Србе у Крајини, Босни, Херцеговини, Славонији. Онај други ћути, гледа у земљу. Онда подиже поглед. „Знаш ли ти, брале, ко води те Србе тамо?“ пита и одмах одговара. „Воде их, брале Милошевићеву дупелисци“. Ћутљиви и забринути момак изговара велику истину. Схватају ли Срби ван Србије да ћемо ми Срби из Србије погинути до последњег за њих и њихова огњишта, али да ни метак нећемо испалити за Милана Бабића, Радована Караџића и остале Милошевићеве „петокраке“ и следеће поданике. Схватају ли стратегије који су нас позвали у овај рат да у нама има много, и сувише, блокада патриотских и слободарских осећања, да мотивацију да гинемо гуши стварност? До 9. марта и војних тенкова на улицама Београда веровао сам у ЈНА, и да није било тих тенкова 9. марта, данас бих веровао свему што кажу генерали и официри. Шкрипа тенковских гусеница на београдским улицама разорила је у мени и последњи атом војничке лојалности. Да су генерали 9. марта размишљали патриотски и логично бар онолико и онако колико су и како размишљали румунски генерали када је рушен Чаушеску, ставили би се на страну српске младости. Кадиевић би дошао на Трг Слободе и загрио Вука

Драшковића, помогли би у уклањању Милошевића, и данас бисмо имали и мир, и демократију, и милионе Срба спремних да се одазову на сваки позив Армије. Овако, у Србији је мобилисана апатија. Може ли апатија да пуца? Искуства Сливнице као да нико не узима у обзир. На Сливници, баш као и данас, Срби нису знали чему рат у који су гурнути. Памтили су, уз то, мучко гушење Тимочке буне. Зато су тамо потучени, зато нас и сада чека, изгледа, нека Сливница. Хоће ли и Слободан Милошевић, као Краљ Милан, после пораза плакати пред министрима и нудити оставку? Не верујем. Сешће у неки авион и одлетеће у бели свет. Новац је, читао сам, пребацио преко, да га сачека. По Србији ће се, уместо његових слика, вијорити црни барјаци. Неразумна политика Милошевића, Кадиевића и осталих променила је, више него што они примећују,

карактер и биће српске младости, па и српског народа уопште. Они многе ствари гледају очима слепаца. У ровове ће поћи генерација „кока-коле“ а не Павке Корчагина, из митраљеза треба да осипа палбу генерација „Панасоника“ а не крстарице „Ауроре“, тенкове вози генерација Борхеса а не Владимира Назора! У ситуацији у коју смо довели, због односа снага које је Милошевић направио, не бисмо се борили, чини ми се, ни да нас заиста нападне и неко са стране. Зашто? Разлог је у потенцијалном нападачу. Нас Србе могу да нападне Американци и развијена Европа. Тако рећи цео свет, сем Кубе и остатка Лигачовљеве Русије. Од Американца и развијене Европе Милошевић је створио српске „непријатеље“. Шта треба да радимо. Да пуцамо у „кока-колу“, у ЈWC, у „Панасоник“, у име Милошевићевог корења? Нисмо далеко од онога вица: дај Боже да избије рат и да нас окупира Америка. Свестан сам да су ово, у неким класичним и апстрактним поимањима, непатриотска размишљања. Али, и оваква размишљања морају да узму у обзир они које нас зову у рат. На Сливници Срби нису, с разлогом, нашли довољно унутрашње снаге да се у том тренутку, на такав начин, боре против Бугара. Да се кренуло на Скопље, уместо на Софију, певала би се друга песма. Да Краљ Милан није угушио Тимочку буну као што је Слободан Милошевић уз помоћ ЈНА угушио 9. марта, Срби са Сливнице не би бежали главом без обзира. Има ли трунке мозга у тиквама оних који помишљају да ће се Срби данас радо тући с Американцима, а само зато да неки Бица, неки Батрић Јовановић, неки Радоман Божовић или неки Милош Бојовић остану народни посланици, јер се у суштини ствар своди на ту релацију? Нема мушкарца, а нарочито Србина, који, и у пуном процвату мира, није бар на часак, замишљао себе у рату. И мене су, понекад, обузимале такве мисли. Нисам страховао од смрти, од сопствене лешине у блату, од травке која би ми изникла из очне дупље, ни сада не носим те страхове. Помислио сам да ћу, можда, бити очајан, али да ћу и тада јуришати. И очај је ратни савезник. Плашио сам се, једино, најгорег за сваки рат и сваког ратника — осећај бесмисла. И ето баш то осећање је најснажније осећање које ме обузима, које ме је шчепало, док чекам да нас поведу у ноћ. За кога ћу ратовати? Не знам. У кога ћу пуцати? Не знам. Спавај, добри мој сине, данас су само мртви и уснули Срби срећни.

ФОТО: ГОРАН ВЕЉКОВИЋ

СРПСКА ВОЈСКА, ДА ИЛИ НЕ: АНКЕТА У ДЕСЕТ ГРАДОВА СРБИЈЕ

ПОИГРАВАЊЕ БОЉИМ ЖИВОТОМ

Милена Јововић, 38, службеник

Није нам потребна национална војска, имамо ЈНА. Она је, ионако, по мишљењу наше северозападне браће српска. Плашим се да ће се, с обзиром на издаје и дезертерства Словенаца, Хрвата, Шитара, на повлачење Македонаца, она доиста и свести на Србе и, разуме се, Црногорце.

Ратко Илић, 25, железничар

Каква национална гарда! Зар је мало до сада погинуло младића? Свеједно које су националности. Ово лудило мора да престане, а не да га увећавамо. Нека се ови политичари, који су нас до овога довели, пре свега Милошевић и Туђмац, међусобно поубијају. Лакше ћемо да дишемо и почећемо да се договарамо. Они, очигледно, то не могу.

Алекса Терзић, 67, пензионер

Српска војска, кажете? Изгледа да ће морати. Ова регуларна војска је пропала кроз. Словенци их потукли, а знате ли зашто? Јер

су ишла деца. Та српска војска не би смела да прима децу. А било би добро да постоји.

Милан Стојишић, 54, радник

Наравно да сам за српску војску. То је једино што може да спасе српски род. Сви су се дигли против Србије — морамо да се бранимо.

Весна Марковић, 32, библиотекар

Све је то лаж и превара. Присуствујемо гашењу последњих светиљки у балканској крчми. Једини човек који је доиста желео да сачува ову Југославију, Анте Марковић, постао је трагична личност, поплуван и проглашен издајником од свих, оставши без праве тачке ослонаца. Његова судбина је типичан пример нашег несхватања ситуације у којој се налазимо и наше глупости. Толико!

Дејан Миланов, 23, незапослен

Знаш како — зависи ко и како би правито ту војску. Ту неке будале да се скупе — нисам

за то. Али, ако би то било добро организовано, људи обучени, који ће стварно знати да бране Србију — било би то добро. Мислим да ће то ускоро бити неопходно, али ме, кажем ти, брине ко ће и како ту војску стварати.

Бисерка Лапчевић, 44, цвећарка

Ако постоји војска која ће да спречи убијање, онда сам за. Такве војске, је ли, нема. Ја сам за укидање свих војски, а не за њихово стварање. Ја сам за опште разоружавање. С друге стране знам да ће невин народ да страда — ко ће њих да заштити? Не знам...

Зоран Јовановић, 24, студент

То је веома значајан проблем. Како сам некадашњи сопствени идеал заменио строгим реализмом, сасвим сам свестан да је Југославија на самој ивици распада. Ако до тог, већ изгледно, распада дође и Србија постане независна држава, међународно верификована, сасвим је нормално да у том случају дође до стварања нове, српске војске. Међутим, како је Југославија још увек међународно признати субјект, мислим да би стварање још једне, националне војске допринело повећање опште напетости и стварању тоталне конфузије. Ја сам, првенствено, за реafirмисање некада врло јаке српске дипломатије која би могла да учини много више него било која војска.

Војкан Добросављевић, 27, аутомеханичар

Ово што се десило ЈНА у Словенији је права срамота! Зар тамо неки Словенци да потуку до ногу наше војнике? Ако буде требало, ја ћу први да се прикључим српској војсци. За српског војника част је најважнија; а она је опасно пољуљана.

Драган Маневски, 41, грађевински техничар

Био сам и остајем пацифиста. Али, ако су Словенци и Хрвати већ формирали своје „армаде“ и „гарде“ и то са очигледним циљем да би се обрачунали са „јужњацима“ или „четницима“ — Србима не преостаје ништа друго него да се бране. Ако се залажемо за владу националног спаса морамо да имамо и војску националног спаса. Значи, искључиво сам за војску државе Србије због равноправног положаја у будућим преговорима са осталима.

Никола Митровић, 26, апсолвент права

Погрешно је постављати питање „за или против“, већ да ли је за формирање српске гарде касно или не. У сваком случају изlišно је, макар иоле паметном човеку, доказивати да је оснивање гарде једини начин активне заштите српског живља и српских земаља. Међутим, једнако је важно да се формирањем гарде садашњем ауторитарном режиму у Србији избија инструмент силе из руку који је проверено велика претња даљој демократизацији ове земље.

ФОТО: ДУШАН МИТИЋ

Јованка Жижич, 50, службеник

Нисам за формирање српске војске. Против сам сваке милитаризације која неминовно доводи до ширих етничких сукоба. А то нам није потребно. То је још један пример манипулације српске власти која нас тера у рат, у немогућности да нам понуди бољи живот.

Љубомир Филиповић, 33, слободни уметник

Многи народи Европе су одбрану националног бића, првенствено, водили културом и цивилизацијом. Ми Срби смо, по правилу, склони одбацивању сопствене културе па је сходно томе одбрана оружјем пука неминовност. Српска војска је неопходна али су историјске препреке непромењене. Истовремено се бојим да „нови српски спаситељ“ не искористи искуства шпанског грађанског рата и српског фронта, када су неистомисљеници гурали у прве борбене редове.

Зоран Јанчић, студент:

Јесам за Српску гарду мада још немам јасну визију како ће она изгледати, јер се ових дана у Србији појавило више различитих варијанти. Оно што сигурно знам то је да нам војска треба, нарочито после пораза који је ЈНА доживела у Словенији и онога што се Србима спрема у Хрватској. Дилему за мене представља могућност поделе унутар српског народа око тога каква нам одбрана треба: да ли ће то бити Гарда или Територијална одбрана. Јасно је да ми у Србији не смејемо да стварамо војску по застарелим и неупотребљивим бољшевичким методама: зато ми се концепт који нуди СПО и Вук Драшковић за сада чини најприхватљивијим.

Горица Савић, професор:

Рат у коме се налазимо и који је још једном као многи претходни уперен против српске нације дочекао нас је потпуно неспремне и разоружане као никад раније. Отуда ме чуди кога је то г. Милошевић позвао да брани ову земљу и овај народ? После разочарања које сам доживела на примеру рата у Словенији где је ЈНА била изложена издаји, а то су још једном платили голобради Срби, мој страх за овај народ је све већи. Српска гарда нам треба и то под хитно. Мишљења сам да то у овом тренутку представља приоритетан задатак на који социјалисти не обраћају пажњу. Прочитала сам и идеју г. Драшковића али очекујем и практичне кораке, а не само приче. Ова три месеца затишја у Србији се морају искористити на најбољи могући начин како нас Хрвати и Словеници не би поново довели на клиницу што они сасвим сам сигурна желе.

Драган Васић, трговац:

Не желим рат, али војску морамо да имамо и то под хитно, јер није довољно што смо ми најбројнији народ ако смо погрешно организовани што пример са ЈНА и показује. Бојим се, да је била у питању озбиљнија интервенција страног агресора, да бисмо капитулирали за неколико дана, што значи да би Срби поново били на губитку. Немам поверења у нашу Територијалну одбрану, јер је она изникла на основама једног искомпромитованог система власти. Зато нам треба нови концепт одбране: да ли ће то бити Српска гарда или нешто слично то морају да одлуче компетентни. Драшковић је покренуо иницијативу, али нисам убеђен да постоје и стручњаци који су

неопходни да то изведу.

Влада Пантић, пензионер.

— Да нам војска треба и то наша српска нема никакве дилеме. Проблем је међутим у томе што ми под хитно морамо да се договоримо, а не и око овако важног питања да се делимо на СПС и СПО или на неку другу странку. Војска не сме да буде страначка, она мора да се издигне изнад интереса свих лидера, јер мора да брани српски народ и ову земљу. Ја не бих оснивао Српску гарду, али бих из ЈНА повукао српски кадар и технику која се налази на нашој територији и направио војску.

Зорица Павићевић, студент:

— Формирање националних војски и оно што се десило у Словенији нуди ми одговор да је ЈНА, за коју су нас учили да је једна од најјачих армија на свету, неспособна да нас брани и одбрани. У тој ситуацији нужно је што се оснивају националне армије, али није добро. Бојим се да ће нас неки евентуални агресор у неком новом светском рату тако лакше поробити. Немам ништа против Српске гарде, али

ће ми требати времена да стекнем поверење у ту и такву војску, која у овом тренутку може да буде пре свега задовољење форме, а не и суштинског задатка — а то је одбрана. Иако нам време не иде на руку треба ту много више озбиљности у односу на импровизацију.

Олга Остојић, службеник:

— Војска да. Српска да. Кокарде не. Зато што ми тај знак не улива поверење и јако ме плаши, поготово кад се нађе на главама младих и неискусних, који не знају шта је рат, а желели би, као некад до сада, да ратују. ЈНА јесте разочарала али шта бисмо мислили да се у истој ситуацији наша, рецимо, нека друга војска, а не ЈНА? Војска је озбиљна ствар, а мени све ово личи на параду која не улива поверење. Уосталом, видећемо, јер јасно је да се од Хрвата морамо бранити. Они као да су пожелели неки нови Јасеновац, у коме би били сахрањени само Срби. То им ни једна српска војска, ма како се она звала, не сме дозволити.

А. Ц. и В. Р.

**МОГУЋЕ НАСЛЕЂЕ СРПСКЕ ВОЈСКЕ
ЧИМЕ РАСПОЛАЖЕМО**

Оружане снаге Словеније које су већ ратно дејствовале, углавном представља Територијална одбрана. Она броји око 35.000 војника и официра под оружјем и око 40.000 резервних официра и војника, који се могу мобилизати. У случају распада ЈНА Словенци могу рачунати на још око 4.300 официра од којих су неки већ пребегли у њихове редове. У пуној мобилизацији словеначка армија би могла бројати око 200.000 људи. За када је трајање војног рока седам месеци, а обуке у школском центру Иг код Љубљане три ипо месеца. Сем наоружања домаће производње словеначка ТО располаже и аутоматским пушкама МГ-40 немачке производње, сингапурским аутоматским пушкама САР-80, снајперским пушкама Хеклер и Кух ПСГ-1 немачке производње. Ту је и ручни ракетни бацач РПГ-2 и РПГ-7В, као и противавионске преносне ракете ФИМ-92А стингер из САД-а, као и сличне противтенковске ракете АТ-3 „маљутка“ наше и совјетске производње. До ратног сукоба Словенци су имали 13 генерала и адмирала, једног више него што им је по кључу припадо. У осталој структури ЈНА, а пре свега у руководећем кадру, Словенци одавно заузимају мање места него ли што им припада.

Оружане снаге Хрватске у овом тренутку према реалнијим проценама имају под оружјем 60-65 хиљада војника. Оне друге процене баратају бројком од близу 130.000 активних припадника. У случају распада ЈНА Народна гарда, Територијална одбрана и полиција могли би, с обзиром на националну структуру да рачунају на још 11.000 официра и око 440.000 чланова резервног састава. У „тоталном рату“ Хрватску би бранило

преко пола милиона наоружаних припадника националне војске. Што се тиче наоружања, оно је готово идентично наоружању словеначке армије, с тим што би Хрватској припао знатно већи део војно техничких средстава и објеката, као и војнопоморска област Пула, којој припада и ратна лука Лора.

Српске војне формације би мобилизацијом могле да у кратком року достигну 360.000 наоружаних припадника плус 500.000 резервног састава. Све су ово бројке без садашњих Срба који се налазе на служењу војног рока у ЈНА. Таква армија, која по бројности војно формацијски чини преко тридесет дивизија, била би на копну снажна исто колико и оружане снаге Италије, а било би и бројчано најјача на Балканском полуострву.

У случају распада ЈНА, будућа српска војска би могла да рачуна и на највећи број официра — око 20.000 и тада би број војника који би могао да се позове под заставу Србије и њених земаља достигао бројку од целог милиона. Уз то, подаци говоре да садашња Територијална одбрана Србије (за разлику од Словеница и Хрвата) поседује и тешко наоружање, пре свега артиљеријско и тенковско. Тенкови су типа Т-34. Највећи део оклопних транспортера (има их близу 1.000), као и тешко артиљеријско наоружање (око 2.000 комада) у случају распада ЈНА припао би будућој српској војсци. Иста судбина задејала би и близу 450 авиона, међу којима је највише (140) типа миг-21. Домаћих „јастребова“, „галебова“ и „орлова“ има по 80. Хеликоптера је око 200, од чега је 120 типа „газела“...

В. Р.

Онога тренутка када је нови српски херој Драгољуб Грујовић, поручио Јанезу Јанши да ће дићи све у ваздух ако припадници словеначке Територијалне одбране крену на складиште које је он обезбеђивао, дигнута је у ваздух главна парола са којом је Социјалистичка Партија Србије наступила на првим послератним слободним вишестраначким изборима. А она је, присетимо се, гласила: **Са нама у мир и просперитет**. Ова парола није обавезивала Јанеза Јаншу. Међутим, она је обавезивала партију која је победила на изборима у Србији да учини све да се Словенија раздружи од Југославије без проливања крви.

Ако је Србија својевремено помогла словеначком народу да се ослободи, она је морала, међутим, да учини све да не учествује у стварању нове словеначке историје. Мали прљави рат који су Словенци повели против ЈНА представља онај догађај који је том народу био потребан да попуни празнину у читанкама на месту где је стајала Титова фотографија. Нови Сремски фронт, како овде у Србији називају рат у Словенији, био је у функцији стварања националних хероја, од којих почиње историја сваке државе па ће тако бити и са словеначком.

ЛАЖНИ ГОВОРНИЦИ

Не тако давно, неколико дана уочи избора у Србији, генерал Вељко Кадиевић ће утврдити да „идеји социјализма, историјски гледано, припада будућност“. Порука је

„ЛАЖНИ ПРОРОЦИ“ БИЛИ СУ У ПРАВУ ТИШИНА ГЕНЕРАЈ МИСЛИ!

Неке доскорашње изјаве првог човека југословенске армије Вељко Кадиевића данас изгледају као хваликање малог детета. Да је српски народ знао на чији је тенк Милошевић сео, можда би и сам нешто урадио са барикадама.

очигледно циљала да увери бирачко тело у Србији да треба подржати једину странку која је привржена идеји социјализма. Ово се никако не би могло тумачити као притисак на бираче да је таква порука дата и хрватском и словеначком народу уочи избора у њиховим републикама, избора на којима је идеја социјализма напросто дигнута у ваздух. Да ли је генерал Кадиевић већ тада могао да схвати са каквим мајсторима пиротехнике располажу наше северозападне републике? Међутим, порука је урућена само српском народу, који војничкој речи верује и поштује је. „Сведоци смо оживљавања и крајње агресивног наступа антијугословенских и антисоцијалистичких снага. То су исте оне снаге које су једном већ довеле до слома Југославије. У народноослободилачком рату сарађивале су са окупатором и биле политички и војнички поражене. Пораз их поново очекује“, уверава бираче у Србији генерал Кадиевић. „Основаност наших ставова потврђује понашање не само појединих партија које се боре за власт и неких које су је освојиле“, истиче Кадиевић очекујући да српски народ препозна у својим опозиционим странкама управо оне странке које се боре за власт. Зашто би иначе излазиле на изборе? За власт се, очигледно, не бори странка која је на власти. То је јасно и површним познаваоцима војне стратегије. Не мисли генерал Кадиевић да је могуће да се Социјалистичка Партија Србије бори за оно што већ поседује! „Већ дуже вријеме агресивно се намећу многи, наводно спасоносни, концепти изласка из кризе „свог“ краја, регије, републике, нације. Њихов заједнички именитељ је разбијање Југославије. Уверен сам да народ неће прихватити такве формуле самозваних месија и политичких авантуриста“, каже даље генерал Кадиевић, готово цитирајући Милошевићеву мисао о лажним пророчима, изречену само десетину сати раније са циљем да народ не гласа за лажне пророке, или, да барем не гласа за оне који својом брадом и смиреним гласом подсећају на пророке.

Сагласје Кадиевићевих и Милошевићевих мисли досеже резонансу у тренутку када овај први каже: „Зато се лично и залажем за демократски социјализам као модерно, економски ефикасно, политички демократско, правно уређено, и у социјалном погледу праведно и хумано друштво“.

Да ће бити остварена парола **Са нама у мир и просперитет** којом је СПС кренула на изборе, гарантовао је и генерал Кадиевић поручујући са насловне стране „Политике: „Народима ове земље потребан је мир, а не рат. Армија ће осигурати мир и безбједност као предуслове демократског рјешавања проблема с којима смо суочени. Гаранција за то, као и за успешно остваривање друштвене и уставне функције ЈНА у цјелини, јесу њено чврсто морално-политичко јединство и висока борбена готовост“. У том циљу „биће разоружане све оружане формације,

успостављене изван јединствених и Уставом СФРЈ дефинисаних оружаних снага. А носиоци њиховог конституисања — одговараће по закону. Пошто је то, по Уставу и закону у надлежности оружаних снага, ту неће бити погађања и компромиса“, додаје Кадиевић. А ако се они супротставе? „То је њихов проблем. Армија ће радити по Уставу и закону, а ко се томе силом супротставља — силом ће бити онемогућен“, закључује генерал Кадиевић.

Народ у Србији послушао је генерала и гласао за партију којој „историјски гледано припада будућност. У Словенији и Хрватској реаговало се жестоко на размишљања генерала Кадиевића. „Мислим да нема никог који би у овом тренутку могао да разоружа словеначку територијалну одбрану“, поручио је Јанез Јанша генералу Кадиевићу.

ТРОЈНИ ПАКТ

У међувремену, историјски гледано идеја социјализма није успела да спречи рат у Југославији. Марионетска војска Ј.Јанше (како су је неки страначки прваци називали пре избијања „малог прљавог рата“) извојевала је победу у окршају са ЈНА. „Словеначка армија није аматерска“ изјавио је за НИН генерал Стеван Мирковић. Кадиевић не мисли тако (Политика, 7.07.1991. год.): „Штаб Врховне команде могао је лако припремити и извести операцију којом би се Словенија бацила на кољена. Али, зашто бисмо то уопште чинили? Зашто да у Словенији гину војници и старјешине других националности, ако су они за Словенце туђини и окупатори? Нама није ни до погибије Словенаца, иако они не желе да живе у Југославији. Да ли је то наша грешка или није — нека процјени јавност“. Да ли је у питању грешка најбоље ће проценити сам Кадиевић ако упореди ову изјаву са већ цитираном изјавом коју је дао уочи избора у Србији: „Армија ће радити по Уставу и закону, а ко се томе силом супротставља — силом ће бити онемогућен“. Шта се то десило у Армији у раздобљу између ове две Кадиевићеве изјаве? Очигледно је да Кадиевић није озбиљно схватио Јаншин изјаву о немогућности разоружавања Територијалне Одбране Словеније. Иначе не би изјавио: „Признајем да су нас изненадили тако безочни и злочиначки напади. Затечени смо и ширином извршене издаје. То је наша грешка“.

Издаја се десила у Словенији. Списак издајника није објављен, а морао би бити веома широк, како потврђује и сам Кадиевић. То је аргумент више да се и Србија окрене стварању сопствене армије. Међутим, Кадиевићу и то није по вољи: „Формирање су јакне националне војске и формирају се нове које су сваког часа спремне да потегну ножеве и оружје. Основни је задатак ЈНА да то не дозволи, користећи се и искуствима из Словеније“, наставља да анализира Кадиевићу својој изјави. Не подсећа ли ово неодољиво на његове ставове изречене уочи избора у Србији? И тада се огласио тек када су победиле националне странке у Хрватској и Словенији, са намером да спречи такав развој догађаја у Србији. Данас покушава да онемогући формирање Српске армије у тре-

нутку када су већ створене националне армије у Хрватској и Словенији. Са истим намерама оглашава се и Политика (5. 07. 1991. год.): „Неповерење у ЈНА и још много шта друго као да је произвело извештај капитулантски дух који би се могао означити духом 25. марта 1941. године“. Жеља за формирањем Српске армије, која се не испољава само у редовима опозиције него и међу појединим скупштинским посланицима владајуће партије, преводи се на капитулантски дух који је довео до потписивања Тројног пакта! А где је сећање на брзину слома Југословенске армије у априлском рату 1941. год.? Није ли се историја поновила ових дана у Словенији? Не каже ли и сам Кадијевић да је затечен ширином извршене издаје? У Политици би требало да схвате да није у питању капитулантски већ рационални дух народа који не заборавља издаје. Поготову не оне које се понављају. Недавно пристајање политичког врха Србије да активира територијалну одбрану, представља још један изнуђени и безнадежно одоцнели корак чији се ефекти састоје у голој чињеници да се тиме признаје да га је требало учинити далеко раније. Оваква политика не даје много боље резултате од појаса за спасавање који је добачен дављенику када је он већ дубоко под водом и није извесно да ли је уопште жив.

АКО НИКО НЕ ИЗДА

Иначе, искуства из Словеније, која помиње Кадијевић, увелико се користе у Хрватској. Б. Главаш, потпредседник општинског одбора ХДЗ за Осијек, незванично најповољивији човек хрватског врховништва у Осијеку, поручује Србима са страница Политике, у истом броју у коме Кадијевић говори о искуству званом Словенија: „Након инцидента прошлог тједна, наши односи са армијом су овде сада коректни... Ми гарантирамо да нико неће напасти Армију ни у војарни ни ван, али инсистирамо да се припадници Армије ангажирају само према унапред постигнутим договорима“. Не буде ли се армија придржавала договора, искуства из Словеније применити изгледа Главаш а не Кадијевић. У то се уверавамо у наставку поменутог текста: „А само мало даље од зграде Скупштине општине, где је смештен Главашев Штаб, није тешко уверити се у „мирољубивост“ и „истинитост“ његових изјава. Чему служе барикаде са „молотовљевим коктелима“ око касарне „Милан Станивуковић“, а поготово теретни воз напуњен камењем и балванима и довучен тик до касарне, ако не као незаобилазна препрека на коју би наишла војска и тенкови у случају изласка из касарне“.

Да не би било забуне око тога против кога су оперене акције Збора народне гарде, Главаш поручује: „Могу вам рећи, пренесите то у Србији, да управо припремамо коначни обрачун са четницима. Почећемо од Тење, Силаша и Бијелог Брда. Тамо их, одито, има највише и најпре ћемо им тамо доћи главе“. Дотле ће вероватно ЈНА уклањати препреке и барикаде којима су блокиране њихове касарне. И стићи ће до угрожених Срба. Са малим закашњењем. Ако не буде издаје.

Милена М. ПОПОВИЋ

ТРУЋ-МИТИНГ И БУЋ-ТОПОВИ КОС НА НОС

Да ли смо 10. јула избегли неку нову Октобарску револуцију, овог пута у Београду?

Да ли смо 10. јула избегли неку нову Октобарску револуцију, овога пута у Београду?

Главе у којима нема ничега сем Лењиново утопије, Стаљиновог лудила и Брежњевљевог прагматизма, још нису клонуле једино на нашим просторима.

И на Куби, чак, трагају за новим учитељима крваве азбуке, а о Албанији и да не говоримо.

Сан о обнови црвене империје, овога пута у Београду, том последњем бастиону следбеника пљачкаша поштанских кочија, канцлер—сан о обнови комунизма, јачи је код неких људи од ужасне јаве.

Врелог 10. јула, мимо воље сценариста мрака које еуфемистички називамо лењинистима, одшкринута су врата пакла који нам припремају.

Организација „Млади радници Београда“, једна од парapolитичких формација Слободана Милошевића, која никада није проговорила о глади радника јер се само гладни радници могу излуђивати, сазвала је 10. јула митинг подршке ЈНА пред зградом ССНО у Милоша Великог улици.

Ништа необично.

Али...

На митингу су били, и митингаше су дочекали, кључни, можда уз Ацића и Тушића најкомунистичкији и „најмилошевићевскији“ чланови Штаба Врховне команде, адмирал Стане Бровет и генерал Марко Неговановић. У армијском врху очекиван је, ван сумње, а вероватно тако и замишљен прави, велики, драматичан, историјски догађај. У супротном, на степениште ССНО изашао би неки генералчић типа Бауцела. У очима генерала Неговановића бљештао је, упркос ранама од свежег пораза под Триглавом, упркос лелецима мајки над сандуцима улудо изгнулих синова, сјај победника.

Кад оно, митинг—бућ!

Стотинак људи, од којих је бар половина из познате скупине Ушће—Лешће, покушало је промашеност окупљања и суочавање с истином да је комунизам мртав, да надокнади јефтиним радикализмом и паролама дрско преузетим од опозиције.

Има индиција, како би се рекло, да је овај трућ—бућ скуп, додуше с намером да буде право буђење радног народа и право таласа-

ње маса, подстакао па и организовао, директно или индиректно, свеједно, генералски врх, да би кривицу за катастрофу у Словенији пребацио са себе на друге и да би, истовремено, запалио нове јулске ватре.

Процењено је, очигледно, да је куцнуо час...

Употреба парapolитичких формација Слободана Милошевића је логична.

Кад балалајка засвира у ССНО чује се у вили у Толстојевој улици. И обрнуто.

Генерал Марко Неговановић, иначе шеф КОС-а, дакле, први који је морао да буде смењен после дебакла у Словенији, држао је у рукама и увезбано читао, унапред написан говор.

Структура говора, његове поруке, огољени лењинизам... све то казује да је 10. јула очекивано нешто друго.

Није ли за тај дан припремана или прижељкивана класна револуција?

Шта би се десило да се у улици Милоша Великог сјатило двадесетак хиљада људи, колико, иначе, опозиција може да окупи за неколико минута? Пошли би, вероватно, у неки нови јуриш на неки нови зимски дворца.

Београд би, данас, лично на град из Камиле „Куге“, или, можда, пре, на Аламо.

Говор генерала Марка Неговановића, шефа КОС-а, првог шефа КОС-а који често држи јавне говоре, писан је за такву прилику.

Прави млади радници су, међутим, у то време, што генерали с платама за које су потребни џакови не схватају, размишљали, бледи и изнемогли, с крвном сликом типичном за Бијафру, шта да једу.

После 10. јула велико је питање зашто се и у коју сврху обавља мобилизација.

Негде иза зидина ССНО и Генералштаба и иза зидина виле у Толстојевој улици као да се љуљушка нова крстарица „Аурора“ и чека да с ње груну топови.

Главе пуне Лењинових мисли, Стаљинових логора и Брежњевљевих тенкова никако да клону...

Н. М.

ЈУГОСЛАВИЈА, МАЛО МОРГЕН

Пише: Никола Милошевић

Насеобине које се на подручјима подложним земљотресима граде морају бити нарочитим грађевинарским захватима осигуране за случај да до каквог потреса дође. Ако, пак, градитељи, пропусти да посебним начином градње осигурају зграде од погубног померања тла, па земљотрес уништи многа станишта и однесе многе жртве, онда такви градитељи морају сносити одговорност за свој нехат, а преживели становници порушених насеобина, ако имају у себи имало здравог разума, неће више никад поверити изградњу својих домова оваквим архитектама.

Није, наравно, никаква тајна да осим оних географских постоје и политички трусна подручја, а неће бити ни да је нека велика тајна да је управо једно такво политичко тле и ово на коме српски народ већ вековима некако опстаје. Према томе, сваки иоле мудар и трезвен политичар, коме су заиста на срцу интереси његовог народа на оваквом неком политичком трусном подручју, побринуће се да на време осигура своје сународнике од евентуалних политичких потреса.

У нашем, српском случају, потрес је, као што знамо, већ увелико отпочео и његово име је распад Југославије. Овај распад, који више ништа не може зауставити, дочекао је српски народ и политички и војнички потпуно неспреман. Србију заступа у овом најтежем политичком часу њене новије историје један потпуно компромитовани болшевички режим чији су управљачи, на челу са Слободаном Милошевићем, оставили народ без сопствене националне војске која у оваквим ситуацијама представља онај зид и темељ за случај политичких земљотреса. Кад то кажемо, не мислимо наравно на неку војску која би, попут ове садашње, спречавала Словенце и Хрвате да заснују своје сопствене државне творевине на које имају пуно право, него на ону војску која би штитила исто тако легитимно право припадника српског народа да живе у границама које им историјски легитимно припадају.

Управо у томе и јесте голема и по својим последицама крвна неодговорност владајуће странке и њеног лидера Слободана Милоше-

вића. Ко у Србији не зна шта је први човек владајуће странке одговорио на једну примедбу Васила Тупурковског о могућем распаду Југославије? „Мало морген“, био је, као што знамо, одговор Слободана Милошевића.

Ваља замислити неког градитеља који на упозорење да је тле на коме гради подложно земљотресима и да стога зграде што се зидају треба осигурати специјалним зидовима и темељима за случај опасности, и ваља замислити како овај градитељ на ово разложно упозорење одговара. „Мало морген“.

Има ли какве битније разлике између овог градитеља и архитекте српског болшевичког режима? Нема.

Слободан Милошевић и његови верни следбеници отишли су штавише и корак даље. Премда је и врапцима на грани јасно да Србија без сопствене војске, не може ефикасно бранити своје легитимне историјске границе, лидер српских болшевика изјављује да ће се и даље ослањати на јединице Југословенске армије и јединице територијалне одбране која је под командом официра те исте армије.

На питање зашто овај политички архитекта српског режима, чак и сад када је земљотрес који у неповрат односи Југославију већ увелико отпочео, тврдоглаво и ригидно устрајава при овом по интересе српског народа очигледно крајње штетном и благо речено неразумном ставу, одговор је прилично једноставан. Слободан Милошевић и његови једномишљеници неће војску коју нису у стању да контролишу. Они врло добро знају да у армији која има комунистичке ознаке на капима и шлемовима и територијалној одбрани са истим таквим ознакама, имају идеолошки блиску армију са чијом војном странком уосталом тесно сарађују и чији су тенкови изашли 9. марта на београдске улице.

Шта друго онда да закључимо ако не то да је српској болшевичкој влади и њеном лидеру пре свега стало до тога да власт и даље задрже, а да су интереси српског народа за ту владу и њеног лидера последња рупа на свирали.

Исти закључак намеће се и када је реч о покушају да се у Србији успостави нека врста болшевичког, монолитног јединства, у редовима опозиције, под диригентском палицом владајуће странке и њених савезника из

СДС. После неславне пропасти идеје свесрпског националног савета градитељи националноболшевички схваћеног јединства владе и опозиције, одлучили су да нам сервирају ту исту идеју у два за ову прилику нова и прирамљива идеолошка паковања.

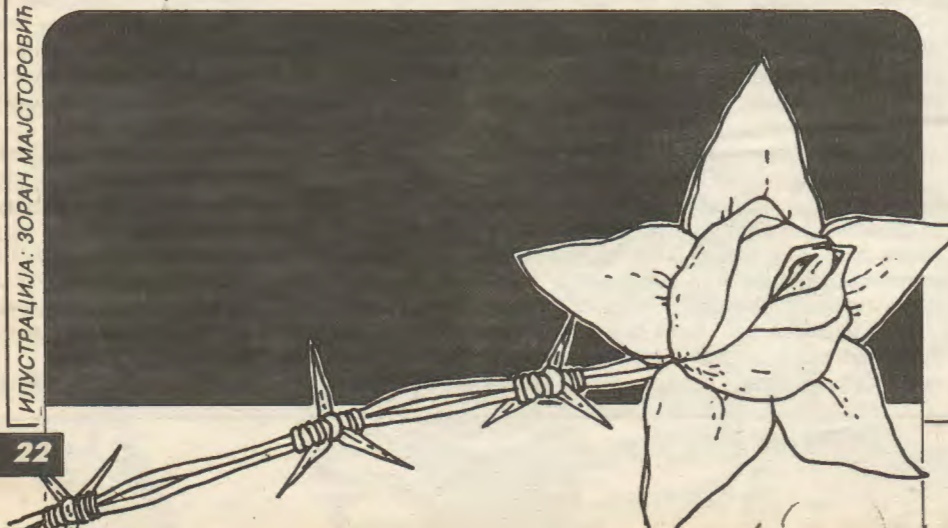
За прво „паковање“ искоришћен је ауторитет новоизабраног патријарха српског господина Павла, у чије добре намере писац ових редова иначе не сумња. Међутим, без обзира на неоспорно добре намере поглавара Српске православне цркве, његов позив на помирење објективно може бити од користи само владајућој странци. У овој политичкој ситуацији патријархов племенити апел објективно значи да комунисти у Србији и даље у својим рукама задрже власт, а да опозиција, у име неког апстрактног помирења, престане са сваком критиком постојећег болшевичког режима и са свим акцијама усмереним на његово свргавање, попут политичких скупова започетих 9. марта.

Најновију ујдурму српских болшевика представља и план образовања једне владе у коју би били укључени и неки представници опозиције. Ова сјајна замисао комунистичких властодржаца има бар две, са гледишта њихових интереса, несумњиве политичке предности.

Предност прва: поверавањем неких мандата извесним опозиционим делатностима, или онима који слове као такви, комунисти хоће да одговорност за постојећу катастрофалну политичку и привредну ситуацију свале на опозицију, а да притом ни једног тренутка не угрозе свој политички монопол. Шта може и поред најбоље воље неки министар из било које опозиционе странке, ако политички и привредни систем земље Србије остане и даље онај који јесте, и шта може било који носилац министарских овлашћења из редова опозиције, ако владу, а то ће рећи и њега самог, бира и смењује скупштина састављена од големе већине посланика владајуће странке који гласају онако како им то њихов једини и неприкосновени лидер каже? Уосталом, зар није номинални председник социјалистичких болшевика Борисав Јовић лепо и јасно рекао да влада у којој би евентуално био и неки опозициони министар мора да следи политику партије на власти?

Предност друга: укључујући у владу и представнике опозиционих, странака српски комунисти желе да компромитију опозиционе странке у очима народа. С обзиром на то да у Србији није могућ никакав стварни бољитак без радикалне промене постојећег политичког и привредног система, сигурни неуспех те будуће владе комунисти би искористили да га прикажу као неуспех опозиције.

Да ли ће и колико ће српски болшевици успети у овом свом подухвату то пре свега зависи од опозиционих лидера који би морали непрестано имати на уму ону кинеску изреку која каже да се само будала два пута спотиче о исти камен.

ОПОЗИЦИЈА НИСУ САМО МАЈКЕ

А СЛОБЕ НЕМА...

**На српском народу је да
упоредо води две битке
(надамо се не и два рата): за
своје аутентично место у
Европи и за свој идентитет у
оквиру историјског тренутка.**

ви већи злочин. (Да не гину једни већ они други). Опозиција, као и увек када је важно, збуњена, сујетна. Мајке, очајнички тражећи децу, помињу и нека имена. Помину и „Слоба“. Телевизија преноси директно прозивање „Слоба“. Оно што мајке нису znale гледаоци су знали: „Слоба“ се неће појавити. Он се појави кад све прође. Шта је опозиција морала

део. Али део који функционише у складу са Системом. Опозиција је поткупљена. Не неким посебним средствима, тајним новцем од успеха „Црвене звезде“, или „црвеним фондovima“, већ малом славом, ТВ преносима, утиском да раде нешто важно. Важност задатка замењена је личним значајем. Можда не код свих али код огромне већине.

Посебан проблем је стварна цена коју српски народ плаћа због Слободана Милошевића. Јер свет се ових дана одређивао прилично наивно, али увек против бољшевичког система. Ма какав да је конкретан садржај српске верзије бољшевизма, запад је против тог и таквог духа. И докле год остане дах тог система Србији неће бити од помоћи ни то што мало по мало свет постаје свестан словеначких и хрватских лажи. Српска мазохистичка филозофија, филозофија чекања да свет сам од себе спозна истину, коштала га је већ од рата наовамо. Сад су последице несагледиве. И претња новим геноцидом над српским народом, у време медијског понирања у сваку пору живота, а да се у свету и Европи о томе ништа не зна!!! У својој кули од слоноваче Слободан Милошевић се понаша као султан. Окружен нижим бићима који му подилазе лажима он не види шта му се дешава у царству. Себи се чини довољно моћним да никог не мора да моли.

Рат је бар привремено прекинут, чују се само усамљени меци у ноћи. Неизвесно време затишја прикрива тешко бреме нерешених проблема.

О моралној позадини недавних сукоба нико не говори. Јер, пребацивање одговорности с једних на друге не значи и праву свест о моралним последицама. Мртви, очигледно, нису имали никакву шансу. Морали су погинути. Без смрти нико не би схватио да су били жртвовани.

Војни врх је проговорио у тренутку када су људи увелико гинули. Глас смрти предухитрио је све друге, чак и глас оних који су били дужни да буду бржи и спремнији. Генерал Ацић чак отворено признаје да су „били изненађени“. Годинама добро плаћена војска није ни у једном тренутку реаговала на прави начин. Генералски врх се успавао од доброг живота, од идеологије која је прикривала стварност и нудила илузију. Због те илузије изгинули су млади људи, она иста младост у коју се та идеологија и та војска пола века клела. Још недавно смрт је била фантастична чињеница, највиша опомена, последњи бедем. Границе смрти биле су уједно и границе лудила. Сви су знали докле се сме и шта се не сме. Смрт је одједном, преко ноћи, постала обична чињеница, која нас узбуђује само због себичног страха за најближе и себе саме. Смрт је постала број, почела нам је досађивати.

ЖРТВЕ СУ РЕАЛНЕ

Генерали се не осећају одговорнима. Председник владе Анте Марковић изјављује пред очима светске јавности да није издао никакву наредбу. Да ли су младићи добровољно и самостално журили према сопственој смрти? Сви се слажу да је рат бесмислен али заборављају да су жртве исувише реалне. Да ли су заиста биле нужне? Чак и да јесу неко би за њих морао да одговара. Ако нису, тек онда. Тај неко се дуго није појављивао, није имао шта да каже.

У свим временима, у страхотама рата, у досадном миру, важе неки закони, неки принципи. И стари војнички морал. И официрска част. Сви знамо много прича о официрској части, које „јадни“ Немци, (они из II светског рата, а не ови диригенти европске демократије), нису могли да схвате. Руски официри не само из последњег рата, јапански генерали, као најпознатији примери, не би могли ни због себе ни због других да мирно гледају како људи узалудно гину. Не својом кривицом. Не би давали никакве оставке. Не би тражили оправдање, опроштај, милост богова. Пресудили би сами себи. У осами кабинета, далеко од очију света. Част једног високог чина налаже да последњи људски чин буде достојан највишег принципа људскости. Да буде израз свести и одговорности. Наши генерали не би да жртвују чак ни положај. Генералску плату. Навике. Утицај. Шта је све то на великој мали живота, према невини погинулима? Неморал издигнут на ниво принципа, лаж на ниво истине. Ко онда има право да од друге стране, ма ко она била, очекује поштен однос? Разум и уважавање.

У таквим околностима српски парламент освајају мајке. Хистерична која прети да напра-

да уради? Не да смирује хистерију (узалудан посао), не да јој се прилагођава (Парошки) већ да јој покаже прстом у ком правцу да крену. Кома да се обрете. Опозиција, ако већ није способна да сама створи прилику, мора да искористи прилику коју створе други. Јер опозиција је пред захтевом мајки имала чисте руке. Опозиција није крива за невине жртве. Зашто је неким људима из опозиције било стало да опет све прође мирно? Зашто, коначно, опозиција није радила свој посао? А опозиција има један једини задатак. За сада.

ИЗБЕГАВАЊЕ ДУЖНОСТИ

Опозиција, реч је о оној у парламенту, временом постаје мека, с извесним навикама које спречавају остваривање њеног примарног циља. Показује се трагично наслеђе из доба комунизма: опозиција избегава да ради свој посао. Тражи оправдање. Предах. Постаје уклопљена у систем. Његов важан

Истинска трагедија српског народа могућа је кад свако на својој страни и свако за себе, постане свестан истине. Кад народ спозна да је био жртва Милошевићевог комплекса више вредности, и кад „Слоба“ у једном лудом тренутку схвати да губи „поверење маса“.

Српски народ мора бити спреман на тај тренутак иначе ће сваку неопрезност платити својом крвљу. Јер Милошевић неће отићи мирно — или ће дићи руку на народ или на себе.

Зато је на српском народу да упоредо води две „битке“ (надамо се не и два рата): за своје аутентично место у Европи и за свој идентитет у оквиру историјског тренутка.

А за будућност Србије није најпотребније оружје — већ мудрост. Почетни облик те мудрости могао би изгледати овако: своја снага и туђа слабост.

Никола МИШКОВИЋ

**КАД ЗОРАН
ЋУМИЋ
КОНТРОЛИШЕ
ИСТИНУ**

НА УДАРУ И ТАМПОНИ

Оно што се из рада Народне скупштине Србије види на телевизији и у новинама само је једна страна медаље. Свакако ружна. Она друга страна за разлику од прве — још је ружнија.

Није прошло ни недељу дана од упада родитеља војника у Скупштину Србије, а већ је почело **Наплаћивање срамоте**, коју су том приликом доживели председник парламента **Александар Бакочевић** и већина посланика владајуће партије. Наравно, рачун за ту бруку наплаћује се онима којима једино и може — портирима, полицији, чистачима и новинарима, јер посланицима опозиције могу само да плућу под прозор. За све оне који су радећи свој посао били под директним ударом разбијених стакала, понеке мотке и огромног беса родитеља, у Скупштини Србије важиће нове мере обезбеђења.

ДОБАР ПОДАНИК

За директан пренос давлена господина **Батрића Јовановића**, упућивање **Боривоја Петровића**, покушај линча **Александра Бакочевића**, а још више њиховог кукавичлука пред камерама, освета је питање части. До каквог је шибања и рокада дошло у служби обезбеђења, можемо само да претпоставимо, али је зато новинарима, скупштинским извештачима, јасно стављано до знања да од сада више нема лабаво. Кретање им се ограничава само на новинарску собу, приступ пленарној сали није дозвољен, а са појединим посланицима и министрима може се разговарати ако то „служба за информисање“ оцени потребним и ако се разговор одвија под њеним патронатом. „Нећете више моћи

да пишете све што хоћете“, рекао је шеф службе **Зоран Ћумић**, човек танких живаца, брзог језика, добре душе и опасног послодавца.

Зоран Ћумић једини је овлашћени портпарол републичког Председништва и Скупштине, са којим новинари већ годинама не могу да изађу на крај али им, како сада ствари стоје, изгледа, нема помоћи. Наивно је од њега очекивати сарадњу, јер његов је посао, у ствари, да новинаре шпијунира, даје им дозиране информације и држи их даље од истине.

Претње не треба ни помињати. Но, човек очигледно само ради посао који му је поверен. С обзиром на време проведено на том положају и све узалудне протесте новинара против њега, очито је да **Ћумић** тај посао добро ради а његова оданост послодавцу свакако је вредна поштовања.

Међутим, у тој слепој оданости, преносећи новинарима правила новог режима понашања и кретања у скупштини, **Ћумић** је заборавио да све то може бити и објављено. Тако се десило да у истом дану када су на снагу ступиле оштрије мере обезбеђења огорчени скупштински извештачи свој протест изразе упућивањем **петиције** председнику Скупштине и председницима посланичких група.

У петицији се објашњава да на захтев редакција новинари осим извештавања често морају у парламенту да узимају интервјуе, изјаве, траже додатна објашњења појединих закона а све то је немогуће обавити из нови-

нарске собе. Суочен са **Сопственим претњама** цитираним у петицији, **Зоран Ћумић**, је потпуно изгубио контролу и тврдећи да он никада није новинарима рекао да им се ограничава кретање, излануо још много љубе претње. Његов најснажнији аргумент против потписника петиције, којима и поред покушаја прављења црне листе и скупљања потписа, није успео да уђе у траг, био је тај да су **петицију** потписали и неки посланици СПО-а. То је, по њему уједно био и кључ читаве подвале. „Значи, они који су организовали бруку у Скупштини са доласком мајки, због којих су и ступиле на снагу нове мере обезбеђења, исти ти сада пишу петицију и злоупотребљавају новинаре.“ Како **Ћумић** у души није лош човек, а на време је схватио да оу новинари заправо изманипулисани, одлучио је да их заштити. Исте вечери све је било изглађено. **Павић Обрадовић** је на **Ћумићев** захтев дозволио да се новинари по скупштини крећу као и до сада, могу да једу и пију, а једина нова мера је измена скупштинских пропусница, на којима ће убудуће бити и фотографија извештача. Рендгенски преглед на уласку у парламент као и провера садржаја хигијенских уложака, тампона и друге „опреме“ коју женски извештачи носе у својим торбама, наравно и даље је на снази. Но, исправка је стигла касно јер је текст са садржајем петиције углавном већ био отишао у штампу.

КРИВЦИ СЕ НЕ СТИДЕ

Незадовољан начином на који су новинари „интерпретирали“ његове речи, јер им он из руку и машина **отима текстове** па тако и пре њиховог објављивања зна шта пишу, **Ћумића** није мрзело да редом зове све уреднике, шефове редакција и објасни им ко уствари „кује заверу“ и какве би све то последице по извештаче и редакције могло имати. Под утицајем таквог објашњења, вероватно, уредник Експреса, рецимо, није пустио текст свог новинара. Али, већина новина је то ипак урадила. Ствар се, дакле, морала јавно изгладити. Зато је следећег дана у току седнице **Боривоје Петровић** све обавестио да Председништво Скупштине није имало удела у доношењу одлуке о ограничавању кретања новинара. Он није рекао да таква мера није донета, већ само да је није донело Председништво. Баш чудно, јер су новинари случајно присуствовали сцени у којој, после дизања прашине, **Павић Обрадовић** лично **Ћумићу** говори нешто што се завршило...“ за остало нема везе, само оно за пропуснице нека и даље важи.“

Знају **Павић Обрадовић**, **Зоран Ћумић** и **Боривоје Петровић**, и то много боље од новинара, каква се брука свакодневно дешава међу зидовима скупштинског здања. Што јавно, што тајно. Али, због свега оног чему су новинари понекад и случајно присуствовали, па ипак нису написали, носећи туђи стид као свој, могла би барем ова тројица да имају мало више разумевања за новинаре. Макар због тога што за оно што напишу и не напишу и за срамоту коју уместо других осећају, новинари нису плаћени ни трећину као они који је стварају.

Иван Адамов

(НЕ)НАРОДНИ ПОСЛАНИЦИ: ИЛИЈА МАРКОВИЋ (СПС)

ПОВРАТАК ДРУГОВИМА

Представници седме силе из престоног града памте још господина Илију Марковића, некадашњег друштвеног правобраниоца самоуправљања за општину Топола. Господин Марковић се побунио против општинске врхушке која је у Тополи онемогућавала запосленима да остварују своја радна и самоуправна права. Правобранилац друштвеног самоуправљања Илија Марковић, тражио је да општинска скупштина и њени органи, приликом избора директора у предузећима ове општине, поштују доследно законитост, као основно начело правног система у СФРЈ. Било је то пре четири године, а у то време у Србији је био у току „лов на правобраниоце самоуправљања“. У београдској општини Врачар страдали су Лука Маликовић и његов заменик Зоран Ненезић који су уживали неподељену подршку јавности и новинара. Остали су, ипак, без посла, јер је Комитет био јачи. Другови комунисти нису могли опростити својим члановима што су искакали из „принципијелних расправа и принципијелног разрешења различитих виђења улоге друштвеног правобраниоца у самоуправном друштву“. Повео се и господин Марковић за својим колегама са Врачара, тражећи да се у неке „угледне“ фирме у Тополи уведу мере друштвене заштите — привремене мере и смене неки угледни директори — чланови Комитета.

Месецима је трајала борба господина Илије Марковића. Продавац студентске и омладинске штампе на Теразијама Драган Благојевић месецима је организовао одлазак новинара у Тополу, Крагујевац, свуда где се раправљало о „одговорности друштвеног правобраниоца Марковића“.

И победили су другови из Комитета. Као и обично. Тако је морало бити. Скупштина општине Топола разрешила је Илију Марковића са функције општинског друштвеног правобраниоца самоуправљања. Окружни суд у Крагујевцу, у већу за управне спорове поништио је ову општинску одлуку, али је Комитет Тополе опет у општинској скупштини изгласао нову одлуку — да Илија Марковић остане без посла. И опет је Окружни суд у Крагујевцу Марковића вратио на посао. Тако је, коначно, победио Илија Марковић.

На дужност друштвеног правобраниоца самоуправљања Илија Марковић је дошао из Републичког СУП-а Србије, у којем је радио као инспектор државне безбедности, на пословима и радним задацима „унутрашњег непријатеља“.

После Осме седнице ЦК СК Србије, када је два

ЧОВЕК КОГА ЈЕ НЕКАДА ПОДРЖАВАЛА СВА СРПСКА ДЕМОКРАТСКА ЈАВНОСТ, ДАНАС ЈЕ ИСТИ КАО И ОНИ ПРОТИВ КОЈИХ СЕ БОРИО

пута однео битку са друговима из Комитета, а сва београдска штампа била на његовој страни, виши другови, из „вишег форума“ дали су за право свом другу Марковићу. Кандидовали су га пре две године и за председника СО Топола, и он је победио на изборима.

Борац за правду, очекивало се у Тополи, донеће и народу овог шумадијског краја више среће. Али...

Чим је господин Илија Марковић сео у фотељу председника СО Топола, до њега се тешко могло доћи. Очас је заборавио на продавца новина Драгана Благојевића, а ни новинари, који су данима обилазили села по општини Топола, борећи се да правобранилац добије своју самоуправну битку, више нису пожељни у Тополи.

Ни правде нема више у Тополи. Грађанима је дело, у Општинском суду, Марковићева супруга. Све је у Тополи под шапом комуниста. И запошљавање, и социјална помоћ, и образовање...

На прошлогодишњим изборима Социјалистичка партија Србије истакла је свог кандидата за посланика из Тополе. Нису се дуго колебали: знали су да од Илије Марковића немају бољег. Човек кога су његове колеге тако жестоко прогањале, који је својим очима, радећи у државној безбедности и на пословима друштвеног правобраниоца самоуправљања видео толико јада и чемера, сазнао о корупцији, лоповлуцима, о беспомоћности обичног човека да се избори за неко своје право, није изгубио наду у своје партијске другове, за које је, поуздано, могао знати да су то пробисвети и лопови, силеције и људи који не држе ни до своје речи, а ни до закона.

Много је знао о својим друговима господин Илија Марковић. Али, уместо да од њих, и њихове политике побегне колико га ноге носе, он је чим су му они дали за право, и признали да је њихов партијски друг био у праву, одмах прихватио понуђену аболуцију. И посао као они против којих се борио: данас је Илија Марковић председник СО Топола. Понаша се исто као и ранији комунистички председници. Као посланик у Народној Скупштини Србије господин Илија Марковић гласа за одлуке својих партијских другова-социјалиста, противи се демократизацији Србије...

Једном њихов, заувек њихов, Г. Марковић се вратио својим друговима.

М. Б.

ИЛУСТРАЦИЈА: КРСТИЋ МИОДРАГ

РАША УВОДИ КУР-ЦАРИЦУ

КАКВЕ ПАРТИЈЕ!

ФОТО: ЂОРЂО ВУКОЈЕ

ОМЛАДИНСКО МИНИСТАРСТВО: ПРЕДРАТНА ХЛАДОВИНА

ТРОЈКА ЗА „ПО КУЋИ“

Не знамо да ли је Министарство за спорт и омладину формирано да би имао ко да отвара турнире у малом фудбалу или да пије шампањац кад Моника Селеш победи негде у свету, али знамо да га треба елиминисати. Под хитно. Добро је само што највећи број српских омладинаца појма нема ко их заступа у влади Србије, јер да има не би пристајали ни да одлазе у продавницу, а камоли да ратују с нашим министром у позадини.

Самом несмотреност нас је одвела у Министарство спорта и омладине Владе Републике Србије и учинила да нагазимо на помало заборављено легло које се, по себи, наметнуло као главна тема овог писања, јер на упечатљив начин одсликава сву јадност и трагичност стања у овој предратној Србији. О Министарству омладине принуђени смо да пише чак и у овим драматичним данима и ноћима, када се буквално сваког трена може очекивати да сирена за узбуђивање огласи почетак нашег новог двобоја са злехудом судбином и будалама у нашим редовима. С озбиром да у Министарству нисмо наишли на вољне да говоре за ову новину, а још мање на оне који су збиља кадри

да нешто сувисло и прозборе, просто нам се наметнуло да на „Министарство“ омладине погледамо друкчије, изнутра, из утробе режима за који је оно карактеристично.

Елем, почнимо од врха.

КОЛОСАЛНИ ЗАХВАТИ

„Министар за омладину и спорт“ Владе Републике Србије јесте биће, људско, именом **Горан Триван**. У тајној документацији која нам је због неоодољивог шарма и још неких пикантерија љубазно стављена на увид, злочници кажу и због заташканог раскола у СПС-у, постоји обиље бисера из Триванове „политичке биографије“, што у овдашњим условима значи „личној повести бешчашћа“. Да

не бисмо арчили скупи новински простор на оно што ће бити укоричено у неким будућим мемоарима српског предратног министра, са подужег списка Триванових „заслуга за народ“ и државу Србију навешћемо само оне кључне, непосредно уграђене у светли пројекат „Триван, једна каријера“.

У време пучистичког антикумовског подухвата, касније звучно нареченог „антибиро-кратском револуцијом“, Слободан Милошевић и његови ментори из САНУ-а зацртали су да већ у првој фази морају ушкопити Универзитет (за сваки случај, мада се испоставило да је степен страха од универзитета био неоправдан). Делатници „са терена“ одмах су препоручили, као адута-марионету, „оног малог Тривановог“.

Стога је напречац постало веома важно да за председника омладине на Универзитету буде изабран „мали Триванов“, малецки. Од-решена је и кеса, потегнут „српски национални интерес“, искориштен „ауторитет власти“. Несигурни гласови у тадашњем сазиву универзитетске конференције омладине учвршћивани су са по 100 ДМ, а правилно усмеравање неопређених стајало је и нешто више. Пресудно је, ипак, било то што извесна Мирјана Марковић (XX век, династија Милошевић) имађаше непогрешив осећај за прави, дакле њој сродни, људски материјал, те је за најлепши пластични цвет у својој коси дефинитивно прекомандовала **триванчевину**.

Сав тај врларски труд уродио је плодом. К томе, доказано је свима да и у социјализму може бити непромашених инвестиција.

(...)

Горан триван касом је кренуо на извршење.

Најколосалнији његов захват, по налогу из једног кабинета на ПМФ-у, уз подршку са висине оне ружне новобеоградске зградурина зване ЦК, био је — рушење оновремене редакције листа „Студент“. Тој редакцији остало је неопроштено што није испољила довољно одушевљења за „кумоубиство“ као резултат обрачуна два истородна клана српских большевика.

Да се власи не досете, Триван је повод за разбуцавање поставе младих и ванредно талентованих „људи од пера“, тада једне од најслободоумнијих редакција у Југославији, нашао у чуваној насловној страни „Ноћ вампира“, којом се, оценио је најлепши пластични цвет, „вређа лик и дело нашег врховног команданта и највећег сина наших народа и народности“, неумрлог Ј. Б. Тита.

Титов пионир и Мирин омладинац, сада министар српске „посткомунистичке“ омладине, стравичном жестиношом се обрнуо на „Студент“. Најбољи европски млади афористичари одјурени су чак до Марибора, добивши тезга-подлистак у онамошњој студентској „Катедри“, али, не мари, суштинско је да је Триван очистио терен за „развој умалог академског мира“ и даљу банализацију српског Универзитета. Ту се не пита за цену, јер је тиме Слоби, „новоорошеном цвећу“, обезбеђен неупоредиво спокојнији „антибиро-кратски“ сан, а биљци триванчевини осигурано дугорочнији цветање у врху српског большевичког естаблишмента.

Један објективни аналитичар каже о висо-

кој позицији Тривана у стаду Мирјане Марковић, то јест у кадровској кухињи српске државе, следеће: „Чуђењу места нема, пошто је у преломним месецима васпостављања ере Милошеску, заправо — триванизам спасао комунизам!“

ИМЕНА ГОВОРЕ

Даљи Триванов „успон“ био је муњевит, сразмерно учесталости његових гостовања на ПМФ-у. Када је почетком ове године измишљено Министарство омладине у Влади која је на себе преузела да, без неизвесности, спасе Србију, Триван је био кандидат без премца. И сада се његово министровање осећа свугде где живе млади — **ишчезли осмеси, страх од живота и будућности, очај, депримираност, убрзани раст наркоманије, беда (економска и духовна)...**

Дакле, омладино сербска, алат ти министар! И немој покушавати (залуд је) да се сетиш, омладино сербска, када си (и где!) последњи пут у овим судбоносним данима и ноћима видела и чула „свога“ министра, макар то, а да не говоримо о стварном заступању твојих интереса и разумевању твојих брига, сада кад ти припремају терен да гинеш а избегавају да објасне за кога! Права припрема националне омладине за њих је посве споредна. Иначе, омладино сербска, министра „свога“ немој чекати нити му се надати. Он је преко Мирјане Марковић, династија Милошевић, од Златана Перучића добио луксузан стан и интензивно се припрема за обитавање дубоко у позадинској хладовини, далеко од свих фронта на којима ћеш крварити ти, омладино сербска! И узданицо!

..... Сем тога, Триван редовно извештава Милошевића да је стање на Универзитету повољно за нас, дакле доноси само вест за лепо јутарње расположење председника, иако је ситуација са студентима, за нас, сасвим супротна, исповедио је члан Главног одбора СПС-а, који је, наравно, у складу са партијском традицијом конспиративности, захтевао да остане неименован.

Кад је већ такав министар за омладину, логично је понадати се да је то остала екипа окупљена по другим критеријумима, не би ли га „покрила“. Авај! Помоћници Горану Тривану су Светозар Остојић, Тома Обрадовић и Шиме Чичковић. За иоле боље познаваоце неприлика, већ исписивање ових имена било би довољно.

Светозар Остојић (од миља Дебели Тоза, што је била главна препорука да се обре у ресору спорта) своједобно је био Триванов секретар у УК ССО. Познат је по бруталности према редакцији „Студента“, а са некима из ње се и физички обрачунавао. Похарао је архиву листа, за главног уредника поставио Шиму Чичковића, што је на ФПН-у, где је Чичковић студирао, изазвало немало запрешање па и огорчење и студената и професора. Прочуо се и као најбескрупознији реализатор замисли Златана Перучића, тада директора Студентског центра, чиме је постао најомраженији активиста у Студентском граду. У „највећем студентском насељу на Балкану“, Светозар Остојић је формирао мрежу дошника од оних студената, којима је бесправно испословао места у домовима.

Остао је чувен по спречавању антинуклеарних мирних демонстрација, тврдећи да ће то узнемирити јавност и угрозити морално-политичко јединство српског народа. Све компоненте је пописао и оцинкао, поред осталих и СДБ-а, а за све те и сличне послове Перучић га је плаћао преко студентске радне друге. Када му је једном приликом национално оријентисана младеж приговорила због свега тога, одговорио је лаконски: „Боли ме... за вас из Србије, ја сам из Босне!“ (Није познато што сада мисли о томе)

ОТРОМБОЉЕН СТОМАК

Шиме Чичковић, други помоћник Триванов, познат је ко зла пара. Недавно је постао посебно занимљив, када је примећен одлив поверљивих информација са седница Владе Србије. Раније, Триван и Остојић су га поставили да дефинитивно унише утицајни „Студент“, што је овај драге воље учинио. Поносан је што је за свог мандата спречио прелажење „Студента“ на пирилично издање. Због финансијског покопавања редакције, Савез студената Београда (издавач) води против њега судски спор. Једини је уредник у аналима београдске студентске штампе који је на то место постављен не објавивши претходно, практично, ни један текст.

Није прошло много, и Чичковић је од Перучића добио стан у Београду, а потом и место у Влади Србије.

Трећи бисер је Тома Обрадовић, трећи Триванов помоћник. И птицама београдским је знано да је он тастер Мирјане Марковић и да свако упознавање са људима почиње питањем: „Шта мислите о Мири Марковић?“ Кажете ли искрено, дакле нешто лоше, Мири ће то сазнати у невероватно кратком року и онда по вас никако не може бити добро. У почетку, не проценивши расположење госпође Марковић, јавно је похвалио Анту Марковића. Тај грех, кажу упућени, и данас окајана. Ових дана је посебно актуелна напомена да је његова давно задужена војна опрема истројила у подруму од некоришћења. Увек је волео да, после радног времена, води своје пријатеље у зграду ЦК, како би добро одмерили његову моћ и не би противречили. Много је оних који се жале да их је он потпуно беспредметно оцинкао СДБ-у, али то превазилази надлежности Министарства спортског понашања...

Све у свему, омладино сербска, имаш Министарство чије је заштитно младалачко одбележје ћелава глава и отромбољен стомак. Можете комплетном Министарству омладине и спорта, посебно овој водећој четворци, мирне душе — када сте у пијаном стању — дати 10 баскет — поена форе и да играте до 11. Шансе да изгубите су у домену теорије!

А што се већ отпочетог рата тиче, то неће бити рат за испливали шљам у властодржајској Србији. То је рат за отаџбину! У њега се улази онако како су Срби увек за отаџбину ратовали. Писати сада о шљаму на власти није национална издаја. Издали бисмо вас када бисмо прећутали ко вам остаје иза леђа! То пре свега треба да знају они који ће се, даће Бог, вратити у слободну и уједињену Србију!

Стофан БОЖИЋ

НЕПЛАНИРАНО: РАДИСАВ СЕКУЛИЋ, ДРУГИ ДЕО

ЛУИС У ШЛЕМУ

Иако смо мислили да о директору Савезне управе царина више нема шта да се каже, читаоци се нису сложили. Нафиловани најновијим подацима из живота и бизниса овог цењеног српскосавезног кадра одлучили смо да му посветимо још мало простора. Кад је у питању Лале — ништа није скупо.

Како је дакле почео лоповски стаж друга Лале?

Као магационер готове робе у „Јавору“, Лале је стално пријављивао мањак. Директору Петронију правдао се да кошуље поклања пословним пријатељима, а носио их је, у ствари, генералу Љубичићу и другим утицајним партијским друговима. И, они су га запазили, па је Лале брзо узнапредовао. Постао је комерцијални директор у „Јавору“. Са школом је кубурио, па га Раднички савет фабрике због тога суспендује. Лале се наљути, па им обећа да ће им донети диплому Више економске школе у Београду. Да се зна ко је Лале. И би тако.

Са школом је кубурио и директор чачанског „Партизана“ Мома Јованчевић, па му Лале обећа да ће је набавити, ако му овај учини малу услугу. Јованчевић је требало да од „Јавора“ купи велику количину кошуља, а после их Лале откупљивао од „Партизана“. Да би, наводно увећао промет овом трансакцијом. Јованчевић се превари, па прихвати понуду. Купи од „Партизана“ велики континент робе, али после Лале никако да ту робу и откупи. Фабрика из Чачка већ пет година не може да се опорави од ове Лалетове подвале. Директор Мома Јованчевић је смењен због пропасти предузећа. Али је остао у животу. На сличан начин друг Лале је преварио и краљевачки „Стотекс“ и његовог директора Вучића. Лале је са „Стотексом“ и директором Вучићем био уговорио трансакцију вредну десет милиона долара. Позивајући се на начела пословног и партијског морала, навукао је Краљевчане на закључење уговора, а онда их преварио. Директор Вучић се због тога убио.

Са фабриком из Рашке друг Лале је склопио уговор, којим је своју робу извозио у Бу-

курешт, а онда исту робу увозио. Због провизије.

Већ 1986. године г. Лале Секулић је у иностранству имао неколико фирми. У Хонг Конгу је имао фабрику кошуља. Средином 1986. године по Војводини је направио турнеју, откупљујући од боље стојећих фирми увозна права. За увоз својих кошуља, које је после продавао под фирмом „Јавора“.

СКУПИ ОТПАД

Само у 1986. години против Радисава — Лалета Секулића директора „Јавора“ поднета је 71 кривична пријава од стране СДК. У „Политици“ је септембра 1986. године објављен текст „Крај Лалетовим махинацијама“. Али... пара врти где бургија неће. Осим тога Лале је крао, али је мислио и на своје партијске другове. Када је тадашњи секретар Републичког СУП-а Србије наложио Лалетово хапшење, појавио се, у право време, и на правом месту, пензионисани генерал Никола Љубичић, тада члан Председништва СФРЈ, да га заштити.

И Лале је наставио да „ради“.

У Међуречју, код Ивањице, организовао је чувене лумперајке. Када је на њих био позван и бизнисмен **Штајман** из Немачке, одмах је раскинуо уговор са „Јавором“, видећи са каквим човеком има посла.

За потребе „Јавора“ г. Секулић је 1988. године увезао 10 милиона тона тексас платна, купљеног на отпаду у Хонг-Конгу по багателној цени. Од скопског Института за контролу квалитета производа прибавио је атест да је реч о производу првог квалитета и као таквог продао га је „комитентима“ по десетоструко већој цени. Ово ђубре од тексаса и данас чами по магацинима многих фабрика, јер је неупотребљиво.

Лале је власник неколико фирми у иностранству. Има их и у Југославији, писали смо о њима у прошлом броју.

Држећи се гесла својих колега из Палерма, да праве људе треба постављати на права места, г. Лале је за шефа представништва поставио пријатељицу **Зорицу**, а на име њеног мужа отворио приватну фирму у Москви, која ради по систему клиринга. Зета **Мирка Тодоровића** именован је за комерцијалног директора „Потекса“ из Врњачке Бање. Ову фирму је Лале подигао парам „Јавора“. На отварању фабрике г. Лале је, пресецајући врпцу казао чувену реченицу: Другови, да почнемо... Један од присутних из публике гласно је додао „ДА КРАДЕМО“ Лале се само шеретски насмејао. Ваљда му је годило што је „проваљен“. Када су радници „Потекса“ најурили његовог зета **Мирка Тодоровића**, он је с њим, у ортаклуку, отворио приватну фирму „Тодор“ у Хонг-Конгу. („Куку Тодоре“, узвикнули су радници „Јавора“, када су сазнали шта им све Лале спрема са фирмом „Тодор“).

Своју декласирану робу из Хонг-Конга г. Лале Секулић је продавао веома лако. Имао је своје људе, свуда. У трговинском предузећу „Звездара“ за Лалета су радили директор набавке госпођа **Деса Ђорђевић**, познатија у подземљу као Тетка Деса и шеф набавке **Александар Топаловић**. Сву увозну робу „Звездара“ је куповала од Лалета, и одмах га исплаћивала. Али, ни Лале није шкртарио.

Тетка Деса је купила три стана један у улици Змај Јовиној, други у Иве Лоле Рибара и трећи у улици Старине Новака. Госпођа Деса је супругу амбасадора **Ђуре Дамјановића**, чијим ауторитетом се штитила од хапшења. Стално је путовала на релацији Београд — Хонг-Конг. Када су инспектори долазили да

ЛАЛЕ ПРЕТИ!

У редакцију „Српске речи“ дошао је 12. јула директор ивањичког „Јавора“ г. Вељко Митровић, захтевајући да објавимо деманти, поводом, наводно неистинитих тврдњи објављених о „Јавору“ и његовом бившем директору др Радосаву — Лалу Секулићу. Истог дана нашли смо се, заједно са Митровићем, у кабинету Лале Секулића, у Савезној управи за царине, чији је Лале, одавно, директор.

Господин Лале Секулић примио нас је срдечно али, када је схватио да филипике г. Митровића нису на потписаног новинара оставиле неки утисак, г. Лале је запретио речима: „Прво ће ти страдати дете, па жена!“ Растали смо се свако са својим уверењем: Лале са претњама, а ми са утиском да смо разговарали са самоувереним криминалцем. У једном од следећих бројева „представићемо“ и господина Вељка Митровића, новог директора „Јавора“.

контролишу њена пословања, госпођа Ђорђевић је љубазно саветовала инспекторе: „Децо, не губите време. Када завршите преглед, дођите у „Орашац“, да се почастимо.“ Ни господин Аца Топаловић, некадашњи фудбалер ОФК Београда, купујући од Лалета робу у неограниченим количинама, није остао без свог дела. И њега је Лале наградио.

ПОГРЕШАН АУТО

У београдском Атексу, кога је у црно заавио, и довео пред пројачки штап, г. Лале је успоставио сарадњу са комерцијалним директором **Мухаремом Цафићем**, који је у „Атекс“ дошао, односно постављен када му је истекла функција председника Општинског комитета СК Чукарица. Наравно, ту је и пуна сагласност генералног директора **Александра — Аце Јефтића**, који кумује Лалетовим пословним потезима.

Од приватне Лалетове фирме комерцијални директор „Атекса“ Цафић купио је прошле године 100.000 наочара за сунце. И, платио. Одмах. Наочари се „сунчају“ у мраку магацина „Атекса“. Ко да их купује, на овој скупоћи, а много бољег квалитета су они које Цигани продају на вашарима, за мале паре. Београдско и српско тржиште затрпано је мајицама и гаћицама и купаћим костимима фирме „Бест интернешанел трејд“ из Ивањице. Њен власник је господин Лале Секулић. Робу је, претпостављате, „купио“ од своје фирме „Тодор“ из Хонг-Конга, а ставио етикету фирме из Ивањице. Због царине. „Атекс“, „Бетекс“ и Робне куће „Београд“ купиле су мајице, гаћице и купаће костиме од Лалетове фирме у таквим количинама, да се Београђани могу њима облачити у наредне четири године. Лепо је зарадио господин Лале. Колико? Потписани новинар је од добро обавештених кругова информисан да је г. Лале на свој конто преварама и пљачкањем српских фабрика и

закидањем на плаћеној царини, књижио лични конто неколико десетина милиона долара.

Кради, али дај својим партијским друговима, девиза је друга Секулића. Комуницирајући са пословним партнерима телефоном, г. Лале их је обавештавао и о „обештећењу“. Када би, рецимо, госпођи Деси Ђорђевић телефонирао у Београд, и казао јој да јој шаље једног Луиса, онда је то значило да ће Тетка Деса добити 10 хиљада марака. Када би поручио да јој шаље пет шлемова, онда је реч о нешто мањем „контигенту“ од пет хиљада марака. Шифрарник је био познат Лалетовим (партијским) и пословним друговима.

За два „Луиса“ Радисав Секулић је дошао и до дипломе доктора наука, коју је добио на београдском Економском факултету. Докторску дисертацију за Лалета урадио је професор **Жарко Р.** Када је Лале дисертацију „разгледао“, ставио је у њу два „Луиса“ (20 хиљада дојчланд марка). Професор Ристић га је послао да укоричену дисертацију са два „Луиса“ стави у његову ладу, паркирану испред Економског факултета. Лале се ушпуртљао, и пошилку ставио у погрешна кола, у откључану „Ладу“ професора **Драгутин М.** Када је професор видео фасциклу и у њој два „Луиса“ и писамце доктораната Радисава — Лале Секулића, у коме напомиње професору Ристићу да је то само аконтација, а када докторира биће и више, уплашени професор је случај одмах пријавио најближој полицијској станици. Лале је, касније надокнадио професору Ристићу два „Луиса“, подигнута афера је брзо стишана, и наравно докторирао. Кривична пријава поднета против њега је пала у воду, по обичају.

После Осме седнице ЦК СК Србије г. Љубичић је препоручио Лалета новом руководству као „златну коку“. Лалета су међутим позвали у Републички СУП Србије. Обећали му хапшење. Држали га на „леду“ четири месеца. Лале је по Ивањици причао да је одсутан из фабрике због боловања, да „изгледа има рак“ и да мора на лечење. Данима га је полиција плашила хапшењем, и слушавала да утврди колико је „тежак“, колико има пара на жирос рачунима. Када је исцеђен као лимун, и када му више није било стало ни до живота, генерал Љубичић га је позвао и рекао му је, кажу, да је успео да среди да га не хапсе, али да он, Лале треба да оде код „надлежног друга“ да се договоре о сарадњи. И договор је пао. Лале је наставио да краде свом жестином. Довео је пред стечај „Атекс“, „Бетекс“, „Партизан“ и десетине фабрика и конфекција и трговинских кућа. Без посла је оставио стотину хиљада српских текстилаца. Нема сумње да је добар део колача добио и надлежни српски комунистички лидер и његова камарила, стављајући их на иностране рачуне.

Кандидат за првог српског (комунистичког) лопова Радисав — Лале Секулић добио је унапређење. Када је довољно накрао за себе и за друге, као српски кадар постављен је за директора Савезне управе за царину. Ала вера Лале. Путевима су ти отворени, граница и царина је твоја. Кради Лале колико год можеш. Кради када су ти другови комунисти тако омогућили. Остави нас голе, до голе коже молимо те!

Милован БРКИЋ

ИНТЕРЕКСПОРТ КАО ЊИХОВО ЛЕГЛО

ЦРНО ОКО ШАРЕНЦА

Ова тужна прича почиње пре непуне три године када група људи на челу са Слободаном Шаренцем, некадашњим шефом гараже INTEREXPORT-а и тадашњим председником Радничког савета, његовим замеником Милићем Станошевићем, шефовима партија на нивоу INTEREXPORT-а Вељком Ђуком и Божидаром Кокором, као и неколицином ситних каријериста, направи „државни удар“ и сруши тадашњег генералног директора Тихомира Тодоровића. Да се не би бунио њега су послали да се задње две године до пензије „мучи“ у INTEREXPORTOVOM представништву у Минхену са 10.000 марака месечно. Међутим, у фирми као што је INTEREXPORT без спољне подршке овај „удар“ не би могао бити извршен. На сцену ступају доктори за те ствари; др Михајло Милојевић, председник Коморе Србије, др Ђорђе Јовић, председник коморе Београда, уз наравно велику помоћ по много чему познатог генерала Николе Љубичића.

Овај познати „стратег“ ангажује и помоћне снаге из општине и комитета Палилуле и руше тадашња руководства СОУП—ИНЕХ и INTEREXPORT. Тако, уз помоћ ове групе споља и полтрона унутар фирме овај некадашњи шеф гараже, који је иначе провео два мандата у Немачкој бавећи се продајом некавалитетне радне снаге (југословенске) постаје ВД председник СОУПА ИНЕХ и VD direktor RO INTEREXPORT. Иако нема школске услове који су тражени по тадашњем закону за ова радна места (завршио је дописну вишу школу) за која је била потребна висока стручна спрема, зелени картон за рад у спољној трговини и бар неколико година радног искуства на руководећим местима. Исти је само шест месеци раније конкурисао за место директора Радне заједнице и његова молба није ни узета у разматрање, јер није имао одговарајућу школску спрему. И тако онај који није могао да буде ни директор Радне заједнице, уз помоћ Љубичића, Милојевића, Јовића и осталих помагача заузима највише могуће функције у ИНЕХ-у и INTEREXPORTU. Већ после неколико месеци бива биран за генералног директора INTEREXPORTA задржавајући и функцију ВД председника ИНЕХ-а, с тим што је претходно про-

мењен Статуа и унета виша стручна спрема. Чак ни правобранилац самоуправљања Палилуле не интервенише, јер одмах прелази у INTEREXPORT за једног од директора. Чим је постао генерални директор, Шаренац за свог првог помоћника узима рођеног брата Слободана Милошевића, Бору Милошевића. За заменика поставља сина Николе Љубичића, који носи исто име. Иако овај недужни дечко нема појма о спољној трговини постаје други човек фирме. Чим је дечко завршио факултет, тата га запошљава у INTEREXPORTU и као специјално надареног одмах га шаљу у Лондону у INTEREXPORTOVU фирму да увећа југословенски извоз. Да би се то остварило, тата Никола наређује тадашњем директору Јавора из Ивањице — садашњем директору Царине — и он сав свој извоз, који је дуго година функционисао пребације на INTEREXPORT, а изузетно добро га обавља овај татин син. Чим је постављен за заменика ген. дир. INTEREXPORTA Шаренац му купује стан без одлуке стамбене комисије, Радничког савета или неког другог органа. Овај дечко је био само неколико месеци зам. ген. директора и као неопходан кадар упућује се у INEXOVI фирму у Беч за плату од 15.000 марака месечно, уз остале плаћене трошкове, јер у Југославији су тешка времена па да се дете склони од свега тога. На крају, да би це-

ла фамилија била обезбеђена Никола Љубичић запошљава ћеркиног мужа, господина Јошила, о чијим лоповлуцима је нашироко у часопису „ДУГА“ писао бивши југословенски амбасадор у Либији. Како је за све ово зелено светло дао Слободан Милошевић, Шаренац његовог брата Бору Милошевића, чувеног дипломату и амбасадора поставља за свог помоћника купујући му стан у највећој тајности на исти начин као и сину Николе Љубичића. Шаренац ангажује Економски факултет да ради „стратегију развоја INTEREXPORTA“. Истовремено, уписује се на Економски факултет и доказује да је „вундеркинд“ и „геније“, јер га завршава у рекордном року, пре него што је стратегија развоја и завршена. Ништа му нису сметала бројна путовања у иностранство тежак посао ген. директора да бриљантно заврши факултете за краће време од Војислава Шешеља. INTEREXPORT тако једним потезом плаћа стратегију развоја и диплому свом директору. Поједини професори су добро награђени путовањима широм света на разне симпозијуме, конгресе и саветовања а све о трошку INTEREXPORTOVE фирме из Цириха.

ФАНТАСТИЧНА РАСПОДЕЛА

Какав би Шаренац био генерални директор кад не би имао љубавницу и то доказану и проверену. Некадашњу секретарицу и љубавницу свог стрица Јакова Шаренца Јованку Арсовић преузима Слободан, а да би му била увек при руци доводи је из БЕОБАНКЕ и поставља за директорку маркетинга. Са њом обилази цео свет службено, јер су тако најмирнији. Као и претходним двома купује јој стан. Кад је Јаков чуо шта је Слободан Шаренац урадио није могао да издржи. Извршио је самоубиство. Пошто радници INTEREXPORTA нашироко и надугачко причају о идили Јованке и Слободана он је ускоро шаље у Беч да не буде очи својим радницима. Радећи на тако „важним“ местима Шаренац је штедећи и одвајајући од уста, направио три куће: на Дедињу, на Дурмитору и у Режевићима код Будве. Вероватно је остављао целу плату свих ових 20 година како ради. Узгред је мењао сваке године кола. Поред ово троје наведених, станове купује Бранку Пејовићу, Драгану Јефтићу и Верици Калац, која то тајно спроводи као финансијски саветник. Дебелу награду добија и директор „Шумадије“ Никчевић који ове станове обезбеђује и све држи у тајности. Велику улогу у довођењу Шаренца за ген. директора одиграо је и Бранко Пејовић иначе кум сину Николе Љубичића. Он већ 7 год. ради у Бечу у Инексовој фирми. Пошто кума много воли и не може без њега сада се заједно муче у Бечу у истој фирми. Он даје подршку Шаренцу да постане ген. директор под условом да га постави за директора најбогатије ИНЕКSOBE куће у иностранству — ИНЕХ ЦИРИХ. И договор пада: Шаренац је генерални а Пејовић је дирек-

ЦИЦИЈА: КРСТИЋ МИОДРАГ

тор ЦИРИХА. Јавља се један мали проблем: шта урадити са постојећим директором у Цириху Видојем Љубићем. Њему се намешта игра-формира се комисија коју предводи кум Слободана Шаренца, Слободан Миљанић, који проналази да је Видоје Љубић украо 20.000 швајцарских франака и по хитном поступку га смењују без Радничког савета. Враћају га у Београд, а десет месеци му узимају плату да врати дуг. Видоје седи у Београду, не долази на посао, а кад је тај рок истекао, поставља га за специјалног саветника ген.директора. И тако ће бити све до септембра кад овај одлази у пензију. Шта то ради Шаренац? Што га је сменио. Као награду његов кум прелази да ради такође у Беч. У фирми у Цириху ради домородац Петар Алексић. Ништа то не би било чудно да он није бивши дугогодишњи директор Инексове фирме у Цириху, а већ неколико године је пензионер. То је човек који и дан данас има једини право на потписе свих рачуна у Инекс Цириху. Све паре које је INTEREXPORT имао пребацију се у Цирих и њима управља тројка Алексић, Пејовић, Шаренац. Да не би неко открио шта се ради са тим парама Шаренац на руководећа места доводи људе из пропалих фабрика, који се у ове послове уопште не разумеју. Они као чланови управног одбора одобравају шта да се ради са тим новцем. То су: Драгољуб Кремић, који је начисто упропастио фабрику INEX LIFAM из Старе Пазове, Влада Бјела-

новић кога су радници истерали из фабрике стакла у Панчеву једно време и Владимир Балшек из Прве искре, Барич као и многи други пропали директори. За финансијског директора доводи референта из INEX—BANKE Исмета Фековића, са којим заједно (и Миром Петровић) успешно фалсификује завршни рачун INTEREXPORTA за прошлу годину. За награду Мира добија место делегата у Инексовој фирми у Лондону.

ЧИЈИ СУ ЗАКОНИ?

Унутрашњи помагачи, њих 10 до 15 на челу са Милићем Становшевићем и Божидаром Кокором добијају иностранство — Москву, Пекинг, и друга представништва широм света. О томе би се могла написати читава књига. Врхунац свега представља приватизација INTEREXPORTOVE имовине. Користећи овакву ситуацију каква је у земљи Шаренац ствара мешовиту фирму INEX—INTEREXPORT са INTEREXPORTOVIM фирмама у иностранству. Он умањује имовину INTEREXPORTA на свега 200.000 долара. Да би се схватило шта је урадио треба рећи да само зграда вреди бар 30 милиона долара а само компјутери у њој 10 милиона долара не наводећи остале многобројне непокретности као што су хотели и друге зграде. Тако се прави мешовита фирма, чија вредност је свега 400.000 долара. У међувремену Бранко

Пејовић и Миодраг Мишковић преводe на своја имена комплетну имовину INTEREXPORTOVIN фирми у иностранству тако да је сада ово мешовито предузеће њихова приватна фирма, због чега је и направљена ова трансформација. У INTEREXPORTU се прави сектор унутрашње трговине, у коме се краде у неограниченим количинама. Ту се примају паре од странаца, узимају се паре од приватника, којима робу продају и купује, а истовремено се и не наплаћује. Такође се краде роба по магацинима и праве лажни полиси. Тако је отписано преко 100.000.000 динара украдене робе. Половна INTEREXPORTOVA кола се по најнижим могућим ценама продају пријатељима, рођацима и слично и одмах се препродају по два и више пута већим ценама.

INTEREXPORT плаћа преко фирме у Цириху лечења по свету и то људима који немају никакве везе са INTEREXPORTOM, осим што су добри пријатељи Слободана Шаренца или његових пријатеља. Да ли је могуће да у ово време када људи не могу да саставе крај са крајем, када многи буквално и гладују да се овакве ствари дешавају. Шта ради унутрашња контрола INTEREXPORTA? Шта ради општинска и градска инспекција? Шта ради девизна инспекција СУП и остали. Да ли је могуће да су сви корумпирани? Зашто у овој земљи за појединце не важе закони?

МАНОЈЛО ЦРЧЕВИЋ

**НОВО,
АКТУЕЛНО,
ЗАНИМЉИВО**

Изашао је из штампе
роман Милета Кордића

**stručna
knjiga**

Београд, Лоле
Рибара 48

ДЕЦА РАСКОЛА (ДЕВЕТИ МАРТ 1991)

09. марту 1991. године у Београду — ни по бабу ни по стричевима

- Да ли са 9. марту поново почињу или се завршавају српски расколи
- Народ, као жртва, разапот између левих и десних оријентација
- Да ли је 9. март трећи српски устанак (дан када су Срби повратили душу), или дан издаје и раздирања бића српског народа
- У трагици бесмисла главни јунаци књиге спознају себе, препознају и схватају друге око себе
- Како пред очима једног генерала и народног хероја стари портрет Јосипа Броза и зашто га Броз подсећа на Геринга
- Зашто син народног хероја и генерала, човека који је руши стару Југославију, руши комунизам и разбија београдске излоге
- Зашто се генерал, ипак, одлучио да са зида скине портрет Јосипа Броза, а на његово место стави портрет свога оца солунца кога је он осудио на смрт као „народног непријатеља“
- Како је дошло до измирења бившег партизанског команданта, човека који је стварао „пајаца гробља“, и његове жртве, бившег четника
- Из рецензије: „Ова књига допринеће колективној катарзи српског народа и вероватно постати култна књига овог времена“

ЦЕНА ПОУЗЕБЕМ 100 ДИНАРА

ПОРУЏБЕНИЦА
Поручујем књигу Милета Кордића „Деца раскола“ по цени од 100 динара

(име и презиме)

(место и адреса)

КЊИГУ МОЖЕТЕ ПОРУЧИТИ И ТЕЛЕФОНОМ
(011) 342-512 и 341-332

Народна Скупштина Србије изгласала је прошле недеље Закон о судовима. Већину од 120 поднетих амандмана „конгресмени“ из Социјалистичке партије глатко су одбацили.

Српско правосудје је међу најкорумпиранијим у Европи, а нови Закон о судовима, најжалост, уводи још већу могућност самовоље српских делилаца правде. По новом закону судије ће убудуће доживотно обављати ову функцију, као и јавни тужиоци. Бираће их „конгресмени“ из редова социјалиста, јер су садашње судије и тужиоци сви одреда били чланови њихове партије, и бирани су по критеријумима морално-политичке подобности. Да смо у праву, потврдиће и најављени реизбор судија и јавних тужилаца. У овом броју објављујемо списак судија и јавних тужилаца у београдском правосудју који су у родбинским везама. Непотизам у српском правосудју створио је корупцију, неефикасност и правну несигурност. Када се заврши реизбор, јавићемо вам да су за судије и тужиоце изабрани исти људи, читаве породице, које и данас владају београдским судовима и тужилаштвима.

БРАЋА И СЕСТРЕ

Заменик председника Четвртог општинског суда **Вељко Ђурђић** по Закону о редовним судовима, који је био до прошле недеље на снази, а ни по новом Закону о судовима, не би могао да суди у овом суду, јер у њему ради и његова супруга **Лорета Постић**.

Митар Шарић је заменик републичког јавног тужиоца а супруга му **Марија Шарић** је заменик окружног јавног тужиоца у Београду. **Луција Драгојловић**, судија је Окружног суда, а муж јој је **Војислав Драгојловић**, заменик окружног јавног тужиоца. **Мирослав Личеноски** је заменик окружног јавног тужиоца, његова супруга **Софија Вагнер** је судија Другог општинског суда.

У Другом општинском јавном тужилаштву ради брачни пар **Евица Мијатовић** и **Зоран Крећо**, без обзира на законску забрану. Окружни судија **Предраг Глигоријевић** запослио је супругу **Слободанку Глигоријевић** у Друго тужилаштво. **Наташа Кнежевић** је судија Окружног суда, а њен супруг **Урош Кне-**

НЕПОТИЗАМ У СРПСКОМ ПРАВОСУДЈУ

БРАТСТВО РУЖА

Грађанима Србије поново суди суд партије.

Жевић заменик је окружног јавног тужиоца. **Жика Виторовић**, заменик републичког јавног тужиоца запослио је сина **Милана** у Пети општински суд. **Небојша Стојиљковић** је заменик првог општинског тужиоца, а сестра **Светлана Стојанац** заменик је у Трећем општинском тужилаштву. **Слободан Тодоровић**, судија Врховног суда Србије запослио је сестру **Слободанку Тодоровић** у Другом општинском суду у Београду, као судију. **Марија Вукобратовић** је у Окружном, а њена сестра **Даринка** судија је Другог општинског суда.

Окружни судија **Боја Раичевић** запослила је своју кћерку **Милеву Мисаиловић** као судију Петог општинског суда.

Милета Павићевић, јавни тужилац Трећег општинског тужилаштва запослио је сина **Жарка** (Павићевића) у Пети општински суд, на месту судијског приправника.

Јавни правобранилац града Београда **Бора Дражић** запослио је супругу **Марију** у Трећем општинском јавном тужилаштву. Његов син **Илија** је адвокат, а Борина рођена сестра **Мирјана Мелић** је окружни судија. Судија Окружног суда у Београду **Олга Палигорић** судила је у већу за малолетнике, а син јој **Миша Палигорић** суди у Петом општинском суду.

ОЧЕВИ И ДЕЦА

Милић Томановић суди у Врховном суду Србије, у кривичном већу, његов син **Влада Томановић** ради у Окружном суду. Доскорашњи шеф истражног одељења Окружног суда **Светислав Стевовић** ухлебио је кћерку

Снежану у својој „фирми“. Она је стручни сарадник, а његова братаница **Мирјана Стевовић** судија је Првог општинског суда, парничног одељења.

Споменка Зарић суди у Првом општинском суду, њен отац **Љубиша** је републички друштвени правобранилац самоуправљања. Бивши председник Савезног суда **Мирко Перовић** ухлебио је сина **Зорана** у Трећи општински суд, као судију парничног одељења. Други син **Слободан** ради као адвокат. **Драгомир Стојановић** је судија Врховног суда Србије, а сина је запослио у Пети општински суд. У Врховном суду Србије суди и **Мојсије Шћепановић**, његова кћерка **Нина Шћепановић** примљена је у Окружни суд, за стручног сарадника. Доскорашњи републички јавни тужилац Србије **Драгиша Симић**, одлазео је у пензију, оставио је сина **Синишу** у Првом општинском јавном тужилаштву. Заменик републичког јавног тужиоца **Радован Булајић** обезбедио је посао кћерки **Вери Ђукановић** такође у Другом општинском тужилаштву.

Вера Игњатовић запослена је у Окружном суду у Београду. Њен рад надгледа председник Врховног суда Србије — **Часлав Игњатовић**, Верин муж. Њихова кћерка је адвокатски приправник код Драгослава Ђетковића.

Горан Чавлина, судија је Петог општинског суда, његова супруга **Гордана Чавлина** стажира у Окружном суду.

Пензионисани судија Врховног суда Србије **Бранко Станић** оставио је сина **Милана** да суди у Петом општинском суду. **Вера Ђукановић** је шеф поротничке службе у Окружном суду, кћерка **Снежана** обучила се за судију у Првом општинском суду.

Списак рођачких веза у београдском правосудју није исцрпен овим набрајањем. Ово набрајање резултат је само новинарског истраживања. Можемо се, слободно, извинити и другим, изостављеним судијама и тужиоцима који у правосудју имају залеђину у мами, тати, жени, супругу, тетци, стрицу...

Када конгресмени из редова социјалистичке партије ускоро изаберу, у доживотном мандату судије и тужиоце, објавићемо њихова имена. Списак новизабраних судија и тужилаца биће, најжалост, у длаку исти.

Милован БРКИЋ

БИЛО ЈЕДНОМ У ЈУЖНОЈ АМЕРИЦИ

ИЛУСТРАЦИЈА: КРСТИЋ МИОДРАГ

КОАЛИЦИОНА ВЛАДА

НЕ, ХВАЛА!

Да ли други круг преговора са Милошевићем мирише на дефинитивну егзекуцију опозиције у Србији?

Пише: Љиља ЈОРГОВАНОВИЋ-БУЛАТОВИЋ

Почетком године, након формирања и инаугурисања Зеленовићеве владе, „Српска реч“ је свим страначким првацима понудила упитник са празним рубрикама шефова министарстава. Било је јасно да влада анонимуса и непознатих стручњака **захтева** снажно реаговање опозиције, ако ничим другим, онда — **владом у сенци**. Састављен од **признатих, амбициозних и несумњивих** политичара и познаваоца стања у Србији, „the shadow cabinet“ могао је да буде одговор тадашње Уједињене опозиције **марионетској** влади Србије и вероватно најпродуктивнији **ванпарламентарни и ванинституционални притисак** на вођење званичне политике. Кабинет у сенци имао би своја редовна заседања, редовна саопштења, редовне ставове о најважнијим питањима и, нормално, макар **предлоге** о корекцији или поништењу одлука владе. Иако се владе у сенци готово по правилу успостављају у **двопартиским** парламентарним системима, однос снага опозици-

ја-власт у Србији (поготову статус опозиције постигнут њеним уједињењем), просто је **вапио** за једним врло класичним потезом сваке озбиљне опозиције (ма у како беспомоћном положају била), а то је: **показати јавности да опозиција зна више и може боље**.

Но, покушај „Српске речи“ био је потпуни промашај: **ниједан** лидер опозиције није сматрао потребним да предложи **своје** министре. Цинична примедба једног од њих гласила је: „Зашто обарати владу, када ће сама да падне?“

КО ГАРАНТУЈЕ?

Влада још није пала, а ових дана, на **иницијативу опозиције**, председнику Милошевићу **предлаже се да она падне (!)**, те да се формира **коалициона влада**, „влада националног спаса“, или нешто слично. Шефови парламентарних група СПО и Демократске странке, Слободан Ракићић и Драгољуб Мићуновић, са жаром и ентузијазмом ватрогасаца, убеђују Председника да улогу мандатара препусти опозицији, као и сфере дипломатије и информисања. (Вођење државне економије припало би Оскару Ковачу, „меком“ социјалисти.) Милошевић се нећка, размишља, да ли да им да, или да им не да... не би да окрњи углед своје партије и њене надмоћне победе на последњим изборима. Али, господи из опозиције су упорни да понуде себе

(и)ли своје представнике за спас нације и сви су изгледали да ће Милошевић, онако тврдоглаво каквим га је бог дао, пристати.

Свако паметан би то учинио.

На жалост, морам рећи да ме је ова иницијатива коју бих још пре три месеца подржала (са вечном оградом да је **Милошевић** онај који мора да **нуди**) и разочарала и забринула. Наиме, без обзира на непосредну ратну опасност, опозиција **не сме** да улази у коалицију са председником Републике — ако заиста имало држи до српског државног (а и националног) интереса. Коалициона влада (ма како се она звала) била би јефтин поен. Зар сада, када је српска дипломатија компромитована него икада, **зар сада** пристати на улогу „исправљања криве Дрине“? **Коме ће и на који начин** господин Мићуновић доказати да Србија није бастион комунистичке свести и да, води **миротворну** политику у Југославији? **Чиме ће то аргументовати?** Које су његове **гарантије?** Како се зове институција која ће **гарантовати** да ће Милошевић поступити у складу са договором и испоштовати евентуална остварења **опозиционе дипломатије?** Да ли ће таква дипломатија, **да би се заштитила** од лукавог Председника, заправо престати да буде иманентна српским интересима и штитити замисли самог Председника којима се није прославио? Милошевић, као што је познато, свако обећање може погизати „штићени национални интерес“ кога је **лично, са апсолутном личношћу, сам формирао**. Србија није бирала рат. У њено име, овлашћен Уставом и законима, то може учинити само један човек: председник Републике.

Што је најгоре, господа која убеђују Милошевића да их пусти у владу, врло добро познају Устав Србије. Познато им је да је то, заправо, устав земље у ратном стању. **Морају знати** да би и коалициона влада била **марионетска**, попут Зеленовићеве и да би већински посланици Скупштине Србије могли да је сруше кад год то Милошевић пожели. Дакле, шта та Србија за коју се толико боре, добија изменама у дипломатији и информисању, **чак да Милошевић и пристане да мандатар буде у најбољем случају „независан“ кандидат?**

Не добија ништа, осим новог „меса“ на које ће се кад тад сручити бес грађана.

ОГРАНИЧЕНЕ МОГУЋНОСТИ

Наиме, **влада у сенци** не ствара се због тзв. споредних ресурса, већ због **алтернативе оних најважнијих**: одбрана, економија, полиција, финансије, дипломатија и информисање. Њен Кабинет је у сваком тренутку спреман и он постоји **искључиво** због **виталних функција одбране и економије**, где су дипломатија и информисање, иако врло битни — **увек инструменти и увек у функцији прва два**. Владу у сенци стварају управо партије које су, ушавши у владу, добиле мање значајне ресурсе и знајући да им је улога **сведена на нулу, формирају паралелну владу**. А шта чини домаћа опозиција?

Домаћа опозиција се не учи на грешкама. Напротив. Њен мотив је или глупост, или **наивност, или прорачунатост** — или све заједно. Последњи инцидент у Скупштини Србије, када су ојаћене мајке **буквално поплувале и**

власт и опозицију (!) очито је алармирао ове последње да су негде тешко погрешили и да им је преко потребно поверење народа. Оно се не стиче козметиком, већ **искључиво памећу и храброшћу**. У овом случају да формирају сопствену владу у сенци и да од Милошевића захтевају ресор одбране и економије. Ако имају шта да понуде, ако Милошевић стварно мисли на интерес Србије, евентуална коалициона влада (или влада „националног спаса“) била би и **фактички и суштински влада српске опозиције**.

Ја уопште не сумњам да би господин Драгољуб Мићуновић био сјајан дипломата, или колега Михајло Ковач сјајан министар информација. Али, они морају знати да су њихове **објективне могућности до крајности ограничене**. Сетимо се (опет нас издаје памћење) како је после избора провејавало мишљење да је довољно ући у Скупштину, па ће памет и

мудрост опозиције деловати на парламентарну већину (!). Поново та иста опозиција (и себе и нас) доводи у ситуацију да верујемо како ће се њеним уласком у једно потпуно **неважно тело (влада Србије)** нешто решити.

Уколико опозиција не увиди да је у **коалиционој влади**, „освајањем“ **функционалних ресора** на себе преузела **непотребну одговорност и поделила** је са Милошевићем, казна може бити претешка и одразити се на будућност целе опозиције у Србији. Такозвани народ, нека ми неки делови опросте, још увек је потпуно несвесан да су и српска скупштина и српска влада **подједнако маргинални** и да сва власт у Србији припада Милошевићу. Ако су и свесни, не знају **практичне** последице. А оне су **кардиналне**.

Тајновитост којом су обавијени Мићуновићев и Ракитићев „преговори“ са Слободаном Милошевићем, уз кога седе Борисав Јо-

вић и Александар Бакочевић, не само да је непримерена и парадна, већ „мирише“ на нову, можда и дефинитивну егзекуцију опозиције. Она ће **не одлучивати** ни о рату, ни о миру. Она ће само **учествовати**. А да је само важно учествовати, резон је малограђанштине. Малограђанштина ће задати последњи ударац свакој аутентичности и самосвојности српске политике.

Спознаја ће, као и увек, каснити три месеца. Господо, формирајте **паралелну владу, владу у сенци, владу „националног спаса“** коју ће чинити **опозиција** и сви они које опозиција **изабере**. Реците грађанима Србије шта очекујете од њих у случају да председник Републике објави ратно стање и реците шта могу да очекују од вас. Господо или ћете бити паметни, или нас неће бити.

ЦРТИЦЕ О ГЛУПОСТИ

ХИТЛЕР И БУДАЛА

Само је питање времена када ће неки од светских универзитетских центара, особито оних који држе до медицинских наука, увести обавезан предмет под називом — **Психијатријска обрада свих југословенских председника као увод у трагедију људског ума**. Било је ту и страних држављана, и хомосексуалаца, и полуписмених, и полуживих, и диктатора, и људи-глиста. Свима је заједничко само једно: сви су, ипак, заслужили — **еутаназују**.

Ни **Стипе Месић**, и да је тхео, није могао да падне даље од колективне класе. И он је, као и његови претходници, место под светским сунцем обезбедио по уставном редоследу и брабоњањем о смислу и дометима демократије као такве. Повод што га овде филтрирамо из свеопште југословенске септичке јаме, међутим, сасвим је други. У интервјуу Максвеловом „Јуропиену“, листу европских претензија, а, богами, и угледа, изјављује како је **Слободан Милошевић нови европски Хитлер**. Ништа страшно ако се има у виду да би један другоме глат пробушили гуме на мерцедесима при највећим брзинама или одсецали уши у форми разоноде и разбирегије. Не! Овде се ради о томе да је господин Стипе Месић један од ретких типова у овој земљи који нема право да то каже било коме ван своје најинтимније, како рекосмо, септичке државно-политичке окућнице па чак ни Слободану Милошевићу. Стари Латини би, отприлике, рекли да **оно што приличи Јову не приличи волу**. Оно што на рачун Слободана Милошевића може и има лично и политичко право да каже било аутор ових редова, било неко из масе изгладњелих, огољених и понижених Срба, било нека из мноштва жртава, које су му чак и сасвим случајно заклониле сунце неограничене власти — не може Стипе Месић. Разлога је много — од трагикомичних до само трагичних.

Прво, у држави Слободана Милошевића **могуће** је њеном власнику рећи да је — Хитлер. Ако сте упорни, чак и преко **његове** те-

левизије. Не само да је могуће, него се и дешавало. Могуће је и за Туђмана рећи да је Хитлер, али се некако сматра **непристојним**. С друге стране, господин Месић зна да у Хрватској напросто није могуће Туђмана назвати Хитлером, баш као што није могуће да га сасвим довољан број Хрвата не сматра управо — Хитлером. Сам Туђман је једном приликом, хвалећи сјајне домете младе хрватске демократије, усхићено обавести јавност како је онај сиромаш новинар, што га је назвао **бољшевиком — преживео**.

Друго, нема тог Хитлера попут Слободана Милошевића који би, макар и под присилом, допустио да га „онолики“ део нације јавно сматра зрелим за политичко вешање и целом нације. Исто тако, нема те „душе од човека“ попут гњиде од човека Туђмана, која би у сопственој страховлади и сваковрсном гласчењу пучанства видела искључиво радост живљења и најискренију склоност свог народа ка лизању њеног активног дупета.

Треће, странка Слободана Милошевића — Хитлера разним крађама и прекрађама добила је на рачун мање од половине бирача скоро осамдесет посто места у парламенту. Странка Фране Туђмана — Гандија је, опет, на рачун, ако се не варамо, мање од четрдесет посто бирача добила нешто мањи проценат заступничких места у Сабору. То значи да је у Сабору знатно више „опозиционара“ него у Народној Скупштини. Ипак, онај ко је био сведоком обе фарсе зна да је по степену „демократичности“, односно дозвољене борбе мишљења, Скупштина у односу на Сабор исто што и плажа у Мајамију у односу на Хитлерово противавионско уклонитељство.

Четврто, за просечно информисаног грађанина Хитлерове Србије Јадранско море је још увек плаво, Дубровник је још увек леп, а Загреб има лепша излетишта од Београда. За просечно информисаног Хрвата Србин је добио рогове, на Теразијама висе Хрвати, а Приштина прославља петмилионитог становника. Док у Србији гледају ноћни програм или

порниће, у Хрватској гледају репортажу о утицају младе хрватске демократије на развој сеоског туризма у околини Тухељских топица.

Пето, Слободан Милошевић је какав-такав представник државе, којој је Хрват убио више људи него Хитлер, због које је Хитлер значајно кориговао време и трупе за напад на СССР у време када су Хитлерови војници у Загребу дочекивани као ослободиоци. За све то време, према речима господина Месића, у Хрватској није постојало више од 400 усташа, а чак су и они били убачени однекуд из иностранства. Можда Месић у Милошевићу, заправо, види ослободиоца!

Шесто, ако је Месић називајући овога Хитлером имао у виду његове „империјалне претензије“ морао би да зна да нико не „осваја“ најсиромашније територије других држава, него најбогатије.

Седмо, нема ни једног Хитлера у последњих две хиљаде година, који је тако немо из својих одаја гледао како му на ноге долазе збегови из демократских земаља попут Хрватске и Словеније, и све то док му се добровољци нуде да младу хрватску демократију слисте са лица земље.

Последње. Све остало је политика која је Милошевићева исто колико и Месићева и Туђманова — неартикулисана борба за готово голи живот. Данас више нико не може ни да оде с власти како и када он хоће. Тирани на то немају право. Утолико је Месић, изданак тих и таквих овдашњих тиранија, и пред међународном јавношћу исплао будалетина, која је као таква сасвим употребљива за извршавање наређења.

Хрватска је, наиме, исувише демократска да би Месић имао право да сам смишља глупости. За то постоје организације. Под Милошевићем је то ствар личних способности. Глупост је, тако рећи, у Србији — ауторски печат. И ту негде је разлика између Хитлера и будале.

Ана БОРКОВИЋ

Мало, мало па се из неке српске вароши огласи саопштењем скупина људи, представника ове или оне српске странке и обелодани јавности шта Срби целог света у овом моменту хоће, шта неће, једном речју, самоуверено, као да говоре после спроведеног референдума, упознају свет шта је глобални и тренутни српски национални интерес. Буде међу тим организаторима обавезно неко име попут доктора Ђуретића, доктора Кошутића или Бране Црнчевића, који се истурио као тобоже надстраначке личности и они обично изигравају портпароле скупа. Кад се озбиљније погледа ко се све то састао, које су то странке и организације, ко су ти људи што тако бучно и патетично представљају васколико Српство, постаје јасно да је реч о маргиналним организацијама и странкама, које окупљају једва коју стотину људи а дредстављају их личности, чији су углед и значај у обрнутој сразмери са важношћу порука које упућују српском народу.

Многе од ових организација рачунају да ће звучним називима као што су: СВЕСРПСКО, сви Срби света, удружења Срба из ове или оне угрожене покрајине, обезбедити какав, такав утицај у јавности и скренути пажњу на себе. Неке од њих су, у ствари, најобичније филијале Социјалистичке партије Србије, која преко њих покушава да заврши неке послове, које она не може јавно да ради, јер настоји да створи и одржи привид широке политичке партије леве оријентације. Основни задатак једног броја ових називи партија и њихових челника попут Војислава Шешеља и Блажа Перовића јесте да нападају оне опозиционе партије које доиста нешто значе у политичком животу Србије — СПО и Демократску странку. Нарочито ову прву и њеног председника.

А и надстранаштво поменутих Срба више је поза за неупућене него истинска самосталност интелектуалаца. Кошутић, један од писаца српског Устава и ватрени заступник новије српске политике (Милошевићеве), рођен у мешовитом српско-хрватском браку, као да настоји да сталним и неумереним србовањем и дељењем лекција опозиционим странкама надокнади или потре ону хрватску половину у себи. Стари националиста од заната и каријере, који је увек знао меру и тихо сарађивао са свим режимима, господин хумориста Црнчевић, ради у складу са својом полудржавном функцијом главног човека Матице исе-

**КО ФОРМУЛИШЕ СРПСКИ
НАЦИОНАЛНИ ИНТЕРЕС?**

СРБИ ПО ПРОФЕ- СИЈИ

**или како ситни и безначајни
људи позивајући се на српски
национални интерес добијају
неограничену власт и постају
велики и незаменљиви**

љеника Србије. Зећанин Ђуретић, жури да надокнади неке давне, пропуштене дане и да обиђе што више српских и српско-руских скупова. Доиста му није битно ко је организатор: Јовић, Шешељ, Килибарда или СК — Покрет за Југославију. Он увек држи исти говор.

Обезбеде ли учешће неког црквеног великодостојника, организатори ових „свесрпских“ скупова сматрају да су им дали посебну тежину и да о заузетим ставовима нема шта да се расправља. Све је то уствари део једне жалосне слике земље Србије која би, да није трагичних збивања, више личила циркусу но озбиљној држави.

Никоме, ко иоле мисли својом главом, не треба доказивати да од политичког плурализма у Србији нема ни трага. Вишепартијски систем уведен је у Србију такорећи принудно. Они који су сада на власти, доказивали су да је увођење вишепартизма равно потопу света. Актуелни председник Републике Слободан Милошевић убеђивао је разне радничко-политичке активне широм Србије, од Крагујевца до Костолца, да су заговорници вишепартијског система непријатељи самоуправљања и Србије. Он то и данас мисли, и у складу с тим се и понаша. Партија помоћу које влада, полако али сигурно губи тло под нога-

ма. Катастрофално стање у свим областима друштвеног живота, неумитно владајућу партију вуче у понор. Једина карта на коју се још нешто може уволити јесте национални српски интерес. Њиме се ових недеља и дана маше до изнемоглости. Он се, као црвена марама, потура под нос свакоме ко мисли другачије. Председник Републике отвара очи својим поданицима и упозорава их да не наседају позивима неких опозиционих партија, јер њих нико није овластио да формулишу српски национални интерес. Доиста, ко то у Србији формулише интерес нације?

Дуго је важило правило да то ради радничка класа преко својих представника. Наравно, била је то лаж. Сад важи друга лаж, да то ради народ преко својих представника. Историјска искуства цивилизованих народа упућују нас на закључак да је формулисање националног интереса, нарочито у преломним временима, деликатан и сложен задатак. На њему се исказују најпрогресивније снаге једног народа, најумније његове главе. Време просуђује исправност одлука и њихову далекосежност. Српски народ је у свом историјском развоју имао плодотворне деонице са одговарајућим снагама и правим људима. Ово, данашње време, више је, на жалост, наглоњено људима мале вредности, галамцијама и родољубцима, ситним профитерима и Србима по занимању, но што је кадро да изнедри људе паметаре, људе видовите и људе лековите. Часни изузеци, људи који мисле по своме, који се не дају у јарам тора, колектива, нације, лице на Дон Кихоте. Њима се одмах прилепи етикета националног издајника. Јер ово је време кад је и најгори дрипац са свога буџишта бољи од најбољег с туђег. У овом рђавом и мутном времену о нашим судбинама, о нашим животима, одлучују неке ситне и зле рачуновође за које смо само бројеви у списку свог национа. Они, без нашег питања, знају шта је наш интерес и наши животи су ситан улог за високе циљеве које су они поставили. Њима све друштвене институције, па и оне најдуховније, као што су Академија наука или Црква, служе као обично оружје за очување власти. Напрасно постају богоштоватељи, гурају се у прве редове на црквеним светковинама, а не умеју се честито ни прекрстити. Злоупотребљавају нагло порасли ауторитет цркве и увлаче је у ситне политикантске работе, дижући их на ниво националних збивања и историјских тренутака. Наравно, ни црква ни њени највиши великодостојници не могу се амнестирати од одговорности што пристају да буду увучени у све то.

Дуго би нас одвело набрајање свега онога што данас Србији недостаје да би на демократски начин, учешћем свега што је у њој напредно, паметно и честито дефинисала и утврђивала свој национални интерес. Недостаје јој најпре демократија, слобода, независна и слободна штампа, правна држава и широко утемељена и поштована права грађана. Недостаје јој критичка, демократска јавност. Нема довољно способних, самосталних и одговорних интелектуалаца, а има превелико слуганства, апатије и незнања. У таквим условима и ситни безначајни људи кад добију неограничену власт заиста мисле да су велики и незаменљиви.

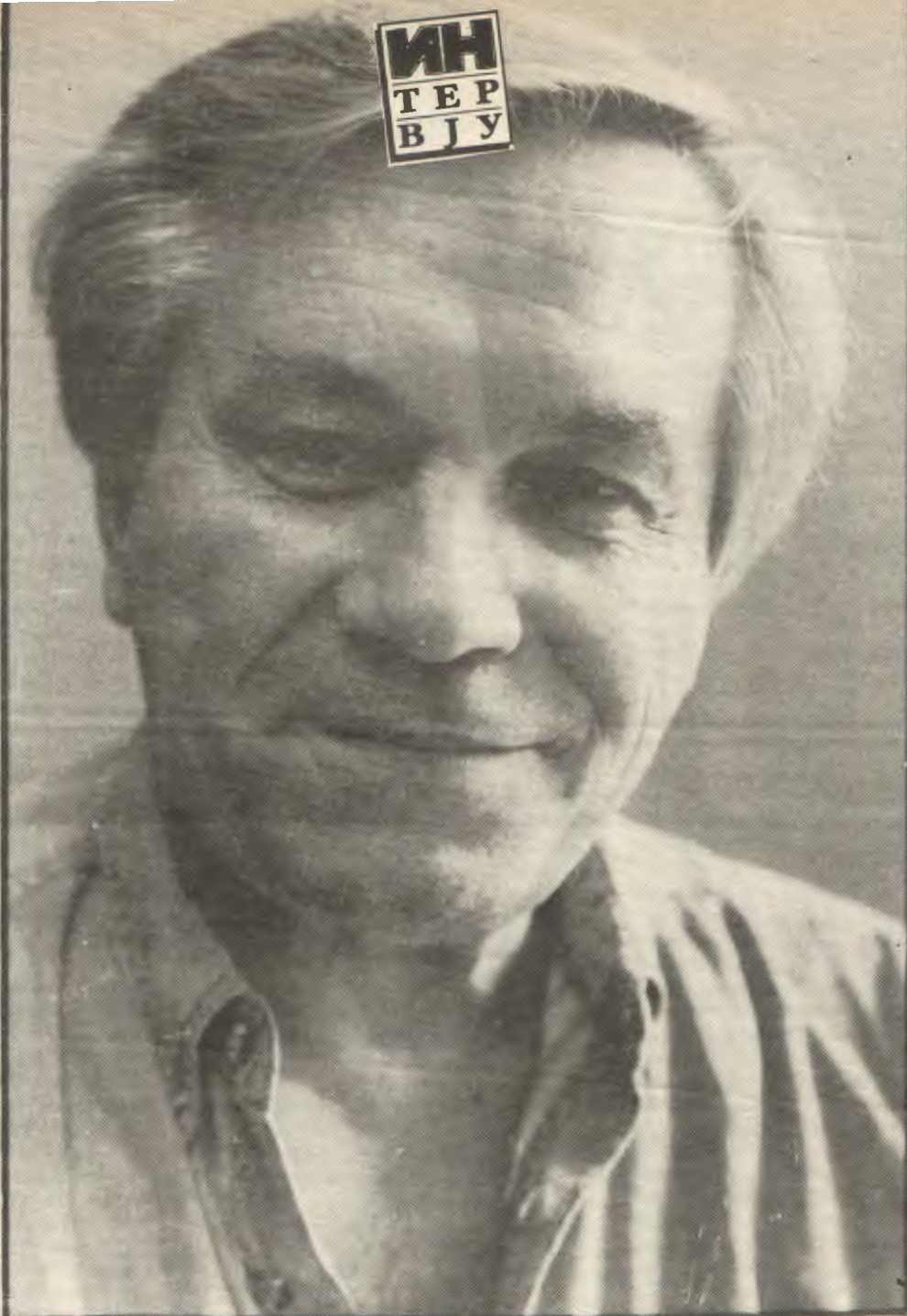
Милорад ДАНИЛОВ

ТИТИЋИ

ИЛУСТРАЦИЈА: КРИСТИЈАН МИОДРАГ

ФОТО: ИМПРЕ САБО

ДУГО ПУТОВАЊЕ У НОЋ

„Није спорна памет интелектуалаца, већ њихов морал, отупело стање одговорности и савести. Јер, тамо где памет није у сагласју са моралом, где разум није у сагласју са свешћу, имамо ситуацију једног моралног светогрђа: да интелектуалац не брани ни своју професију, а коначно не брани ни историјске разлоге. Он чини нешто што је супротно суштини самог интелектуалног чина и ангажовања“.

Господине Божовићу, имате ли утисак да се Југославија налази у зони сумрака?... Сумрак политике, економије, државе, права. Сумрак памети и логике.

— То више није сумрак, то јемрак. Изгледа да се на Балкану брзо смркава. Има једна

прича Бране Шћепановића о томе како у једном тренутку у трамвају нестаје светло, а онда сви они који су ћутали проговарају својим суровим наравима. Та прича као да подсећа на ову нашу ситуацију. Нестало је светла, и у мраку су људи постали онд што јесу. Да би перверзија била још већа, сами смо

угасили светла. Хоћемо да се обрачунамо — до истребљења. У обневиделости се буде ирационалне мржње. На делу су одмазде и прљава лукавства, а стил је ко ће кога, ко ће пре. Ово дакле није сумрак памети. Ово је збогом памети.

Постоје два (главна) предлога за излазак из тог мрака: једни се држе „решења“ за излазак кроз рат, кроз мрак, крв, злочин, преко лешева. А други мисле да је једино решење демократски дијалог. Молим вас да размотримо обе варијанте. Дакле, шта би за ову једну земљу, ове измрцварене народе значило рат?

— Најпре да се разумемо: готово да сам сигуран да су национални лидери намерили

да ратују. Обеспамећене народе претворили су у таоце сопствене патологије и као гладне псе пустили једне на друге. Кад им нису омогућили све што цивилизованом свету припада — стандард, производњу, културу, образовање, извели су их на бојно поље. И што их буду више напућкавали једне на друге, то је сигурније да ће имати времена да укапирају ко су им господари.

Ово је безуман рат, рат у коме нико неће знати зашто гине, а гинуће се масовно. Био би то рат, сигуран сам, у коме би сви били губитници и на губитку. А ја се, у својим несаницама, питам: ко има право да уништи генерације, да нас искључи из живота и света, да нас поново врати у девети круг Дантеовог пакла? Утолико пре што су његови очевици још живи. И ноћу, док искључујем програм после последњих тв-емисија, које чекам већ као зависник, згађен и беспомоћан, питам се: ко то има право да обезвреди људски живот и основе постојања? Зашто нам то чине? О патологији је РЕЧ.

КОПЧЕ ПАТОЛОШКИХ ЛИДЕРА

Главни лидери (сада већ) сукобљених нација спремни су за тај рат. И то пре него што су повели озбиљније разговоре. Како је могло да нам се догоди да такви типови дођу на власт?

— Из Титове страховладе изашли смо са политичком негативном селекцијом, а као грађани непунолетни, неспособни да сами пређемо улицу. Идеолошки и ментални политички дрил учинио је своје. Учинио нас је да нисмо своји, да смо најбоље адаптирани кад смо најдаље од себе самих! Навика да живимо у идеолошком терору постала је наша друга природа. Нисмо више били способни да вршимо избор, јер нисмо били слободни људи. То је слика и неприлика неслободних.

Демократија нас је затекла у пеленама. Испод старог бољшевичког шињела, и војничких чизама, изашли су нови, а у ствари стари, кадрови који нису били кадри ништа да учине, осим да консеквентно изведу оно што су Брозови чауши смислили Уставом из 1974. године. Идеја о националној држави, са незаобилазном идентификацијом нације и државе, постала је елдorado политичког маркетинга. Стаљински тоталитаризам замењен је националистичким. Тоталитаризам им је омогућио да функционишу. Нашли су копчу, међуусловност лидера и тоталитаризма: **тоталитаризам омогућава њих, они омогућавају тоталитаризам.**

Немојте ми помињати њихове преговоре и договоре. Што се више договарају, нама је све горе. А зар и то како преговарају не говори да су то кадрови изашли из система у коме није било договора, већ бесговорности. Наши политичари, наине, нису били људи који су навикли да доносе одлуке, они су били само пуки извршиоци. Нису имали где и од кога да науче ни да преговарају ни да се чују.

Како дефинисати то посткомунистичко, „прелазно“, очигледно несрећно и непаметно време у коме су (готово законито) могуће ствари које нам се догађају?

— Волели смо, знате и сами, континуитет. Имамо га и даље. Нашли смо се на руше-

винама старог система и пошто нисмо умели да градим нове систем, са тих рушевина смо узели каменце да се међусобно гађамо. Да парадокс буде већи, на рушевинама тог старог система опет смо изабрали варијанту градње анахроног система. Ми смо и даље у сенци, у таутологији са претходним системом.

Демократија, наине, није угледан гост којег можемо лагодно увести у кућу. Нисмо били спремни за тог госта. Изгубљена самоконтрола у друштву, то је оно што је сада преовлађујуће, водила нас је у хаос у коме су се удомили безуман закон и безакоње. И тешко би данас могли рећи шта је присутније — безуман закон или безакоње.

Прескочено је грађанско цивилно друштво, није нам остављен у наслеђе грађанин, слободна личност, већ поданици и поклоници.

Тражио сам малопре дефиницију посткомунистичког времена, а заправо сматрам, као и Ви, да се још ништа није променило: све институције старог режима су остале, сви његови наказни економски поступати, о духу и менталитету да не говорим.

— Слажем се с Вама и могу да кажем да ова наша луда земља, лудо поприште балканских и сваких других збивања, само помало мења кулисе. Мењају се кулисе, али главни актери и њихова памет још царују у битним односима. Ту се још ништа суштински није променило.

СВЕ СЕ ИСТАЊИЛО

Један од стубова тог режима је и армија, превасходно идеолошка армија, место идеолошког дрла и репресије, која је, данас, у грађанским и етничким сукобима, погодна оруђе за (зло)употребу од разних лидера или група. Како би она, по Вашем мишљењу, могла бити употребљена?

— Све је било партијско, и држава и војска. Кад је нестала партијска држава, остала је партијска војска. Армија се није брзо ослободила старог значења, још ни старих знакова. Нашла се у вакууму. Постала је заштитник друштва које све мање постоји. Апсурдна ситуација: основно је, ако то може, да се ослободи националне зависности. Њена наднационалност претпоставка је њене рационалности, и њене употребљивости, и њене потенциности. Разуме се, уз потребу да се она контролише и под претпоставком да остане Југославија као модерна, демократска заједница народа. Ослобађање од старих идеолошких зависности и старог баласта, услов је њеног природног опстанка. Не сме остати на старом колосеку, јер ће се наћи на ивици апсурда.

Нико паметан у овој земљи није за тај општи рат. Али памети нема, или је све мање, онома где би требало да буде. Чињеница је да је Југа постала депонија оружја, барута и олова. Кад се нагомила толико оружја, несрећно је правило да се оно мора употребити. Људи ће употребити оружје, или ће оружје употребити људе. Како видите даљи развој овог рата, који је већ у току?

— Рат је у току. Оружје је проговорило. За мене је рат отпочео кад је убијен први човек и кад није успостављено примирје. Дотурање оружја део је прљавог и монстру-

озног, пакленог плана да се цепање Југославије изврши и по цену људских жртава. Кад се у оружје продужимо, онда оружје постајемо. Онда нисмо ништа до само оружје. Питате како би рат могао да се развија. Бојим се, у својим слутњама, да Европа опасно гура прсте у наше буре барута. Опасна је то игра. Знам само да захваљујући својим слабостима постајемо плен светских интереса. Ипак нисам сигуран у обнову Четвртог Рајха. Не одговара то цивилизованом свету данас.

Ми све време говоримо о Југославији, а ја Вас сад питам: можемо ли данас уопште говорити о Југославији!

— О Југославији као нормалној заједници наравно не можемо говорити. Она је све мање и „јединствен“ геополитички простор. Све се истањило. Већ се ужасавам како ћу путовати од Никшића до Херцеговог. Поред Требиња, Цавтата и Купара морам проћи тако што се морам подврћи детекторској контроли МУП-а Црне Горе, МУП-а Бе-Ха, затим МУП-а Хрватске и то више пута. Лакше човек може да путује кроз европске државне границе, него кроз ово што се још зове Југославија. Кад ћете у Дубровник на летовање?

Никад а можда и касније. А можда и раније! Занимљиво је чути шта Ви, као социолог културе, мислите о утицају лудила наоружавања, рата, ратних кампања на народ, на људску свест, културу, на живот уопште?

— Политика је као покров, не дај Боже, све прекрила, све потиснула, све деградирала. Емоције су на жалост све тамо и због тога да би блокирале разум и разложност. Живот је у жестокој стрепњи и неумољивом стресу. Овде нема места за интензитет живота, за нормалан живот. Нема места за поезију, осим за ратну. Вулгарни кич је доминантно обележје наше свакодневне естетике. Наш језик постао је сиромашан, милитантан. Наши погледи су милитантни. Наше стрепње су жестоке, а и наше мржње. Ово није време за културу, јер нема културе тамо где апсолутно доминира политика. И где људи пуцају на људе. Политика је, господине Барјактаревићу, понизила све. И живот људски, и смрт, и љубав. Понизила је саму природу.

Већина људи највероватније не жели да убија друге људе. Али ће сви бити увучени у игру коју не желе, јер су и сада у игри коју не желе и на коју очигледно не могу (битно) утицати.

— Сигуран сам да нико нормалан не жели рат. Нико не може утицати на тај чин апсурда. То је та наша противуречна ситуација. Сви смо противу онога што ће нам наметнути и што ћемо морати прихватити. Мислим да је то катастрофа са становишта људске слободе. То је заправо узмицање од онога што је људско опредељење, људски резон, људски разлог. Зато ми се чини да те емоције ужаснутих мајки, које нису пристале да им децу безразложно воде да гину, да су и оне, и мајке и емоције, политички инструментализоване. Све се у политици и кроз њу инструментализује.

ЋУТАЊЕ МОРА?

И Интелектуалци! Како објашњавате ћутање великог броја интелектуалаца?

— Интелектуалци су у нас прислоњени на центре политичке моћи. Били су skutonoше политичке. Нисам никада разумео што им то треба. Занимљиво је како се кетманска позиција, дволичност, сада преобликовала у националистичко пристајање у простор политичког. Из простора културе једног болшевичког периода, они који су били спорни и отпорни, сада су упливали у просторе националистичког. Не дакле у демократију и грађанско друштво, већ као **самозвани адвокати нације**, као лажни бојовници националних интереса. То не могу да схватим, јер сматрам да интелектуалци не могу и не смеју да подржавају шовинистички примитивизам и политичко лудило. А они то чине. У великом броју. Разуме се, постало је очигледно да је интелектуалац у најгорој ситуацији **ако се нађе у политичкој представи као њен објект, играч или играчка.** А они то јесу. Не знам да ли они то схватају, нисам сигуран да то увек чине из користољубља.

У Југославији кућа гори, према томе нечасно је гледати пожар скрштених руку...

— Наравно, медитацијама се пожар не гаси. Позиција монашке изолације више не постоји. Држим да равнодушност интелектуалаца у односу на ову крајње безумну ситуацију не постоји. Просто ми се чини, и то морам рећи, да равнодушност на политички екстремизам и безумље није могућна.

Слажем се да није могућна, али где су интелектуалци, зашто су дистанцирани?

— Можда су дистанцирани, јер верују да ствари иду тако да се на њих не може утицати. Можда је реч о **резигнацији умности.** Не мислим да је реч о интелектуалном егоизму, иако је то једна од карактеристика интелектуалаца. Али, чини ми се, да у ономе што је ангажман интелектуалца колико год чинимо не чинимо довољно са становишта независног мањинског мишљења, које не пристаје на једногласност политичког прагматског недуха. **Та унисоност у мишљењу са лакоћом се претвара у једнодушје насиља, у ватру мржње.** А тамо где је присутна фанатизована мржња, није обезвређен само људски живот, тамо је изгубљена и мера људских могућности. То је оно на чему мора инсистирати интелектуалац.

Јер, зар не, реч је о злу? Зло је на делу у земљи Бантуслији?

— Кад је реч о злу и могућностима његовог сталног обнављања, оптимистичко поверење у непорочност људске природе делује у најмању руку наивно. Томе су били склони интелектуалци претходног периода, који су веровали у идеолошку утопију као светлу будућност!

Интелектуалци ни у једној ситуацији не смеју пристати на обезвређивање људског живота и деградацију људског постојања.

Моје је мишљење, такође, да је интелектуалац, чији је искључиви духовни хоризонт нација и национална држава, тип који је самим тим пристао на ретроградну стратегију. Кад не чини ништа на томе да блокира шовинистичку свест и да се успротиви шовинистичком лудилу, он у ствари потпомаже националистичке олигархије које се у нас одржавају на власти производњом колективног страха, колективне агресије, дакле **упропашћавањем власти нације.** Интелектуалац би, наиме,

највише учинио ако би успео да постане део равнотеже друштвеног живота и да утиче на доношење рационалних и мирољубивих решења. Из природе његове умности проистичала би једна таква позиција. Позиција, дакле, да се успротиви милитаризацији друштва, заслепљености, ускогрудости и мржњи.

Али имамо доста поткупљивих интелектуалаца, људи који су за паре продали интелектуалну част и поштење, па према томе и престали да буду интелектуалци...

— Није спорна памет интелектуалаца, већ њихов морал, отупело стање одговорности и савести. Јер, тамо где памет није у сагласју са моралом, где разум није у сагласју са савешћу, имамо ситуацију заправо једног моралног светогрђа, да интелектуалац не брани ни своју професију, а коначно не брани ни историјске разлоге. Он чини нешто што је супротно самој суштини интелектуалног чина и ангажовања. **То су интелектуалци који су пичке у души.** Још кад раде у индустрији мржње, питам се ко су ти људи. Питам се да нису они учинили много да се зло из оне боце пусти да слободно лута и загађује све око себе. Јер, они су много вештији од самих политичара. Они су, у најгорем случају, политичарима помагали у томе.

ИНВАЛИДИ НА ИСКОПИНАМА

Рекли сте ми, у једном усменом разговору, да су у Југославији на делу НЕПОПРАВЉИВЕ ПОСЛЕДИЦЕ. О чему је реч?

— Реч је о томе да сам ја убеђен да последњих година у југословенској заједници **политичари доносе најгора решења.** Ако постоји могућност да се изабере између неколико варијанти, ја сам сигуран да су се они заверили да донесу најгора решења! У томе видим нешто од њихове деструкције, садомазохизма и зато сам се питао да ли је то чин безумника, покварењака или лакрдџаша. Јер, тако упорно и тако систематски доносити

најгора решења и бити веран и тврдоглав у доношењу најгорих решења може неко ко не зна, доиста може неко да не зна да не зна или неко ко није присебан. Ја не знам о којим се типовима ту ради, али сам сигуран да је често у питању и једно и друго, или једно или друго.

Друга солуција за излазак из ЗОНЕ МРАКА је демократски дијалог. Између кога? Између јарчева на греди изнад амбиса? Између глувих, омрзнутих, неспособних, превртљивих, злочину склоних?...

— Дијалог може водити само онај ко у њега верује, ко верује у његове цивилизацијске вредности. Такви какве сте споменули не могу водити дијалог. Резултат њиховог преговарања већ је присутан у нашој завађености и зарађености. **Они не могу преговарати. Они морају отићи.** Они морају отићи и због тога што не могу преговарати. И баш као што нису схватили да не могу преговарати, они ево не могу да схвате да такви какви јесу морају отићи! Очигледно, преговарати се мора, али не заборавимо да Југославија није више суверена држава, јер је под протекторатом европских држава. Ипак, чини се, да се мора проширити круг преговарача са онима који још могу да размишљају.

Ви лидере југословенских држава антиевропске менталне конструкције називате инвалидима?

— Да, они су из претходног система изашли на штакама. Зато не могу да ухвате корак са временом. **Мени делују као археолошке ископине.** Кад их чујем шта причају и како напредују у назадовању. Тако су нас вратили до племенске цивилизације.

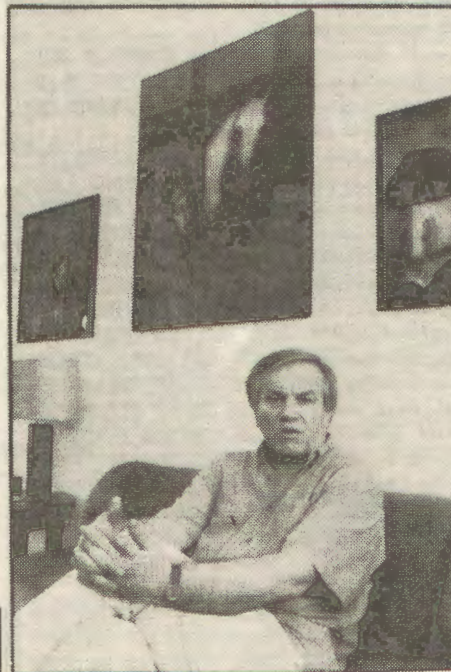
Говоримо о вођама југословенских нација. Занима ме Ваше мишљење о господину Милошевићу. Он обећава неки недефинисани социјализам, а социјализам је тропа у целом свету. Уопште, има се утисак да је много тога што г. председник обећава „магла у конзервама“. Да ли је начин владања тог господина на штету или у корист српског народа, чији је председник?

— Тај господин није мој миљеник, па нисам сигуран да могу бити објективан. Не желим да доводим у питање његове намере, али знам да је његова нефлексибилност, а верност претходном свету, болшевичком, успоравала демократске процесе и довела Србију до нечувене изолације. Све што је учинио као уступак демократским захтевима учинио је не својом вољом, већ под притиском. А знате ону **Пашићеву мудрост: у политици учини данас оно што мораш сутра!** Код Милошевића то не важи. Код њега се чини све сутра, и то под притиском, све оно што се могло учинити данас.

Нисам сигуран да је он срећно решење. Његов **инат**, чему је он склон, може очас да се претвори у **трагедију нације.**

Кад страхује за своју власт, видели смо, одлучује се за репресију. Према томе, реч је о човеку са **доста аутократских црта** у карактеру. А осим тога, сећате се, недавно је говорио о научном социјализму Михаила Горбачова!... А не тако давно је бранио титовске принципе и сличне ствари. Ја се још питам: ко је, заправо, он?

Разговарао: Драган БАРЈАКТАРЕВИЋ

МАНИПУЛАЦИЈЕ ПЛАТАМА АКТИВНИХ ВОЈНИХ ЛИЦА

IZVEŠTAJ O LD ZA MESEC			JUNI		RC SBNU
Prezime i ime		STOJANOVIĆ	TIHOMIR		Čin POTPUKOVNIK
Voj. pol.		1122-1 BEOGRAD	Sif. lic. 001		2906942300014 TR 1154230
LIČNI DOHODAK, NAKNADE I DR. PR.			OBUSTAVE		
NAZIV	IZNOS	RB	Obustavljeni iznos	Stanje duga	Partija obust.
LD. PO Č. POTPUK	6 403,95	X	140,00		PREVOZ
ARM. DOD. FIKSNI	213,75	X	934,90	2 804,00	112038329
ARM. DOD. 6 PRE	897,75	X	2 717,00	13 585,00	102091002350
LD. PO POL. 11 G	7 096,50	9	80,70		NAK. ARM.
ARM. DOD. 18%	2 430,08	1			
NAK. KŠS	2 092,57	2			
MIN. RAD. 17,5%	2 302,53	3			
		4			
		5			
		6			
		7			
		8			
		9			
SVEGA PRIMANJA:	21 497,20				Obaveštenje:
Obustave:	3 878,60			ZA 50% L.D. VALUTA JE 01.07.1991.	
NETO PRIMANJA:	17 618,60			DRUGIH 50% L.D. JE 15.07.1991.	

„СРПСКА РЕЧ“ БР. 23)

У листу „Српска реч“, број 23. од 8. јула 1991. под насловом Генералу Вељку Кадијевићу „Да ли сте издајца?“, новинара Мирјане Влајић, дат је преглед: Просечни месечни нето-лични доходи у ЈНА..., који нема никакве везе са текстом написа. Зашто?

У листу „Српска реч“, испод овог написа „слободне новине“ од 8. јула ове године, новинар Мирјана Влајић генералу Вељку Кадијевићу у наслову поставља питање: да ли сте издајца. Почиње са 1986. годином и листом „Младина“, која је из броја у број нападала његовог колегу генерала (ваљда адмирала флоте) Бранка Мамулу. Оптужује генерала Кадијевића за изградњу стамбене јединице и решавање стамбеног питања његовог и генерала Милана Даљевића, да би се пребацила на 1990. годину и ломове у летњим месецима у Крајини и Книну. Преноси шта јој је пре неки дан супруга пуковника у пензији говорила о вођењу политике генерала Кадијевића, признајући да не зна шта је мислила пензионисана пуковница, али да јој је јасно да је он догађајима који се последњих дана збивају у Словенији и себи и ЈНА дозволио нови „Сремски фронт“ и констатује: „Да, то што се догађа у такозваној „дежели“, генерале Кадијевићу, је огледало ваше неморалности, ваше неспособности, вашег незнања!“. Напис се завршава реченицом: „Вељко Кадијевићу, срам вас било за све што сте учинили Југославији, Југословенској Народној Армији и Србији!“.

Не желим да будем „адвокат“ генерала Кадијевића. Он сам у ТВ обраћању грађани-

ма Југославије и припадницима оружаних снага СФРЈ 6. јула 1991. године, је између осталог рекао: „Штаб Врховне команде могао је лако припремити и извести операцију којом би се Словенија бацила на кољена. Али, зашто бисмо то уопште чинили? Зашто да у Словенији гину војници и старјешине других националности, ако су они за Словенце туђини и окупатори? Нама није ни до погибије Словенаца, ако они не желе да живе у Југославији. Да ли је то наша грешка или није — нека процени јавност.“

— И, поштована Мирјана Влајић је дала своју процену и оцену, свакако као део те наше јавности, али и као новинар. Ту нема или не би требало да буде ништа лоше.

Лоше је што је у листу, одмах испод потписа ауторице написа, штампан преглед: Просечни месечни нето-лични доходи у ЈНА, просечне месечне нето-накнаде и просечне месечне нето-пензије војних пензионера, ревалоризовани на децембар 1990. године. Не наводећи зашто се приказује овај преглед, а који искрено речено нема ама баш никакве везе за написом Мирјане Влајић (осим, можда, да читалаштву овог листа покаже као активна војна лица имају велике личне дохотке — (плате). Без објашњења, преглед заиста говори да би плате могле бити велике, пошто обичан свет не зна да лични доходак (рубрика 2 прегледа), је у ствари оно што примају активна војна лица. Тако је генерал-пуковник Благоје Ацић, за јун ове године примио лични доходак (плату) у укупном износу од 35.200,30- динара и ни динара више или мање. Али, он као генерал-пуковник је начелник Генералштаба ОС СФРЈ, човек са великим

бројем година стажа осигурања. Или начелник Оперативне управе Генералштаба ОС СФРЈ, по чину генерал-потпуковник, пред пензијом, у јуну је имао лични доходак (плату), 32.404,90 динара. За обојцу поуздано знам да имају прекременог рада, најмање у висини редовног радног времена, просто да на прсте једне руке, могу избројати колико су субота и недеља имали слободне у току целе године.

Да наведем и своју маленкост. Налазим се у чину потпуковника од пре четири године и неколико месеци. У активној служби сам од 1961. године, најпре у својству млађег официра (подофицира), а од 1967. године и надаље као официр. За време активне војне службе имао сам „само осам премештаја“, увек по потреби службе. Живео у Хрватској, Словенији, Босни и Херцеговини, Војводини и сада у Београду. Завршио две више школе, Правни факултет и неку врсту специјализације. И то све о свом трошку. Живео сам преко 13 година одвојено од породице, коју сам формирао 1967. године. Исто толико као подстанар. Три пута селио породицу. После задњег премештаја из Новог Сада за Београд (опет по потреби службе) супруга је после 24 година рада у својој струци остала заувек без посла. Мој лични доходак, највише кога сам до сада примио (за јуни 1991. године) је 21.497,20 (и словима двадесет једна хиљада четиристодеведесетседам динара и 20/100), што доказујем оригинал извештајем од ЛД за месец јуни 1991. године. Располагање личним доходком (платом) у два дела, 50% ЛД валута је 01.07. 1991. године, других 50% Л.Д. је 15.07.1991. године. Тако је исто и код генера-

ла Армије Кадиевића, и код начелника Генералштаба ОС СФРЈ генерал-пуковника Аџића и код свих других, исплата у два дела.

За свет који није упознат са правим стањем ствари, све из објављеног прегледа изгледа другачије. Баш данас, позвао ме је један пријатељ ту из Београда и оштро ме прекорио, да сам га лагао, што сам му увек показивао извештај о ЛД, а не и извештај о месечним примањима накнадама. А она заиста није мала и када би се додала уз мој лични доходак од 21.497,20 плус месечна накнада 16.081, то би износило добрих 37.578,20 динара. Било би заиста добро.

Међутим мој пријатељ, а ни читасци листа не знају, да осим личног дохотка кога сам приказао, не прима ни динара више ни мање, а да се плашим евентуалне месечне накнаде. Ево, зашто. По одредби Закона о служби у оружаним снагама (члан 402), овлашћен је савезни секретар за народну одбрану, када то потребе службе захтевају, да ме пошаље у пензију и пре навршених година живота и година пензијског стажа прописаних законом, па би онда имао пензију онолико колико сам „зарадио“ или да ме пошаље на накнаду — највише три године пре испуњења услова за пензију, дакле са 37 пензијског стажа, па би онда уместо приказаног личног дохотка од 21.497,20 динара, имао месечну накнаду због престанка службе по потреби службе у износу од 16.081.- динара. У таквом случају, рецимо генерал Аџић би имао

28.123.- динара. С, тим што бисмо и он и ја и било који други са таквим решењем стања у служби, по истеку те три године, добили старосну пензију по Закону о пензијском и инвалидском осигурању активних војних лица.

Уосталом, Правилник о личним дохоцима и другим новчаним примањима активних војних лица и војника по уговору на одређено време, објављује се у Службеном војном листу, који је доступан свима, као службено гласило. Ту је све прописано о личним дохоцима, нема тајни, али објављивањем овог прегледа без објашњења, ипак исказује, усудујем се рећи, у најмању руку, злу намеру.

И да закључим, није ми намера да се жалим. Знам положај радника у целој Југославији. Да је њихов положај бољи и ја бих сигурно живео боље. Рецимо, мој колега у Италији, има 11 пута у Грчкој 9 пута већу плату од мене. Свакако и италијански и грчки радник има неколико пута већу плату од плате нашег радника. И у другим земљама су официри у много повољнијем положају и финансијски и у смислу укупног статуса у држави. Но о томе можда другом приликом.

Тихомир Стојановић

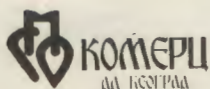
Поштовани господине потпуковниче, указивати на злонамерност новине која се усудила да текст о злоупотребама генерала Кадиевића илустрира прегледом прихода и пензија активних војних и грађанских лица у ЈНА, као и војних пензионера, у нај-

мању руку је — неукусно. Вас, заправо, не брине висина Вашег личног дохотка (и сами кажете да се „не жалите“), већ Вас брине то што би неко (захваљујући нашој „злонамерности“) могао сабирањем личног дохотка и месечне накнаде да помисли како су Ваша примања неупоредиво већа.

Уз своје уважавање Вашег позива и минулог војног стажа, будите срећни, господине потпуковниче, што уопште добијате свој лични доходак. Резултати Вашег рада, опростићете, то ничим не оправдавају. Ви се с тим, наравно, не морате сложити и можете налазити хиљаду оправдања за пораз ЈНА у Словенији (као што сте их пронашли у вајној „самоодбрани“ Вашег генерала Кадиевића).

Став „Српске речи“ (кога илустрира и контекст објављивања прегледа примања који Вас је инспирисао да реагујете) гласи: Ви, господине, добијате своје плате (које нису мале и без погрешног тумачења прегледа), а ми се питамо зашто? Другог разлога нема и ми овдје тумачење не сматрамо злонамерним. Ако неко предузме пропада, радници не добијају плату. Ваше „предузеће“, господине потпуковниче, за један дан је проћердало педесетогодишњу пловину коју смо сви ми плаћали. Изгубило је рат. А плате долазе пи, долазе. Очигледно, Вама као војном лицу, то изгледа природно. Нама не.

РЕДАКЦИЈА

КОМЕРЦИ
Д.О.О.
ПРЕДУЗЕЋЕ ЗА МАРКЕТИНГ,
ЕКОНОМСКУ ПРОПАГАНДУ
И ДИЗАЈН

Српски православни видео буквар. Азбука свих српских православних обичаја, водитељ кроз буквар и рад на сценарију. Декан богословског факултета архимандрит др Атанасије Јефтић Трајање: 112 минута, цена: 420 дина.

Видео касета „Династија Карађорђевић“ у трајању од 146 минута, по цени од 560 динара

Аудио касете

СРБЉАК—појца Драгослава Павла Аксентијевића, песме Србима светитељима. Цена 150,00 дина.

ИЗВОРНИ МЕЛОС, ВИЈЕНАЦ СРПСТВА—народног гуслара Карлички Миладина. Трајање 45 минута. Цена 150 динара.

СРПСКЕ ХИМНЕ—Хор српске патријаршије. Цена 150 дина.

ВОСТАНИ СЕРБИЈЕ—Ансамбл Свилен конач. Цена 150 дина.

ПОРУЏБЕНИЦА

Неопозиво наручујем ком. _____

касете: 1. Српски православни видео буквар

2. Династија Карађорђевић

3. Србљак

4. Изворни мелос, вијенац српства

5. Српске химне

6. Востани Србије

Наручене касете и трошкове поштарине платићу поштару поузећем!

_____

име и презиме

_____

улица и број

_____

место и поштански број

Поруџбине и информације на адресе:
Поручника Спасића и Машере 16/57 и
Ставољуба Вукановића 14
и телефоне:
507-454, 583-049 и 600-222 локал 9979

КОМЕРЦ

Својим Члановима и симпатизерима нуди предмете са обележјима странке:

1. Мајице
2. Боџове
3. Значке
4. Позлаћене значке
5. Привеске
6. Позлаћене привеске
7. Налепнице
8. Подметаче за чаше од плуте
9. Столе календаре
10. Заставице за кола
11. Ливне отвараче за флаше (бакарни, никловани, позлаћени)
12. Оловке
13. Упалјаче
14. Кожице омота за личне карте
15. Кожице омота за личне

документи
 16. Кварцини сатови
 17. Заставе свих димензија (српске и страначке)
ПРЕДМЕТЕ СА ЛИКОМ ВУКА ДРАШКОВИЋА

18. Постере
 19. Мајице
 20. Боџове
ПРЕДМЕТЕ СА ЛИКОМ ДРАЖЕ МИХАЈЛОВИЋА-ЧИЧЕ

21. Постере
 22. Мајице
 23. Боџове
ПРЕДМЕТЕ СА СТАРИМ СРПСКИМ ОБЕЛЕЖЈИМА

24. Стари српски грб (мали и велики)
25. Стари српски грб (ауто налепница)
26. Мали позлаћени кстићи
27. Комплет значака српских владара

Поруџбине и информације на адресе:
 Поруџница Спасића и Машара 16/57 и Славољуба Вуксановића 14
 и телефоне:
 507-454, 583-049 и 600-222
 локал 9979

ПОРУЏБЕНИЦА

Неопозивј нaрyчyјем ком. _____
 под бројем _____
 Наручене предмете и трошкове поштарине платићу поштару
 ПОУЗЕЋЕМ!

Име и презиме _____
 Улица и број _____
 Место и поштански број _____

Тел. _____ бр.л.к. _____ потпис _____

СПО КОМЕРЦ обавештава Чланство, симпатизере и све љубитеље старог српског народног звука, да је у припреми видео касета снимана у Студеници, Раваници, Пећкој патријаршији, Звечану, Гамзигрду, Призрену... а на којој поје старе српске народне песме Драгослав Павле Аксентијевић са својим гостима.
 Позивамо све љубитеље овог звука заинтересоване за спонзорство да се јаве на тел. 583-049

Господине Лебовићу, ви у ову озбиљну тему уносите нешто што је, заправо, иновација, о тиранији говорите не испреплетано, не пропагандним порукама, како би учинили на телевизији или на радију, већ причама које се у јеврејској традицији називају ЛОЦЕЛАХ. Објасните тај појам и његову сврху у међуљудском комуницирању!

Лоцелах је, заправо, реч јидиш језика. Означава шалу, пошалицу, анегдоту. Ученици питају учитеља, рабија, а он уместо да одговори директно на постављено питање одговара кроз шалу или кроз анегдоту.

„Нема потребе истицати да ми волимо МИР... Ми немамо никаквих жеља, никаквих захтева, ми хоћемо МИР... Ми немамо никаквих посебних услова. Ми нудимо МИР, искључиво МИР. Ми нудимо ИЗВЕСНОСТ, СПОКОЈСТВО И МИР!“ Варате се, ово су речи Адолфа Хитлера, а ово је разговор о смешној страни тоталитаризма. Свака сличност је сасвим случајна.

ЂОРЂЕ ЛЕБОВИЋ, КЊИЖЕВНИК: СМЕШНА СТРАНА ТОТАЛИТАРИЗМА

ПОСЛЕ ПУДЛИЦЕ ОСТАЛА ШУПЉА СТОЛИЦА

могућност је да ће тиранин да се повуче, да абдицира, да оде“.

„Не“, каже Абрахам. „Трећа могућност је да миш ипак проговори“.

Одмах и питање: Да ли је могуће да се тиранин повуче са власти мирно?

— Рецимо да су то питање ученици постављали свом рабију. Да испричамо. Ево. Први лоцелах. Било је то давно. У Персији. Живео је тамо један цар, тиранин. Био је злоћудан, opak, хировит, као, уосталом, сви тирани. Једног дана, позове он себи свог министра образовања. Покаже на један кавез у коме је миш и каже свом министру: „Слушај научи овог миша да говори!“ Министар се препадне и каже: „Пресветли Царе, то је немогуће, не умем“. Цар, као прави тиранин, отера министра у затвор. Позове министра за културу. Иста прича, исти завршетак. И тако редом, министри за министрима, а имао је доста министара у влади. И дође ред на министра финансија. Јеврејина. Зове се Абрахам. Дође Абрахам пред цара и цар му каже: „Научи миша да говори“. Абрахам се замисли, па каже: „Пресветли Царе, то није лако. Требаће ми три године“. Цар каже: „Добро, али, пази се: ако за три године миш не проговори, оде ти глава, и твоја и целе твоје родбине“. Абрахам узме кавез са мишом, оде кући. И прочује се све то. Сазнају рођаци што се десило и нагрну код Абрахама. А он седи код куће, једе колаче, мирно пије вино. Рођаци кажу: „Побогу Абрахаме, шта си урадио? Изгубићеш и ти главу. И сви ми. Па како ћеш миша научити да говори?“ А Абрахам им каже: „Полако, прво, ево видите, ја седим у својој кући, једем колаче, пијем вино, а сви министри, моје колеге, седе у ћузи, једу сув хлеб и пију кишницу.“ „Да“, кажу рођаци, „али кроз три године“.

А Абрахам вели: „Без панике! За три године може се свашта десити. Може све ово још добро да се заврши. Има три могућности да се све добро заврши. Ево, прве могућности: цар грамзив, похлепан, облапоран, воли да ждере, да лоче, да тера кера, у годинама је — може да га стрефи инфаркт и готово, погодба не важи. Друга могућност: цар је зао, opak, мрзе га, тиранин је, дићи ће се на буну, неко ће га скратити за главу, убиће га, одапеће — погодба опет не важи. И трећа могућност... „Знам, каже један од рођака — трећа

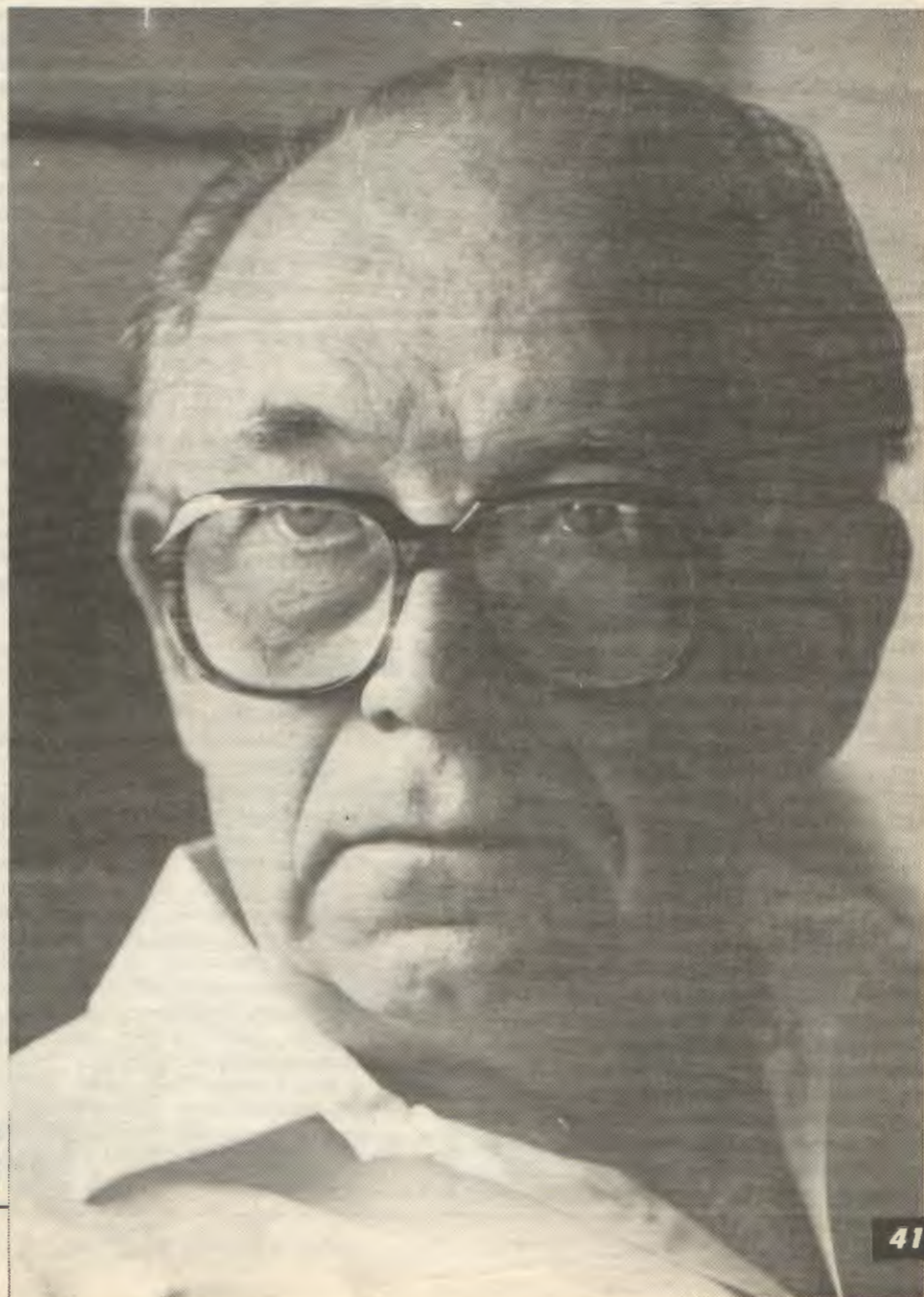

ФОТО: ЂОРЂО ВУКОЉЕ

Који феномени обавезно прате сваку тиранију?

Сваку тиранију прати више феномена, али смо рекли да ћемо разговарати само о смешној страни, па разговарајмо онда — о глупости.

И у нашем језику имате читаво богатство синонима за придев глуп: **блесав, бенав, блентав, замлаћен, тулав, празноглав, забетониран, ударен, ћакнут, збанут, бесловесан, излапео, загуљен, шупљоглав, мучурласт, и тако даље.**

Народ још каже и, можда то нисте чули. **Запрднут.** Они за глупаке веле: **прднут у памет.** Народ још каже: **глуп ко клада, к'о ноћ, к'о ћускија, глуп к'о секира.** Пазите: **секира** — то је брадва. Она није само оруђе, већ је оружје. Глупост дакле није безазлена, она може и да убије. Глупан никада не признаје своје грешке. Он једноставно не схвата да је глуп, да је порочан. На жалост, отаџ постоји наша планета, и људска врста на њој, постоји и глупост. А упоредо с њом, постоји и **тиранија.** То је својеврсна **симбиоза,** заједничко живљење, тесна и трајна међусобна сарадња. Глупост потхрањује и подупире тиранију, а тиранија издашно доприноси још снажнијем бујању тог људског порока, и то у свим његовим облицима.

Можете ли да понудите неку занимљивију илустрацију на ту тему?

Могу читаве томове књига, али узету неколико примера. У старом Египту, пре 5000 година, то вам је **култ обожавања владара,** односно **владарско лудило бескрајног обожавања самог себе.**

МАСНА КОСКА

Култ личности?

Тако ми то данас кажемо. На зиду једне од фараонских гробница, уклесана је ова реченица: „Будући да владари отелотворују владавину врховног бога на земљи, треба да што више личе на њега“. Ето, мало шта се променило, на жалост, за 5000 година. То божанско у себи садржи све оно што себи може да поверује само глупак. То је: непогрешивост, неприкосновеност, недодирљивост, неповредивост (а то је у ствари — **неувредивост**).

То је, заправо, чување имена и лика владара?

Да, чување имена и лика. Још у старом Завету, у Књизи Проповеди је записано овако: „Ни у мисли својој не псуј владара, ни у кући својој, ни у поселји, јер птица небеска однеће глас, ако власт има доказаће речи“.

Неколико векова пре почетка нове ере, у старом Риму је један од тих римских тиранина издао едикт. У њему стоји: „Сваком ко се усуди да доведе у сумњу нашу божанственост, одузеће се служба и имовина“. То је можда први закон о вербалном деликту. Али, могао бих да кажем да је ово „служба и имовина“ можда преблага казна. Многи су због увреде величанства губили не Само службу и имовину, већ и главу. Сенека у свом делу износи пример. Угледни римски грађанин који је осуђен на смрт само зато што је, послушавши се ноћном посудом, случајно лупио по њој прстеном с царевим ликом. А „птичица небеска“ у лику супруге однела је глас. Тацит

се у својим **Аналима** тужи да у Риму може свако вређати и клеветати часне и честите грађане, ако у руци држи слику и кип цара. Док је он лично заштићен од свих увреда и оптужби, ако у руци држи лик цара. Касније је тај занимљив обичај преиначен утолико што је владарева слика замењена одговарајућим знамењем, рецимо на реверу, или преко рукава, а може и у цепу, неком књижицом.

Иначе, **тоталитаризме** кроз епохе прати и врло уочљиво **срзавање људског достојанства.** Могли бисмо, рецимо, да се прошетамо кроз разне системе. Рецимо и код **Арапа** постоји тако нешто, као **клипсање за владаревим коњем...**

Код Турака. То је битна карактеристика тираније. Један француски путописац помиње у свом делу турског султана Абдула Хамида. Звали су га **Проклети Абудл.** Он се сваког петка возио у цамију на поклоњење. Његово царско височанство је био у парадним кочијама, а доглавничка свита иза царске запреге, у **парадном трку.** Султан је наређивао кочијашу да коње тера што брже у галоп, тако да су балдисани дворјани морали добро да запну како би сустигли узвишеног и милостивног господара. А морам вам открити да су се султанови доглавници отимали око тога коме ће припасти почаст да петком клипше иза султанових кочија.

И код нас су неки људи, у врло скорој прошлости, у дворској близини, носили **беле пудлице** и **достизали највише војне и друге политичке рангове захваљујући тој чињеници...**

Макар носећи пудлице. Само и ти идоли су волели и воле да око себе окупљају што бројнију угледнију почасну пратњу. Могу вам дати један смешан пример из Јужне Америке. Да би имао што отменију свиту, тиранин је својим великодостојанственицима изволео доделити племићке титуле, а уз њих бирана француска имена. Само, незгода је била у томе што на двору нико није знао француски, тако да се међу уваженим и дичним племством нађоше: **Војвода Црвенперка, Гроф Лимунада, Војвода Предстража, Гроф Црвени Теријер, Војвода Мармелада, Барон Зелени Парадајз, Барон Прљава Јама и Гроф Масна Коска.**

КОМПРОМИС

Познат је и пример султана **Мехмеда II,** а то је оно што **Ви дефинишете као компромис са тиранијом!**

Видите, у Цариграду и дан — данас постоји павиљон међу зидинама што окружују велики — сарај. То је султанов двор. У том је павиљону седео Мехмед II и одатле вежбао гађање луком и стрелом. Као мете служили су — случајни пролазници. Двадесет-тридесет поданика на дан, зависно од видљивости. Е, сад, наравно, „прочитали“ су га поданици, па нису више пролазили поред сараја, али — он би међао место. Нико никад није знао где ће и одакле ће долетети стрела. Једнога дана, понизним поданицима дозлогрди. Обрати се за помоћ шеику. Он је једини био кадар да уразуми хировитог султана. Покушао је, али бадава. Султан није хтео да се одрекне своје омиљене забаве. Гађање у живу мету га је чинило срећним, а његова срећа је

свакако важнија од живота поданика. После дугих преговора, нађено је компромисно решење. Лимит: осам домородаца на дан. Поданици су могли одахнути. Уколико одређеног дана нису били међу осморицом одстрељених, могли су у миру и спокојству дочекати излазак сунца. Значи, погубљење је одложено за неодређено време. Па то вам је, ето, **компромис са тиранином.**

Можете ли се тиранином, опет кроз неке примере из живота, из историје, убедити да ублажи своју тиранију и да то буде **добровољни чин?**

Боље један лоцелех. То питање постављају и ученици рабију: може ли се десити да тиранин ублажи своју самовољу, да се промени? Раби исприча. Каже, био у једном граду врло угледан грађанин, звао се Кон. Био је добар отац, веран муж, после је био и врло добар деда. И тако, оде он у пензију и кад оде у пензију одједном је у њему нешто пукло. Уобрази да је Луј XVI. Почне да кињи своје укућане и породицу, комшиљук. Несретници се обрате психијатру и замоле га да нешто предузме. Психијатар дође, прогледа га и каже: „Знате шта, ово је озбиљан поремећај, морате имати стрпљења. Лечићу га, за годину дана биће боље“. Издржаше они и, после годину дана дође психијатар и каже Кону: „Дођи овамо и сад, молим те, кажи, ко си ти?“ Кон изјави: „Ја сам Луј XIII. Сви се запањише: „Шта је сад, он није излечен?“ Каже им психијатар: „Видите, он није сасвим излечен, али је ипак попустио. Био је Луј XIV, а сад је Луј XIII. Идуће године биће Луј XII и тако, још 13 година, ако дотле буде жив, биће опет онај стари добри Кон“.

Када смо већ поменули Французе и Луја, и то време је занимљиво за тему смешне стране **тоталитаризма.**

Постоји прича о такозваној пробушеној столици. У стара времена, то је била покретна столица. У буквалном преводу с немачког значи: столица за утробу. Та пробушена столица је тај пробушени престо, за цара. На француском двору, ову су столицу владари употребљавали посве јавно. Међутим, Луј XIV, као човек истанчана укуса, и смисла за меру, умањео је јавност овог спектакла. Кад год би Цар Сунца седео на свом пробушеном престолу (и какио — прим. ур) том чину би присуствовали искључиво принчеви и принцезе краљевске крви. Наравно, и највиши дворски достојанственици. Све у свему, око 50 особа. Иначе, све што је било у вези са пробушеном столицом, убрајало се међу најтраженије службе на двору. Носачи столице били су одевени у раскошне одоре, опасани мачевима, јуначке груди су им красила многобројна одликовања. Била столица пуна, или празна, за њом је ишао одред краљевских гардиста у свечаним униформама. Сваки војник крај којег би та поворка прошла, морао се укипити у ставу мирно и салутирати.

АКАДЕМЦИ И КЛОШАРИ

Долазимо, ево до XX века и до легендарног господина **Шиклгрубера,** перјаницу **тоталитаризма** овог века. Ви сте стручњак и за све оно што је он говорио и писао. Дакле, најпре, за шири **аудиторијум,** које био **Шиклгрубер?**

По мени, он је био од свих смешних тира-на — најсмешнији. Заправо је пореклом Аустријанац. Отац му се звао **Алојз Шиклгрубер**, а био је чиновник у заштој аустријској провинцији. Клара, његова служавка, родила му је сина Адолфа. Алојз се после тог срећног, а ја бих пре рекао злосрећног, догађаја, оженио Кларом и променио своје презиме, у **Хитлер**. Није ни слутио од колико је значаја та ситна административна промена за сина Адолфа. Јер, замислите, маса окупљена на величанственом МИТИНГУ НАРОДНЕ ИСТИНЕ (тако су се звали нацистички митинзи) урла из свег гласа: **ХАИЛ ШИКЛГРУБЕР!** То је немислииво. То би било претерано смешно.

Није знао да су се ти скупови звали баш МИТИНЗИ НАРОДНЕ ИСТИНЕ. Ви сте проучавајући ове феномене и његове почетке, показали да неки људи уопште нису били хипнотисани тим касније, толико моћним, манипулатором маса. Где је он учио ту своју вештину и ко су му били први „пацијенти“?

Хитлер је, заправо, своје говорничке на-ступе увежбавао у бечком азили за бескућнике. Он је у том азили био стални станар 1908. године. Углавном је бадовацисао, али је сликао у двористи сурог здања. Повремено би прекидао сликање, пењао се на расклиматани сто и онда започињао своју тираду. Слушалаца је увек имао довољан број, нашао се довољан број доколичара. То су били станари азила, одрпанци и бескућници, просјаци, џепароши, подводачи, све саме ветрогоње и вуцибатине. После рата, Хитлерови биографи покушавали су да пронађу учеснике тих грангињолских политичких зборова, али су открили веома мали број преживелих сведока. Сви се сећају да је Адолф био **чудак и откачени чова**. Сећали су се његових ватрених говора, међутим, ни један од њих није се могао присетити о чему је то говорио. Општа је оцена: биле су то некакве глупости. Ово вам је као фарса: **немачки вагабунди боље су проценили Адолфа Хитлера од немачких академика.**

„Оно што Хитлеру не може да се оспори јесте таленат да се наметне масама.“

О, да, умео је да се наметне масама. Стварно је умео. Схватио је да је маса вође-на осећањима, а не трезвеним размишљањем. Своје сараднике је често упозоравао да маси не треба прилазити аргументима и разумом, већ само осећањима. Веома је брзо схватио да велике речи лепше звуче од тачних, али истовремено и досадних објашњења. Његови говори би били препуни клишеа, противуречности, несувислости, испразни, често до зла бога смешни. Ипак, ретко се ко смејао.

СТВАРАЊЕ НЕПРИЈАТЕЉА

О чему је Фирер најчешће говорио свом народу? Како се обраћао том народу?

Интересантно је како га је ословљавао. Кад је говорио, увек је о њему говорио с презиром, као о маси, а кад му се обраћао, увек му се обраћао са: **народе!** Имам и један цитат: „Мој народе, све што сте, то сте само кроз мене, а све што сам ја, то сам само кроз вас... Увек можемо ићи до крајњих гра-

ница нехуманости, ако ћемо на тај начин у-ређити наш народ“.

Том свом поштованом народу Хитлер је говорио најчешће — о Немачкој. Па ћу одређеније да кажем: **о оживљавању немачког националног бића, о препороду немачког народа, о буђењу немачког народног духа, о враћању достојанства немачком народу, о мобилизацији немачког национа, о немачкој привредној обнови, о неопходности чврстог заједништва свих Немаца који морају сви да живе у истој држави.**

Један педант је 1935. године израчунао да је у Хитлеровом говору просечно свака шеста реч — Немачка. У неком облику. Следеће 1936. године, Немачка је била просечно свака пета реч. На основу тога лако је било израчунати да ће кроз четири године свака реч бити — Немачка, па ће Фиреров говор гласити: Немачка, Немачка, Немачка, Немачка, Немачка... Али се то није остварило.

И зашто се то није остварило?

— Зато што се у говорима простор мора уступити — непријатељу. Непријатељима Немачке и то врло много простора. Будући да је непријатеља било у изобиљу, а број им се непрестано увећавао, на делу је била општа „антинемачка завера“, тако се то говорило. Немци су били од свих „изиграни“, „преварени“, „понижени“, „издани“. Германофоби су ницали на свим странама света. Немачка се наша у „окружењу“, па је била принуђена „да се брани“ и да „узврати ударац“. Први на удару били су — Јевреји. Наиме, кад су прави или измишљени непријатељи прејаки, ваља пронаћи оне слабе. Уосталом, „слаби и нису заслужили бољу судбину него да буду уништени“. Ево, слушајте Фирера: „Јача ће генерација уклонити слабије. Животни елан сломиће смешне везе тобожње хуманости према појединцу, да би уступила место природној хуманости, која ће истребити слабе у корист јаких“. А и ово су његове речи, изречене на скупу партијских главешина: „У животу, у политици, увек диктирају јаки, а не слаби“.

Дакле, Немци су окружени непријатељима, сви су непријатељи. Како нацизам дефинише непријатељске елементе? О чему он прича, томе је много простора посветио.

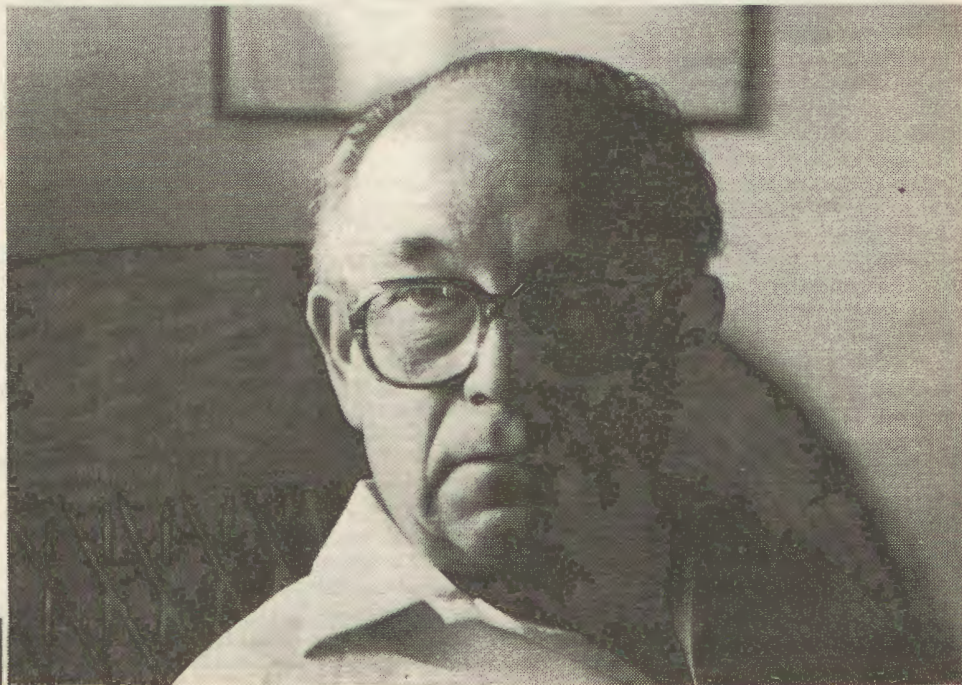
Круг непријатеља се стално шири. Цео свет се заверио против. То је била наизглед једна страшна и моћна спрега, а заправо је била једна сулуда и смешна папазјанија. Слушајте ко се све нашао у истом лонцу: **ватикански клер на челу са Папом, међународни болшевизам са Коминтерном, капиталистичка плутократија на челу са Америком, Јудеомасонерија, славенски барбаризам и романски бонапартизам.** Све то заједно.

Питали ученици рабија: како ће земља издржати поред толиких непријатеља? Раби исприча следећи лоцелах. Умире нациста. Био је дуго у нацистичкој партији, прави, веран поданик фиреров. Зове он бележника да му издиктира тестамент. Каже: „Последња ми је жеља да се учланим у Демократску странку“. Сви се згрануше: „Шта, како ти у Демократску странку? Па ти си члан Националсоцијалистичке партије.“ „Пазите, каже овај, то је патриотски гест. Јер, кад ја умрем, биће један демократа мање“.

У коју су групу унутрашњих непријатеља, дакле, спадали демократи? Били су опасни, зар не?

То су ти унутрашњи непријатељи, и њихов број је такође био врло велики. Слушајте само: **космополити, пацифисти, дефетисти, феминисти, нудисти, хомосексуалци, проститутке, криминалци, дегенерици и — зна се, целокупна опозиција!**

Ево цитата из најтиражнијег нацистичког листа: **„Непријатељи нашег поретка су: малодушне, болесне, криминалне, дегенерисане и демократске индивидуе“.** Као, што видите, демократе на тај лист заузимају последње место, иза криминалаца и дегенерика. То вам је такозвана теорија замене, опробана у готово свим тоталитаристичким системима. Сврха те теорије је у томе да се за

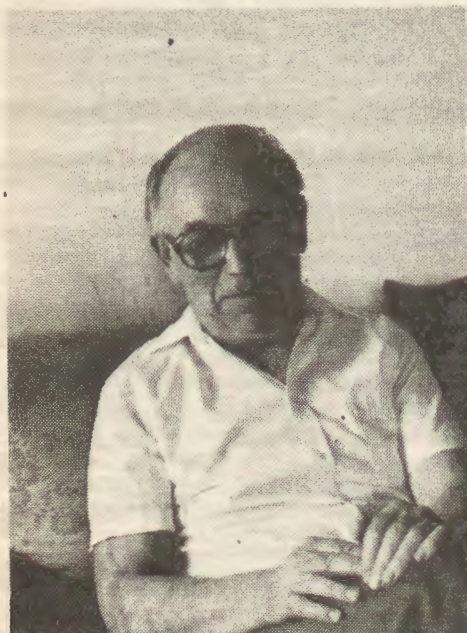

недостатке режима окриви неко други и да се незадовољство грађана усмери према онима који на те недостатке указују.

ПАМЕТНИ У ПАРТИЈИ

Хитлер је био „занимљив“ и по поимању националног јединства.

Ево цитата: „Национално јединство нам је потребније него икад, а опозиција га разара и руши“. Наравно, јер опозиција „пренебрегава националне интересе, руши се јединство“, и то у „пресудном часу за опстанак нације, која се управо бори за свој суверенитет, или интегритет. Е, та, знаменита реч интегритет значи: потпуност, целокупност, читавост, неповредивост, а истовремено у латинском језику је та реч синоним за чистоту душе, невиност, часност. Е, сад, ко би се усудио да омаловажи, чак и оспори ту свемогућу реч? Зна се — само „опозициона хуља“. Или „лудак!“

Што је једно те исто. Ево, видите, у једном свом говору, Вођа саопштава: „Свако је у Немачкој национал-социјалиста. Оно мало изван наше партије, или су лудаци, или идиоти“.

Да ли владајућа партија уопште има потребе за умним људима, за памету?

Владајућој партији су потребни само ментално здрави људи. Јер, Хитлер не говори о умнима, он говори само да су ван партије лудаци. Значи да су у партији ментално здрави. Под менталним здрављем се не подразумева умност, ни разборитост, ни интелектуална способност. Шта ће им интелектуална способност. Ево, слушајте: „Величина члана партије не заснива се на његовим интелектуалним способностима, већ на његовој готовости да све своје снаге посвети нашем поретку и нашој нацији“. Питали ученици рабија: „Мудри ребе, да ли су владајућој партији потребни умни, паметни људи?“ Раби исприча лоцелах. Каже: „Код проводације дође један младић на злу гласу и каже: Хоћу да се женим. Нађите ми жену, али да буде млада, лепа, богата и одана. А проводација каже: „Чујте младићу, да се таква девојка уда за вас, мора да буде

глупа к'о ноћ. „А младић одговори: „Глупава? То може, то ми одговара“.

Речник фашизма је такође вредан помена. Фашисти су помоћу одређених речи успевали да условљавају немачки народ, и то са великим успехом. Које су то речи?

Нећете погодити. Најчешће помињана реч у Фиреровим говорима је МИР. Наћи ћете ту реч у свим Хитлеровим беседама до 1939. Ево само неколико примера. „Нема потребе истицати да ми волимо мир... Ми немамо никаквих жеља, никаквих захтева, ми хоћемо мир... Ми немамо никаквих посебних услова. Ми нудимо мир, искључиво мир. Ми немачком народу нудимо извесност, спокојство и МИР“.

А онда, августа 1939, неколико недеља пре почетка Другог светског рата, Адолф Шиклгрубер се овим речима обраћа својим војсковођама: „Вероватно се више никада у историји неће појавити човек који ће имати тако велики ауторитет, коме ће немачки народ више веровати. Зато је веома важно да ја будем жив, али се ја сваког часа излажем погибељи. Зато не смемо губити време и морамо започети рат, док сам ја још жив“. Неколико дана касније, свом „поштованом народу“ упућује следеће речи: „Ја саветујем немачком народу да буде скроман и да се жртвује за отаџбину“.

Шта се дешава са непослушнима са „непатриотима“?

Ево поруке и за такве: „Ко не жели да се бори у овом свету, у ком влада закон сурове, непрекидне борбе, заслужује смрт.“

Мора да онда постоји и формула која успешно шири глупости?

Питају ученици рабија то исто: како је могуће да људи престају да мисле, да не виде? И онда раби исприча лоцелах. Каже: „Дошао Кон с пута кући пре времена и затекне своју жену у кревету са љубавником. Он се запрести: „Шта је ово, па ти ме вараш! Жена каже: „Ја? Ја седим са господином, причамо, и пијемо кафу“. А муж каже: „Ма немој да ми причаш, видим својим очима да сте голи у кревету. На то жена скочи, узме оклагију и почне да га бије по глави. „Шта је, шта ме тучеш, зашто ме удараш?“ А жена каже: „Зато што више верујеш својим очима него мени“.

Већина људи склона је да поверује баш у оно што им је речено, а не у оно што су видели.

Некако опет немачки фашисти достигну врх у том умећу пропаганде. Синоним је Гебелс!

Они су прибегавали и истраживању јавног мњења, правили су и анкете...

Правили су јако често анкете да би „испитавали“ да ли је пропаганда била довољно успешна. Рецимо, они су врхунску пропаганду имали у демонизацији Јевреја, о чему смо већ причали. Ту су заиста показали изванредни успех. Ја ћу вам изнети пример анкете која је вршена међу средњошколцима од 12 до 16 година. Било је то 1935. године, када су већ нацисти били на власти. Постављена су два питања: 1. Ко су највећи непријатељи Немаца и 2. Наведи најмање две изразите јеврејске особине. Значи, анкета је неисправна, јер у другом питању добијате одговор на прво. И стварно, од 194 анкетираних, 191 одговора на прво питање: Јевреји. А

у другом питању имате све могуће одговоре. То је стрешно: лажу, кукавице, варалице, подли, прљави, гнусни, подмукли, глупи. Чак четворица одговарају да су Јевреји људодери. Има и један одговор који хоћу да споменем: „Они су тужни.“

ПРОВОКАТОР

Једна смешна страна свега тога су трагови у немачкој науци у време фашиста. Ми смо имали раније сличне примере и код нас. На пример, један је у Београду докторирао на теми: „Старост дрвећа и дрвореда дуж београдских улица“. Како изгледају те фашистичке глупости на сличне теме?

Страшно! Са универзитета су одстрањени умни људи, многи који су били расно или политички неподобни. Њихова места су заузели новопечени академци, доктори наука којима је стручна способност мерена дужином партијског стажа. Ту су била многа научна истраживања и утрошене су велике своте новаца. У томе су учествовале читаве стручне екипе, а ја ћу навести неколико аутентичних наслова. Слушајте: „Симболизам харфе у Ирској“, „Окултни смисао готских торњева“, „Зашто Енглези играју крикет, а Американци безбол“, „Порекло и значење високих Итон шешира“, „Утицај зобене каше на раст Шкотланђана“, „Да ли инфериорна бића имају инфериоран пенис“.

Од Вас сам, господине Лебовићу, научио да је смех идеалан противотвор тоталитаризму.

Требало је да се смеју тиранину, на почетку јер на крају није било ничег смешног. На свршетку је то била једна крвава апокалиптична визија. На свршетку то је био Аушвиц и Мајданек, Маутхаузен.

... И 60 милиона мртвих.

Требало је смејати се благовремено, у почетку, требало је глупост претворити у предмет поруге, јер су стари филозофи указивали на то да је противника најлакше разоружати ако га учините смешним. Смех увек крије задњу мисао. Могли бисмо је назвати завером са осталим смејачима.

Реците нам за крај ваш лични лоцелах!

Питају ученици рабија: „Мудри рабе, реци нам како то да чланови владајуће странке никада не одговарају за своје грешке и преступе? Увек је крива опозиција, а они никада не одговарају. Како је то могуће? Раби рече: „У једном граду, месташцу, био је један врло леп сквер. Али, ноћу је био слабо осветљен, а близу је била пијаца, па су долазили ту продајци и вршили нужду. Врло незгодно. Градски оци смислише шта ће, како ће. Реше да ставе овде полицајца који ће чувати сквер. И избор падне на Кона. Прве ноћи Кон дође, шета се горе — доле, ништа нема, никог не види. Али, једног тренутка, њему забавља у стомаку. Шта ће, оде у жбуње, чучне, спусти чакшире.“

Али, испред себе примети једну сподобу. Ради исти што и он. Кон се раздере: „Еј, ти, овде је забрањено вршење нужде!“ А прилика му одбруси: Ћути, бре, радиш исто што и ја“. А Кон на то одговори: „То је друго. Ја смем, ја провоцирам!“

Разговарао: Зоран ПЕТРОВИЋ — ПИРОЋАНАЦ

ЦРНА ГОРА: БОЉА БУДУЋНОСТ САМО ЗА ОДАБРАНЕ

БОГАТСТВО КАО НАГРАДНО ПИТАЊЕ

Док своје поданике убеђују како и даље, до саме кичме, треба да стежу каншеве, црногорски властодршци полако али сигурно постају султани са Брунеја. Емиратске шенке већ су увелико превазишли.

Мада је „ситуација сложена и до-мовина у питању“, толико и тако да црногорска власт тиме прекореве и оне који су жедни и гладни, ускоро ће се морати одговорити и на посланичко питање **Предрага Булатовића** (СК — ДПС) о томе да ли постоје механизми којим се може пратити **стицање имовине функционера** док су на функцијама. Одговор се с нестрпљењем очекује, мада многи знају унапријед шта ће се саопштити, поготово што је то питање поставио посланик владајуће партије и што се вјероватно ради о вјештој игри да се искористи институција посланичког питања за демантовање онога што се не може демантовати. А не може се демантовати да су многи црногорски антибирокарски богови и народни спасиоци за само пар година ријешили све животне проблеме и да због тога сада могу позивати народ да се помири с општом неимаштином, иако њима не престаје доток капитала. Дабоме, на рачун других, оних који не смију рећи ни да су жедни, а да не ризикују етикету „народни издајник“.

ПОЛИТИЧКИ АЛУМИНИЈУМ

Одговор је да је све у реду и по закону, већ је на виду! Другачије и не може бити с обзиром да су садашњи властодршци оне бивше испратили повицима „лопови, ловови“, викали да им се одузму пасоши и провјере стања на свим жиро и банковним рачунима у земљи и иностранству. Они ни за живу главу неће признати да су усавршили систем уночавања стечене моћи и да су буквално схватили народну „ко није за себе није и за кога“. Поготово је тешко очекивати да ће један **Момир Булатовић** сада рећи како је напрасно поправљено његово имовинско стање, и да његов текући рачун више није у минусу, како је ганутљиво изјавио у предизборној кампањи, тако да су и присталице из синдиката незапослених биле спремне да организују прикупљање помоћи и спасу свог вођу допадања затвора. Било је то, истина, у вријеме док се на ТВ екранима вртио спот садашње владајуће партије с порукама „честитамо посао, стан, ауто“, све оно што је народ очекивало ако „црвена банда“ побједи на изборима. Данас та банда форсира рат само да се раја не присјећа шарених лажа из избора, а црвени богови свакодневно намичу капитал

свјесни брзог краја и живота у изгнанству. Гриму до голе кости.

Никоме то није остало незапажено, па ни неким опозиционим странкама које су иницирале питања стицања имовине младих властодржаца, откриле да се у том послу не либе ничега, да им је новац толико замаглио очи да не презају ни од убирања провизије за продају и дијелова сопствене земље по систему „зашто не, није ми од баба остала“. Сада је више него јасно зашто је **Данило Вуксановић**, директор титоградског комбината алуминијума, ушао у Председништво партије на власти, на силу поново изабран за директора, а данас се спрема за пут на нову и одговорнију функцију, на коју ће ступити тек по обављању неколико послова од изузетне важнос-

ти за актуелне властодршце. Истина, радници су дигли глас и рекли не за његов поновни избор, али вољом богова он је морао бити изабран.

Нити они, а још мање властодршци нијесу хтјели да ризикују откривање истине о умјешаности Вуксановића у пљачку Комбината и обезбјеђивања средстава за изборну промоцију партије на власти, а поготову у нестанак на десетине шлепера алуминијума преточених у приватне целове многобројних ангиби-рокарских јуришника. Откривање података да се Комбинат чак и кредитно задуживао да би обезбједио побједу Момира, Мила и Бранка, засигурно би дигло на ноге раднике којима пријети отказ по разним основама, чак и ликвидација. Чак и то најгоре открило би све марифетлуке директора Данила Вуксановића, па и његовог, прије десетак година, претходника Бранка Костића и владајуће партије око Комбината.

Наивним радницима је бачена коска у вријеме док су примали нередовне и умање-

не плате. „Побједа“ на првој страни објављује да Комбинат добија кредит у износу од 150 милиона долара, да ће се средства употребити за откуп дуга, санацију и модернизацију неких постројења, а и за градњу неколико година на бази прераде алуминијума. Изненађујуће је дјеловао податак да половину кредита Комбинат уступа Влади Црне Горе на располагање. Радницима то много и није било значајно, па ни члановима радничког савјета који су прихватили све услове задуживања, само да се „огребу“ што више империјалистичких долара. Они који мисле и на неке следеће плате, панично реагују и папири о читавој ујдурми су ту.

ДОМАЋИ КИПРАНИ

Иако је Бранко Костић рекао да је спреман на јеловник сачињен од разноразног коријења које расте по шумама и горама наше земље поносне, само да не буде овисан од неких страних утицаја његови младићи покушавају на разне начине да дођу до долара, не питајући ни за услове ни за судбину оних који се задужују, већ гледају да пронађу партнера који ће и њима напунити џепове. И нашли су га, у лицу фирме „К.Р.А.С.К.О.“ Трејдинг Контрактинг — консалтинг ЦО:ЛТД. Лимасол, Кипар и њиховог представништва у Београду. Кипарску фирму заступа Драгољуб Коковић, дипл.инг. и генерални директор, а београдско представништво Арсо Шћекић, дипломирани правник. Обојица наше горе листови, што олакшава преговарачима са наше стране да не ломе језик туђицама које и не познају.

Са поменутом господом уговор о дугорочној пословној сарадњи закључују Данило Вуксановић и Милош Милосављевић, генерални директор Југобанке Београд, као гарант за реализацију и враћање долара. Склопљен је, наиме, уговор о купопродаји и испоруци алуминијума у периоду од 1991. до 2006. године, и то чистоте 99,7 одсто, што је изузетно тешко или готово немогуће постићи у титоградском комбинату. Алуминијум ће се испоручивати годишње у строго договореним количинама и роковима, по цијенама које су важиле за претходну годину на светској пијаци, а свако кашњење испоруке биће санкционисано са 0,5 одсто плаћања пенала дневно. Сав девизни прилив биће усмјерен преко Југобанке ДД Београд, што је за ту банку више него повољно, и јасно, није случајно што је она одабрана. Одавно се прича да је та банка дала неколико кредита за протеклу изборну промоцију странке црногорских властодржаца, да је враћање сада отежано и да се банка одобрљивоњава таквим аранжманом, те да ће значајни дио кредита отићи и за пребивање старих дугова.

На другој страни склопљен је протокол између црногорске владе и комбината, потписан од Мила Ђукановића и Данила Вуксановића. Тиме су уређени међусобни односи из основа укључивања Републике у кредитни аранжман Комбината. Члан 2 гласи: Комбинат ће из овог кредитног аранжмана по уговореним условима из тог аранжмана пренијети дио средстава у износу 75.000.000 УСА долара на Републику са свим припадајућим трошковима. Комбинат неће имати утицаја на даљу дистрибуцију и усмјеравање ових сред-

става. Питање је, међутим ко ће имати утицаја на утрошак тих средстава и гдје ће она завршити, шта ће се њима куповати. У протоколу се каже да ће се Комбинату враћати паре са одређеног рачуна Републике, а ако их не буде да Комбинат не мора да плаћа струју. То уистину он ни сада не чини и велико је питање којим све везама избјегава да му струја не буде искључена. Када би платио струју, сигурно, могао би да стави кључ у браву, а за то су одговорни и директор и актуелни црногорски властодршци.

ШАКОМ И КАПОМ

Но, било како било, чланови Радничког савјета су обрађени и прихватили су све услове уговора о кредитном задужењу. Њима је то фино образложено, чак саопштено да ће тим средствима откупити и по цијене инострани дуг комбината, да ће се подићи 5-6 малих фабрика... Тако добро делегати у радничком савјету нијесу ни за живу главу хтјели пропустити, дали су зелено свијетло и сада се чека само гаранција банака да се уђе у тај посао и да радници комбината преживе до пристизања кипарских долара. Нико се није замислио да приупита хоће ли комбинат и убудуће добијати курсне разлике, не само за овај најновији него и за откупљене кредите, а још мање гдје су завршиле прошлгодишње курсне разлике, захваљујући баш директору Вуксановићу. Оне су из савезне касе уплаћене Црној Гори, али ни комбинат ни многи други колективи их нијесу добили.

На добитку ће бити Данило Вуксановић. Упражњено је мјесто министра за привреду и јавна је тајна да је Мило Ђукановић ту фотељу, у крајњем случају намијенио управо великој пријатељу и сапатнику Данилу Вуксановићу. То ће се и десити ако се Вуксановић не прошета до Савезне владе. А тамо је упражњено мјесто Бранислава Пајковића, Црногорца којег је Анте Марковић упутио за једног од директора новоосноване банке за развој у Лондону. На ту комбинацију наиме, треба само да пристане још премијер Марковић, али тешко је у такво што повјеровати, понајприје због тога што се Вуксановић својом способношћу прославио и изван граница Југославије. За трпање новчаница у џеп нема му према, без обзира на то која је власт на сцени. Радио је то и раније, а парњаке је у правом смислу нашао у дружини Момира и Мила. Наљуњао се по свијету уз дебеле девизне дневнице да учи језике, али није савладао ни једно страно писмо.

Маестро је у другим пословима у додваравању, полтронисању и организованој лјачки. Брзо се спријатељио са владајућом врхушком и кавалерски јој се ставио на услугу. Давао је из Комбинатове касе и шаком и капом. На вечерњим гозбама с Милом и Момиром је гледао како да им ували по који долар, од чега се они никада нису ни покушали бранити. Тако су се договорили да Данилова жена Милова сестра заузме мјеста у титоградском представништву београдског Интерспорта и да обавије често питају за адресу тог представништва, с обзиром да тамо ријетко навраћају. Паре доносе курири и то подебеле коверте. За то су се побринули лич-

но Данило и Мило. А супруга премијера Ђукановића сједи кући и на исти начин добија лични доходак од Папир-сервиса из Краљева. Тамо се води као запослена, мада никог живог од њих не познаје. Папир сервис, међутим, није оштећен, је Данило Вуксановић се побринуо да та фирма добија алуминијум за препродају по најповољнијим цијенама.

КО ПРЕЖИВИ — ПРИЧАЋЕ

То је само дио дотока капитала, а ова имена су узета само за илустрацију. Све то је упаковано у изборни слоган „ми знамо како“, јер доиста треба знати народу рећи да се мјесецима не примају плате, да су оне испод сваког просјека, убојеживати народ како треба да се помири с минималним личним доходицима и пензијама, а свакодневно се појављивати у новом и новом одијелу. Мило Ђукановић је на опште запрепашћење својих сарадника поручио тридесет одијела и погибе бринући за раднике, плачући над њиховом неимаштином, Момир Булатовић такође, а и остали не заостају. Послије њихових вапаја и убојеживања бирача у каквој неимаштини живе, они су побољшали возни парк, купили нова и скупа аута и то опет на рачун наних грађана. Писали смо већ о Миловим, Момировим голфовима, па и Данила Вуксановића, Хазба Нухановића, Милице Пејановић... То су људи из врха који су путем „Демиккомерца“ купили нове голфове. Не би међутим, ту било никаквог спора да их нијесу прекоредно добили чак за 250 мјеста скочили су на строго контролисану листи за испоруку. Грађани, који су поштено платили, сигурно никада неће видјети ни пара ни аута. Организовали су се и обратили поменутој господи. Момир Булатовић је јавно саопштио да није знао да је ауто добио преко реда и да је спреман под хитно да га врати, ако то што помаже ојађеним грађанима. Грађани, пак, то не желе, већ траже објашњење како је то ухапшени власник „Демиккомерца“ успио да са блокираног жирос рачуна пребаца паре на други и да од републичког секретаријата испослује дозволу за отварање бензинске пумпе. Захтијева да заштитници „Демиккомерца“ наложе суду да под хитно разријеши спор и примора власника да им врати паре. Заштитнике, сигурно, не треба прозивати. Зна се ко су, а и то да су добили и више од металезираних голфова.

Захваљујући надобудним црногорским властодршцима све је на продају, само ако доноси и личну корист. Тако је и са Пуљарицом и Јазом. Мило и дружина су се већ наплатили од проблематичних будућих власника комплекса на атрактивној будванској ривијери. Они ће попут Грка који је отворио коцкарнице у Светом Стефану и будванској „Авали“ захваљујући Милу и дружини дуго морати да утољавају апетите црногорске „црвене банде“. У јавност је већ процурела информација да од 100 изграђених апартмана изграђених у Буљарици и Јазу пет орају ставити на расподјелу црногорским властодршцима... Шта рећи о другим лоповлцима и малверзацијама. О њима ће причати и писати они који преживе.

Митар ПЕТРОВИЋ

„ПОЛИТИЧКА СИДА“ ТИТОВЕ

ДЕЦЕ

ПИШЕ: Никола Бурзан

Оно што се догађа у Југославији — а на Балкану — за остали (паметан) свет најчешће је несхватљиво и зачуђујуће. Стога многи коментатори и аналитичари покушавају да проникну у суштину ствари, да открију корене кризе, која се све више претвара у међунационалну мржњу и братоубилачки рат. И један од основних закључака до којих су дошли јесте да су свему крива Титова деца, помахнитала од „политичке СИДЕ“.

У тој анализи најдаље је отишао угледни „Њујорк тајмс“, који категорички тврди да најновија агонија Југославије „у многим аспектима вуче порекло од једног човека: Јосипа Броза Тита“. Коментатор овог листа Дејвид Бајндер, који одлично познаје југословенске прилике и односе, пошто је био дугогодишњи дописник из Београда, истиче да су Титова деца, готово без изузетка, „директно одговорна за хаос са којим се 24 милиона југословенских грађана данас суочава“.

Ево како он то објашњава: „Они су ти који су се држали структуре комунистичке партије све док се она није распала 1990, доста након што су комунисти свргнути у свим источноевропским земљама, осим Албаније. Они су ти који су сачували бројну бирократију и навике из марксистичко-лењинистичко-сталинистичко-титоистичког система, чак и након одржавања мање или више демократских избора у свих шест република“.

ЦРВЕНА ИЛИ ЦРНА ТРОЈКА?

„Главни ривали међу Титовом децом — пише Бајндер — јесу српски председник, 49-годишњи Слободан Милошевић, 69-годишњи хрватски председник Фрањо Туђман и словеначки председник, 50-годишњи Милан Кучан. Упркос свом антагонизму који постоји између Милошевића и остале двојице, ови људи имају много тога заједничког.“

Сва тројица су били чланови бивше комунистичке партије. Пошто су се на прошлогодњим републичким изборима потврдили на власти, сва тројица су показала ауторитарне тенденције, чврстом руком контролишући штампу и телевизијске станице у главним градовима својих република — уз искључивање вести и ставова из делова Југославије које сматрају за непријатељске. Сва тројица су створила и опремила приватне војске. Ниједан није скресао незграпни владин апаратман нити предимензионирана фабричка руководства наслеђена из комунистичке ере.

Туђман, који је у Титовој партизанској војсци стекао генералски чин, институционализовао је чак и почасну гарду, у дречавим униформама које би биле прикладне за неку деветнаестовековну оперету.

Једном речју, мада су изабрани на релативно демократским изборима, ниједан од ове тројице републичких председника се ни из далека не би могао назвати демократом.

Све то можда и не би било тако важно да се ови људи нису одали најшовинистичкијој врсти национализма — крупном греху за ко-

мунисте, што им је било добро познато, а смртној бољци свих на национално мешовитом Балкану.

Какво мотиве Титова деца имају за подстицање радикалног српског, хрватског и словеначког национализма? Може се закључити једино да су господа Милошевић, Туђман и Кучан ово одабрали као сигурно средство да се одрже на власти унутар граница својих република. Представљајући ово троје Титове деце као лидере „чија идеја о политици представља комбинацију ускогрудног национализма и ауторитарне праксе“, лист наглашава да у Југославији, у свим њеним деловима, ипак постоје и демократске снаге, па закључује:

„Демонстрације у Београду од марта ове године показале су да има много хиљада антинационалистички расположених Југословена, нарочито међу младима. Ова европски опредељена генерација, која се савршено добро уклапа у западни начин живота и ослобођена је најгорих навика стројевог корака комунизма, може се назвати Титовим унуцима и она представља сву наду која је Југославији преостала“.

О Титовој деци пишу и други листови. Тако, рецимо, „Франкфуртер алгемајне цајтунг“ упоређује Туђмана и Кучана и њихове политичке каријере: „Док је Туђман био у затвору, Кучан је стварао каријеру у омладинској организацији југословенских комуниста, а затим у Централном комитету. Тамо је извесно време био надлежан за идеологију. Врхунац његове комформистичке каријере била је функција председника словеначке скупштине.“

Када је Кучан 1986. постао шеф партије у својој републици, већ је дошло ново време. Кучан се, међутим, ни после антикомунистичког заокрета у источном блоку није усудио да тотално раскине са старом праксом, већ се задовољио одласком његове партијске организације из савезне партије“.

Француски дневник „Л'поен“ оптужује Титову децу у Хрватској да су изазвала отворен сукоб између власти из Загреба и српског становништва. „Да су нове хрватске власти, својим законима и у пракси, признале српски национални и културни идентитет сукоб би можда био избегнут. Међутим, инспирисане хрватском националистичком идеологијом из прошлог века, нове власти су кренуле у широку операцију „хрватизације“, како би створиле суверену државу којој њихов народ тежи већ вековима. Оне су тиме прво изазвале неповерење, а затим и отворено непријатељство Срба. Данас су припадници ове две заједнице на ивици рата“.

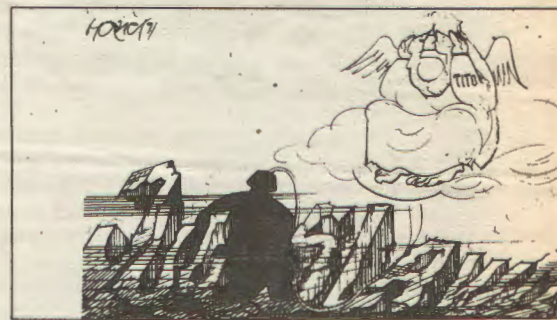
И Радио Франс-ентернационал настоји да проникне у узроке југо-кризе: „До овог ћор-

сокака се није дошло случајно. Политика која је вођена у републикама после ерупције национализма на Осмој седници у Србији, до њега је довела неминовно, а кумовали су јој, наравно, неспособност институција, комунистичких, да се брзо реформишу, корумпираност интелигенције и лакоћа са којом су цели народи следили просветљене вође и непримишљене политичке проблеме. Та лакоћа се опет објашњава наслеђем комунизма.“

С друге стране, „Салцбургер нахрихтен“ сматра да кривицу за ескалацију кризе у грађански рат снесе „оне ортодоксне снаге у Југославији које на силу желе да задрже отпаднике у разбијеној вишенационалној држави. Тенковски комунизам још једном усред Европе демонстрира жалосну и апсурдну слику...“

ПАРТИЈСКИ ЕГЗЕКУТОРИ

А ко су актери те „апсурдне слике“? Опет — Титова деца. Агенција АП овако их представља: „Један од данашњих кључних актера, председник Хрватске Фрањо Туђман, припадао је Титовим партизанима, а касније је као официр био задужен за питања политичке идеологије, слично совјетским политичким

комесарима. Стипе Месић... за собом има 17-годишњу каријеру члана партије. Слободан Милошевић ушао је у комунистичку партију као 17-годишњак... и постао партијски шеф пошто је претходно извршио чистку у којој се ослободио својих политичких противника. Милан Кучан... чак је словио ка партијски егзекутор, пошто је учествовао у чисткама комунистичких либерала током 70-их година. Киро Глигоров... годинама је заузимао високе положаје у Титовој влади.“

За последње обраћање нацији „Зидојче цајтунг“ каже да је Милошевић „вербално учинио двоструки салто уназад“, док римска „Република“ сасвим озбиљно пита — постоји ли вакцина против „политичке СИДЕ“? И каже: „Све лабораторијске пробе, обављене откако је југословенска криза експлодирала, дале су незадовољавајуће резултате“.

Знајући како се СИДА преноси и какви су односи између народа и Титове деце, могло би се, на жалост, закључити да нам прети масовна епидемија. Има ли лека, има ли (нам) спаса?

АВРАМОВИЋ ДОБИО ОТКАЗ

„ЛУЛЕ“ ПОСТАЈЕ ВОЈВОДА

Међу посланицима СПС-а који су уласком Воје Шешеља добили своју нову маскоту, посебне симпатије према њему исказује Антоније „Луле“ Исаковић. Он је недавно са Шешељем био у обиласку тзв. четничких јединица (јер је и сам изразио жељу да буде добровољац) нашта му је Шешељ одговорио да му фали руководећи кадар и да би у том смислу „Луле“ могао да добије титулу војводе.

КОМУНИСТИ ДЕЛЕ ОРУЖЈЕ

Армијски врх после свих догађаја преко своје партије Савеза комуниста — Покрета за Југославију одлучио је да изврши у појединим деловима земље тајну мобилизацију. Ово тим пре, јер је недавно у згради на Булевару Лењина број 6 донета одлука о организовању Народног фронта Југославије.

Главни задатак Народног фронта Југославије је борба против фашизма и сепаратизма. У јединице Народног фронта примају се добровољци између осамнаест и четрдесет година. Ова идеја како сазнајемо за сада се најуспешније спроводи у БиХ где јединице Народног фронта броје и по неколико хиљада добровољаца.

Осим да ратују, војници Народног фронта имају задатак да на овај начин колико могу врате пољубано поверење према ЈНА након последњих догађаја. Јединице Народног фронта наоружавају се из војничког фонда ЈНА.

НАДИМАК

По кулоарима Народне скупштине Србије ових дана чуло се за нови надимак њеног председника Александра Бакочевића.

Бакочевића сада од милоште зову „Аца вампир“!

ДОБОШ У „ПОЛИТИЦИ“

Тек што је под стечај отишао лист „Свет“ и што је „Спортски журнал“ следећи кога ће задесити „добош“ због ремитенде од око педесет одсто, то у „Политици“ као да постаје прави процес пропадања.

Сада се као кандидати за стечај помињу „Политика“ на енглеском, „Микијев забавник“, „Вива“ и др.

БРАВ КУПИО „НОВОСТИ“

Радисав Брајовић, познат као „Раде Брав“ са својом супругом ових дана откупио је највећи број деоница „Вечерњих новости“. На тај начин очекује се да ће он и његова супруга уз неколицину најближих сарадника сада доћи у још бољу позицију.

ЗАТВАРАЈ СЛАВИНЕ!

Због хронично тешке ситуације у којој се налази власт на челу са г. Милошевићем, у Радио Београду се ових дана затварају „сла-

вине“ у којима је могло понекад и преоштро да се говори о владајућој странци, њеним челницима, а посебно ће бити опасно критиковати или доводити у програм људе који негативно говоре о Председнику.

ВИЦО ЧЕКА СЕПТЕМБАР

Генерални директор РТБ-а ових дана припрема септембарски план рада своје куће у којој ових дана влада прави финансијски хаос, како би се спречио потпуни колапс.

Вицо жели пре свега да спречи пљачку и лоповлук групе њему супротстављених људи — којима не може ништа. С друге стране — да себи отвори још шире могућности за владање људима и капиталом.

Предвиђа се од јесени и отпуштање армије хонораца, који ће убудуће радити тек пошто их Вицо лично и преко својих људи упозна.

Разматра се и укидање Трећег канала који је тренутно највећи губиташ телевизије због начина пословања који не допушта увид у стварно стање.

„ЧОКА“ ВОЛИ КОПАОНИК

Ових дана у телевизији је откривена велика афера Петра Лазовића са општинским челницима СО Крушевац који имају плацеве на Копаонику.

Наиме, Лазовић је већ добио плац и кућу на овој планини. Зауврат он је у „Сезаму“ емитовао неограничене количине дивљих реклама о Копаонику. Међутим Лазовић сада жели још једну кућу па се с тим у вези припрема нова серија дивљег економско пропагандног програма о Копаонику која зауврат Лазовићу треба да донесе још једну кућу са плацем.

Својевремено је специјална комисија контролора открила да су Лазовић и Пантић у својим емисијама емитовали преко двадесет и четири сата реклама које су дивље урађене и никад нису плаћене телевизији. Извештај ове комисије који је упућен и Ратомиру Вицу никад није угледао светлост дана пред телевизијским и судским органима.

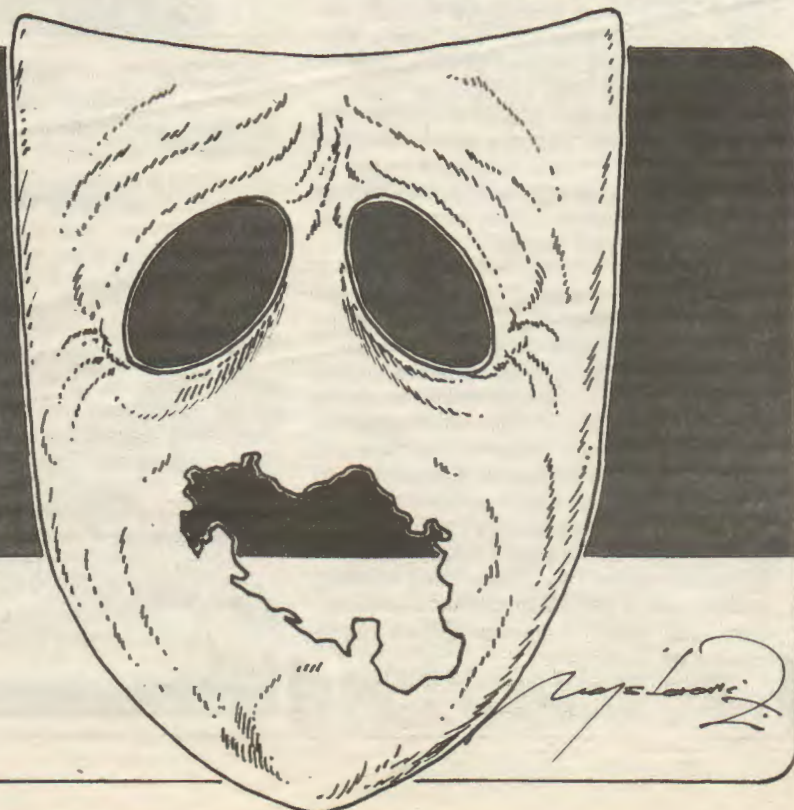
ОТКАЗ ЗА АВРАМОВИЋА

Александар Аврамовић, главни и одговорни уредник информативног програма ТВ Београд ових дана добио је отказ.

Он више не ради за полицију. Још као новинара у Светозареву њега је за откуцавање и идеолошко олажавање неподобних ангажовао Радмило Богдановић. Аврамовић је тај посао наставио да ради касније у Радио Београду и као председник СО Стари град. Сада на телевизији наводно више није полицајац већ само уредник — кога се баш због тога треба чувати с обзиром на сазнање да полицајац увек остане полицајац.

АГЕНЦИЈА „СРПСКА РЕЧ“

ИЛУСТРАЦИЈА: ЗОРАН МАЈСТОРОВИЋ

ЛУДИЛО ФИРЕРА

**УВODНА РЕЧ ВУКА ДРАШКОВИЋА
на састанку Централне управе СПО
(16. јула 1991. у Београду)**

**Даме и господа!
Пријатељи!**

Обистинила су се, на жалост, наша честа упозорења да ће лидери нацистичке Хрватске и комунистичке Србије, као и амбиције алпских чиновника и водника да постану државници и генерали, у Либан претворити Југославију. Системи, у чијим су темељима искључивост и мржња, породили су своју наказну суштину, тумор смрти и несреће који се, из минута и минут, неконтролисано увеличава.

У Барањи, западном Срему, у Славонији и деловима Српске Крајине гине се свакодневно. Десетине хиљада Срба пребегло је у Србију или се одметнуло у збегове. Опустела су и многа хрватска насеља. Умножавају се само гробови и оружје. Жита труну на њивама. Јадранска обала, најлепша на свету, је опустела. Пожар једног режираног и бесмисленог рата креће се ка Босни, Херцеговини, Санџаку, Косову...

Како цинично звуче предизборни слогани ХДЗ и СПС: „Хоћемо суверену а не суморну Хрватску“ и „Са нама нема неизвесности“!

У рекордно кратком времену, два болесно самољубива војда својих нација, од којих један пољубава Анту Павелића и Јосипа Броза и други само Јосипа Броза, успели су да униште све: привреду, какав-такав живот у миру, какву-такву јединствену државу... Грађане су лишили посла, пензија, зарада, штедних улога. Сада узимају оно што је остало: крв и главе!

Хиљаде исељених Хрвата из многих крајева света, а и унајмљених страних плаћеника, упућују се на бојишта. У Србији се оружје дели по бољшевичком критеријуму морално-политичке подобности: добијају га припадници оних странака које се зајакну петокраки и Савезу комуниста — Покрету за Југославију. Они који неће да ратују, или неће да ратују под петокраком, бивају оптужени за — националну издају.

Комунистички посланици у Скупштини Србије аплаудирају свом Ернсту Рему, вођи СС трупа СПС, док за скупштинском говорницом прети стрељањем ових који критикују ратну политику СПС фирера!

Поглавник Хрвата ликује: чини му се да су све тамошње странке и сва нација стали иза његовог лудила.

Поглавник Срба, на нашу срећу, тим једногласјем не може да се похвали. Зато његови људи прете стрељањем. Зато његова власт, у држави у којој понестаје и хлеба, бесплатно дели калашњикове. Умножавају се родољупци који се богате продајом поклоњеног оружја.

Уместо да анатемеше власт која нас води на нову Сливницу и копа гроб Србији, наша Црква, односно врх њен, хвата се у коло пропаста и захтева од страначких првака да, пред Патријархом, положи заклетву слоге, целивајући крст и Јеванђеље.

Мрак је тако густ и опасан, да се, ево, губе и саплићу и најмудрији и најчаснији људи у нашем народу. Не увиђају, напросто, да је спас Србије у отпору, у непослушности поретку који производи беду, мржњу и мртвачке сандуке и да ће, постане ли јединствена у подршци том злу, Србија тога тренутка бити сахрањена.

Заклетвама на слепо јединство у помрчини не може се порећи истина да је, срећом, Србија нејединствена. Бучна мањина слепо срља за вождом у рат, а тиха и очајна већина је за мир и спас глава наше омладине. Мањина урла, што је особина несвесних или за ратне покличе добро плаћених. Већина ћути или се претвара да је за рат, јер се плаши одмазде власти и жига националне издаје.

Окуражити већину да загрми бесом мајки које су у Словенији изгубиле своје синове: то је најпречи задатак Српског покрета обнове!

Нећемо да гинемо ни за туђе земље ни за неспрске циљеве. Нећемо да бранимо Словенију од Словенаца ни Хрватску од Хрвата, а не дамо српске главе ни за очување пропале и кржаве комунистичке грађевине.

Хоћемо Српску војску, која ће под српским барјацима и знаменима бранити демократску Србију и све српске крајине.

Хоћемо да рат одмах престане и да се ратишта преселе у сале за разговоре и договоре.

Овде смо данас да укажемо на пут до мирног споразума, а пре свега мирног решења српско-хрватског сукоба, прихватљивог и часног за обе стране и нешкодљивог за ма кога.

КРИМИНАЛНИ ПАРТИЈСКИ УКАЗИ

Пре него што предложим та конкретна решења, дугујем неке напомене:

1. Да стварања Југославије, односно до проглашења Краљевине СХС 1918. године, међународно признате границе имале су само две српске краљевине, Србија и Црна Гора. Словеније, Хрватске, БиХ и Македоније, као државе, није било.

2. Стварањем унитарне Краљевине Југославије, своју државност и своје границе губе и Србија и Црна Гора.

3. Данашње републичке границе одређене су без икаквог споразума југословенских народа, у ратно доба под окупацијом, у највећој тајности и од стране припадника мањинске КПЈ, крајем новембра 1943. године. На Другом заседању АВНОЈ-а нема делегата комунистичких одреда у Србији. Прва верзија граница предвиђала је аутономну Далмацију у оквиру Хрватске и аутономну БиХ у оквиру Србије, али је, без ичије сагласности, врховни командант партизана, лично, поцепао ту малу

и наредио сликару Моши Пијаде да нацрта нову, данашњу.

4. Јасно је да тако одређене границе нису ни етничке ни историјске ни правичне и да не представљају никакву правну, а поготову међународноправну чињеницу. Што се права тиче, може се сматрати да авнојевске, односно Брозове личне границе, и не постоје.

5. На исти начин, криминалним партијским указима, комунисти су прогласили и три нове нације — Македонце, Црногорце и Муслимане — којих 1918. године, кад је проглашена Краљевина СХС, није било.

6. И нове нације и њихове републике — државе промовисане су на штету српског националног бића и на Територији коју су српске краљевине Србија и Црна Гора унеле 1918. у Југославију. То је чињено са нарочитом намером. Званични принцип владавине комуниста је гласио: Што слабија Србија — јача Југославија!

7. Национално осећање је интимна ствар сваког човека и онда када је то осећање резултат комунистичких декрета, односно када је историјски и научно неутемељено. Обавезни смо да уважавамо и таква осећања, све док она постоје, али никако на штету историјске истине и на њој заснованих државних интереса српског народа. То значи да национална и државна самосвојност муслимана српског порекла и Македонаца истог тог порекла може бити респектована једино у оквиру исте, вероватно федералне, државне заједнице са Србима.

8. У име ма којег националног и државног разлога, нико нема право да оспорава државу Црну Гору, јер би тиме оспорио историју и вековне напоре и жртве српског народа у Црној Гори да створи своју државу. И да нема Црне Горе, због српске традиције морали бисмо је обновити.

9. Српски народ нема ни једног разлога да доводи у сумњу садашње границе Словеније нити да се против њеној пуној суверености. Потребан је само уговор о деоби дугова и потраживања садашње Југославије. Никаких других захтева према Словенији немамо.

10. Српски народ, такође, нема ниједног разлога да оспорава Хрватима право на њихову суверену државу, али једино у границама које хрватском народу припадају. То нису границе садашње хрватске и неопходна је њихова ревизија.

11. Разграничење између Срба и Хрвата могуће је по историјском и етничком праву на одређене територије, али и по праву ратне жртве и победника. Српски народ у данашњој Хрватској и данашњој БиХ био је у оба светска рата, нарочито у другом, жртва хрватског геноцида почињеног над њим, али оба пута и ратни победник. Захваљујући стварању Југославије 1918. и њеном обнављању 1945. Хрвати су избегли губитак многих територија а и плаћања огромне ратне одштете Србији. Њиховим доброволним раздруживањем од Југославије, српска страна стиче

право да актуелизује све оно што је пропустила, односно због Југославије опростила, и 1918. и 1945. године.

12. Због седам деценија проживљених под истим државним кровом, због српском народу урођеног хришћанског милосрђа, као и због чињенице да ћемо, и након раздруживања, са Хрватима бити суседи и у много чему упућени једни на друге, није потребно — сматрам — потезати наше право ратне жртве и право ратног победника.

Потребно је, међутим, неодустајно инсистирати на принципу да Хрвати из два геноцида почињена над Србима не могу и не смеју извући државну корист за себе.

РАЗГРАНИЧЕЊЕ

Најправичнији принцип разграничења између Срба и Хрвата садржан је у програму СПО: Дође ли до конфедерализације или распада Југославије, Србији се морају присјединити сви крајеви и сва места у данашњој Хрватској и БиХ у којима су Срби били у већини пре почињеног усташког геноцида над њима! И границама се мора показати и доказати неисплативост злочина.

Држећи се оног програмског императива, данас предлажем и компромисно, прелазно, решење, којим се испуњава и жеља муслимана да опстане БиХ.

1. Подручје Барање мора припасти Србији, јер је та област 1. децембра 1918, на дан стварања Краљевине СХС, била у саставу Краљевине Србије.

2. Вуковарски крај и остала места у Западном Срему и Источној Славонији, у којима су Срби у већини, имају такође припасти Србији.

3. Делове општина Новска и Нова Градишка, са српском већином, као и комплетан комплекс Јасеновачког логора, припојити БиХ. Овој републици, такође, припојити у целини или веће делове општина: Книн, Бенковац, Обровац, Грачац, Доњи Лапац, Госпић, Кореница, Оточац, Војнић, Вргин Мост, Глина, Двор и Костајница, као и мање делове општина Дрниш, Петриња, Карловац, Слуњ и Огулин.

4. Веће делове општина Пакрац, Дарувар и Ораховица, као и оне крајеве општина Подравска Слатина и Грубишко Поље који су претежно настањени Србима, одвојити од Хрватске и припојити их БиХ.

5. Општине или делове општина у садашњој босанској Посавини, у којима су Хрвати у већини, припојити Хрватској. Такође Хрватској припојити општине Ливно, Томиславград, Посушје, Лиштица, Љубушки, Читлук, Чапљина, Неум, Груде, Мостар десно од Неретве, делове општина Коњиц, Јабланица, Калиновик и Прозор.

6. Хрватској да припадну и делови општина Бугојно, Бусовача, Травник, Горњи Вакуф, Кисељак, Витез, Крешево и Вареш, с тим да се успостави њихова територијална целивост и преко Горњег Вакуфа спона са Прозором, односно хрватском државом.

7. Пошто општина Неум, преко које БиХ има излаз на море, треба да припадне Хрватској, онда је неопходно Херцеговини, ради излаза на море, доделити подручје источно од Дубровника, а самом Дубровнику вратити

његов традиционални статус аутономног града — републике.

8. Овим значајним померањем постојећих унутрашњих граница, Хрватска држава би постала национално хомогенија и не би била просторно ништа мања од садашње Хрватске.

9. Померањем постојећих граница ни муслимани у БиХ не би били оштећени, а ни територија ове републике неће бити умањена. Једина промена је у томе што БиХ више не би била држава Срба, Муслимана и Хрвата, већ само Срба и Муслимана. Због тога сматрам да би, након оваквог разграничења, садашња БиХ морала да добије ново име — БиК, односно — Босна и Крајина или Босна с Крајинама.

10. На жалост, и после оваквог разграничења, већи део Срба у данашњој Хрватској остаће ван граница Србије и Босне с Крајинама. Известан, али много мањи број, Хрвата остаће у Србији и Босни с Крајинама. Уговором о разграничењу обе стране морају загарантовати пуна национална права: Хрватска — Србима и Муслиманима, а Србија и Босна с Крајинама — Хрватима.

11. Пуну заштиту националних права обавезна је загарантовати и Словенија тамошњим Србима и Муслиманима, као и српско-босанско-крајишка страна Словенцима.

12. Морају се деблокирати и за саобраћај оспособити све постојеће железничке пруге и путеви. Никакве границе не смеју ометати или у ма ком виду угрожавати слободно кретање људи, роба, капитала.

13. Сви заробљени у оружаним сукобима морају бити одмах ослобођени. Објавити потпуну амнестију и свим избеглицама загарантовати безбедан повратак на њихова имања и огњишта.

14. Из постојећих фондова или имовине савезне државе, породицама погинулих у међународним окршајима исплатити пристојну накнаду. Ту накнаду исплатити и свим грађанима који су, у споменутим сукобима, претрпели имовинску штету.

ИПАК ВЕРУЈЕМ

Шта ко оваквим решењем добија, шта ко губи и шта ће бити са Југославијом?

Хрватска се просторно не смањује и не може се осећати ни пораженом ни понижењем. Она губи неке српске крајине, али у замену за хрватске крајине. Етнички се хомогенизује и добија одрешене руке за своју толику жељену пуну сувереност.

Избегава се деоба БиХ између Србије и Хрватске. Ова република — држава не само што се не укида, него се на одређени начин и учвршћује. Успоставља се бројчана равнотежа између муслимана и православних, што спречава сваки покушај супремација. Издвајањем хрватских територија из БиХ, Каптол и Ватикан се лишвају сваког будућег уплитања на те просторе, уплитања које је увек бивало фатално, нарочито по односе муслимана и православних. Хрватски фактор је вазда делио и завађао, никад сједињавао и зближавао.

Србија би остварила ситно и привидно територијално проширење, из простог разлога

што би јој било враћено оно што јој је и припадало пре проглашења Југославије. Србија би, међутим, највише и изгубила. Око 500.000 Срба остало би у саставу Хрватске и њих око 100.000 у Словенији. Већина њих ће, сумње нема, зажелети пресељење у Србију, а онај нема економске снаге да им то омогући. С друге стране, трагика сеоба је финансијски немерљива, јер се гробља, цркве, вековни завичај и успомене не могу пресељавати ни преносити на ђону од ципела.

Неутешни губитник, неизбежно, постају и мешовити (десетине хиљада њих) српско-хрватски, српско-словеначки, муслиманско-хрватски, македонско-хрватски... бракови. Између мужа и жене, а нарочито између њихове деце, етничке и државне границе се повлачити не могу.

А да ли опстаје Југославија? Одговор је у надлежности Хрватске и Словеније. У сваком случају, Македонија, Србија, Црна Гора и Босна с Крајинама — треба да творе федерацију. На Словенији и Хрватској је право избора: да се отцепе или да склопе конфедерални уговор са том федерацијом, неку врсту економско-монетарне уније.

Верујем, однекуд, да се ни Словенија ни Хрватска неће отцепити и да није дошао крај оваквој Југославији. Тотална и до краја правична подела између федерације, са једне, и суверених држава Хрватске и Словеније, са друге стране, је неизводљива, у интересу је свих нас, а и Европе, да неку форму заједништва сачувамо.

Све до уназад месец дана, гајио сам наду да ће грађани и народи ове дивне а тако несрећне земље лудилом се излечити од лудила, мржњом од мржњи, пропашћу од пропасти. Веровао сам да ће Зло, кад покаже своју суштину, поради интереса Добра. Због тога сам, можда и донкихотски, инсистирао на програмској идеји СПО о регионализацији и кантонизацији Југославије, без икаквог померања постојећих унутрашњих граница.

Проглашењем словеначке и хрватске суверености, наметнула се, међутим, потреба за хитним разграничењем између Срба и Хрвата, што не значи да је идеја о регионима и кантонима тиме напуштена и превазиђена. За њену примену остаје довољно простора: од Суботице до Улциња и од Ђевђелије до Огулина.

Сада је најважније: прекинути рат и вратити мир у села, градове и људе. Томе циљу подређени су предлози које сам изнео.

Можда ће многи Хрвати понуђеним границама бити незадовољни. Нека окривљују своје врховнике, а не ни СПО ни мене. Они су донели одлуку о раздруживању. Ми смо, поштујући ту њихову одлуку, једино предочили нове границе. Ниједна раздружена Хрватска не може, бар не битно, изгледати друкчије.

Седнимо за сто и упоредимо мапе и предлоге. И знајмо: споразумети се морамо. У противном, ратни ужас нико неће моћи да заустави, а кад непотребно изгинемо опет ћемо морати да преговарамо и да се разграничимо.

Хвала вам.

КАНАДА **ЧИКА БОЖО ОПЕТ У ОТАЏБИНИ**

Божо Поповац најстарији члан СПО у Канади врати се у 90. години живота у своје село Срђевићи код Гацка

Јављамо се са најзападнијег дијела стране земље Канаде, да упознамо читаоце „Српске ријечи“ о оснивању и раду мјесног одбора СПО за САД и Канаду.

Оснивачка скупштина одбора одржана је 20. октобра 1990. године. Управа мјесног одбора СПО за Ванкувер израдила је страначку заставу, мајице са знаком СПО. И није никаква ријеткост срести младиће у ноћном клубу или бар са страначким знамењем СПО, у овом милионском граду Ванкуверу.

Када је основан одбор СПО у овом граду, странци је први приступио брат Божо Поповац, који је навршио 90. година и најстарији је члан СПО за САД и Канаду. Родом је из села Срђевића код Гацка источна Херцеговина.

Дошао је у Канаду 1926. год. како рече на кратко да заради паре и купи млине у свом селу, врати се и ожени. Финансиски је остварио свој сан, али због ратних година ту жељу није остварио.

Брат Божо Поповац стаје на страну демократских снага. Своје симпатије и материјалну помоћ пружа покрету Генерала Михајловића. Завршетак Другог свјетског рата и долазак комуниста на власт продужава му боравак у Канади. Гледајући видео касету СПО из Автовца код Гацка, и демократска гибања у отаџбини, одлучио је у својој 90-тој години на повратак у родни завичај, да проведе остатак живота. Џ. Ш. О. Св. Аранђела Михајла чији је био дугогодишњи члан, припремила му је величанствен испраћај. А управа СПО купила пригодан поклон са српским знамењем.

Чланови и управа СПО из Ванкувера желе чика Божу дуг живот у својим родним Срђе-

вићима и једно ВЕЛИКО ХВАЛА за његов национални рад у овом граду гдје је провео 65 година.

Управа СПО организује забаве у просторијама Ц: школских општина које су посјећене у великом броју. Мјесни одбор који је радио на зближавању подјељеног српског народа у црквеном расколу на такозване федералце и расколнике. Фолклорна група „Млада србадија“ организовала је интернационалне фолклорне групе и сав приход дали су СПО као добровољни прилог. Овом приликом желимо у име мјесног одбора СПО за Ванкувер, да захвалимо „Младој србадији“ што се одавала својој патриотској дужности.

Овом приликом желимо поздравити вођство и чланове СПО широм наше отаџбине и да истрајемо у борби за демократију и добробит српског народа.

ЗА ВАСКРЕС СЛОБОДНЕ СРБИЈЕ

Управа СПО за Ванкувер

АУСТРИЈА

ФОРМИРАН СРПСКИ КОМИТСКИ ПОКРЕТ

УВАЖЕНА ДРАГА БРАЋО И ГОСПОДО, Имамо велику част а и дужност да Вас известимо да смо данас 16. јуна. 1990. год. на састанку Иницијативног одбора СРПСКОГ ПОКРЕТА у САЛЗБУРГУ од 10-18 часова (а на коме су били присутни и чланови из Отаџбине), после свестране анализе положаја српског народа у Отаџбини и иностранству с једне и очигледног тапкања у месту многих који говоре и покушавају да говоре у име српског народа, с друге стране, одлучено је да се формира односно обнови СРПСКИ КОМИТСКИ ПОКРЕТ, као, демократска, хуманитарна, надстраначка организација свих срба у Отаџбини и дијаспори без обзира на верску припадност и без обзира на политичко опредељење. СРПСКИ КОМИТСКИ ПОКРЕТ ће након регистровања, у Отаџбини деловати у оквиру законских регулатива и у оквиру међународних конвенција и уговора у иностранству. СРПСКИ КОМИТСКИ ПОКРЕТ је обновљен на корист и потребу српском напаћеном народу у Југославији. Пуни назив покрета је СРПСКИ КОМИТСКИ ПОКРЕТ „ВОЈВОДА ВУК“ С. К. П. „ВОЈВОДА ВУК“ ће бити надстраначка, хуманитарна, демократска организација свих Срба у отаџбини и иностранству, без обзира на верску конфесионалност и без обзира на политичко опредељење, изузимајући оне који су опредељени да и даље припадају, тоталитарним, поробљивачким идеологијама: комунистичкој и фашистичкој.

Шта нас је навело да ми слободни Срби приступимо обнови С.К.П-а „ВОЈВОДА ВУК“? Пратећи ситуацију у Отаџбини Српској а и у целој Југославији видимо да никада у историји срби нису били више угрожени и окружени од стране старих и доказаних непријатеља неголи сада. Такође срамно изигравање и изигравање руглу ЧЕТНИЧКОГ ПОКРЕТА од стране некаквих ЦРВЕНИХ ВОЈВОДА, који својим деструктивним радом створио црвене четнике који као такви нису потребни ни Србији ни Српству.

Нас слободне и младе Србе сачувао је сам господ БОГ и физички и духовно, те ни у једном ни у другом нисмо потпали под комунистичком идеологијом, а такође ни материјално што сматрамо јако важним за вођење независне борбе (у идеолошком смислу) за циљеве и добробит Српског народа. Стога смо као Срби одани само СРБИЈИ СРПСТВУ јер наша идеологија је СРПСТВО а партија СРБИЈА. Зато дајемо и даваћемо све од себе да се Срби избаве свакога зла, а СРБИЈА добије оно што јој по правди Божјој и историји припада.

Наши циљеви: — Обезбедити сваком СРБИЈИ од ХОРГОША до РЕСТИЛИЦЕ и од ЦАРИБРОДА до КАРЛОБАГА миран живот и нормално развијање српског националног бића као и свестрани развој СРБИНОВЕ културе на тим просторима. Уједињење СРБА на Јужнословенским просторима на челу са ве-

ковним српским херојима СРПСКИМ КОМИТАМА. Јер мора да се зна да се СРБИН рађа и умире као КОМИТА.

Ми СРПСКИ КОМИТЕ спремни смо на поновно четовање јер нас на тај подвиг гоне вековни српски пријатељи. СРПСКИ КОМИТЕ поново чујем зов српске мајке и српске нејачи да бранимо Србију ма где се налазили. Ми смо били и остали амбасадори српства. СРПСКЕ КОМИТЕ Бог је давно благословио.

СА ВЕРОМ У БОГА ЗА КРАЉА И ОТАЏБИНУ, ЗА КРСТ ЧАСНИ И СЛОБОДУ ЗЛАТНУ И У МИСЛИМА СА НЕУМРЛИМ ВОЈВОДОМ ВУКОМ.

НЕУМРЛИ ВУЧЕ — СТИЖЕ СМЕНА ДА ДЕЛО ПРОДУЖИ

СТИЖЕ СМЕНА ДА СРБИЈУ СЛУЖИ.

Унапред захвални на вашем објављивању у Отаџбини и обавештавању српског народа о нашем постојању.

Припремамо наш долазак у Отаџбини за јули месец о чему ћемо вас посебно обавестити и обавезно посетити са нашим ПРОГРАМОМ И СТАТУТОМ.

Данас 17. јуна. 1991. год
У Аустрији и Немачкој

СРБИЈИ И СРПСТВУ ОДАНИ

За иницијативни одбор

1. Председник ИО Новица Ранђеловић „Лужички“

2. Потпредседник Ђуро Милић

3. Секретар ИО — Драгољуб Петровић

ГОДИШЊИЦА СМРТИ ЂЕНЕРАЛА ДРАЖЕ МИХАИЛОВИЋА

НЕ ЗАБОРАВИТИ ЗАВЕТ

Изводи из говора Ђенерала МИОДРАГА М. ДАМЈАНОВИЋА, помоћника начелника Штаба врховне команде Краљевске југословенске војске на комеморативној вечери Ђенералу ДРАЖИ МИХАИЛОВИЋУ 25. јула 1946. у логору Еболи, Италија.

Данашње вече посвећујемо успомени нашег легендарног јунака и мученика, Ђенерала Драже Михаиловића. Представници српских, хрватских и словеначких јединица Краљевске Југословенске војске, смештени у логору Еболи, живом речју и сликом одаће вечерас, не само дужну пошту највећем сину наше најновије историје, већ ће покушати да излију и сву своју љубав према Команданту који их је, под непобеђеном народном тробојницом развијеном на Равној гори још 8. маја 1941. повео у бој за Крст часни и Слободу златну и неустрашиво, мушки, поносно водио све до 17. јула ове године, да би нам тог дана мирне душе могао поручити: „Своју заклетву одржао сам: за Краља и Народ живот сам дао. Али праведну ствар за

коју смо се заједно до сада јуначки борили, наставите сада Ви, моји следбеници и суборци. Сунце Слободе са Равне горе, ускоро ће заблестати у нашој ојађеној и напаћеној Отаџбини. Тито је у Јајинцима уништио моје физичко биће, али Дух мој вечно биће с вама“.

Са своје стране, ја нећу вечерас одржати уобичајени комеморативни говор, с биографијом и истицањем врлина нашег Великог ЧИЧЕ. То би било можда само понављање познатог. Не! Ја ћу овде, пред његовим светлим ликом окруженим нашом тробојницом, обавијеном жалостју за њим, који ју је тако високо, поносно и пркосно до недавно носио, изложити свима оно што сматрам, као и његов помоћник и најприснији сарадник, да треба баш на данашњи дан да Вам кажем. Рећи ћу Вам јасно и отворено: шта је Ђенерал Михаиловић с народом учинио за народ и зашто је отишао у бесмртнике. Изложићу Вам, под насловом „НАШ НАРОД И ДРАЖА“ догађаје и подвући непобитне истине.

ЦЕЛАТ СРПСКОГ НАРОДА — ТИТО

Српска традиционална љубав и верност идеалима слободе и демократије, супротна је Титовим усташкокомунистичким убеђењима. Због тога је Тито намерно створио непремостив јаз између комунизма и српског народа. Страхоте грађанског рата њему су биле неопходно потребне. Његова је девиза била: што горе, то боље! Замутити људски разум! Разбуктати најниже успаване зверске инстинкте код маса! Заслепити људе осветом и мржњом! Што страшније, што ужасније, утолико боље и сигурније!

Руковођење пакленим садизмом свога усташког порекла, нечовек по рођењу, приступио је Тито спровођењу свога плана на уништењу српског народа, највећег противника комунизма не само на Балкану, већ и у целом свету.

И већ у јесен 1931. он почиње спровођење свог пакленог плана: распаљивање демонског грађанског рата, упереног против свега и свачега што је српско. Већ тада у околини Ваљева, у Србији, комунисти су претестерисали не неког загриженог капиталисту, већ обичног поштеног сељака, исправног човека, доброг националисту! И од тада целокупна демонска Титова игра развија се искључиво у том правцу.

Тито оперише готово искључиво у чисто српским крајевима. Са собом доноси страховит терор: коље, убија, пљачка и разара све што је српско, све што није за њега. За собом

оставља пустош, изазивајући при том перфидно и окупаторе да и они у виду одмазде, са своје стране, доврше истребљење и уништење свега онога што је преостало, а што српски дише и мисли. Потребно је било уништити све што је за слободу и демократију, а није за његову комунистичку диктатуру.

Још од самог почетка Тито се удружује са његовим усташама — хрватским и муслиманским, који су и данас увек заједно са њим, увек заузети истим послом: уништавањем Срба. Удруженим снагама, они су систематски спроводили Титов паклени план за обезбеђење комунистичке диктатуре.

Кад је увидео тачно што Тито хоће, Дража је био принуђен да прихвати непоштедну, натурену му борбу. И да није било мешања са стране, Дража би ипак био победник. Он је имао целокупан наш народ уз себе. Тито не би могао никад остварити своје планове без савезничке подршке која му је омогућила стварање модерно наоружаних разбојничких армија. Поред тога, савезничко рушење искључиво само српских градова, руковођено тачно по Титовим упутствима, припремило је предуслове и за његово дефинитивно крваво устоличење у Београду.

МОСКВА — БЕОГРАД

Да би иронија судбине дошла до пуног изражаја, поред скоро несхватљиве савезничке погрешке и неправде, устоличење Титово у Београду извршила је Москва, иако се то противило закључцима Техеранске конференције од децембра 1943. На тај начин Москва је — на њој својеврсан начин, вратила захвалност Дражином народу, који ју је индиректно спасао у зиму 1941.

Јер, својим актом 27. марта српски народ одложио је немачки напад на Русију за 22. јуни. Ово задржавање натерало је Немце да продуже операције у зиму 1941. Руска војска била је тучена. Немцима је још остало да до туку њене остатке. Због тога, уместо да буду у кантоманима, немачке армије биле су у пољу, у покрету, у тренутку наиласка страшне руске зиме. Немци су неспремни за зимску кампању, у буквалном смислу речи, нестали у руском снегу, где им је пропала готово целокупна ратна машина. На тај начин, Дражин народ омогућио је својим историјским пожртвовањем, не само да се спасе Москва и упропасти руском зимом немачка ратна машина, већ је дао и Русима могућност да се у току 1942. поново приберу, приме помоћ од савезника и спреме. С друге стране, Немци су били принуђени на обнављање своје ратне машине, јер је нацистичка звер — благодарећи ставу Српског народа од 27. марта — била опасно рањена већ крајем 1941. Та рањена звер успела је да се довуче само на три ноге до Стаљинграда тек крајем 1942. где су је могле дочекати нове припремљене руске армије, којима је Београд створио временске

могућности, а савезници условје, да се припреме за даља судбинска збивања.

Стаљин је све ово добро знао, али је срачунато ћутао. Једини маршал Жуков, с Руске стране, на дан прославе победе у Москви 1945. јасно је пред целом светом индиректно признао ову историјску истину, која је доцније и на Нирнбершком суду утврђена. Он је признао: да је крајем 1941. било тренутака када су сви они мислили да је све изгубљено, а да их је само руска зима спасла, гутајући немачку армију: дотле најелитнију ударну војску и најјачу ратну машину света.

Ову истину још јасније је истакао Черчил својом изјавом у „Рејнолдс њузу“ 19. 5. 1946. да је генерал Михаиловић водио устанике у Југославији, устанак који је за више недеља одложио напад Немаца на Русију.

Благодарећи Београду, Москва је била спашена, а триста хиљада Немаца нашло је смрт у снегу пред њом. Ово је Москва узвратила тиме што је Црвена армија освојила наш престоци Бели-град и предала га у крваве руке целата српског народа — Тита. Због овог заувек изгледа за вечита времена, не само код српског народа већ и код свих Југословена, запечаћено је русофилство и сваки панславизам, ма у ком виду и облику се буду они појављивали.

Спасаванем Москве створено је и Енглеској драгоцено време потребно за спремину војске, чијим је успесима могла доцније дефинитивно преузети иницијативу и решити рат на штету Осовине.

Равногорска трагедија је сигурно хиљаду пута већа, страшнија болнија од Косовске, а она не би била потпуна да Чича није погубљен! Судбина нашег народа захтевала је да и наш Чича заврши исто као и Цар Лазар. То није случај! То је било потребно! Он је за то био спреман! Он је то и предвиђао, велећи... „Ја могу у светој нашој борби и пасти, али то не значи да ће са мном пасти и праведна ствар за коју се наш народ бори...“ Чичино је царство небеско, за које се он, полуп чести-тог Кнеза, унапред определио и својим животом и својим радом — као прави испосник и мученик — и припремио.

Исто онако како је Цар Лазар кроз своје мучеништво, кроз Косовску трагедију са легијама његових витезова, изградио олтар српске националне светиње, олтар чојства и јунаштва, исто тако ће и наш Чича — следејући тачно његовом примеру — постати не само светац наш, већ ће нам омогућити и помоћ: да са легијама његових верних бораца изградимо још већи, још лепши и узвишенији олтар, који ће будућим генерацијама донети право југословенство. Ово захтева и наш народни геније, који је још за живота Дражина спојио цео народ са његовим Чичом.

РАВНОГОРСКА ТРАДИЦИЈА

Изобилје болова и патњи, самопрегора, јунаштва и вере, бројност мајки Југовића, редови Косовки девојки, легије Обилића, армије Равногорских витезова на челу са нашим Чичом — уздићи ће мајке, девојке и децу нашу на заслужену висину, за пример целом човечанству. Остварена нова Равногорска традиција остаће вечито да зрачи. Неће се више никад десити да народни дух остане без свог

националног напитака.

ЗАВЕТ

На основу свега напред изложеног, а одазивајући се својој најсветијој дужности следејући примеру и аманету нашег бесмртног Чиче, нашег великомученика Драже и дајући истовременео пун израз осећања, не само целокупне наше војске и емиграције, већ и читавог југословенског народа разапетог данас на крсту неправде, поставља се као животни циљ и дужност сваког појединца: да се проглашен и већ усвојен 27. март — наш народни празник безграничне љубави према слободи и демократији — дан зачетка југословенске трагедије, слије и стопи са даном рађања најмоћније традиције и откуцајима чистог срца и разумним човечанским мислима.

ПРОГЛАСИ И УСВОЈИ

1. — Од данас заувек, 17. ЈУЛИ, ДАН ПОГУБЉЕЊА НАШЕГ ЧИЧЕ, постаје уз ВИДОВДАН и 27. МАРТ, НАЈВЕЋИ ПРАЗНИК СРПског НАРОДА.

2. — Са братском жељом и разумном надом чврсто верујемо: да ће у блиској будућности, и од свих југословенских народа овај дан бити прихваћен као прави југословенски национални празник, ПРАЗНИК НАЈВЕЋЕ ЈУГОСЛОВЕНСКЕ ЖРТВЕ.

3. — Да се од 17. јула 1946. РАВНОГОРСКА ТРАГЕДИЈА као допуна Косовској, претвара у најмоћнију и најузвишенију РАВНОГОРСКУ ТРАДИЦИЈУ, вођену духом бесмртног Чиче, тако да она буде потпуно приступачна, корисна и неодољиво васпитна за све будуће генерације свих југословенских народа, у правцу: правог братства, идеалног јединства и човечне слободе с девизом: свакоме према потреби и свакоме према заслуги, а лична способност и вредност свакога појединца морају бити највећа квалификација.

4. — У вези са овим потребно је да команданти хрватске и словеначке армије припреме све за реорганизовање национално-васпитног Равногорског хрватског и словеначког покрета, тако да у тренутку ослобођења Југославије за свако место буду унапред одређени весници братства, јединства и слободе. Ови ће према тачним упутствима не ПОЛИТИЧКИМ, већ искључиво духовно-васпитним методама извршити окупљање свих добронамерних Хрвата и Словенаца, задојених осећањима правог братства према Србима и жељом за сложен живот у новој демократској Федеративној Краљевини Југославији.

5. — Да се одмах приступи сврставању свих Срба, избеглица и емиграната као и свих њихових националних удружења у ЧИЧИН РАВНОГОРСКИ ПОКРЕТ, а у Еболију да се изврши целокупна припрема као под тачком 4. за обнављање, попуњавање и повезивање свих Равногорских организација у Отаџбини.

6. — Да народни Чичин Равногорски покрет буде организован и вођен искључиво у духу Равногорске традиције и стално одржаван на идеалној висини духовне изградње свих југословенских народа. Због тога се НЕ СМЕ ДОЗВОЛИТИ НИКАКВО МЕШАЊЕ ИЛИ МА КАКВО СКРЕТАЊЕ КА НЕКОЈ ПОЛИТИЧ-

КОЈ АКТИВНОСТИ. Припадници разних политичких групација треба баш да буду добронамерно повезани кроз Равногорство и његовим идеалима одржавани у њиховом политичком стремљењу ка бољој, лепшој и срећнијој будућности свога народа и своје браће.

СВЕ ЖРТВЕ МИЛИОНА МУЧЕНИКА морају се чувати као светиња и не смеју се никад и ничим скрнавити.

7. — Да сваки појединац пред Богом и пред самим собом, да себи свету реч: ДА ЋЕ БИТИ ВЕРАН ЧУВАР ОПШТЕ НАШЕ РАВНОГОРСКЕ ТРАДИЦИЈЕ, следејући народног генија.

Равногорство не тражи ни од кога никакве заветне фазе, још мање жели коме упућивати речи проклетства! Сваком оном ко не може или не жели да осети узвишеност генија нашег народа и топао болни дах судбинског збивања оно може упутити само своје искрено жаљење. Јер, геније једног народа иако је невидљив, недокучив и неодољив — и ако је божанског порекла, ипак се састоји из вечитих духовних искри наших предака који привремено бораве у нама. И ове духовне исконске искре у датим тренуцима сажимају се у једну неразлучиву целину — дух генија народа — кроз који се испољава божанска милост у виду високог духовног стварања. Они појединци са празном душом који су лишени тих светих прадедовских искри, не могу ништа свето ни узвишено ни осетити! Они не могу никад имати ни оно узвишено осећање сарадње у правцу правих народних идеала. Ове речи упућују се и појединцима међу интелигенцијом, којима је бог дао изобиље духовних искри, а који би из разних разлога и узрока хтели да остану по страни. Њима се обраћа данас пажња тачно у духу младе народне Равногорске традиције.

Огромној већини нашег народа, свима исправним и добронамерним, честитим и правим људима, непотребно је скретати икакву пажњу, пошто су они чистотом срца и узвишеним човечанским осећањем, не следбеници већ носиоци Народног Генија.

И као вечити смисао нашега живота задржимо у себи заувек дух народног генија који је кроз Косовску традицију родио ону малу, идеалну Србију. Будимо убеђени, да ће тај исти Геније, кроз Равногорску традицију створити још узвишеније дело: МОЋНУ, СЛОЖНУ И ГРАНИТНУ КРАЉЕВИНУ ЈУГОСЛАВИЈУ.

Милиони палих жртава са њиховим и нашим Чичом, очекује час испуњења народног пророчанства: да их позовемо да устану из својих гробова, да виде лепоту и радост срећног живота и да осета величину и узвишеност плода својих светих жртава, да би затим поново могли лећи и продужити мирно свој вечити сан. А у том походу тријумфа и правде, сигурно ћемо чути и речи нашег Команданта, нашег неумрлог Чиче:

„ЗАДОВОЉАН САМ:
НАСТАВИТЕ САМО СЛОЖНО ДАЉЕ: С ВЕРОМ У БОГА, ЗА КРАЉА И ОТАЏИНУ!
МОЈ ЗАВЕТ ИСПУНИТЕ!“

СЛАВА БЕНЕРАЛУ МУЧЕНИКУ ДРАЖИ МИХАИЛОВИЋУ!...

ГЛАС ЦРКВЕ

Вук Драшковић

САБРАНА ДЕЛА У СЕДАМ КЊИГА ПРВИ ПУТ ЋИРИЛИЦОМ.

ЗА САМО 700 ДИНАРА БРОШИРАНО ИЗДАЊЕ ТВРДИ ПОВЕЗ 1.200 ДИНАРА

- 1. СУДИЈА**
- 2. НОЖ**
- 3. МОЛИТВА I**
- 4. МОЛИТВА II**
- 5. РУСКИ КОНЗУЛ**
- 6. ОДГОВОРИ**
- 7. КОЕКУДЕ СРБИЈО**

Литература која је послужила као основ обнове српске духовности. На 1650 страница пред вама су дела која објашњавају зашто је Драшковић постао идол српске омладине.

Књиге су штампане на 80-грамском папиру, формата 13 пута 20 цм. Претплатна цена: 700 динара; Броширано, тврди повез 1.200 динара. По изласку из штампе цена ће бити неколико пута већа.

Поруџбине на телефон (014) 35-115, на адресу: ГЛАС ЦРКВЕ, Војводе Мишића 28, 14000 Ваљево.

Шаљемо искључиво поузећем, поштарина купца.

Књиге излазе из штампе половином априла.

НАРУЏБЕНИЦА

Овим неопозиво наручујем књиге комплет _____

(навести који повез)

(адреса)

(место)

КЊИЖЕВНА КРИТИКА

ПЕСМЕ МОРАЈУЋЕ

Време несрећних књига јесте непрекидна и непресушна историјска и животна реалност српског народа. Један од најиндивидуалнијих, најдоследније самотничких, аскетских песника српског језика и поднебља, изнедрио је књигу колективног памћења и натчовечанске заједничке патње. Оно о чему пева, говори и мисли Стеван Раичковић у Сувишној песми, било је, и јесте. Историјско и књижевно искуство казују нам да не зборимо о теорији, нити о негативној утопији, већ само о вечитој спрези човека и речи, песника и народа којем припада.

Пише: Љиљана ШОП

„Све књиге са потписом овог песника биле су до сада, мање или више, невеселе књиге. Али, у односу на ову, оне су средње књиге, а ова је по свему сидећи (у једној толстојевској парафрази) — најнесрећнија“. Стеван Раичковић: Сувишна песма (девет фрагмената о геноциду)

Време несрећних књига је непрекидна и непресушна историјска и животна реалност српског народа. Да ће такву једну несрећну књигу написати највећи српски песник трава и тишине, песник предела без људи, Стеван Раичковић, изгледало је доскора неочекивано свима који га знају као песника и познају као човека, али даиас, и у данима и ноћима обновљеног, настављеног, повампиреног и свакочасног геноцида над српским народом, Сувишна песма болно постоји, као трагични документ, као књига неизбежна и једино могућна, књига морања.

Један од најиндивидуалнијих, најдоследније самотничких, аскетских песника српског језика и поднебља, изнедрио је књигу колективног памћења и натчовечанске заједничке патње. Верник и монах Поезије, Стеван Раичковић изашао је на историјску ветрометину и на том уклетом месту осетио „немоћ поезије — пред надмоћном тежином и логиком неких узгредних докумената, статистичких података и фотографија, који су се накнадно нашли у истој књизи“. Потискивана лична сећања природно су се улила у матицу националне трагедије: остао је ту, дабоме, песник Раичковић, али упоредо с њим и тринаестогодишњи Раичковић с којим породица бежи из Суботице пред погромом хортијеваца, и дечак који своје прве ратне ноћи проводи надомак Подгорице под опсадом наоружаних качака, и Раичковић који гледа како у требињском возу наоружане усташе захтевају да се Срби преселе у један, обележени вагон, и Раичковић — питомац смедеревског Дома за избегличку децу, који од тада памти четворогодишњег недокланог Раденка и носи у себи идеју о дечаки са крвавим ђерданом око врата. Можда би се могло рећи оно стоичко: рат је рат, острвљени и ирационални метеж,

свеопшта кланица и сумрак људскости — а мир ће вратити човечност, кајање, опрост, праведност, катарзично помирење над костима невиних жртава. Ништа од тога. Наступа пакао мирног лагања, мирног кривотворења чињеница, мирног понижења, мирног забрављања, мирног одумирања савести и морала. Ни невиност песничтва ту не може ништа. Наступа вишедеценијска идеолошка тама цензуре, необјављивања, забрањивања, и пад у само дно репресивног система — аутоцензура („невидљива а тучана/нит“).

Девет фрагмената о геноциду заправо је девет Раичковићевих песама, и раичковићевских и нераичковићевских ако мислимо у изразито књижевним категоријама, девет рана, девет индивидуалних и општих „кота“ које јесу фрагменти у смислу да не могу у себе сабрати сва географска страдања српска, али то и престају бити по законима уметности која, када то истински јесте, конкретно чини општим и свеобухватним. Фрагменти тако постају песнички спомен/храм, резултат свесног избора од случајних песничких тачака које јесу тачке усијања и пре тог избора, независно од њега, ни упркос ни усусрет поезији, већ напросто паралелно с њом.

Чини се да су песнички Коментари, данас када постоје, недељиви од ових девет песама Раичковићевих. Онако као што је и Црњанскова Итака недељива од Коментара, премда с другим побудама, из другачијих потреба и у другом времену настала. Умало не падох у заблуду да то време назовем мирнијим, цивилизованијим, мање страшним — као да не знам добро да је време Црњанскових, и оно Раичковићевих Коментара, друго исто време, и да данас сви ми живимо треће или ко зна које исто време, којем календар не одређује судбински истоветну суштину!

Ни далеко драматичније, драстичније и борбеније књижевне забране које је, с времена на време јавно, а непрекидно закулисно подузимала комунистичка власт (на чијој сам перфидној сцени проживела свој досадашњи људски и професионални век) нису ме се, чини ми се, коснуле на тај начин; на који ме „разболела“ документарна, тиха, сетна, исповедна Раичковићева прича о судбини песме За споменик у Пркосу. Замислите болесну Десанку Максимовић како шаље пет—шест

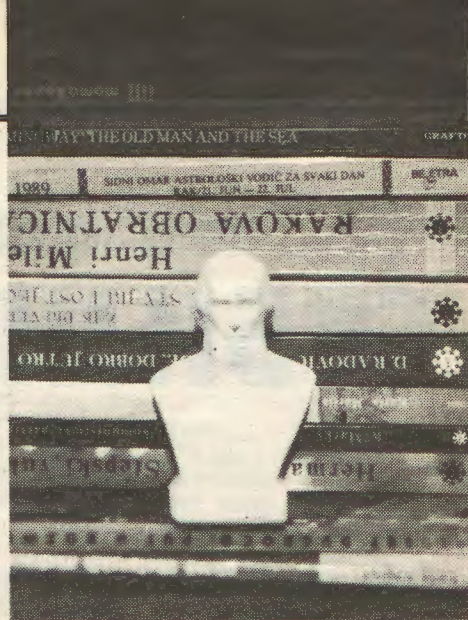

ФОТО: ГОРАН ВЕЉКОВИЋ

пензионисаних и активних официра, родом са Кордуна, такође болесном песнику („Ви сте исто песник, тако нам је објаснила.“) Стевану Раичковићу, и како он пристаје на своју прву наручену песму, јер га живи — ма с које стране били — моле, тачније, траже да достојно окамени њихове мртве. И замислите како, после, Савез НОР — а Хрватске одлучује да су неподобни и песник, и песма, и ћирилица, и да се стихови не могу и не смеју уклесати на камен пркосни, јер би узнемиравали јавност (!), јер би кољачима, и народу из кога су потекли, ометали сан: „Појавимо се каткад у Пркосу/ претворени у траву или росу“. Ако све то успете да замислите, савладајте мучнину од историје, живота, судбине, властодержаца, употребе човека и употребе поезије, злоупотребе тачније, и погледајте где сте у буквалном смислу те речи и тог појма данас, сваки дан, шта сањате а шта вам се догађа, ко вас то опсесивно уз дипломатски, превртљиви сценарио уморне Европе и равнодушног света (с интересима препознатљивим у историјском искуству) претвара у траву или росу. Ни стравичне бројке прошлости ничију савест нису пробудиле, па „мале“ бројке садашњости неопажено клизе ка својој страшној, некажњеној, патолошкој извесности.

Хронологије, оне песничке, за историју књижевности каткад тако важне, и оне историјске, оне личне (никада није исто знати нешто и доћи на место где се збило или збива то што знамо, или гледати и слушати онога коме се збило, као што Раичковић гледа и слуша Ђорђа Мартиновића, и као што стоји, једног јесењег дана у Јасеновцу, осећајућим смрт вољене особе, у њему чудесно изједначен хиљадама недужних смрти) — све се те људском уму примерене и богомдане хронологије укрштају, померају, бистре, муте, сажимају у непрестани трагични дан, годину, век, векове; све с првом траже (попут оних несрећних Кордунаша да им песник ублажи несрећу) да буду речуј, стихом, песмом (делом безвременим) речене, запамћене, огољене до онога што су биле.

Оно о чему прева, говори и мисли Сувишна песма било је, и јесте. Као што су и муке њенога творца биле, и јесу. Као што наслућујемо да има, и да ће бити, мука које ће на своје творце (када је о књижевности реч) чекати. Историјско и књижевно искуство казује нам да не зборимо о теорији, нити о негативној утопији, већ о вечитој спрези човека и речи, песника и народа којем припада.

СРПСКЕ ЗАДУЖБИНЕ (8): РИХАРД ФРЕЛИХ СРБИЈИ, ЖЕНИ, ПА ДЕЦИ...

Љубав према Србији некада нису поседовали искључиво Срби, тако да није изненађење што је једну од највећих српских задужбина заветовао Јеврејин који је само последњих десет година свог живота провео у Србији. После рата, његова задужбина је нестала као и друге. Његово име је Рихард Фрелих.

Љубав према Србији некада нису поседовали искључиво Срби, тако да није изненађујуће што је једну од највећих српских задужбина заветовао Јеврејин који је само последњих десет година свог живота провео у Србији. Такође није изненађујуће ни то што је после II светског рата његова задужбина нестала на исти начин као и друге. Његово име је Рихард Фрелих.

О Рихарду Фрелиху се не зна ништа. Његово име није уписано ни у једну савремену историју, ни у једну енциклопедију. Оно се не налази чак ни на зградама које је оставио српском народу. Био је интересантан само до оног тренутка док читава његова заоставштина није уновчена. Онда је пао у заборав са осталим задужбинарима који су имали несрећу да не одреде Одбор који ће се бринути о њиховој заоставштини већ су се ослањали

на Задужбински одсек при Министарству просвете.

Понеки залутали документ у архиву нам даје основну слику о том човеку. Знамо да је био рођен 1876, али не и где. Био је извозник и путовао је по свету. Боравио је у Њујорку, Лондону и Бечу, где се оженио Аранком Вамошер 1930, г. по свим правилима Мојсијеве вере, у Јеврејској општини. Са женом је дошао у Србију. У сваком месту свог боравка остављао је нешто иза себе, имања, куће, вредносне папире, или новац у банци, али све то одлучио је да поклони само Србији.

Рихард Фрелих је умро крајем 1940. г. Тестамент је написао само месец дана раније. Списак онога што је оставио иза себе, био је веома импозантан:

1. Велико имање у Београду са кућом у Македонској 33.

2. Имање са зградом у Симе Милошевића 52.

3. Два велика имања у Шапцу, две зграде у Поп Лукиној и радњу са робом и уређајима за коју не знамо које је намене била.

4. Имање и кућа у Семпрештрасе 19 у Бечу.

5. Готовина од 82.012 динара.

6. Имовину у иностранству коју су сачињавали рачуни у банкама у Лондону и Њујорку, као и вредносни папире. Прерачунато у новац то је износило 1.368,56 фунти и 13000 долара у Енглеској плус 36.800 долара у Америци.

КОБНО ПРОРОЧАНСТВО

Тестамент је био написан веома јасно и прецизно. Половину свега што је поседовао оставио је Србији са намером да се од тог новца подигне болница у Београду која би носила његово име и која би превасходно служила за лечење свих националности. Такође је желео да се оснује фонд којим би се болница издржавала и после оснивања. Другу половину свог иметка оставио је супруги Ранки и деци Александру и Катарини. Пошто му деца нису имала ни десет година, супругу је одредио за староца имовине, али под условом да се не преуда. У случају преудаје Ранка је остајала не само без новца, већ је тестаментом било наложено да јој се одузму деца и да се дају у неки дом, по могућству у иностранству. Једина имовина која није подлегала одузимању била је њихова кућа у Добрињској 9, као и намештај. Сасвим је невероватна чињеница да је Фрелих предвидео све могућности, чак и ту да му умру жена и деца, па је одредио да се у том случају половина његове заоставштине распореди деци његовог брата и сестре којих је било шесторо, на равноправне делове.

Извршитељ тестамена био је Павле Винтерштајн који је 14. 10. 1940. оснажио тестамент. Одмах после отварања тестамена извршио је једну од жеља Рихарда Фрелиха и издао суму од 160.000 динара легатима. Даровао их је оним друштвима за које се Фрелих и за живота залагао: Јеврејском друштву „Добротвор“, Удружењу ратних инвалида, Материнском удружењу и другима.

Убрзо је отпочео рат тако да је сваки даљни рад у вези заоставштине онемогућен. Дана 14. новембра 1941. обистинила се она невероватна могућност из Фрелиховог тестамена: породица му је заробљена и одведена на Сајмиште где су сви стрељани у истом дану. Једини рођак који је остао у Србији био је Фрелихов синовац Павле који је живео у Шапцу и водио Фрелихову радњу. Он је после Ранкине смрти постао други извршилац тестамена.

НЕВЕРОВАТНА КОНФИСКАЦИЈА

После рата питање Фрелихове заоставштине није дуго решено. Нико није обавестио рођаке који су живели у иностранству да су постали наследници, нити је ико извршио потраживање средстава из иностранства. Једино што је учињено било је доношење одлуке, невероватне чак и за морал наше послератне власти: сав новац који се налазио у Југосла-

ФОТО: ВЕРОЉУБ МИЛОШЕВИЋ

вији је конфискован. Године 1946. конфискација је извршена са образложењем да се то ради свим немачким држављанима. Била је то казна за Јеврејина коме су жену и оба детета убили Немци и који је половину свега што је имао оставио за подизање болнице у Београду.

Две године касније, питање тестаента је коначно стигло до суда. У међувремену је Павле Винтерштајн разрешен дужности на коју га је поставио лично Фрелих са образложењем да је његово стално место боравка Женева и да одатле не може управљати заоставштином. На суду је одлучено да се не поштује готово ниједна одлука из тестаента. Држава је постала наследник целокупне имовине, а само шестина од половине намењене рођацима је уступљена Павлу Фрелиху. Имање у Шапцу на којем је живео није му ни понуђено на продају, а нарочито не по дупло нижој цени како је Рихард желио. Суд је чак предложио да се његов део заоставштине национализује.

Павле Винтерштајн је у међувремену прешао у Америку и ступио у контакт са наследницима којима је право наслеђа оспорено само због чињенице да нису грађани СФРЈ. Таква судска одлука је могла да дође у Србији где је заплашени народ ћутке подносио хирове нове власти, али не и у јеврејској породици која се налазила расута по свим светским метрополама. Ангажовани су адвокати и отпочео је процес дуг 6 година.

Паралелно са овим процесом, водио се спор и са Ранкином сестром Олгом Левенштајн која је наследила стан у Добричиној, али који јој је национализован, јер је страна држављанка. Подстакнута бесом због такве одлуке, она је повела процес у коме је покушала да докаже да је њена сестра стрељана после деце. Да је успела, постала би наследница свих заједничких рачуна Ранке и Рихарда Фрелиха.

Многобројне тужбе које су стизале из иностранства условиле су да се одлука суда промени. Власти су већ биле уплашене да неће моћи да извуку девизна срдства, тако да су се одлучили на извесне уступке. Срески суд за град Београд је 9.5.1949. донео одлуку да држава може слободно да располаже са својим делом наследства, док наследници друге половине могу да располажу само са покретним делом наследства, док се непокретности стављају под Управу стамбених зграда. Народном Одбору је упућена препорука да се непокретности национализују, јер су наследници страни држављани. Том приликом је и поништена одлука о конфискации динарског дела као неоправдана.

ДРЖАВА ИЗГУБИЛА СПОР

Ово је био велики уступак власти, али он никог није задовољио. Наследници су наставили са судским процесом, а у међувремену су ступили у контакт са банкама у Њујорку и Лондону и ставили забрану на исплату средстава са Фрелиховог рачуна.

Ново судско решење није задовољило ни извесан број људи у Србији. Некадашње Министарство просвете које се бавило задужбинама уложило је протест. Наступили су са но-

вим називом — Савет за просвету, науку и културу и затражили да се коначно оформи Задужбина Рихарда Фрелиха. Истакли су да је крајње неоправдано то што суд додељује половину заоставштине држави да је користи на начин који жели и да таква одлука не постоји у тестаенту. Између осталог, у писму упућеном Министарству финансија, кажу: „Наследник би требало да буде Задужбина, а не ФНРЈ, јер тестатор нигде у тестаенту није рекао да ту имовину оставља држави да би је она употребила за одређене циљеве, а и кад би тако било, онда би ФНРЈ била само орган управљања поменутом имовином.”

Министарство финансија је овај захтев сматрало оправданим тако да се заложило да се имање распрода и да се прикупе средства од којих би био образован Фонд са којим би се конституисала Задужбина која би почела са изградњом болнице. Две године касније, овај захтев је одобрен, али он није могао да се изврши док се не реши спор са наследницима.

Покушај државних власти да дођу до великих средстава прилично се изјаловио, тако да су на крају морали да пристану на споразум који је био лошији него да су благовремено поступили по жељи Фрелиха. Добили су сва имања на територији Србије и суму од 12.000 долара, а морали су да се одрекну свих осталих девизних средстава, као и изузетног вредног имања у Бечу. Споразум је склопљен 1955. г и поравнање је извршено. Следеће године је коначно конституисана задужбина под називом: „Задужбина Рихарда Фрелиха, бившег извозника из Београда”. Био је то тренутак када се коначно указала могућност да Задужбина почне са радом и да се приступи изградњи болнице. Нажалост, то није учињено никад.

САМО ЈЕДНОМ ПОМЕНУТ

Жеља да се непокретности национализују и да се на тај начин умањи наследство Фрелихових рођака коштала је само задужбину.

Пример за то нам је национализација свих имања у Шапцу која је извршена 1950. Тада је имање додељено предузећу „Bohar” које за земљиште није плаћало ништа, а за коришћење зграда је плаћало Управи стамбених зграда. На тај начин је Задужбина остала и без закупнине и без новца од национализације. Документација о национализацији осталих објеката не постоји, али се може претпоставити да је била слична.

О раду Задужбине и њеном финансијском стању не постоји ни један једини податак све до 1977. г. када је Републички секретаријат за културу одлучио да Задужбину уступи Споменници солидарности. Пренели су суму од 211.629,75 динара, а да при том нису приложили ни један документ. Задужбина је уступљена без тестаента, без докумената о национализацији, без средстава која је држава дужна да плаћа до 2000 г. у случају национализације. Споменница солидарности је добила Задужбину о којој није знала ништа и коју је сама увела у регистар 1978.г. Ипак, они су одлучили да учине бар једно хуманитарно дело у име тог великог српског добротвора који је поклатио тако много, а са чијим богатством није урађено ништа. Средства није било за подизање болнице, али зато је сваки динар преузет од Републичког секретаријата дат за подизање Спомен дома у Бањи Ковиљачи. Дом је подигнут и на њему је постављена табла на којој се прави пут појавило име Рихарда Фрелиха. После тога, Задужбина је остала без средстава и претила је опасност да се угаси.

Ових дана Фондација Споменница солидарности убрзано ради на прикупљању докумената о национализацији Фрелихове задужбине. Надају се да ће наћи бар на неки траг који ће моћи да искористе, јер за њих Задужбина није угашена. У случају да открију где је нестао новац, можда ће једном и бити саграђена болница за коју је Фрелих платио одавно. Наравно, само у случају да се закони о задужбинама промене.

Сандра ПЕТРУШИЋ

ТЕСТАМЕНТ МЕШЕ СЕЛИМОВИЋА

СРБИН МУСЛИМАНСКЕ ВЕРЕ

„Поштовани господине Граховац, жао ми је што морам да вас обавестим да не могу да вам дам сагласност за објављивање романа „Дервиш и смрт“ у едицији „Муслиманска књижевност“. Мој муж Меша Селимовић, написао је тестамент који се налази у САНУ, у којем изјављује да припада српској књижевности, и ја морам да поштујем његову вољу. Зато и нисам могла да потпишем уговор. Надам се да ово неће утицати на нашу будућу сарадњу. С поштовањем, Дарка Селимовић“.

Априла ове године, госпођа Дарка Селимовић, отписала је ово кратко писмо сарајевској „Свјетлости“, поштујући прву и последњу вољу свога покојног супруга, који се тестаментарно изјаснио као српски писац, упркос својој матичној муслиманској вероисповести, поднебљу са којег је поникао и духовном, те религиозном окружењу које је понео у прозу.

Био је то повод да госпођу Селимовић замолимо за разговор који ће аутентично осветлити кључне моменте Мешиног живота, његовог стваралаштва и свеколиких опредељења.

Можемо ли рећи да сте својим пореклом припадали српској елити и да сте позицију традиционалног елитизма задржали до краја?

Отац ми је био дивизијски ђенерал, звао се Живорад Божић. Службовао је у Љубљани, Сарајеву, Шибенику, а понекад су га ТАМО и ТАДА називали „Циганин Божић“, јер је био Србин. Ако је елитизам збир свих вредности којима сам била задојена и на којима је темељено моје васпитање, патриотизам, постојаност и достојанство — то сам онда свакако задржала до краја.

„Како Ви са искуством које носите, гледате и сада размишљате о стварању Југославије 1918...? Замерате ли што год краљу Александру?“

— Коначно и без недоумица мислим да је стварање Југославије била грешка. То сам говорила одувек. Ни за мог супруга то није била тајна, а сада се показало оно што се показало и ја више не знам куд ћемо, како ћемо и да ли је збиља дошло време трагике или долази време херојства...

Ипак, ваш је покојни отац, ђенерал Божић, био ројалиста и обожавао је краља Александра...

— Да, обожавао га је, као што је остао све до почетка рата одан својим начелима и идеалима, те је четрдесет прве године, с тешким бременом јунаштва, али и безнађа рекао: „Не бих послушао Симоновића...“

Почетком рата, Ваш је отац отишао у заробљеништво. Шта се догодило када се вратио из логора Оснабрик?

— Била је то четрдесет трећа година. Без двоумљења је отишао код Драже! Умро је четрдесет и пете и тада сам ја, са сестрама остала сама у Београду. Не бих о томе, како

сам се као веома млада девојка удала за једног српског официра, јер је то део моје биографије који за ову причу нема већег значаја, осим, можда, што је дотични господин (који је отишао у иностранство) — био официр српске војске. Зато и спомињем овај лични податак.

БРАК УПРКОС „СМАКА“

После рата, у комунистичком Београду, упознали сте вашег животног сапутника и супруга Мешу Селимовића... Како се то догодило?

Понудио је да ме повезе, елегантно, центлменски, у време грубости, удбаштва, партизанштине... Одбила сам рекавши: „Када би моји сазнали да сам села у ауто са комунистом, атеистом, Муслиманом, то би био скандал и смак“...

Ипак сте сели у ауто...

Да, упркос скандалу и смаку, почели смо да се виђамо...

Када је Меша чуо да се мој муж, капетан, неће враћати у земљу, рекао је: „Знао сам да сам срећан човек!“. Удала сам се четрдесет осме за Мешу и родила две кћери: Машу и

Јесенку. Моје су једине љубави, до дана данашњег — Меша, деца и Србија. Тако сам се очувала као срећан човек и задржала сва сећања срећне жене.

Године које сте провели потом у Сарајеву, биле су и године оскудице, с обзиром да је Меша избачен из Партије, да је остао једно време без посла...

Биле су то године када су нам помагали рођаци, онајвише пријатељи, године кромпир-чорбе, период када је Меша морао да ради и оно што никада није умео и волео: да пише филмска сценарија...

Да ли поуздано можете рећи како сте својим бивањем поред Меше, утицали на њега српством, српском националном традицијом, грађанским вредностима из мира и рата...?

— О директном утицају који се прави, излишно је говорити када су људи духовно сједињени, када дишу заједно. Меша је био човек велике културе, бременит племенитошћу и толеранцијом. Он се никада није одрекао своје муслиманске матице, али је имао частан интелектуални и емотивни, искуствени став да је „Србин муслиманске вере“, јер је стицај околности у тим крајевима одлучио да Срби приме муслиманску веру...

САЧУВАТИ КЊИЖЕВНОСТ

Није ли Ваш супруг био некада и негде и — атеист?

— Тешко питање, такорећи без могућности одговора, за човека који је — немојте ме погрешно разумети као нескромну — промишљао ствари као Достојевски... Да ли је Достојевски био атеист? (поређење са Достојевским, претходно је направио потписник ових редова)

Неколико година пред смрт, већ болестан, ваш је муж начинио даровни уговор, печатан код адвоката Руждића, у коме се, поред осталог, а по солственој тестаментарној вољи, изјаснио као српски писац и тај се документ чува у САНУ...

— Био је свестан тога да ћемо и породица, и деца и ја, имати проблема. Таква тестаментарна воља сеже дубоко у сфере политике, нације, културе... Тим чином је Меша, међутим, сачувао своју књижевност од злоупотребе и ничим није увредио муслиманство као културу, цивилизацију, веру. Човек се мора определити да би остао свој и кад га више не буде.

Као ђенералска кћи, сапутница једног писца као што је Селимовић, мајка кћери које су одрасле у комунизму и бака деце између рата и мира — како се осећате сада у густом ткању сопственог живота?

Када ме ухвате моменти безнађа, страха и збуњености пред свим и свачим, сетим се онога што сам вам већ рекла: волим Мешу, децу и Србију. Све се то мора сачувати.

Разговарала: Олга СТОЈАНОВИЋ

КОЈИ МИ ЈЕ МОЈ?

„Драга редакцијо, охрабрен писмима других читалаца, одлучио сам да се и ја јавим. Имам 58 година, свакојаке ствари сам преко главе претурио, али овакво чудо као што се сада догађа, још нисам видео. Нисам уплашен, али сам гневан и увређен, јер никако не могу да нађем одговоре на три питања:

1) Да ли је рат или је мир? (Слушао сам оног Председника и нисам разумео да ли зове у рат или мир)

2) Ко су издајници? (Посланици комуниста, јер их ја са оволиким животним искуством не могу назвати социјалистима, тврде да је српска опозиција издајничка, а војна команда и влада родољубива)

3) Колико Србија има непријатеља и да ли су то само Словенци, Хрвати, Шиптари и Муслимани, или смо у рату и са неким Србима?

Молим вас да ми по овим тачкама одговорите, јер ако треба да узем пушку, не бих хтео да пуцам у своје, а више не знам који су моји.

Светомир из Бачке Паланке

Драги Светомире,

Ваша питања смо и без скупштинског пренемагања одмах ставили на дневни ред. **ТАЧКА ЈЕДАН** — У комунистичком систему нема места логици и здравом разуму, па се може претпоставити да је „СВАКО КРИВ ДОК СЕ НЕ ДОКАЖЕ СУПРОТНО“, из чега следи и да „ВЛАДА МИР СВЕ ДОК СЕ НЕ ДОКАЖЕ ДА ЈЕ РАТ“ (тако ми схватамо говор правног субјекта кога сте сами споменули). То што људи гину, проводе бесане ноћи на стражама, не примајући плате ни накнаде за претрпљене ратне губитке, њихова је лична ствар. Вероватно су гледали много акционих филмова, па се играју Бејрута или Букурешта, ометајући врлог Председника да разложно и достојанствено обезбеди Србији „мирно“ место под Сунцем.

ТАЧКА ДВА — У складу са „демократским“ опредељењима српских владајућих структура, „издајници“ су унапред познати и прате се већ педесетак година. Другим, председниковим речима, „издајници“ су петоклонаши који су у спреси са спољним колонијалистичким непријатељским снагама, већ бојкотовали тржишну блокаду наложу од највиших инстанци српске политике. Издајници су пили словеначке сокове, хладили их у „Горење“ — фрижидерима, дозвољавајући женама да фарбају косу Колестоном и кувају Подравкине супице. Тако су почели, а после су још подржавали избор Месића, као да им није била довољна оставка Јовића да запевају тугованку.

ТАЧКА ТРИ — Поред пријатеља које Србија сада има (пријатељски и благонаклоно постављени представници СПС-а, СК. Покрета за Југославију, влада, министри и председник) заиста јој не треба још непријатеља. Па, ви видите коју су наши!

И, коначно, **ВАНРЕДНА ТАЧКА ЧЕТИРИ** — Светомире, ако сте комуниста лако ћете знати који су ваши — они се поносе чињеницом да у Србији није успостављено ванред-

но или ратно стање, они мрзе Анту јер их је издао, они не примећују колико људи бежи и страда и, најзад, они не експлоатишу несрећу мајки и очеве деце коју се су послали у рат.

МИШКОВА ЈУРЊАВА

„Редовно читам ваш лист, а посебно ову нову рубрику, јер мислим да пружате доста корисних одговора на питања која сви имамо. По струци сам правник и зато волим да догађаје и људе логично анализирам, па то покушавам и док гледам преносе седница Народне Скупштине. Оно што сам уочила још у предизборној кампањи, сада се још јасније искристалисало. Ради се, наиме, о Мишку Божовићу, раније чувеном кошаркашу, а сада посланику СПС-а. Док ми је у првој улози био чак симпатичан, у другој ми се уопште не свиђа, јер је некако пребрз. Гура се, јури и хита да добије реч, а онда у три несувисле и исхитрене реченице изнесе суд који никоме није разумљив (што због брзине, што због несувислости самог садржаја). Управо због тога се питам шта се с њим догодило да се тако промени? Имате ли ви неко објашњење?“

Марина из Вршца

Имамо. Од кошаркашких времена није се променило ништа, јер Мишко „длаку мења“, али ћуд никад“. Човек је, једноставно системски обучаван да мора брзо да реагује, иначе, ће му неко лупити „банану“. Он можда не воли „трице“, али је зато поуздан у одбрани, где и личне грешке прави за добро тима коме припада. Прати игру, набацује, тапка и, што је најважније, води рачуна да се у „рекету“ не завршава више од три секунде, макар одвалио лопту у таблу. Погоци нису битни, али због погрешних корака може да се страда, и то од бојеве муниције.

Уосталом, да није тако брз, ко зна да ли би, када су гневни родитељи, улетели у

Скупштину, успео да дотрчи до последњег реда и сачува живу главу!?

КО МЕЊА БОЈУ?

„Будући да сам природњак, интересује ме да ми одговорите на једно питање: да ли код људи постоји појава „заштитне обојености“, мимикрије или нечег што би на то личило? Ово питам јер сам уочио да се многи политичари понашају као „камелеони“, те према владајућем окружењу мењају и боју и расположење. Примере нећу наводити, јер мислим да су свима познати. Ако има истраживања у прилог овом мом запажању, молим вас да их у одговору наведете.“

С поштовањем, Васа Љубичић

За сада, истраживања нема, али ако се буде оформио одговарајући Анкетни одбор, биће. Најбоље би било да се такав експеримент изведе у Скупштини, где би прва дика од субјекта могао да буде чувени „камелеон“ у лику председавајућег Бакочевића. Тај је стварно умео да пева у свим временима, па је живи сведок тачности крилатице“ И после Тита—Тито“. Титић који није живео грозно ни у бронза времена, брзо се оградио од поступака својих сарадника и навукао СПС-одору. Речник му се, у складу са климом, обогатио, па је сада О—СПО—БО(БЕН) и, наравно, достојанствен, уз нужну промену имица (иако је тешко на ћели извести нарогушену а ла Слоб фризуру, он се труди да од преостале косе начини овакав петокраки модел). Наравно, за евентуалну промену амбијента, већ се припремио—ако неко други запева, ето њега код способности му жене, да у опери увежба нову арију. А све, уз помоћ „камелеонског хора“, са истакнутим солистима типа Батрића Јовановића, Боре Петровића, Зеленовића или примадона Јовића. Сасвим довољно за солидан експеримент!

ДИМИТРИЈЕ ЉОТИЋ ПОНОВО МЕЂУ СРБИМА КВАЛИТЕТ ЧОВЕКА

Разлози због којих је педесетогодишња комунистичка пропаганда прогањала присталице Димитрија Љотића, увелико превазилазе грађански рат у Србији 1941-45. О тим разлозима пише Иван Стојановић, уредник „Нове Искре“.

Димитрије Љотић је сматрао како у југословенској стварности, тако и у европској, да је главни проблем друштва квалитет снага које се налазе на челу једне људске заједнице, нације, народа. Дакле, квалитет ЧОВЕКА — политичара, државника, предводника друштва. Отуда и његов неуморни труд да човека постави на право место и стави му у руке исправан компас како би био поштеђен лутања и последица тог лутања. Због тога, Љотић прокламује следећи распоред вредности: дух, политика, економија, па каже: „Нема добре економије, без добре политике нити, ове без здравог духа и доброг морала“.

У својим говорима је често наводио пример Дубровачке републике, која је упркос бурним историјским догађајима опстала, јер су се њени владари руководили принципом који и данас постоји уписан на улазу у Дуждеву палату, а гласи: „Они што јавне послове брину нека приватне забораве“.

ПРВИ ЦИОНИСТА

Једноставно, или чак формално, личност Димитрија Љотића може се сврстати у област политике. Али, када се упореди са другим нашим политичарима, он чини изузетак. У свом политичком раду, дрвенствено је наступао као моралиста, као учитељ морала. Његови морални принципи узети су првенствено из Јеванђеља, а онда из народне етике, изражени кроз појмове чојства и јунаштва. За њега је увек било чојство — бранити другог од себе, а јунаштво — бранити себе од другог.

Као што се његов истомишљеник и сабо-

рац Владика Николај залагао да Црква призна богомољачки покрет који је у народу спонтано настао. Димитрије Љотић се залагао за признавање и увођење сталежа у политички живот сматрајући их органима јединственог народног организма. Због таквог залагања и учења, од комуниста бива назван фашистом, без обзира што се његово схватање сталежа суштински разликује од фашистичког корпоративног система, односно формирања сталежских организација одозго и то у једнопартијској држави. Љотић, који се залагао за потпуну слободу организовања, а посебно за слободну објективну и одговорну јавну реч, то сигурно није могао бити, тим пре што је тврдио да сваки народ мора да пронађе свој пут, а не да копира туђа организациона решења, прилагођена туђем народном духу и менталитету.

Посматрајући вековна збивања на нашим просторима, Димитрије Љотић је увидео да једино домаћински принцип доноси процват и просперитет нашим народима па је поставио начело: „Домаћин у васељени — Бог, домаћин у држави — Краљ, а старешина породице — домаћин у кући. Ово начело у потпуности хармонира са нашим народним схватањем. Домаћин и домаћинска кућа уживају углед у околини не толико по имовном стању, колико по мудрому и честитом животу. Као ни домаћин у кући, владар у држави не сме бити ни лутка ни тиранин, него прави домаћин, коме су државне бриге, њене радости и тешкоће увек на срцу и пред очима. „Кад смо имали Краља, имали смо државу. Кад га нисмо имали — били смо робови“ говорио је Димитрије Љотић.

Љотића су комунисти и многобројни њихови симпатизери у другим странкама (тзв.

„корисне будале“ — како их је Лењин називао) оптуживали за антисемитизам. А сто пута поновљена лаж постаје истина... Љотић је био против масона и масонерије, осуђујући њихов морал са два лица. Масони су званично проповедали космополитизам и атеизам штитећи интересе светског крупног капитала, залажући се за поштовање демократског, већинског принципа. С друге стране, упражњавали су строге религиозне ритуале засноване на Јудејству, а самим тим разбијали дух целине и одбрамбене механизме формираних и јаким народних заједница. Корен тога он је видео у трагедији јеврејског народа, његовом расејању „попут плевне по белом свету“ и губитку државе, па се стога још тада залагао за формирање јеврејске државе. За Димитрија Љотића се с правом може рећи да је био једини ЦИОНИСТА у претратној Југославији.

КОМУНИСТИ ПОД „Х“ ЗРАЦИМА

Нико као Димитрије Љотић у Краљевини Југославији није осетио да јој главна опасност прети од комуниста. Он их није критиковао, он их је рендгенизовао, објашњавајући народу да је наш велики заштитник „Мајка Русија“ 1917. год. пала у ропство које прети да је уништи, да је тамо завладала совјетска којој је једини циљ Светска револуција и стварање нових совјетских Република све до Калифорније. Да је тако, говори и њихов грб: „...кугла земаљска, преко које су укрштени чекић и срп, уз натпис „пролетери свих земаља уједините се“. Овим грбом одбачене су све друге људске вредности и поделе: како географске и етичке, тако верске и културне, а остали су само радник (чекић) и сељак (срп) и то само као „пролетери“ — бескућници... Све то никада није било одлика и симбол руског народа. Тамо је поломљен крст богоносног и словенског и православног народа а следбеници тога духа, следбеници Добротољубља прогоне се и убијају, писао је Љотић.

Комунисти и масони су с правом Димитрија Љотића сматрали својим највећим непријатељем, те су га свакодневно обасипали небројеним лажима и клеветима уз то растурајући скупове на којима је говорио. (Обавезно пре него што почне да говори, јер је после било тешкоће слушаоце растерати) Свој бес и мржњу нарочито су показали у рату према припадницима Српског добровољачког корпуса, кога су сачињавали углавном бивши Збораци, те су заробљене обавезно убијали са по три метка: за Краља, за Бога и за Отаџбину.

Димитрије Љотић је погинуо у саобраћајној несрећи 23. априла 1945. године, на путу из Илирске Бистрице у Свети Петар код Горице. На сахрани Епископ Николај Велимировић одржао је посмртно слово у коме између осталог каже:

„... Димитрије Љотић је човек који је надahnивао људе. Носио је тешки крст и у рату и у миру, јер му ни у миру људи нису хтели дати мира. А у рату је извршио своју дужност и као војник и као грађанин. Баш они који су били на површини и који су били глава народа нису га разумели. Зато смо и пропали што нисмо знали ценити такве вредности.“

— Наставиће се —

ДИМИТРИЈЕ ЉОТИЋ ПОНОВО МЕЂУ СРБИМА

НИ ДРЖАВА, НИ РАСА — НАРОД!

О улози Димитрија Љотића и његовог покрета Збор за време другог светског рата и након њега, савремена историографија мало зна. Од стране комуниста проглашен државним непријатељем и издајником, колаборационистом, збораши су успели да и у емиграцији очувају своју идеју. Највећи број предратних српских интелектуалаца пришао је управо Збору Димитрија Љотића. По многим искуствима и сазнањима које имамо, њихов тихи утицај постоји у Србији и данас. За почетак, „Српска реч“ објављује измишљени интервју са Димитријем Љотићем, у коме су „одговори“ сачињени на основу Љотићевих књига „Одабрана дела I и II“ и „Светска револуција — изводи из списка“. Ово објашњење Љотићеве идеје сачињено је др Матеја Матејић, српски свештеник и следбеник Збора који данас живи у Америци.

Често Вас оптужују за фашизам. Ви тврдите супротно. Чиме то образлажете?

— Ево неколико одломака из текстова које сам пред рат објавио и у којима сам критиковао фашизам и хитлеризам. Најпознатији је текст „Ни фашизам ни националсоцијализам већ Збор“: „... Фашизам и хитлеризам почивају на чисто паганским концепцијама старог Рима и старих Германа... Фашизам је деификација — обожење државе. Фашисти кажу „Држава је полубожанство, она је свемоћна и апсолутна“. А ми кажемо „Не дај Боже да она то буде. Држава је људска творевина потребна људској судбини. То је оруђе народне судбине, али није божанство и није апсолутна вредност којој дугујемо обожавање. Изнад државе постоје бескрајно веће ствари, којима и држава мора да служи“...

Хитлеризам је деификација — обожење расе. А гледати у држави или раси божанство, значи не видети га тамо где оно само и може бити, значи стварно примити једно атеистичко — нехришћанско схватање света“... „Над државом и над расом постоје бескрајно веће вредности. И држава и раса по нашем схватању — вреде толико колико људе тим већим вредностима приближавају“... „По супротном схватању, држава или раса су апсолутна мерила у овом, иначе релативном свету, над њима нема ни начела, ни суда, ни осуде. Отуда је и могуће да фашизам прогласи за светињу своју себичност, а хитлеризам свој теутонски бес“... „Разуме се да из овог дубоког корена избија читав низ схватања која нас, Словене и Хришћане — морају делити од фашизма и хитлеризма“...

Ипак сте прихватили фашистички модел организовања државе у основи које треба да стоје сталежи?

— Ми смо за признање сталежа — као велике друштвене стварности и за њихов стварни утицај на друштвени живот. За разлику од фашизма и хитлеризма, ми их желимо истински снажним и слободним — под једним условом: да се признају и да делују као делови народне целине, под надзором својих главних организација и државе. Фашизам и хитлеризам због свог гледишта на државу, сталешке организације урашћују у своје редове и намећу им своју страначку дисциплину. Једном речју, фашизам и хитлеризам сматрају себе апсолутним органима државе односно расе, искључујући слободу владара, представништва, сталежа, судства, војске и штампе. Насупрот томе, ми стојимо на гледишту да свака оправдана функција у друштву мора бити потпуна и стварна, са истом таквом одговорношћу. Ето зашто ми не можемо личити на фашизам и хитлеризам.

ОЧУВАЊЕ ЗЕМЉЕ

Шта сте Ви оснивањем и активношћу Збора хтели?

— Хтели смо да се наш народни живот врати основама свог народног духа и морала, да засолимо свој живот правдом и истином, јунаштвом и мучеништвом.

Хтели смо да нам држава буде алат народне судбине, да нам држава буде народна у правом смислу, не само по форми национална, а у ствари да је ненародна. Хтели смо да нам привреда буде заиста народна, а не туђинска и интернационални капитал да нас

исцрпљује: хтели смо народну привреду која омогућује правду и благостање... Хтели смо не само „неутралност“ као реч, већ смо хтели да својој земљи и Балкану обезбедимо мир. Видећи догађаје који долазе, ми смо знали да мир не може обезбедити само „неутралност“. Зато смо, знајући да ће рат нама доћи са Балкана, још пре јесени 1939. године, тражили и указивали на могућност да Балкан сам среди своје односе да би нови рат дочекао уједињен. Писали смо, говорили смо и конкретне могућности налазили за то... Ми смо хтели да очувамо своју земљу да не упадне у страховиту драму савременог човечанства... Обраћали смо се Кнезу, обраћали смо се политичким и народним првацима, Цркви, обраћали смо се грађанима и војницима (ови су мислили да то није њихова дужност), али молба је остала без одзива, без одјека...

Ви сте и велики Србин и велики Југословен. Може ли се то у исто време?

— Навешћу Вам само шта је о мени написао хрватски публициста Милан Банић о том аспекту: „Љотић је велики, један од највећих Срба, управо зато што је на Србе постављао највеће захтеве, што је од српске политичке класе тражио да по уму и по срцу буде прва, боља од хрватске и словеначке класе. Љотић је тек формално православац и то добар православац. Стварно је он хришћанин, свестан чињенице да је црквени раскол хришћанске цркве дело грешних људи, жељних власти и превласти. Зато је Димитрије Љотић један од најобјективнијих православаца у односу према католичкој цркви и горљиви поборник поновног уједињења васколиког хришћанства у једну једину хришћанску цркву уједињења, Љотић је био барјактар и спиритуализма и идеализма, каквог српство у својој политичкој историји није никада пре видело. Али, уједно, он је идеалиста не само југословенске, него и европске политике. Објективно писана историја наше епохе то ће морати да му призна...“

ЛЕКЦИЈА ЧЕРЧИЛУ

Чини се да сте своје понашање за време рата најбоље исказали кроз разговор са Черчилем са којим сте се како кажете у тексту у „Нашој Борби“ од 23.4.1945. године сусрели. Шта сте му тада рекли?

— Рекао сам следеће: „Ја сам просто замишљао да практичан политичар не може, трудећи се да уклони оно што сматра злом, довести до другог, већег, тежег и опаснијег

зла. Ви сте оно — рекао сам Черчилу — што се каже на српском „потерали зеца а истерали курјака“. Хтели сте да отклоните Хитлера, а довели сте Стаљина. То се управо, унапред не само могло предвидети, већ се морало знати. Према томе, ви сте конкретно имали само да бирате: или да радите оно што сте чинили и да место Хитлера доведете Стаљина, само већу тежу и непосреднију опасност — или да пустите Хитлера да удари на Стаљина. **Како сте Черчилу аргументовали „већу опасност Стаљина него Хитлера“?**

— Хитлер долази само као освајач, као туђин, као окупатор. Стаљин, напротив, долази као „ослободилац“. Кад дође у једну земљу, он хоће да промени веру, обичаје, све законе, сва уређења. Хитлер, рецимо, покори један народ, али нема ни воље да тако дубоко захвати, ни тако интимно да преобрази. Странац, туђин, Хитлер може да искоришћава економски, да тлачи економски један народ — може, рецимо, притом да направи много штете. Али Стаљин није странац, није туђин, он упада у најинтимније и најдубље сфере народног живота. Пред њим нема тајне народни живот, пред њим не могу остати затворена врата ниједног олтара, ниједне светиње ниједне дубине. Он све прожима и све обухвата и одмах тежи да заснује свој рад на вечности... И због тога 1939. године кад бих имао да решавам питање Хитлерово, не бих смео да га решавам, а да не водим рачуна о Стаљину...

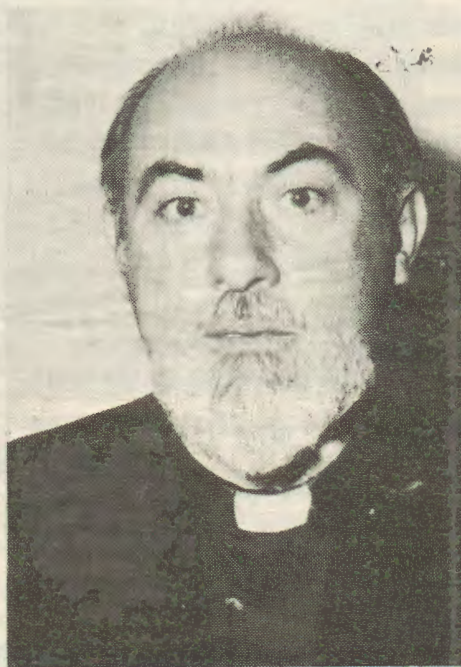
Прво бисте, дакле, имали да спречите маневар Стаљинов који је опасност од немачког напада од себе пребацио на Западну и Југоисточну Европу — а друго — да се у миру, а не у рату спремате заједно са том истом Западном и Југоисточном Европом и да спремни чекате крај борбе на Истоку. Ако Немачка у тој борби победи, не може бити опаснија него што је била 1939. године, јер прво: онда је била недирнуте снаге, а овде би изашла из једног тешког рата. Друго, Западна и Југоисточна Европа је 1939. године била неспремна, а сад би била далеко спремнија. Али, у сваком случају били бисте у добитку, јер иза Немачке не би стајало болшевичко страшило и евентуални рат са Немачком, ни у ком случају не би водило болшевицирању Европе, као што је сад угрожава. Ако би се, пак, десило на Истоку да Немачка у том рату буде слабија, Европа не би била у оваквој беди, нити би се налазила са овако повољно постављеним болшевичким позицијама као данас, — и била би у могућности, не само да противстане већ чак и да нападне и победи Совјете, који су већ пре тога били у једном претешком рату.

Шта Вам је на све то рекао господин Черчил?

— Рекао је: „Све је то врло рационално што Ви говорите и сувише рационално, али није практично било остварљиво. Ратови се не воде по разуму већ по страсти. Свет је страшно био увучен у рат против Хитлера“. Ја сам му рекао да ми је то познато, али ја говорим државнику — а то ће рећи разуму и више него разуму — мудрости. Страст је бура — рекао сам. Државник мора, ако не буром да управља, а оно бар да чува државни брод да га бура не одагна тамо где ће се разбити. У тихо пристаниште да склони брод ако му

ништа друго не преостаје. Али државнику више него капетану лађе стоје на располагању и средства за борбу против саме буре. Он мора да испита одакле и зашто „дува бура“, па да он, ако затреба буру одува. Јер ако тако не ради, његово је присуство излишно: дуваће ветрови и буре и без њега, па ће брод државни гонити час лево, час десно по океану живота, и он ће моћи да каже: „страсти су увукле моју земљу на тај пут, разум је ту био немогућан“.

И како се завршио тај Ваш разговор са Черчилом?

Др Матеја Матејић

— Он је после краћег времена љутито и без речи изашао.

ИНТЕЛЕКТУАЛНА ЕЛИТА

Једна од ваших преокупација је и окупљање људи?

— Да, од људи, а не од програма зависи како ће изгледати судбина народа и једне државе. Људи су извршиоци дела и од њих зависи какво ће оно испасти — добро или рђаво.

Позната је Ваша замисао и идеал о пет стотина људи које би требало пронаћи у нашој земљи, а који би се могли по својим квалитетима назвати свецима. Касније сте тај број смањили на триста. Ових триста људи светаца би по Вама, били у стању да нашој земљи дају другачији лик и дух. Када би такви узели државу у своје руке, онда се не би требало бринути за њену судбину. Да је Љотић радио на том одабиру говори и чињеница о изузетно интелектуалној структури збора. Данас у емиграцији већи број ангажованих интелектуалаца управо припада Збору.

— Да, у нашој земљи награђује се и одабира извесна сорта домаћих животиња, а ни-

ко не води рачуна о одабирању људи.

Како сте Ви као монархиста прихватили говор Краља Петра када је 1944. године подржао Тита?

— Са жалосћу смо прихватили то што је Краљ под притиском Лондона и Вашингтона дао мандат Шубашићу, а овај „легализовао“ Тита. Ни то нас ни за длаку, не може померити са нашег чврстог становишта. Ми смо Краљу своје верни и то ћемо му увек бити, али послушност му дугујемо само кад је на свом престолу, у својој земљи... Благодарети томе у нашем лојалитету и легалитету нас ништа не кочи: ни нова Шубашићева влада, ни Шубашићев споразум с Титом. Све то ако и има политичког, нема законског основа. Сви су акти Краљеви у иностранству, док се не врати на свој престо, без уставне и законске важности, и као такви не везују Његове поданике и Његову земљу. Свакако би боље било и за Краља и народ да такве уступке Краљ није учинио. Не знамо како је, међутим, могло доћи до тога, па зато о томе не можемо ни говорити. Само морамо закључити да је притисак био огроман и безобзиран када је такав успех постигнут...

ТРЕБА ЗНАТИ СРБЕ

Како то да је баш Тито и код дела српског народа добио на популарности и како то да је баш он постао предводник комунистичког покрета?

— Ти добро питаш, зашто Тито? Даћу ти одговор: зато Тито, што ако ти не знаш Србине брата, ако ти не познаш српски народ, Коминтерна га добро зна, Коминтерна зна да је српски народ, народ у правом смислу речи, то јест да на све појаве у првом реду реагује духовно, па затим национално, а тек у трећем реду социјално, економски. Тако само прави народ реагује... Пут Москве, пут Титов, не може донети слободу српском народу, јер у том случају ми не бисмо имали да очекујемо никакву слободу, него само болшевицирање нашег живота; а то ће рећи: постављање целокупног нашег народа на сасвим друге основе, који се не могу помирити са основним гледањем нашег народа на живот свој.

Пут Титов прво он није српски пут, већ интернационални, па отуд он не би на испит требао бити пуштен. Али, како има и Срба који су тамо отишли и још их има који се тамо налазе, то морамо и њихове одговоре на постављена питања ценити. Пут Титов не решава прво питање слободе, јер он доноси собом болшевизам.

Пут Титов не решава питање унутрашњег јединства, јер он баш има задатак да разбије сваки народ изнутра, делећи га по унутрашњој линији на пролетере и буржује и гурајући их у међусобну борбу. Пут Титов није решење питања спољњег јединства, јер ће у том случају српски народ бити распарчан у социјалистичке републике, пошто исто тако, као што се болшевизам плашио од руског народа и зато га мајоризирао, тако се на Балкану плаши од Срба и зато мора да их поцепи и разједини...

ДИМИТРИЈЕ ЉОТИЋ ПОНОВО МЕЂУ СРБИМА
ИНТЕРВЈУ СА БОРИВОЈЕМ КАРАПАЊЦИЋЕМ

ТРИСТА УМНИХ ЉУДИ

„Љотић је био ретко честит човек. Када је, на пример, дао оставку на место министра правде, одбио је да прима пензију и био је једини наш министар у владама Краљевине Југославије који није примао пензију. Био је човек дубоко религиозан. Он је био познат и по томе што је као министар правде додавао свештенику кадионицу, за време богослужења. То није чинио из самохвалисања, већ из дубоке религиозности“.

Како је и у којим приликама настао „Збор“?

— До трагичне погибије краља Александра Карађорђевића, Димитрије Љотић се углавном бавио задругарством у смедеревској крају, где је оснивао произвођачке и потрошачке задруге. Био је најпознатија личност на пољу задругарства у целој Краљевини Југославије. По политичком опредељењу припадао је Радикалној странци Николе Пашића, али се постепено од ње отуђивао, јер је увидео да ју је прегазило и време и догађаји који су се у земљи збивали. Зато је основао своју националну политичку групу која се окупила око листа „Отаџбина“ чији је уредник био инжењер, Ранко Вујић. Група се залагала за морални и духовни препород народа.

Сличне групе су постојале и у осталим деловима Краљевине Југославије. У Војводини то је била група окупљена око листа „Буђење“ чији је уредник био адвокат Милорад Мојић, српски добровољац са Солунског фронта. У Босни је постојала група „Збор“ на челу са адвокатом, Живком Њежићем у Сарајеву, чији је најистакнутији идеолог био Ратко Парезанин, бивши члан Младе Босне. У Хрватској је постојала група „Југословенска акција“ на челу са др Јурајем Коренићем и др Спасојем Мадирацом, а у Словенији група „Бојовници“ на челу са Артуром Штурмом. Све ове групе имале су за циљ духовни и морални препород српског, хрватског и словеначког народа, али су свака за себе одвојено деловале.

Када је Краљ Александар заузео 6. јануара свој лични режим, настојао је да временом врати Устав Краљевине Југославије. И 1931. године позвао је Димитрија Љотића да уђе у владу као министар правде. Љотић је био министар од фебруара до септембра 1931. године. У септембру је дао свој нацрт новог Устава Краљу Александру. Други нацрт је Александру дао др Сршкић, те је Краљ прихватио Сршкићев устав.

Љотић је онда иступио из владе. Од 1931. до 1934. године радио је на повезивању са напред наведеним групама из других делова Југославије. Тек после смрти Краља Алексан-

дра, Љотић је предложио да се све групе уједине и да почну општу, широку свенародну акцију на духовном, моралном и политичком препороду народа у Југославији.

Тако је у јесен 1934. године дошло до заједничког састанка на коме је одлучено да се све групе уједине и да тако уједињене добију назив Збор, док је „Отаџбина“ постала главно гласило свих уједињених група. Димитрије Љотић је једногласно изабран за председника Збора, а др Њежић, др Јурај Коренић и Артур Штурм за потпредседнике, док је за генералног секретара изабран др Велибор Јонић, кога ће Љотић 1937. године искључити из Покрета и на његово место поставити адвоката Милорада Мојића. Овако уједињен и новооснован Југословенски народни покрет Збор, ишао је 1935. године на изборе први пут, а други пут 1938. Носилац земаљске листе био је Димитрије Љотић. По тадашњем,

Боривоје М. Карапањчић

Донтоновом изборном принципу, носилац листе је морао имати 150.000 гласова да би ушао у парламент. Међутим, Љотић није имао тај број. После забране штампања „Отаџбине“, Љотић је у Војводини покренуо чувени „Билтен“ за политичка и културна питања. Кроз овај Билтен критиковао је владајући режим и указивао на мере које треба предузети да би се сачувала и Краљевина Југославија и њено народно и државно јединство.

Позната су и Љотићева писма Павлу. О чему му је писао?

— Било их је три на броју. У њима је износио шта треба чинити да би се земља и народ сачували. Међутим, ни Кнез, ни режим Цветковић — Мачек нису имали ни разумевања, нити су били у стању да предузму мере које је Љотић предлагао. Почели су да прогоне и Збор и његове присталице.

ЧОВЕК КОЈИ ЈЕ СПАСИО СМЕДЕРЕВО

Када је дошло до забрањивања покрета Збор?

— Дошло је после чувених студентских октобарских нереда на београдском Универзитету 1940. године када су се ухватили у коштац студенти комунисти и студенти Збора. Режим је забранио покрет и похапсио велики број чланова, из вођства и из студентских редова. После саслушања, старије чланове су пустили, а студенте збораше су послали у концентрациони логор у Брус где су били све до пуча, да би их тек др Срђан Будисављевић,

пучистички министар унутрашњих послова, пустио на слободу. Међу овим студентима су били **Радослав Павловић**, **Владимир Ленац**, **Небојша Мандић**, **Светолик Лазаревић** — **Луња** и многи други. Њих је пуч затекао у Ваљевоу и ту су пуштени на слободу. Иако су трагали и за Љотићем да би и њега ухапсили, власти га нису могле пронаћи, јер се од октобра 1940. до марта 1941. године крио у једном фрушкогорском манастиру.

Како је Љотић ступио у то ратно доба?

Кад је избио пуч, војни министар генерал **Војислав Илић** поставио је Димитрија Љотића за команданта VI пешадијског допунског пука. И ја, пошто сам у то време живео у Бијељини, у Семберији, био сам лични сведок када је Љотић формирао свој пук у Бијељини и ја сам га испратио када је са пуком отишао на ратни положај, прешавши Дрину код села Бадовинци. Љотић је био једини наш политичар који је као командант пука ушао у шесто-априлски рат и са својим пуком борио се против Немаца. Када је 17. априла била потписана капитулација, избегао је заробљавање, распустио је и официре и војнике да иду својим кућама, а он се повукао на своје имање, у свој виноград крај Смедерева. Ту га је заде-сила и она чувена смедеревска експлозија 5. јуна 1941. године када је готово цело Смедерево било разрушено.

Аћимовићева комесарска управа је тада Љотића поставила за изванредног комесара за обнову Смедерева и Љотић је за Смедерево од 41. до 44. године учинио што нико живи не би био у стању да уради. Када је овде у два-три маха долазио у посету Америци, Браничевски епископ господин Хризостом који је недавно преминуо, увек је говорио: „Смедерево и дан данас живи од онога што му је оставио Љотић“.

„Каква је била Љотићева сарадња са Комесарском управом Милана Аћимовића?”

— Аћимовић се консултовао са Љотићем који му је објаснио да по Хашкој конвенцији има пуно право да формира Комесарску управу и да помогне своје народу у време окупације. На тражење да и он уђе у Комесарску управу Љотић је одбио, али је дао сагласност да у њу уђу два члана Збора.

Шта се догађало и каква је улога Димитрија Љотића у „подизању устанка” у Србији и када је касније започео грађански рат у Србији?

Када су комунисти подигли „устанак”, Љотић је видео да је комесарска управа недорасла ситуацији и да само једна снажна личност може окупити народ и спасити Србију од комунистичког уништења и немачких репресалија. И Љотић је предложио да се генералу **Милану Недићу**, познатом јунаку из ратова за народно ослобођење и уједињење, повери да образује српску владу народног спаса. После многих одбијања, генерал Недић је најзад пристао, те је 29. августа 1941. године образовао своју владу која је имала за циљ биолошко спасење српског народа који се нашао између жрвња комунистичке револуције и наковња тешких немачких репресалија. Отпочела је борба за спасење српског народа. На жалост, у последњим августовским данима када су ишли заједно. Тито и Дража Михаиловић, жрвањ комунистичке револуције за-

хватио је знатан део Србије и изгледало је да се нигде нитша добро не пише за српски народ. Тада је 15. септембра генерал Недић уз пуну сагласност Љотића формирао Српску добровољачку команду. За 24 сата скупљено је толико добровољаца из редове омладине Збора да је био формиран III ђачки добровољачки одред који је на челу са поручником **Будимиром Никићем**, већ 17. септембра ушао у борбу против комуниста. Сукобили су се у селу Дражњу код Гроцке са Кочиним Космајским партизанским одредом кога су сатрли до ногу. Од тада је почела бескомпромисна борба против Тита и његових партизанских одреда на територији Србије, да би крајем новембра 1941. године била срушена Титова Ужичка република, а партизани протерани из Србије. Академик Антоније Исаковић који је био ратни партизански комесар, пре две године написао је у Књижевним новинама „Нас комунисте Србија је као кучиће исте-

Димитрије В. Љотић

рала 1941. године”. И остатак комуниста је нашао свој спас у Санџаку, а после у Босни, где ће им Павелићева НДХ помоћи да преживе ратне године.

ПОКУШАЈ УЈЕДИЊЕЊА

Шта су у овом ратном периоду представљали добровољачки одреди?

— Они су заједно са Српском државном стражом били инструмент очувања српског народа и мира и реда у Недићевој Србији која је била у стању да за ово време прими 500.000 избеглих Срба из Хрватске, Босне, Косова и Метохије, око 65.000 избегличке деце, а такође и неколико десетина хиљада Словенаца. Сав овај избегли народ нашао је и кров над главом и пуну опскрбу у Недићевој Србији. Ја сам био сведок када су партизани 15. септембра 1944. године упали у Ваљево, па кад су затекли пуне амбаре и магаци са храном, **Владимир Дедијер** је са одушевљењем узвикнуо „У Србији има толико хране да неће гладовати народ ни у Србији, ни у Босни, ни у Херцеговини нити у другим попуљеним крајевима”. Када су, пак, совјетске трупе дошле на границу Србије и када је Тито одлетео у Крајеву, а одатле у Москву да моли

Стаљина да Толбухинова армија скрене у Србију и помогне партизанима да се дочепају власти, Љотић је видео да се националне оружане снаге не могу борити против СССР-а који је званично био савезник Краљевине Југославије. Зато је Недићева влада отишла у Аустрију, а Љотић је са добровољачким корпусом отишао у Словенију, обучавши униформу српског потпуковника. Био је постављен за команданта Центра за обуку Српског добровољачког корпуса.

Како је дошло до обједињавања свих националних снага у Словенији?

— Тамо су добровољци затекли Лички корпус војводе **Јевђевића**, а после ће уз помоћ добровољаца стићи у Словенију и **Ђујићева** Динарска четничка дивизија са око 10—15.000 бораца и народа. Са свим овим снагама, укључујући словеначке четнике на челу са генералом **Презељом** и словеначке домобране на челу са генералом **Кренером**, Љотић је радио на обједињењу свих националних антикомунистичких снага желећи да их све стави под команду генерала Драже Михајловића. Зато је 15. марта 1945. године послао у Босну, у село Вучјак, у Дражин штаб свога опуномоћеника, **Бошка Костића** који је преговарао са Дражом о обједињењу свих националних снага у Словенији. И Дража је у целости прихватио план Димитрија Љотића, па је са Костићем послао у Словенију свог помоћника, генерала **Миодрага Дамјановића**, са наређењем да изврши обједињење свих националних одреда којима је дао назив „Истакнути део штаба Врховне команде Краљевске Југословенске војске у отаџбини”. Ово обједињење је извршено 27. марта 1945. године у Илирској Бистрици.

Тада је Љотић настојао да се овим снагама створи антикомунистички фронт у Словенији и да Словенију сачува као слободни независни део Краљевине Југославије. У том смислу је створен Народни одбор за Словенију на челу са др **Јоже Басајем** који је 3. маја 1945. године збацио немачку власт и прогласио слободну Словенију, слободним делом Федеративне Краљевине Југославије, позивајући краља Петра да дође у Словенију. На жалост, у међувремену је Љотић погинуо у саобраћајној несрећи, а сакупљене снаге у Словенији биле су недовољне да се супроставе надирућим партизанским дивизијама које су биле од стране Енглеза модерно опремљене. Зато су се снаге Словеније морале повући на Запад. Један део је прешао у Италију и то људство је остало спашено и живи по земљама Запада и данас. Онај део који је прешао у Аустрију, био је на превару, од стране Енглеза, враћен Титу који је побио сав овај народ у шумама Кочевја крајем маја и почетком јуна 1945. године.

ОДАНОСТ КАРАЂОРЂЕВИЋИМА

Шта се са Збором, односно преживелим добровољцима, дешава после погибје Димитрије Љотића и напуштања територије Југославије?

— На чело Збора долази брат Димитрија Љотића, **Јаков Јаша Љотић** који је био конзул Краљевине Југославије у Солуну, Тирани и Трсту. Он је са добровољцима био најпре две године у италијанским логорима Форли и

Еболи, а потом су нас Енглези пребацили у Британску зону у Немачку. Ту су све националне снаге, па и добровољци, па и четници, били подвргнути такозваном „скринингу“ злогласне **Маклинове комисије**. Маклин је био Титов побратим и времена рата и шеф Британске мисије у партизанском врховном штабу. Маклин је издвојио 140 најистакнутијих националних бораца из редова Ђујићеве динарске четничке дивизије, Јевђевићевог четничког корпуса и српских добровољаца, са циљем да их преда Титу, а на основу фамозног Бледског споразума закљученог између Тита и Маклина септембра 1944. године. Међутим на залагање целокупног јавног мишљења, и у Европи и САД, ови људи су били пуштено на слободу и није дозвољена њихова предаја, али су Титови терористи успели да на мучки начин убију и Јакова Љотића 1974. године и његовог секретара **Ратка Обрадовића** 1969. године.

После 1950. године углавном су се српски добровољци раселили по свету. Јаков Љотић је са најужим руководством, **Ратком Парезанином**, **др Ђоком Слијепчевићем**, **Влајком Влаховићем** остао у Минхену, где су основали чувено издавачко предузеће **Искра** које све до данашњег дана штампа месечни лист „Искра“ и које је до сада објавило преко 40 едиција из области истакнутих српских писаца као што је **Лаза Костић**, **Влајко Влаховић**, **Ђока Слијепчевић** и други.

У међувремену је умро и Ратко Парезанин, а Влајко Влаховић се вратио на Цетиње, где је пре рата био професор богословије. Тамо је једино у животу др. Слијепчевић.

Ко је сада на челу Збора?

— Збор сада води старији син Димитрија Љотића, **Владимир Љотић** који живи у Енглеској. Он је и номинални главни редактор **Искре**.

Појасните нам неке основне принципе Збора. За почетак, оно што је увек стављано у први план — етику Димитрија Љотића и Збора.

— Љотић је био ретко честит човек. Када је, на пример, дао оставку на место министра правде, одбио је да прима пензију и био је једини наш министар у владама Краљевине Југославије који није примао пензију. Био је човек дубоко религиозан. Он је био познат и по томе што је као министар оправде додавао свештенику за време богослужења кадионицу у цркви. То није чинио из неког самохвалисања, већ из дубоке религиозности, одајући тиме част свештенику и цркви којој он служи. Написао је извештај број чланака (који су сабрани и које је издао Ратко Парезанин), од којих је најчувенији „Ни фашизам ни хитлеризам“. Он ту наводи разлоге због којих Југословенски покрет Збор није ни за фашизам, ни за хитлеризам. Фашизам обожава државу, а српски народ никада није био обожаватељ државе. Хитлеризам обожава расу, а српски народ никада није обожаво расу. Љотић је био за органско схватање народа и државе. Његово гесло је било „Бог домаћин васељене“, Краљ домаћин државе и домаћин у дому српскоме“.

Паралелно са монархизмом Збора имамо још једну чињеницу. Наиме, Димитрија Љотића је на челу Збора наследио његов

брат Јаков, а Јаков, син Димитријев Владимир? Због чега?

— Породица Љотића је дубоким нитима везана за династију Карађорђевића. То је нарочито истакао господин Живојиновић у његовој првој књизи о краљу Петру I Ослободиоцу, где му је десна рука за све време његовог емигрантског живота био покојни Владимир Љотић отац Димитрија. Та дубока нит постоји и данас и ја мислим да су и сви остали збораши везани за династију, али нико није толико као фамилија Љотић

Како у том смислу коментаришете најпре залагање дела опозиције у Србији (Јо-

вном светском рату дошао чак на приморје, краљ Александар је у неколико махова хтео да га извуче са фронта, али он никако није желео да оде са фронта. На фронту се упознао са Хрватицом Ивком и засновао са њом после рата породицу. И што је најинтересантније, никада јој није дао да пређе у православље. Он јој је рекао: „Боље да останеш добра католикиња него рђава православка“. Можда је и то допринело том југословенству. Наше југословенство потиче од чињенице да не могу сви Срби из Лике, Далмације, Босне и Херцеговине да буду уједињени у једној Србији. Они то могу само у једној Југославији.

С лева на десно: **Д. Љотић**, војвода Ђујић, мајор **М. Капетановић** и пуковник **Ђ. Ђосић**

вић и СНО и Шешел са Српским четницима) за монархију, док сада жестоко критикују престолонаследника Александра?

— Део емиграције је био погођен изјавом коју је престолонаследник дао „Младини“. Такво нерасположење траје и данас у једном делу емиграната четника. То се временом гаси и он остаје неспоран престолонаследник и врховни у династији Карађорђевића. Он је прворођени син краља Петра и он је једини наследник престола. Ја сам читао недавно те изјаве у којима се оптужује Енглеска и добровољци, да желе да врате Александра на престо у земљи. Мислим да добровољци немају ту снагу, али Александар ужива велики углед, нарочито у европским монархистичким круговима. Он је врло радо приман у водећим друштвима тих држава.

ИМА ЛИ ИХ ДОВОЉНО?

Припадници Збора пропагирају и југословенство што је у ова времена постало непопуларно, бар овде у земљи. Како коментаришете тај феномен?

— Покојни Димитрије Љотић је био ожењен Хрватицом. Када је са својом четом у

Позната је теза Димитрија Љотића када говори о селекцији „кадрова“ за државне службе, да је Србији (Југославији) потребно триста умних људи правилно распоређених на утицајна места па да се реше сви проблеми. Данас се у Србији, с обзиром на чињеницу да су збораши најјача групација у емиграцији, јављају претпоставке, да је тих триста људи већ распоређено у Србији и да се може очекивати преузимање власти. Молим Вас за коментар.

— Још кад смо били у Словенији, мој кум, **Славко Костић** (данас живи у Сао Паолу) написао је писмо председнику Љотићу и упитао га: „Колико је потребно бораца да би обновили нашу земљу и донели слободу нашем народу“?

Димитрије Љотић је у свом писму рекао да је 300 потребно да обнове целу земљу и да донесу духовни препород своје народу. И ја верујем да је искрено мислио покојни Димитрије Љотић. Само три стотине бораца-препородитеља, то је огроман број. Ја не знам да ли нас толико има. Чуо сам да су тамо наши људи покренули нови лист „Државу“, да је основано предузеће „Нова Искра“ и да врше благотворан утицај на духовну обнову народа у Србији. Не за преузимање власти, већ да помогну народу да нађу свој пут, да се духовно и морално препороди, јер је то на првом месту потребно.

Верац МАТИЋ

ЗАШТО СЕ НЕ ОТВАРАЈУ БРИТАНСКЕ АРХИВЕ (II)

ЧЕРЧИЛ ЈЕ БИО ЗАСЛЕПЉЕН ТИТОМ

После рата, Станиша Влаховић, припадник Српског добровољачког корпуса, након дипломирања на Лондонском универзитету, почео је са истраживањем англо-југословенских односа. У прошлом броју „Српске речи“ аутор објашњава разлоге измене британског става према четничком и партизанском покрету, као и став Велике Британије према југословенској избегличкој влади у Лондону. У овом наставку Станиша Влаховић говори о британском ставу према генералу Милану Недићу, Техеранској конференцији и савезничком бомбардовању Београда.

Какав је био однос Британаца према Недићевој влади?

— Од августа 1941. кад је Недић формирао своју управу, па све до краја 1942 изгледало је, као да званична Британија разуме и схвата нужду која је довела до формирања владе. Крајем 1941. и почетком 1942. постоји евиденција, да је Форин Офис скретао пажњу својој пропаганди (пропагандистима) да Недића не зову издајником, да га не стављају у исти кош са Павелићем. У једном упутству стоји: „... да се назива „несвесним оруђем у немачким рукама...“ Ово треба упоредити са оним упљувком, пашкилом, Директора Информација, Већелавила Вилдера, југословенске избегличке владе, који је 28. јула 1942. протурио у Вашингтону да се „Недић састао са Павелићем и захвалио му што уништава Србе“... Такође се мора напоменути и онај пропагандни и лажни напад надменог мајора, Живана Кнежевића на генерала Недића 15. априла 1942. преко ББЦ и један и други неистинити напад имао је двоструки ефекат. Велика штета нанета је прво српским, а затим и југословенским интересима и добро су послужили на дуже стазе Титовим интересима. На Британце је такође, имало неповољан утисак, да су, ето, Срби и њихов елитни генерал Милан Недић, „од добре воље и слободног избора“ ставили се у службу Немаца, а не из велике нужде спасавања народа од Немаца, усташа, комуниста и других немачких савезника.

У неким документима Ф.О. из 1946. тврди се да су Недићеве министри били родољуби који су радили за интересе и добро свога народа. Прекрет према Недићу променио се 1943. чим је Британија променила политику популаризације комуниста и фацила у засенак Дражу Михаиловића. Насупрот британском становишту, америчко гледиште није било непријатељско према Недићу из два разлога: (1) Амерички отправник послова у Београду господин, Тејлор до децембра 1941. кад је Немачка објавила рат Америци, отишао је у

Истанбул и тамо се придружио америчком посланству. Тејлор је из Турске слао Вашингтону врло повољне извештаје о Недићу и његовој администрацији. Вредно је такође напоменути да је лично познавао Недића. (2) Госпођица Рут Мичел — сестра чувеног америчког ваздухопловног генерала Мичела, почела је водити велику пронедићевску кампању у САД крајем 1943. и почетком 1944. Она је била позната списатељка и даровит журналиста и лично је познавала генерала Недића. Написала је две брошуре на енглеском о њему, чија су два примерка била у Британској државној архиви током 1975. и 1976. али и не током 1980 године!

ТИТО ВЕЋИ ОД ЛИНКОЛНА

Како долази до дефинитивног напуштања Драже Михаиловића?

— О напуштању Драже Михаиловића, Черчил је већ био предиспониран од његове Тајне обавештајне службе која је радила посао Коминтерне на светском плану. У овом случају, увлачења Југославије у Стаљинову орбиту. Од јула 1943. Черчил је на овоме убрзано радио помоћу његовог личног емисара бригадира Меклина кога је поставио код Тита за шефа Британске војне мисије. Черчил је овим потпуно заборавио Форин Офис и водио своју личну политику према Југославији. Меклин са својим извештајем од 6. новембра 1943. а Дикин такође својом бурунгијом у новембру 1943. пресудно су утицали на Черчила да одбаци генерала Михаиловића. Интересантно је да су за време Техеранске конференције, крајем новембра 1943. оба Черчилова емисара код Тита — Меклин и Дикин — били и Каиру, на дохвату, ради давања савета. Међутим, комунистички агенти у Интелигенс Сервису све су радили да саботирају долазак из Југославије пуковника Бејлија, из штаба генерала Михаиловића, јер је било предвиђено да и он буде у Каиру ради давања савета. Мада непоуздан у односу на Миха-

иловића, агенти Коминтерне су хтели да га држе што даље од Каира. Осталим Британским официрима за везу код четника официјелно, Министарство рата ставиће им брњице на уста. Америчка влада такође ће зауздати своје официре који су били код генерала Михаиловића и пустити славопојке и тираде о Јосипу Броз, „великом либералу“, већем од Линколна и Гледстона“, како је трубила ондашња пропаганда западних савезника. Пуковник Бејли стићи ће у Каиро у фебруару 1944. уместо у новембру 1943. да реферише Черчилу. Ето тако су се ствари одигравале и урста против Михаиловића и против Југославије, улазила је у претпоследњи чин велике, и крваве драме.

На Техеранској Конференцији председник САД, Рузвелт прешао је на Стаљинову страну и Черчил се нашао усамљен: један према двојци. Стаљин је стално инсистирао на отварању Другог фронта у Европи, али су англо-амерички савезници предвидели то отварање тек почетком јуна 1944. Да би одобрволио Стаљина, Черчил је предложио да ће пренети сву помоћ са генерала Михаиловића на Тита и комунистички покрет, и да ће напустити Михаиловића. Черчил ће после Конференције инсистирати да се донете одлуке које су се односиле на Д. М. спроведу у живот. Међутим, његов министар спољних послова Идн одуговлачиће целу ствар до краја децембра, стављајући Черчилу до знања какве реперкусије могу да настану због издаје Михаиловића. Черчил је био неумољив; у јануару 1944. он ће анатемисати Д. М. а у фебруару ће наредити опозивање свих британских официра ~~за~~ везу који су служили у разним четничким јединицама. Ентони Идн министар спољних послова, одмах после рата, рећи ће у једном конзервативном клубу да од свих ратних одлука „издаја Михаиловића највише пече његову савест“. Нешто слично рећи ће и Черчил краљу Петру II у Катедрали Св. Павла у Лондону, приликом Благодарене победе у јулу 1945. са следећим речима: „Величанство, дубоко жалим за оно што се одиграва у Вашој земљи. Ја сам био преварен и сада је то ван наше контроле...“.

Молим Вас да наведете гезезу односа Тито Черчил.

— Тита су Черчилу наметнули органи његове ратне обавештајне службе; они појединци који су постали агенти Коминтерне у студентским и пост студентским данима у Кембриџу и Оксфорду. Ови агенти били су утицајни у неколико важних грана Британске ратне обавештајне службе. Да поменемо само неке: У Каиру у СОЕ у Југословенској Секцији коју су водили и њом доминирали од самог почетка. У Њујорку, у великој БСЦ (важан

обавештајни центар са преко хиљаду људи). У овој великој организацији било је неколико људи који су били у вези са Коминтерним агентом за Северну Америку — Ковачевићем. Скупај врбовали су регруте за Тита, међу канадским рударима — комунистима хрватског порекла, у споразуму са секретаром канадске Комунистичке Партије Тим Баком.

Канадски регрути за Тита добијали су почетно тренирање у једном логору близу Торонта, затим су експедовани на Средњи Исток на даље усавршавање и индоктринирање у СОЕ, Каиро, Југословенску секцију којом су управљали мајори Бејзил Дејвидсон и Џејмс Клагман. Све се ово одвијало под плаштом „борбе против фашизма“ и нико није правио замерке. Черчил је једноставно био „hood-winked“ (заслепљен) од његових органа који су га навели да прогута њихову удицу, коју је нажалост брзо и лако прогутао. Од некомуниста у Каирску мрежу били су ухваћени лорд Глекомер, политички шеф СОЕ, као и његов војни шеф бригадир Пол Кибл. Намештање „удице“ водио је Бејзил Дејвидсон, помоћу Ф. В. Дикина, кога је Черчил познавао још од пре рата. Тада у Каиру — као и после — 30. јануара 1943. Тито је продат Черчилу као „југословенски Гарибалди“, као радикално-социјални демократа, који има визију „нове Југославије“ уместо оне старе „српско-хегемонистичке тираније“. Др Божидар Пурић, последњи председник Југословенске краљевске владе, овако је описао Дикина, приликом нашег сусрета у Чикагу 1974. „... То вам је опасан, лукав, подмукао и лгиав човек...“

Министар спољних послова, Ентони Идн био је често узнемирен и љут због Черчилових бравура и панегирика Јосипу Брозу, а такође и због Черчиловог мешања у његов ресор вођења политике према Југославији. Идн је опомињао Черчила да не верује нити Титу нити Меклину, нити пак да се све Титу даје без услова. Он је увек саветовао у односима са Титом **Quid pro quo** политику. Черчил није слушао овакве савете, и годину дана касније ће увидети да је сувише далеко отишао. Пре краја 1944. потпуно ће се разочарати у Тита. Насупрот обазривим Идновим опоменама у односима са Титом, Черчил је њему препоручивао застарели империјални метод: „бацање широких мрежа око тигра којег намеравамо уловити...“ Идн је у Титу гледао совјетског агента-апаратчика, док је Черчил у свом романтизму у Титу гледао час Гарибалдија а час Кемал Ататурка...

Изнаенађен Черчиловим претераним похвалама. Тито је по савету његових британских једномишљеника — шпијуна, поред кат-кад помирљивог плакатирања и лажних изјава да неће уводити комунизам у Југославији — увек показивао упорност са максимумом захтева у погледу снабдевања оружјем и опремом. У Титовом штабу седео је британски ваздухопловни резервни поручник — пилот, Кенет Сајерс, као члан МИБ (Британске војне обавештајне службе) који је био члан Британске Комунистичке партије. Наравно, одиграо је добро своју улогу. Бригадир Меклин жељан славе, хтео је да изиграва у Југославији Лоренса од Арабије и стално је повлађивао Јосипу Брозу и ревносно спроводио све Титове захтеве као и оне о бомбардовању Бе-

ограда и осталих градова у Србији и Црној Гори.

Да ли су заиста постојали планови савезника да се искрцају на Јадранску обалу?

— Планови и жеље о искрцавању на Балкан, постојали су у Черчиловој замисли. Вероватно да је имао америчку сагласност, до тога би дошло, што би, наравно, имало утицај на другачији ток историје од овог којег ми знамо. Черчил је сматрао да су Немци на Балкану слаби, да би савезничко искрцавање дигло Балкан у пламен против Немаца и да би им на тај начин најбрже забио нож у трбух. Американци ће у току 1943. два пута на Конференцијама у Казабланци, јануара и у Квебеку рано у септембру одбацити Черчилове предлоге као „сањарије“ и авантуре. Сам без Америке, Черчил је видео да није у стању да спроведе у дело своје замисли. Тако је дефинитивно отпао план о искрцавању на Балкан, на Јадранску обалу. У погледу Немаца, западни савезници стално су их држали у заблуди да је план искрцавања на Балкану стварна савезничка ратна политика.

БОМБАРДОВАЊЕ КАО ОПОМЕНА

После искрцавања у Нормандији 6. јуна 1944. Черчил ће још једном покушати да убеди Рузвелта о потреби одвајања нешто трупа и бродова за искрцавање на северном Јадрану, а одатле кроз Љубљанску котлину право за Аустрију: да тако он зарије свој нож у немачки трбух. Американци не само што су одбацили Черчилов предлог, већ су одмах захтевали да се 12 савезничких дивизија са италијанског фронта, са одговарајућим бродовима пошаљу за јужну Француску, да се тамо искрцају и тиме задовоље Стаљинов захтев на Техеранској конференцији, од новембра 1943. Черчил је морао да попусти и удовољи америчко-совјетском захтеву. Стаљин је био савршен реалиста. Био је много боље обавештен од Рузвелта, на пример, ко су људи у председничковој околини, док сам Рузвелт то није знао. Стаљин је био бољи реалиста од Черчила, без и трунке романтичарског заноса, и непотребних еулогија Титу. Он је хтео и успео да западне савезнике што дуже прикује за тло Италије које су Немци врло добро бранили.

Како је дошло до савезничког бомбардовања Београда и градова у Србији и какви су подаци о ефектима тога бомбардовања?

— Директни повод за бомбардовање, највероватније био је пораз Титове офанзиве на Србију у марту 1944. На реци Ибру дошло је до огорчених борби између Титових елитних дивизија и уједињених српских снага: четника, српских добровољаца и пољске страже генерала Недића. Уједињене националне снаге нанеле су осетне губитке партизанским дивизијама и успеле да их избаци из Србије. Националне снаге такође, имале су доста погинулих и рањених. Титов пораз на Ибру, имао је лошег одјека у Британији међу званичним људима, док је цела ствар била сакривена од народа. Кад сам вршио истраживање, детаљи о овоме нису били отворени за јавност, нити пак кораци о предузимању мера како да се поправи потамнели Титов имиџ.

Титов пораз на Ибру и неуспех британског

плана: **PALACE REVOLUTION** о уклањању генерала Михаиловића, милом или силом, као и сједињење српских националних снага у борби против британске политике наметања комунизма по сваку цену, довешће британску политичко-војну стратегију у односу на Југославију до употребе радикалних мера, давања лекције непокореним Србима. Черчил ће тада предузети енергичне мере, прво вршењем притиска на неискусног и младог краља Петра II да отпусти свог председника владе др Божидара Пурића и да се истовремено одбаци генерал Михаиловић. Друго, Черчил ће апеловати Молотову и председнику Рузвелту за помоћ у овом смислу. Војно-стратегијски, Черчил је био вољан да прихвати сваку Титову сугестију преко Меклина у погледу његовог покрећа Србије. Тито је без оклевања морао тражити помоћ од савезничког врховног команданта медитеранског ратног позоришта. У Титовом резонувању требало је Србе погодити у главу, и тако их ошамутити и онеспособити за даље борбе. Потребно им је сломити дух, вољу и веру. А све се то може постићи на сам дан Васкрса, највећег хришћанског празника и поновити бомбардовање у следећа два дана. Тако се и десило; савезнички бомбардери били су много успешнији од Хитлеровог Луфтвафе-а од пре три године. Британска радио-станица ББЦ потврдила је 16. априла да је бомбардовање Београда извршено на захтев маршала Тита. Војни део података о овом бомбардовању, није приступачан јавности, док су сва остала савезничка бомбардовања, за време рата у Европи отворена за јавност. Документи које је Форин Офис доставио државној архиви по овом предмету, ја сам објавио у мојој књизи.

Подаци о ефектима бомбардовања, сем у малој мери, такође су неприступачни истраживачу, уколико су преживели овај временски период. Интересантно је да се до данашњег дана о овом догађају ништа није говорило, ван најужег званичног круга. Тадашња Југословенска краљевска влада, преко њеног амбасадора Богољуба Јевтића, уложила је протест код британске владе, али без неког значајног успеха. Британски представник Форин Офиса сер Александар Кадоган, одбацио је Јевтићеве оптужбе, пошто Британија води рат и „прогони заједничког непријатеља“. Генерал Михаиловић је такође, протествовао преко своје владе, којој је послао депешу 21. априла, тачно описујући детаље разорног и пакленог бомбардовања.

РУТ МИЧЕЛ: СРБИ БИРАЈУ РАТ (II)

СВАКИ СРБИН ЈЕ МАЛИ КРАЉ

Американка Рут Мичел која је за време другог светског рата приступила четничком покрету Драже Михаиловића, написала је књигу „Срби бирају рат“ у којој је описала своја ратна искуства, као и време пре него што ће други светски рат избити. Књига је објављена у Њујорку 1943. године и можда се никада не би појавила да није било пропагандног рата између свих страна заступљених у српском грађанском рату. После рата, Рут Мичел је наставила да се бори за српску ствар као почасни председник Српске народне одбране у Америци.

„Срби бирају рат“ ускоро излази из штампе у издању „Дечјих новина“ из Горњег Милановца.

Припремила: Ана СЕЛИЋ

Лето 1939. године провела сам у Будви. Некадашње уточиште познатих јадранских гусара Будва је била Дубровник у малом, чак је имала и острвце које је, као Локрум, лежало у заливу. Али план које су је окружавале биле су величанственије. Средњовековне зидине залазиле су у таласе; омалена лука била је склониште за турске бродиче затупастих кљунова, са огромним турбанима и очима насликаним на прамцу.

У благим ноћима момци су лутали улицама обрастим ружама, или пловили у чамцима пребирајући жице на гитари и певајући предивне далматинске, српске и македонске песме, ни случајно нешто што би личило на цез.

„Тамо далеко...“: била је неисказиво слатка ова мени најдража мелодија са Балкана док је пловила преко мирне, месечином обасјане воде.

СУСРЕТ СА КРАЉЕВИЋЕМ МАРКОМ

Будва је била заостала, без струје и са улицама превише узаним и завојитим за моторни саобраћај.

У време када би краљ боравио у оближњој летњој резиденцији, zgodни морнарички официри одевени у беле униформе шетали би увече са својим девојкама испод слабо осветљених лукова, дајући граду нестварни изглед позоришне сцене.

Дању сам се обично купала у топлом мору или сам, заједно са мојим пријатељем Радом Замбалићем трагали за грчким старинама које би избацило море — деловима грнчарије или статуетама старим и по две хиљаде година.

Сваког дана сам и озбиљно радила. Осим оног времена које сам утрошила смишљајући како да моје пријатеље избавим из затвора, бавила сам се оним што сам сматрала највећим књижевним богатством човечанства — српском народном поезијом — недовољно познатом у свету. Сасвим сам се удубила у њу и открила да је ову поезију Гете сматрао једном од најбољих на свету, бољом чак и од немачког пева о Нибелунзима.

Срби су веома мали народ; пре рата их је било не више од осам милиона. Али, то је народ изразито индивидуалног карактера, изузетно истрајан у остварењу циљева и идеала којима тежи. Тај идеал могао би се изразити једном једином речју: слобода.

„То није ни слава, ни богатство, ни част; слобода је оно за шта се боримо и такмичимо, оно што ниједан частан човек неће изгубити а да притом не изгуби и свој живот.“ Тако су Срби говорили кроз своју историју. Тако говоре и понашају се и сада. За њих слобода значи не само националну већ и индивидуалну слободу за сваког од њих посебно: сваки човек је и мали краљ. Вековима, у доба када Америка још није била ни откривена, они су бранили својом крвљу свој и наш идеал демократије. Цела њихова историја је једноставно еп о борби човечанства за слободу.

Кроз све те векове, до дана данашњег, као у некој херојској опери, тај се мотив стално враћао. У данашњем рату понављају се, скоро од речи до речи, збивања записана у њиховом епу рођеном пре пет стотина година.

Уочи боја на Косову 1939. године, како певају те древне песме, српском владару Кнезу Лазару, понуђено је „земаљско царство“, то јест да буде турски вазал, да има гарантоване границе, живот и имовину, или „небеско царство“ — смрт за безизгледну ствар. Он и његови људи свесно су изабрали ово последње, кренули против бројно надмоћније и боље наоружане турске војске, и — страдали.

Они су страдали, али њихов избор и данас има огромног утицаја на судбину многих нација. Да се тада и непрестано потом нису тако борили, Турци би засигурно преплавили целу Европу. У том случају наша историја, моја, твоја и америчка била би много другачија: наша култура била би можда потпуно отоманизована. (Каква би то дивна историјска компензација била — мада то изгледа потпуно немогуће — када би Турци сада помогли Србима да сачувају своју слободу!)

Има ли савршеније историјске паралеле од данашњих немачких понуда и обећања Србима? Године 1941., као и 1389., овај мали народ са узаног простора који спаја Европу и Азију, стоји, као Хорације на мосту, сам заустављајући освајачку хорду, да би се они иза њега могли припремити. Стајали су и страдали, и данас стоје и страдају као ниједан други народ.

Само овога пута не води их Кнез Лазар, већ генерал Дража Михаиловић.

Никада нећу заборавити како сам први пут сазнала за те велике српске народне песме. Било је то у Скадру, у Албанији, у старој, растивњем обраслој башти моје дивне везирске куће. Лоза је била у цвету, огромна лоза са чворноватим старим гранама које су се преплитале у вењак. Да ли сте икада осетили мирис источњачке лозе у цвету? Он је изузетан и замаман, тако опојан да ројеви пчела и огромних лептирова падају, пијани од нектара, у крило или за врат.

Неки гимназијалци који су хтели да вежбају енглески долазили су повремено на чај. Изнад лозе и изнад нас ширио се огроман дуд и зрели бели плодови падали су свуда унаоколо. Ми смо их узимали и јели, причајући и смејући се у врелини албанског поподнева.

Један дечак рече нешто о Краљевићу Марку.

— А ко је то? упиташ.

Они су се запањено погледали. Зар је могуће да ова несрећна странкиња ни толико не зна?

— Нисте чули за Краљевића Марка?

Нисам, мада је то изгледало немогуће.

Један од њих, црнооки дечак ковриваве косе, лежећи на земљи међу белим дудињама и пијаним лептировима, забаци руке изнад главе и поче. Ређао је причу за причом о великом српском јунаку, Марку, и његовом јуначком коњу Шарцу. Била сам задивљена и одушевљена. Страшно волим легенде.

ПРВАК ПРАВДЕ

Тако сам, убрзо по приспећу у Црну Гору, заронила у проучавање Краљевића Марка. Пре него што сам завршила могла сам да понудим награду од пет долара свакоме ко започне неку причу о њему а коју ја не могу да довршим — тих прича било је на десетине. Неколико познавалаца окушало је срећу, али

сви су морали да признају пораз.

Касније, у затвору, ова залиха прича била је прави благослов. Из ноћи у ноћ сам их казивала, украшавајући их свим могућим додацима, да бих у мислима одвела моје несрећне сапатнице у неки други свет, одвајајући их од ужаса садашњице и страха од мрачне будућности.

Прича каже да је Краљевић Марко био сувише млад да учествује у погубној битци на Косову после које су Срби постали турски вазали. Али је постао неукротиви првак свог поробљеног народа, борећи се стално и за њега и за правду.

У народу је био толико омиљен због своје храбрости, самопоуздања, држања речи и заклетве, због оданости пријатељима у свакој ситуацији, да се Турци нису усуђивали да га отворено убију бојећи се српског устанка. Стога добар део песама из овог циклуса говори о султановим покушајима да га одстрани у биткама или „случајем“.

Овај циклус представља трагичан или охрабрујући крик поробљеног народа који упорно свему не губи снагу, понос и наду. Он је јунак који побеђује, али не излази из битака окруњен својим победама, како то бива у песмама других народа. Он се бори и побеђује, али увек са горким сазнањем да су његове победе само део једне веће борбе која је безизгледна, и у којој његов народ још не може победити. Али, он никада не позива у помоћ.

Он је Србија. Краљевић Марко је Србија данас.

Њега никада не напушта ентузијазам. Он је увек спреман да поново покуша, да крене и на најмањи миг, смејући се самој узбудљивости борбе.

Он је српски сељак, он је Михајловић и четници, он је сви безимени људи и жене — не заборавите жене! — који су жртвовали све што имају, који се муче и упињу од јутра до мрака. Без хране и склоништа, са оскудном опремом, бројем далеко немоћнији, они настављају да се боре.

Краљевић Марко лично, првак људске правде и слободе, је наш данашњи савезник на Балкану, савезник чију смо праву вредност тек почели да разумемо.

МОЈ БРАТ ВУКОСАВ

Моја соба у Будви налазила се у масивним градским зидинама. Балкон, касније уништен експлозијом италијанске гранате, надносио се над плавим морем. С друге стране невеликог залива, лежало је брдашце, прекривено сребрним, изувијаним стаблима маслина.

Недалеко од мене био је и манастир налик на играчку, са православном црквом старом барем седам стотина година. Изгледала је као неки украс са свадбеног колача, сачињена од слојева ружичастог и белог мермера, са звоником у облику троструког отвореног лука чија су звона висила слободно на ветру. У одређено време дечаки би скакали на конопце и љуљали се на њима. Испред цркве било је неколико поплусушених палми, а поред њих стајала је накривљена тврђавица на чијем је врху лепршала застава. У позадини су се дизале високе црногорске пла-

нине, са висовима најчешће покривеним снегом.

Те зиме када је почео рат у Европи била сам потпуно сама у хотелу. Моја соба била је украшена шареним српским ћилимима, боја јасних као на витражу, старинским оружјем и брокатима које сам сакупила Сваког дана деца би ми донела понеки поклон: шкољку, неко посебно воће, напола мртву морску звезду, корњачу, или нешто што би направила, да се не бих осећала усамљено. Како сам срећно журила низ ходник њима у сусрет да бих видела шта имају за мене тог дана!

Код мене је свраћао и њихов стари наставник, професор Милосављевић. Долазио је свакодневно, готово целу једну годину; заједно смо превели седамнаест књига старих песама и епова које су за нас сакупили, позајмили, а понекад чак и украли, добронамерни људи.

А радили смо овако: поред свог сопственог, стари господин је знао, једва и крајње магловито, немачки језик, који ја говорим као да ми је матерњи. На тај немачки који смо уз рад измишљали, професор је претакао звучне изразе из предивних прича. Он их је толико волео да није могао а да их громким гласом и уз ритмично ударање ногом о под не изговори најпре у оригиналу. Затим их је окретао у оно што је он у свом блаженом уверењу сматрао немачким, а ја сам све то бележила на енглеском, дубоко захвална што епски језик у свим земљама има тако много сличности.

Пламен се одсијавао на његовом чудном, ружичастом лицу и његовој сребрној коси; зимско море хучало је и ударало под прозором; звона на малој цркви у којој су се можда исти они људи о којима сам у песмама слушала молили за победу, певала су покретана радосним телима малих дечака. А ја сам слушала са неизречивим задовољством о чудесним делима јунака из давног доба.

Дубоко сам захвална професору Милосављевићу што је са мном поделио своје знање о епском богатству свог народа, њему и мом пријатељу М. П.-у.

Када сам се у Београду опорављала од запаљења плућа, дан за даном долазио ми је и читао ми; тај човек је и сам био отелотворење највећих јунака тога доба. Срби племени тог рода знају своје порекло кроз много генерација; мој пријатељ М. П. био је директни потомак старих Немањића. Изглед старог ратника био је на њему тако уочљив да га је словенски скулптор Мештровић узео за модел када је правио Краљевића Марка.

Држећи у руци дебелу књигу, тај огромни човек је из сата у сат течно преводио предивне стихове на изванредан француски језик, а његово изражајно лице драматично је одсликавало емоције предака о којима је читао. Било је то дивно, јединствено искуство.

Српске епске песме нису као оне у другим земљама мртве, ехо неке удаљене мистерије похрањен у књиге да би пружало задовољство само ограниченом броју људи. Оне су живе, исто толико стварне данашњим људима као што су то биле и у прошлости. Њих у овом тренутку певају Михајловићеве борци у стрмим планинским кланцима Црне Горе, у дубоким босанским шумама, у скривеним колибама засутим снегом. Док ово пишем,

тврди, вешти прсти дотичу струне у дивљим крајевима у које се Немци не усуђују да зађу. Најпре нека песма о орпским јунацима, а потом,

„Тамо далеко...”

Упркос свој угодности и сигурности коју овде уживама, колико бих само желела да сам тамо с њима!

КУЛТУРА ПРОТИВ ЧОВЕЧНОСТИ

Једне вечери пошла сам у посету породици М. П.-а у један од најдивљих крајева Црне Горе, сада средишту четничког отпора — у санџачки Нови Пазар. У нашој групи било је и неколико високих владиних службеника, а и М. П. је био са нама. Седели смо на гробим клупама у великој, од дима поцрнелој кухињи која је на таваници имала греде, са групом присталица и сељака одевених у предивне ношње. Њихова тамна, сурова лица повремено је обасјавала ватра која је пламтела на отвореном огњишту.

Наш домаћин, М. П.-јев старији брат, био је прави гусар, вођа санџачких четника. Био је познат као велики борац против Турака. Онако успут затражио је гусле чија је дршка била грубо истесана у облику коњаника. Потом је својим дубоким, промуклим гласом почео да пева.

Певао је једну од својих породичних песама. Певао је како је његов прадеда убио познатог крвавог тиранина Сулејмана Пашу. Певао је о делима која су му била нормална као дисање. Очи оних који су га окружавали — а међу њима су била и образована господа из

Сасвим је сигурно да је овај певач великих песама отишао у планине да лови немачке и италијанске главе. А са њим су пошла и његова два сина од којих је један био професор. Са својих шездесет година он гази дубоки санџачки снег поново се борећи за слободу, као што су то раније чинили његови преци.

Чини ми се да ништа не желим толико као да једног дана поново стиснем снажну руку мог четничког брата.

„БИЛА БИ ДОБАР ЧЕТНИК”

Кажем „брата”, јер је он то убрзо и постао.

Дуго смо разговарали идући његовим суровим, необрађеним поседом у потрази за његовим дивљим овцама — он, Вукосав, стари вођа санџачких четника, и ја. Објашњавао ми је историјат и циљ организације. Знајући за мој живот у албанским планинама и видевши моје задовољство и лакоћу с којом сам подносила „неудобности” његовог дивљег завијања, кроз смех је рекао:

— Ти би била добар четник — прави правцати. Што нам се не придружиш?

Одговорих да ћу размислити, али да сумњам да бих могла да одговорим захтевима.

Престао је да се смеје и погледао ме замишљено. И сада могу да га видим, високог као јарбол, са орловским погледом и орловским носем, како се невероватно испијен одсликава наспрам обриси сивих планина.

— Да си потребна Србија — би ли се борила? упита изненада.

„Спрем’те се, спрем’те, четници
Силна ће борба да буде.
Из ове наше победе
Рађа се сунце слободе...”

СПРЕМНА САМ, БРАЋО ЧЕТНИЦИ

Било је очигледно препоручљивије да останем у Београду. После неколико месеци проведених у хотелу „Српски краљ”, нашла сам врло допадљиву кућу на Славији. Зграда је била на углу улице, у облику латиничног слова „Л”, и, као и већина српских кућа била је приземна. Кроз двострука окна и мрежасту завесу могла сам да осматрам улицу, а да нико не види мене. Био је то необичан осећај; људи су пролазили на неколико корака од мене, потпуно несвесни да их из близине гледам.

Сада сам имала савршено место за моје дивне старине. Додавала сам стално нове предмете мојој збирци, налазећи их не само по малим радњама, већ и на пијацама којих је, по мом сазнању, било укупно седам

Разастрла сам моје меке златне брукате и на њих положила моје најдрагоценије предмете: старе сребрне послужавнике са ратницима који својим непријатељима одсецају главе, зарђали врх копча ископан на Косову, вероватно из доба око 1389. године, старе мачеве и ножеве, чије су сребрне дршке и корице биле посуте коралом и корнелијаном, а чија су сечива била једнако оштра као и онда када су последњи пут заривена у нечије срце руком племенских поглавара из црних илирских планина.

На зиду сам изложила лептиролике, ретке љубичасте и плаве кадифене огртаче, тако густо извезене златом да су могли стајати сами од себе: преостали су из оних дана када су се српски понос и моћ исказивали и у одећи. Уз њих су ишли тешки сребрни појасеви украшени разнобојним камењем.

Као контраст мачевима имала сам и традиционално женско оружје — маказе. Моја колекција коју су сачињавали примерци стари понекад и две стотине година, била је, верујем, јединствена. Њихове златне дршке биле су украшене молитвом за победу Алаха.

Сви ти предмети били су ми необично драги и због своје изузетне лепоте и због тога што су представљали живу традицију.

Али моје највеће благо било је тринаест старих икона светог Ђорђа, заштитника Србије и Енглеске, Енглеске још од оног доба када су крсташи по повратку из Свете земље прошли преко Балкана и са собом донели његов лик. Биле су предивно емајлиране, украшене сребром, златом и бисером, потамнеле од дима хиљада свећа које су током времена гореле пред њима: седео је на свом разиграном коњу и у тринаест поза заривао свој мач у страшну аждају — свети Ђорђе, ратујући светац Србије

„Вилијам Мичел, у Америци познатији као „генерал Били” био је један од најупорнијих заговорника развоја ваздухопловних снага. Био је убеђен, што се касније испоставило као сасвим исправно, да ће у неком будућем рату (није доживео други светски рат — умро је 1936. г) премоћ у ваздуху одлучити победника. Рањалован, осуђен на војном суду, и нападан, био је рехабилитован после другог светског рата, и постхумно му је додељена Конгресна медаља части. Аутор је три књиге (Прем.прев.).

Београда — блистале су од поноса. Пламен са огњишта одсијавао се на драгуљима којима су била украшена краљевска одликовања истакнута на прсима и око врата мог пријатеља, и на његовој златом извезеној црногорској ношњи. Тог дана говорио је пред око 40.000 људи — о прузи која коначно треба да стигне у Црну Гору. Очи овог огромног, лепог човека, навикнутог на дворске церемоније, биле су влажне, испуњене поштовањем према дивљем старијем брату који је исказивао најдубљи инстинкт народа: непоколебљиви отпор према поробљавању.

Шта могу културне, развијене земље, мислила сам тада, са својим богатим градовима, својим вештачким позориштима, нежним и уштројеним концертима, својим вечним баровима, да понуде у замену за ову живу, сурову, примитивно човечу стварност?

— Мој отац се борио у америчком грађанском рату, рекох. — Дао ми је своју сабљу пре него што је умро. Увек сам је држала изнад крвета. Моја два брата борила су се у последњем рату на америчкој страни. Један је погинуо. Други је познат међу својим сународницима као „ратујући генерал Били”. Мој син се бори на страни Енглеске. Борићу се и ја, рекох. — Радо ћу се борити за Србију ако јој икада будем потребна.

Вукосав ме потапша по леђима силином која ме умало не обори на земљу.

— То је довољно, викну, а његове речи одјекнуше у камену. — Бога ми, бићеш сасвим добра. Ја ћу ти лично бити кум, рече стари вођа, Вукосав.

Раме уз раме, мада је моје досезало тек до његовог лакта, ступали смо назад певајући, као и сви четници у маршу:

Господине уреднице,
У вашем листу објављен је текст „Кав је широки Срем“ у коме се говори о страдању српских младића на Сремском фронту. Наводи се, између осталог да су поједини родитељи, приликом ископавања и преношења костију своје деце, утврдили да су она побијена с леђа, тј. пуцањем у потиљак. Обзиром да сам један од учесника одлучујуће битке на овом фронту која је почела у 4 а завршила се у 14 часова на дан 12. априла 1945. године. молим Вас да, у циљу потпунијег информисања читаоца, у једном од наредних бројева овог листа објавите и овај мој прилог.

РАСПОРЕЂЕН САМ У ДРУГИ ДИСЦИПЛИНСКИ БАТАЉОН

Ја сам принудно доведен на овај фронт (као дезертер), после дужег психофизичког малтретирања по затворима ОЗН-е, седам дана пре почетка поменуте битке. Распоређен сам у Други дисциплински батаљон који је у то време формиран при команди Прве армије у селу² Ердевику више Сремске Митровице. За неколико дана у ову кажњену јединицу насилно је доведено око осамстотина младића између 17 и 25 година старости претежно из Шумадије. Пре овога овде је тих дана био формиран и Први дисциплински батаљон са око хиљаду насилно одведених српских младића.

За време док смо били у формирању радили смо, у пољу више Ердевика, на чишћењу (зарђале) муниције за разна оружја и нагазних мина различитих типова и намене. При овом чишћењу претпостављене старешине су нам наређивале да седимо у великим групама око гомила нагазних мина а сами су седели више од сто метара удаљени од нас. На основу ове чињенице а и њиховог односа и понашања према нама, били смо сигурни да су рачунали на то да ћемо ми нестручним баратањем изазвати експлозију мина и масовну погибију. На срећу до овога није дошло.

Једанаестог априла увече дошли смо у Шид Овде смо у току ноћи распоређени у ниже јединице, чете, водове и одељења, али је био и један мањи број нас без оружја па смо стали у посебан строј. Командир друге чете Дане Косић извршио је мању „селекцију“, на тај начин што је узимао пушке на изглед слабијим и давао их физички јачим младићима из нашег строја ненаоружаних. Тако је и мене хтела „срећа“ да од једног малишана узме зарђалу малихерову пушку, бугарске производње, пружи је мени и нареди да станем у строј наоружаних. Пошто при овом преузимању пушке нисам примио ни један метак ја сам га упитао: Командире шта ћу ја за муницију? а он ми је на то одговорио: „Уби Немца па узми муницију као што су то радили наши другови од 1941. године до данас“, а затим се обратио свима нама говорећи: „Ми смо сви у овој јединици осуђени на смрт. Уместо да будемо побијени идемо у прву борбену линију са овим што имамо (мислећи на оружје). Идемо да бисмо нашим животи-ма сачували што већи број бораца из наших редовних јединица.

Изијутра у четири сата почеће општи напад

СВЕДОЧЕЊА

КО ОДСТУПИ БИЋЕ УБИЈЕН!

**БИО САМ У ЈЕДИНИЦИ КОЈА ЈЕ
ОСУЂЕНА НА СМРТ. ЈУРИШАЛИ
СМО И БЕЗ МУНИЦИЈЕ А ТО ЈЕ
БИЛА ОСВЕТА БРОЗА ШТО СЕ
СРБИЈА ИЗЈАСНИЛА ПРОТИВ
КОМУНИСТА ЈОШ 1941.**

наше војске на читавом сремском фронту. Ми га морамо пробити по цену живота и последњег нашег војника. Добро слушајте команду и радите како вам се нареди. Нико се не сме окренути а камо ли поћи назад. Ко то

учини биће убијен“. После ове наредбе командира Косића кренули смо у колони по један у правцу немачког положаја. Иако је била ноћ Немци су нас ракетама осветљавали и присиљавали да се често пузећи крећемо. Коначно смо се у зору нашли на одређеној првој линији у малим плитким рововима удаљеним од 150 до 200 метара од немачких утврђења.

Део фронта који смо ми запосели налазио се у правцу перона железничке станице у Товарнику. Овде смо чекали одсудну битку, тј. напад са нашим трофејним оружјем, а ја (вероватно једини) и са празном пушком без и једног метка, на најсавременије утврђење и најмодерније оружану армију коју је историја ратовања до тада познавала. Био сам у трећем воду ове моје друге чете, на самом левом крилу положаја који смо ми осуђеници запосели. Лево од нас виделе су се велике површине необраног кукуруза а десно се у додослед пружао чист простор. Било је ведро па се примећивала још по која звезда на хоризонту.

АВИОНИ ТУКУ — НЕМЦИ ЋУТЕ

Тачно у четири и пет минута, према сату мог командира одељења Ђорђа Павловића из Београда, пукао је наш први топ а онда други, трећи и тако редом једно десетину појединачних, а затим је почела наша артиљер-

ријска ватра брзом палбом. Само неколико минута касније Немци су отворили њихову артиљеријску ватру, тако да је овај паклени дуел, који је највећи број нас први пут доживео, шокантно деловао на нас. Кад је немачка артиљерија скоро утихнула стигла је наша ескадрила са шест авиона из Земун. Пошто су најпре бацили бомбе на поједине секторе немачке линије, они су у ниском, бришућем лету митраљирали њихов положај а затим су одлазили за нови товар у Земун.

И баш у том тренутку наша команда наређује јуриш пешадије. Прва чета је устала и појурела према немачким утврђењима али су они отворили страховиту ватру из аутоматског оружја од које су, само за два три минута, изгинули и рањени сви младићи који су кренули на овај јуриш, а потом је настало краће заатишје. Приликом следећег доласка наших авиона редослед тактичких потеза био је исти. Авиони туку, Немци ћуте, кад авиони одлазе наши наређују јуриш и опет немачка митраљеска ватра и опет масовна погубија наших младића. Овај сценарио понавља се шест пута до два сата по подне када смо у последњем јуришу заузели овај немачки положај или боље рећи када су га Немци напустили. Приликом другог доласка наших авиона мој вод је добио наређење да се пребаци за 250 метара улево до једног канала за одводњавање који се налази на овом терену. Док смо се у кратким скоковима пребацивали преко ове тоталне равнице, без иједног заклона за око, нама су, захваљујући нападу авиона и непотпуној немачкој концентрацији, погинула само три војника. Изласком на овај канал ми смо се нашли на левом боку железничке станице ван домаћаја митраљеске ватре са њених прозора. Али смо наишли на минско поље због чега смо сатима били приковани за овај терен са којег би сваки наш покрет, ма у ком правцу, био фаталан. С обзиром да је мој вод био одвојен од осталог дела наше јединице, то се и наређења за честе јурише нису и на нас односила.

Захваљујући тој околности успели смо да сачувамо људе све до последњег општег јуриша када смо избили на перон железничке станице, ушли у ову и ликвидирали немачку заштитницу која нас је тукла брзим шарцем са прозора ове. Тада сам узео овај шарац и толико метака колико да сам једва изашао напоље. Пошто ја нисам знао са овим да рукујем замени сам га са једним нашим војником за чешку збројевку. Тек онда сам на тој железничкој станици, у коју сам ушао а да за све време ове велике битке нисам испалио ниједан метак оставио моју празну малихеро-ву пушку.

ВИШЕ ЖРТАВА НЕГО ШТО СЕ ПИШЕ

Пунећи целове муницијом ја сам и несвесно у потпуности извршио „наређење“ мог командира Косића „уби Немца па узми муницију“ с тим што сам дошао до ове захваљујући убијању Немаца од других. Осврнувши се са прозора са кога су нас Немци тукли видео сам том приликом да се по целој тој великој равници црне лешеве наших младића као кад кртице у пролеће изрију моје грузанско поље. Остале наше јединице продужиле су да

гоне Немце а мој батаљон остао је да сакупи плен. Кад смо се после ове битке постројили било нас је око 80 у строју. Све остало је погинуло или рањено. Први дисциплински батаљон је такође тешко настрадао тог дана, али су и све наше регуларне јединице, примењујући тактику јуриша имале огромне губитке.

С обзиром да нисам учествовао на овом фронту од почетка његовог настајања, а знам да је трајао више од три месеца, не могу да говорим о броју наших жртава. Из оног што сам ја доживео и видео сигуран сам да подаци о броју погинулих на Сремском фронту, са којима се у јавности барата нису тачни и да је овај број далеко већи. Друго, ја сам, убеђен да ми ову немачку линију, не би пробили ни за две године да нису Немци, наступањем савезничких снага на ширем фронту, били принуђени да је напусте и да се повуку.

На основу свега изнетог убеђен сам да је

комунистичком војном руководству на челу са Титом, које нам се силом наметнуло, овај Сремски фронт послужио за кажњавање српског народа због тога што је се масовно изјаснио против њиховог покрета још у почетку 1941. године. Очигледно је био циљ убити што више српске деце и успорити развијање народне свести у правцу тражења пуне истине о томе какву нам је „слободу“ донела комунистичка партија на челу са Титом. Због тога су и њихови официри, и на овом Сремском фронту, пуцали из пиштоља у потиљак оних српских младића који су на било који начин покушали да избегну извршавање њихових задатака. Ову истину морају сазнати наше нове генерације, ако то нису могле после овог ужасног времена.

**Радоје СТАНОЈЕВИЋ,
село Лесковац
Губеревац**

ИЗВЕШТАЈ ГЛАВНОГ ШТАБА НОП ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ О СТРЕЉАЊУ НАРОДНИХ НЕПРИЈАТЕЉА

ЛИКВИДИРАНИ ЗБОГ „ШПИЈУНАЖЕ“

Извештавамо вас, да су ликвидирани на овом подручју од партизана ова лица, а њихова имена нијесу изнешена у „Саопштењу“ Главног Штаба:

1) НИКОЛА РАДЕТИЋ, млинар из Спужа, који је био шпијун југословенских реакционих и петоколонијалних влада. Шпијао је окупаторима стално, а носио је оружје као крилаш.

2) ЂОКО МИРАНОВИЋ, трговац из Спужа, који је лопов, шпекулант и шпијун југословенских влада и сада окупатора.

3) ДУШАН БУКИЋЕВИЋ, сељак из Сушице, који је био шпијун свих југословенских режима и окупатора, као и разбијач народног јединства.

4) АНА ЛАКИЋ, сељанка из Мартинића, која је шпијала окупаторима и курвала се са фашистима.

5) МИЛУТИН ЈОЧИЋ, дјеловођа општине Јеленачке, који је био шпијун за вријеме окупације 1918. год, као и свих југословенских влада и сада окупаторима.

6) САВА ПАВИЋЕВИЋ, учитељ, из Павковића, који је био петоколонијалнаш, разбијач народа — ослободилачке борбе и оговарач партизана иначе ниског морала.

7) ЗАРИЈА БОЖОВ ИВАНОВИЋ, сељак из Врбнице, општине доњокучке, као шпијун свих југословенских режима и сада окупатора. Он је позивао кучке сељаке да се врате својим кућама и тако преваривши их издао их окупаторима, па су поубијани и интернирани. Разбијао је народну слогу и спречавао сељаке у борби са окупаторима.

8) ВАСИЛИЈЕ БОЖАРИЋ, свјештеник из Пипера, као шпијун окупатора и разбијач народног јединства у борби против окупатора.

9) МУСА КОЛАКОВИЋ, кочијак из Подгорице, као шпијун свих југословенских режима и сада окупатора. На саслушању је открио око 70 шпијуна из Подгорице.

10) АНДРИЈА КОЛАКОВИЋ, кочијаш из Подгорице, као шпијун окупатора и свих југословенских режима.

11) АМЕТ СМАКОВИЋ, пиљар из Подгорице, као шпијун окупатора. На саслушању је као и Андрија Колаковић, открио неколико шпијуна из Подгорице.

12) ДУШАН ВУКЧЕВИЋ, агент престојништва полиције у Подгорици као шпијун окупатора и неваљалац.

Вјерујемо да ће кроз који дан бити јо један овакав списак.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ! Пол. комесар на терену

Командант,

Блажо Јовановић, с.р.

ИЗВИЊЕЊЕ МИЛОВАНУ МАРИЈАНОВИЋУ

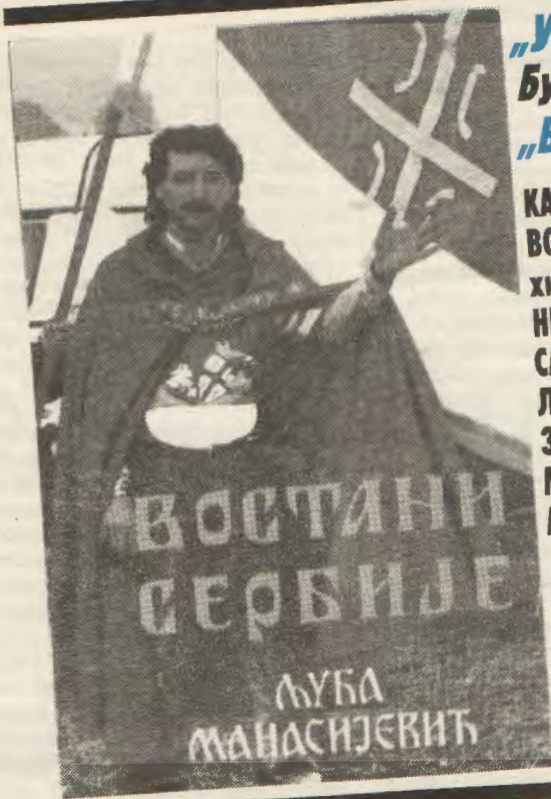
Господине Уреднице Пејчићу:

Српска Реч бр. 21. од, 10. јуна 1991. године, страна 71. у Рубрици ЦРВЕНИ ТЕРОР, мојом грешком, погрешно је објављено име: Маријан Маријановић. Који је погинуо као партизан. А који није стрељан као четник андријевачког среза 1945. године у Похорје — Словенија у месту Маријан треба да пише: МИЋА Маријановић (официр). Овим путем се извињавам Миловану Маријановићу, из села Краље код Андријевице и Његовој породици и молим да уваже моје искрено извињење.

Светозар М. Вукић

Гњили Поток — Андријевица

Светозар М. Вукић

"У ГУДИМА ПРОНОС НЕ МОГУ ДА САКРИЈЕМ"
Будите и Ви поносни СРБИЈОМ УЗ КАСЕТУ
"ВОСТАНИ СЕРБИЈЕ" ЉУБЕ МАНАСИЈЕВИЋА

КАСЕТА САДРЖИ 7 ПЕСАМА:
ВОСТАНИ СЕРБИЈЕ — предлог за
 химну Србије
НЕБО ЈЕ ВИСОКО СРБИЈО
СА КОСОВА ЗОРА СВИЋЕ
ЛЕТИ, ЛЕТИ ГОЛУБИЦЕ
ЗА СРБИЈУ И СЛОБОДУ
МИЛИЋ И СРБИЈА У ШЉИВИКУ
АВЕ СРБИЈА

Музiku компоновао и пева
ЉУБА МАНАСИЈЕВИЋ

Назовите 011/427-980
 или поручите на адресу **ЉУБА**
МАНАСИЈЕВИЋ ул. Рада Немања 56 а
11000 Београд
КК

Фото-монографија

коју ћете показивати унуцима

Први пут у продаји је књига која у целисти приказује ток и начин суђења Дражи Михаиловићу – Чичи под насловом

НЕ ОСЕЋАМ СЕ КРИВИМ

У књизи **НЕ ОСЕЋАМ СЕ КРИВИМ** први пут се интегрално објављују стенографске белешке са суђења stoleћа – Дражи Михаиловићу. Први пут после 44 године јавности је доступно све што је и како је речено на овом процесу који је трајао тридесет дана јуна и јула 1946. године и на коме је Михаиловић осуђен на смрт стрељањем.

Читаоцима се пружа прилика да сазнају све о настанку, развоју и краху четничког покрета, онако како га је видео његов творац и неприкосновени вођа.

Како је суђено човеку који је први повео герилски рат против фашистичког окупатора и који је за те заслуге постхумно одликован највишим америчким одликовањем. Да ли је овај процес монтиран просудите сами.

Осам стотина страна великог формата са богатом фотодокументацијом, тврд повез, корице у колору.

Ексклузивно право продаје ИКА **ПРОМЕТЕЈ**, 21000 Нови Сад, Бориса Кидрича 11, тел.: 021/613-397, 362-895. Цена књиге је 2.100,00. Могућност плаћања у 4 рате. За плаћање одједном цена 1.260,00 динара. Сачекајте наше уплатнице или поручите књигу поузећем!

Код куповине на отплату прва рата се плаћа приликом преузимања књиге, поузећем.

ИСПОРУКА ОДМАХ!

ПОРУЧБЕНИЦА

Неопозиво поручујем књигу: **НЕ ОСЕЋАМ СЕ КРИВИМ** по цени од: _____

(Име, презиме, број личне карте)

(Место, адреса, поштански број)

НОВО!
ФОТО — МОНОГРАФИЈА

"9. МАРТ 1991".

КУПИТЕ СВЕДОЧЕЊЕ О ИСТОРИЈИ ЧИЈИ СТЕ СВЕДОК И ВИ БИЛИ!

Аутори: МИЛОШ ВАСИЋ и КАМЕНКО ПАЈИЋ

"Генерације које у себи не носе овакаве беле-ге мораће се задовољити породичним албумима."
 В. ЂУРГУС (Политика 22. јун 1991)

"Ово је књига која говори о карактеру једног народ и једне власти. Њу су својим објективним направил и људи који се баве једним од најопасни-јих професија, посебно у Југославији, људи који су 9. марта храбро и одважно обавили свој по-сво."
 (Борба 20. јун 1991.)

"... преглед је потпунији квалитетнији и прегледнији него било који од досада објављених."

"... Читаоци се препушта највећи део зак-ључака, стављајући га пред грађевину тврдих чињеница и отварајући му врата кључем чисте хронологије."

Лазар Стојановић у рецензији
 фото-монографије "9. март 1991."

Аутори су консеквентно водили рачуна да обухвате сва релевантна збивања од 9.-14. марта, успели су да окупе изненађујуће велики број ра-дова фото-репортера и да захваљујући томе пред-ставе све стране које су учествовале у овом збивањима.

И на крају - незамењиво, оно што препоручује ову књигу је и то што ће она бити непри-страсан сведок и када свакоме од нас буде упућено оно неумитно питање: "А ви, где сте та-да били мама, тата?"

Ангелина Марковић у рецензији
 фото-монографије "9. март 1991."

Фото-монографија садржи 256 фотографија 53 фото-репортера редакција: ТАНЈУГ, УУ РНО-ТО ТЕАМ, Политике, Политике Експрес, Илустро-ване Политике, Интервјуа, Политике на енглеском, Борбе, Вечерњих Новости, Вечерњег листа, Слободе Далмације, Нарпа, Магнум Сао... у текет Милоша Васића на 150 страна великог фор-мата 24 x 34 цм. у најфинијој офсет штрампци.

Књигу можете купити по цени од 495 динара у овлашћеним продавницама:

БЕОГРАД
 Срећна галерија СКЦ-а, М. Тита 48
 Књижара БАТА, М. Тита 50
 НИШ
 HAPPY HOUSE, Јосипа Пачића 4

Књигу можете поручити директно од издавача:

КА.М.Е.Н.КО
 П.ФАХ 6
 11253 Сремчица

Овим неопозиво наручујем _____ примерак-а фото-монографије "9. март 1991." по цени од 495 динара што укупно износу _____ динара.

Име и презиме: _____

Улица и број: _____

Пош. број и место: _____ или на телефоне 011/681-144, 864-309

У цену је урачуната поштарина. За иностранство књигу можете навити по цени од 50 DEM.

ЗЛОУПОТРЕБА ПАТРИОТСКИХ ОСЕЋАЊА

Надам се да ћете објавити ово писмо које сам упутила месном одбору СПО у Нишу и Секретаријату СПО у Београду:

Овим желим да вас обавестим да се од 05. 07. 1991. године НЕ МОГУ више сматрати чланом Српског покрета обнове и молим вас да ме са својих спискава, једноставно, бришете.

Разлог је „помирење“ пред српским Патријархом и полагање заклетве, која би и за мене, као члана СПО, била обавезујућа.

Не могу да прихватим да било ко полагаје заклетву у моје име, поготову заклетву такве врсте.

Дубоко, поштујући Српску цркву и господина Павла, читав скуп видим друкчије него што се приказује у јавности. Сматрам га до апсурда непримереним тешком тренутку у коме се налазимо и који тражи озбиљне и делотворне политичке концепције и акције, а не скупове манифестационе природе. Злоупотребом патриотских осећања и првжестом цркви, овај састанак послужио је да се изнуди веома важна, веома тешка и веома консеквентна ПОЛИТИЧКА одлука — да се странке (опозиције) неће „бавити политиком“.

Одричују се „бављења политиком“ странке су се одрекле сврхе свога постојања, чиме су Србију и Србе лишиле могућности да за борбу са политичким, националним, егзистенцијалним проблемима одаберу најбоље политичко решење.

У прилог исправности мога става го-

вори, за сада, чињеница да све странке нису положили заклетву. Већ тиме она губи смисао и озбиљност. Временом ће последице донети још више доказа о бесмислености, неозбиљности и неодговорности којима су злоупотребљени и црква и осећања патриотизма, а најтеже последица биће злоупотреба саме заклетве, која лепо звучи као позив на јединство, али даје право да свако ко „изда“ заклетву буде кажњен као непријатељ и издајник српства. Оваква и овако олако положена заклетва, лако се може претворити у своју супротност.

Не желим у томе да учествујем, нити могу да понесем терет такве одговорности. Ја своју цркву и њеног Патријарха поштујем, свог Бога и свој народ волим и не могу се унапред заклинати да ћу нешто чинити или не. Чинићу све што је у корист и за добро ове земље и људи, а српски национални интерес може бити остварен, свеједно да ли ће се ратовати или не, само успешно вођеном политиком, а не заклетвама да ће се пристати на било какву политику, тачније на ону која је и створила овај хаос.

Ако Српски покрет обнове има свој став о битним проблемима ове земље, онда треба да га има и када се ради о питању шта је то патриотизам. У сваком случају, ја га имам, он се битно разликује од става владајуће партије, и не дозвољава ми да се одричем свога права на деловање ма које врсте, па и политичко.

Жалим што је до овога дошло. Српски покрет обнове има и даље моје поштовање због свега што је до сада урадио, али питање светиња као што су српски национални интерес, физички опстанак Срба и Србије, заклинање усред цркве, пред Богом, видимо, изгледа, довољно различито.

У Нишу, 05. 07. 1991. г.

**Милена МИЛЕНКОВИЋ
Рајнчева 2, Ниш**

КАКО САМ ПРОГЛЕДАЛА

Драги моји Срби, ово вам пише једна мајка четворо деце која више не зна шта би сама са собом. Имам једну кћер и два сина који су одслужили ЈНА и трећи син треба да иде у ЈНА у септембру. Треба да им дам моје драго чедо и никад више да га не видим. Е ја то не могу и нећу. Драге српске мајке, нико нам није крив, саме смо до овог пута дошле. Ми смо преварене од српске владе и од нашег председника Србије који нам је обећао благостање. Само кад се сетим 9. XII 1990. кад сам требала на изборе и кад сам рекла мојој драгој деци: „Гласајте за Вука, ако хоћете рат и да погинете а ако хоћете да лепо живимо онда за Милошевића.“ Мени се моја рођена деца у очи смеју. Па кад

се свetim колико смо свађа имали пре избора због њиховог СПО-а. Данима нисмо причали. Рођена деца су ме мрзела. Ноћима нисам спавала од силних суза и јецаја али попустила нисам, јер, мислила сам да сам у праву. За мене је био бог па Милошевић. Веровала сам да другачије не може бити, да ни сви мудраци овог света не знају колико сам Милошевић зна. Толико сам му веровала да сам чак и 9. III 1991. за оне демонстрације осуђивала Вука. На демонстрацијима био је мој најстарији син. Опет сам мислила да није крив Милошевић него мој син и сва српска младост што је ишла да руши ову власт. Још сам говорила да треба мало више да их ударају и то по глави да би се опаметили. Па кад се само свetim средњег сина. Био је на војној вежби а у наше место долазио М. Комненић а он побегне с вежбе да би ишао на тај говор. Кад је кренуо на говор овим речима сам рекла: „Иди дабогда се не вратио“. Одмах сам се тргла али и даље имала високо мишљење о

Милошевићу. Тек сам ових дана прогледала и испаметила се. Сад видим ко нуди рат а шта хоће Вук. Вуче, молим те, опрости једној залуђеној српској мајци. Од сада су мисли и воља моје деце и моја воља. Шта више, постаћу и члан СПО. Најтеже ми пада када гледам ТВ а оно погинули војници а ја заплачем а синови и ћерка у један глас: „Не плачи то су им дале њихове мајке, сутра ћеш ти плакати за нама јер си и ти нама то дала“. Тада срце хоће да ми пукне. Ја се баш у све то не разумем али ако је Милошевић у урадио свом народу, превише је. Не мора више ништа да уради док је жив.

Јебем ја и Караванке и Југославију која не постоји, ако ја изгубим које дете. Не треба ми ни живот. Вуче, од сада си ти за мене други Бог. Немој ме изневерити. Бори се свим силама да до септембра буде српска војска јер мени ни на памет не пада да ми син иде у ЈНА. Ова два сам са поносом слала у ЈНА. Да су не дај боже били неспособни не бих могла преживети. И најмлађег Бог ми је подарио исправног, и нека ми Бог опрости ја ћу га онеспособити. Волим га живог па не мора имати све прсте на рукама. А и он каже, воли руку из рамена ишчупати него петокраку на чело ставити. Зато те Вуче, највећи Србине, молим, створи српску војску до септембра, бог ти све путеве само срећом посуо. Јер моји синови кажу за краља и отаџбину живот дају и за СПО па кад је тако нека их Бог сачува, а опет њихова и божија воља. А теби Милошевићу поручујем да се повучеш кад ниси способан, где ти је син, на сигурном је знам. Пусту ову српску младост да живи, зар не видиш да сви још миришу на млеко. Ако се шта деси мојој деци, бацам девет кетви на твог јединца. Смакни се са тог места за које ниси способан. Ако не можеш да се одвојиш од фотеље понеси и њу, набавиће родитељи другу за правог вођу њихове деце, и Србије. И још бих нешто рекла Милошевићу и оним његовим фотељашима да више никада не кажу да је СПО искористио несрећу оних јадних мајки што су упале у Скупштину (да сакупља поене). То сте ви СПС, послали ону жену плаћеницу што тобоже тражи сина војника а држи историјски говор о Милошевићу. Ја верујем да она нема ни сина војника а да није ни Српкиња јер онако се не понаша мајка. И она је плаћена и то да кажем, шта ме брига је ли мој отац био у Трећој војвођанској или у 15-ој војвођанској, мајка је оно што је и њено дете. Нема више ни једне мајке да није прогледала, ја сам последња. И хвала оном брату Србину што је почасту са оном речи што се животиње одгоне, и не приличи јој ништа друго.

Милошевићу, ја да сам била, ја не да би испепела ону заставу и петокраку него би је појела. Сада поздрављам сву српску младост и нека их Бог подари њиховим мајкама. Поздрав теби Вуче највећи Србине и свим странкама што су са тобом. Поздрављају те и моја деца и питају докле си стигао са послом ако си при крају да направите јуриш.

С.М.

ОТВОРЕНО ПИСМО МИХАЈЛУ МАРКОВИЋУ

Господине Марковићу,
Пратио сам ХТБ „пакет“ студија „Б“ 1-VII-91 у коме сте, поред господина В. Драшковића и Д. Мићуновића, учествовали Ви.

Теме су биле „вруће“, актуелне, интересантно. Чули смо много вредних мишљења, а чули бисмо их сигурно много више да није било Вас у емисији.

Хтео сам да кажем да је Ваше учествовање у емисији било двоструко погрешно. Прво, зато што су мишљења људи попут Вас доступне главне странице дневних листова, мишљења су „масним“ словима штампана и никада скраћена ни извитоперена. Такође, „ударне“ емисије ТВБ посвећују им пуну пажњу и увек су у целости пренесене. Друго, Ваш стил је „Лабан“ стил: што пре узети реч, што више говорити и што вештије заменити тезе. Само, од Лабана сте агресивнији, вичете, неучтиви сте.

Много драгоценог времена сте узели господи саговорницима, време емисије је брзо истекло па, не замерајући им што нису могли да Вам на неке Ваше „кључне“ поставке одговоре, покушају да то учиним ја — ако ми редакција листа којој ово шаљем дозволи.

„Господин Милошевић је један частан и поштен човек“ — рекли сте, па Вас питам да ли може да буде частан и поштен човек који:

— Изјави да „овај народ нико не сме да бије“, а после на тај исти народ пошале псе, пендреке, коње, сузавац, оклопна возила, шмркове, панцир кошуље и остало, а о халшењима и пребијањима у станицама милиције и да не говоримо, у финалу и тенкове — и после још оптужи демонстранте за „рушилачко“ понашање?

— Који своје политичке противнике у предизборној кампањи назове тамо неким „лудацима и лажним пророцима који нуде крв, нож и рат“ и уз то потпуно окупира дневне листове и ТВБ дајући главне улоге опскурним индивидуама као што су Штула, Витас, Кривец итд?

— Који обећа „мир и просперитет“ а дозволи да се убрзо разбуцају (покраду) пензионери фондови, фондови за помоћ незапосленима, девизни улози грађана и увече харач на гориво да би се исплатиле пензије?

— Који дозволи да једино Срби, који су једини изложени геноциду, остану без своје војске (Јер се те војске боји као ђаво крста)?

Имали сте читаву тираду када су споменули ваше припреме за прославу 7. јула коју је тешко запамтити и репродуковати, али, сећам се, рекосте да је тога дана убијен човек који је био слуга окупатора. Па да Вам кажем: тај човек је часно вршио своју дужност очувања јавног реда и мира, а био је толико слуга окупатора колико и сви други људи који су морали нешто да раде да би преживели, а исто толико смо и сви ми били слуге, помагачи и сарадници и комунистичког окупатора свих ових деценија што смо радили неки свој посао и добијали плату за исту.

Ништа погубније за српски народ није могло да се деси него појава политичке (у овом случају комунистичке) војске у условима рата и окупације. Та војска се од првог момента борила искључиво за освајање комунистичке власти и била је продужена рука међународне комунистичке агентуре. Она је нанела стравичне патње српском народу и починила небројене злочине за време и после рата. Србија и Црна Гора су препуне „Мајиних“ гробаља, а разне „Мајце“ се слободно шетају и уживају невиђене привилегије.

Ваше поређење распада Југословенске војске 1941. са распадом јединица ЈНА сада у Словенији је управо смешно. ЈВ је поражена тада од највеће, најнаоружаније и најмодерније армаде коју је свет дотле видео и све војске Европе које су нападнуте — чак и оне које нису имале у својим редовима издајничке народе и мањине — распале су се врло брзо.

И на крају да Вам нешто кажем о Вашој звезди коју са толико љубави браните.

Црвена звезда је симбол међународне комунистичке агентуре. Она значи „крв кроз пет континената“ и позив на светску револуцију. У публикованом чланку (15 септ. 1990) написао сам:

„Србија нема никаквог интереса (нити моћи) да диже светску револуцију. И веће силе су одустале од тога. Ако екстремна левица то ипак жели нека то чини, али само што даље од нас, по могућству нека почну од Пунта Аренаса“. Чланак сам завршио са пост скриптом: „Уосталом мислим да Југославија треба да тражи отцепљење од Словеније“.

Ово писмо бих завршио тиме што бих Вас замолио да нас ослободите Вашег појављивања у јавности. Ваше време (ипак и са тешком муком) истиче, и онај кога толико цените, који је до јуче носио цвеће на гроб србоубице, нека се повуче и оде на одмор у једну од његових вила.

Милутин Живковић, дипл. инж.
11000 Бгд. ДАЛМАТИНСКА 47а, тел. 788521

ПИСМО ПРЕДСЕДНИКУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Можете ли да изађете из бункера па да мајкама деце која су масакрирана у Словенији упутите неку људску реч утехе? Рецимо, из разлога људскости. Лидери неких опозиционих странака су то већ учинили. Они нису у рупи него у борилишту, где живим вуковима узимају меру.

Господине Председниче.

Политика није пландиште него борилиште, и није задртост него довитљивост. Ви нисте велики сценариста како Вас то чисте госпон Туђман и компанија, а што Вам можда и импонује. Ви сте само били у прилици да искористите националну несрећу и да тако дођете на власт. Али, то је већ познато као Брозова школа, коју прати генерална карактеристика осредњости. Дакле, нешто „деја ву“, и ништа од величине. Ви сами по себи нисте чак ни велика несрећа свог народа, што ви називате

живаљ, него сте се појавили у његовим тешким тренуцима па је отуда пронашао толики успех.

Срби на Крајини ће се можда извући и без помоћи своје браће из Ваше републике, наравно уз тешку трагедију, или се можда неће извући. Али ако се Вама дозволи да икада ступите на ту земљу, то ће бити неопростив грех према жртвама које сада тамо падају, или ће то значити да се тамо нико није извукао.

Према казивању људи који долазе са те стране, тамо се има једно умирање на свака 4 часа, и једно избеглиштво на сваких пола часа. А Ви и даље стојите на становишту да помоћ, не Ваша него оних који су на то спремни, није потребна јер како кажете Ви пратите ситуацију. За Вас је ово театар господине у почасној ложи. Дозволите овде једну малу дигресију, у Горском вијенцу се за ложу каже још и „пањага“. Етимологија није потребна.

Ви бисте можда од Анте Марковића и добили нешто од оних 4 милијарде долара, или екија, које су условљене успостављањем мира у земљи, наравно, али бисте томе допринели на прави начин, али начин на који то, изгледа, појимају Ваши СПС-овци неће ићи тако лако. Србима на Крајини не пада на памет да мирно ставе главу на пањ.

Јаш нешто.

Какву територијалну одбрану Србије спомињете господине Председниче, када се зна да су штабови за територијалну одбрану по предузећима и месним заједницама одавно престали да раде, а оружје одузето. Као да зачикавате овај народ, или како Ви то кажете живаљ.

О. Р.

МОРАЛНО-ПОЛИТИЧКА ПОДОБНОСТ У КНИНУ!

Невероватно али истинито.

Да би се неко примио на обуку за Матићеве специјалце, у Книну није довољно да је само Србин и добровољац.

Није довољно ни то што је млад, здрав, способан и што има већу групу својих људи, који би заједно са њим такође дошли на обуку. Није помогло ни што је тај неко био међу првим оснивачима српске демократске странке на територији Босанског Петровца, када се тек будило национално биће Српског народа.

Без потврде о морално-политичкој подобности коју треба да изда неко из руководства СДС-а (може и усмено преко телефона) све је цабе. Ако се неко као што сам ја развио са руководством СДС-а због кардиналних грешака које су чинили и још их чине и чиме су потпуно разјединили странку и Српски народ на територији општине Бос. Петровац, нормално је да такву потврду неће добити. То значи да је Србима који нису чланови СДС-а без обзира да ли су чланови неких других српских странака ускраћено право на

одбрану Отаџбине. Ово доказује да неким члановима СДС-а комунизам још није извјет-рио из главе. Изгледа да се све врти око петокраке са српом и чекићем, коју како је познато још увек носе Мартићевци на капама, док ја и моји људи то одбијам. Стога бих овим путем позвао господу из Книна да уклоне петокраке са капа и комунизам из глава јер на овај начин само могу да изгубе подршку великог броја Срба.

Ненад Марјановић
с. Крња Јела
Бос. Петровац

ПИСМО ВУКУ ИЗ АМЕРИКЕ

Јако ми тешко пада помисао на то да је у нашој природно лепој и богатој земљи наш народ несрећан јер се не може решити фашистичко-комунистичког зла. Избори нису мерило за опредељење нашег народа. Народ неће комунизам. Избори су били некоректни и требало их је бојкотовати — били сте у праву. На жалост ни убудуће не очекујем ништа од избора, јер ће комунисти са својом лукавошћу пронаћи начин да преваре наивни народ и опет избију на површину државе се чврсто за своје столице и чекајући сваки наш долар који је тешко зарађен у туђини далеко од огњишта. Отимаће се све догле док из се силом не избаци из фотеља.

По мом мишљењу, најважније је да се Уједињена Опозиција бори са свим оним што им је на располагању, како би преузела власт у своје руке. Само то може сироти и добри наш спрски народ спасити од зла.

Мишљења сам да би за наш народ било најбоље да има своју државу — СРБИЈУ. Ако је за сада тако нешто немогуће, и да југословенске границе морају остати какве јесу, у том случају би требало ыратити границе на стара места и поништити све оно што је поставио Броз. Сва географска обележја поставити онако како је то било за време Краљевине Југославије, јер је то једини легалан закон за нашу земљу и као што рекосте наша је земља све оно што је натопљено српском крвљу, све што је било са ове или оне стране наших река које су такође гробнице невиних жртава.

Износим своје мишљење и жеље и надам се да ће ми Бог и Свети Сава помоћи да још за живота видим како ми се жеља остварује. Верујем да огромна већина српског народа како у емиграцији тако и у земљи исту жељу носи у срцима већ педесет година. Волела бих да сви неправедно прогнани Срби могу несметано да се врате у своју драгу Србију, за којом толико чезну. То кажем, јер сам и ја у емиграцији већ веома дуги низ година. Такође, желим да сви наши Срби добију назад своју имовину, која је стицана поштено и преносена с'колена на колено, а отета је од стране комунистичко-фашистичких агресора.

Што се тиче закона и ту би се могло нешто учинити тј. закон би требало променити од првог до последњег слова — да заиста постане закон а не само на папиру и у корист оних који су га кројили (писали).

На МЛАДИМА СВЕТ ОСТАЈЕ! Ја, а верујем и многи други желе да им оставимо све оно за шта смо се кроз читави низ година мучили и стварали, ма где да смо били и зато не желимо да им комунисти то отимају. Тешко је бранити се од зла и насиља, не само у земљи него и нама далеко од ње. Педесет година су учили младе свему оном што је ружно и аморално, и да налазе пут и начин како би дошли до тешко стечене имовине и новца — наравно туђег. Неверници нека схвате да су сада наши млади коначно прогледали и кренули у борбу за истину, традицију и моралан живот. Једино би морали схватити да наша земља није индустријска него пољопривредна — права, и да је њихова будућност у њеним плодним ораницама. Комплексе које су им наметнули комунисти, требали би се ослободити, јер бити на селу и радити за њега није ни срамота а још мање грех.

Много тога стоји пред нама и много се очекује — али најважније је да се земља ослободи од сваког насиља, да коначно будемо оно што јесмо — СРБИ, а не оно што нам се упорно намеће! Наметнуто силом треба напоље из наше земље, и Брозов гроб је тако срамно наметнут. Наши млади су већ рекли где му је место — слажем се са њима.

Господине Драшковићу, с'обзиром да Вас необично ценим, дошла сам на идеју да Вам напишем ових пар речи, које су уствари моје мишљење и жеља, и нека нам свима драги Бог помогне да се то све оствари за добро свих нас.

Вама и Српском Покрету Обнове много среће у сваком подухвату који је за наш народ и Србију.

С поштовањем

Емилија Вуловић, Чикаго

тражи се

Василије Саве Дармановић

рођен у селу Крушевац код Пећи 1924. године, од мајке Јеле Радина Вучелић. Као противник комуниста отишао је са четницима заједно са два стрица Митра и Ђока Дармановића и ујака Воја Вучелића, децембра 1944. године из Подгорице.

По причи неких од очевидаца последњи пут је виђен код Знданог моста.

И зато, уколико неко нешто зна о њему молимо да нам дојави на адресу: Бранислав Дармановић, „Добојска“ - ба, Њуприја, или Општинском одбору СПО Њуприја, „Б. Велимоновића“ — 2, Њуприја или на телефон 035/465507.

Писмо Михаилу Швабићу

П Поштовано уредништво, молим вас да у првом следећем броју објавите следеће:

Поштовани господине Михајло Швабићу, о вама знам много, читајући по новинама, а и са радија и ТВ. Ви сте били, а и данас сте, ве-

лики комуниста и борац за слободу и борац за спас Србије. Пре рата сте били, по робијашницама старе Краљевине Југославије, а за време рата у првим редовима борбе противу фашизма. После рата сте заузели високе положаје у државном апарату и у комунистичкој партији Србије. Председник сте бораца Србије и претседник комисије за расподелу зајма за препород Србије.

...И све би било лепо и како треба, да овај мој комшилуk у бившој Јагаган мали не каже о вама следеће:

... па да, Михајло Швабић-Мика, тачно је да је био на робији у Краљевини Југославији, само не као политички кривац — комуниста, већ као чувени лопов и џепарош по трамвајима, пијацама и другим јавним местима старог Београда. Имао је и своју „црну тројку“ лопова и сеџикеса, чији је био шеф. После грдних мука полиције, најзад је ухваћен, а пошто није имао довољно година — није био пунолетан, и није могао бити суђен, па је казну издржавао у Дому малолетника у Краљевина Марка бр. 9. У томе Дому су се учили различити занати, па је наш Мика многе учио, али пошто је био ја „паметан“ и „интелигентан“, ниједан није завршио, па је на крају код мајстора Јове столара кувао туткало. Иначе, у Дому малолетника је „проучавао“ Марксизам, Лењинизам, Стаљинизам и „дрпизам“, као и његов вођа и учитељ Јосика тј. — пардон — Доктор шлосерија Јоза Броз Тито. Само, док је Др Тито био на правој робији, јер је био матор, наш Мика је био на „кобајаги“ робији у Дому малолетника као малолетни издржавалац казне.

Није ни чудо, што је после завршене „специјализације“ у Дому малолетника и завршене партијске школе „Ђуро Ђаковић“ после рата, и постигао тако велике положаје у друштву. Нама кадрови требају, па је баш добро што Слободан Милошевић и постави нашег Мику да расподељује зајам за Србију, јер је наш Мика јако осетљив према лови, што је од малена показао и доказао. Што је тај зајам пропао, не верујемо, да је наш Мика ишта крив. Имао један предлог Слободане Милошевићу, да нашег Мику уступиш Словенцима као стручњака за финансије, а ако не, за директора фабрике туткала Србије, јер се је Мика усавршио код мајстор Јове. Једино му је право место ми мислимо међу борцима, исто као нашем вођи и учитељу Др Јосики (који победи Немце на научној основи), јер да њих и таквих није било у Југославији би још и данас били Немци...

Питала бих Друга Михајла Швабића, да ми одговори следеће:

1. Да ли је стварно пре рата био лопов и издржавао казну у Дому малолетника у Краљевина Марка бр. 9 у трајању од 4 године?
2. Да ли је био дуже од 4 године?
3. Које је све функције имао у СФРЈ после ослобођења, па до данас?
4. Да ли је носио споменице од 1941. год. и да ли је џепарио за време рата и ако јесте да ли је само од фашиста крао (ако јесте баш су и заслужили).
5. Колико има бивших питомаца Дома малолетника (да не кажем лопова) на високим положајима у Србији? (Југославија ме не ин-терсује) **Име и адреса познати Редакцији**

ДОКЛЕ ТАКО?

Неколико дана пре допунских избора у Раковици, Будимир Кошутић одговарајући на питање гледалаца у ТВ емисији, шта мисли о Вуку Драшковићу рече све најгоре о лидеру СПО. Да ли је тај гледалац толико наиван када је од властољубивог комунисте очекивао објективан одговор о највећем политичком ривалу, или је питање смишљено постављено, да се још једном нашкоди СПО не знам, али да се у свести новопечених социјалиста, као и уредника јавних медија, ништа није променило то је јасно. А вече уочи избора репортер ТВ Београд већ добро познатом „методом случајног избора“, од једне жене на улици сазнаје да је „СПО нешто најгоре што је снашло Србију“. Вођство Шешелја после првог круга и четврто место кандидата УСДО показује колико је важан утицај јавних медија у обликовању свети народа. Истина наш кандидат Марјановић није добио гласове младих Раковице, који су тога дана масовно отишли на базен и Аду, али је чињеница да је српски народ путем штампе и телевизије, веома лако изманипулисати.

То је Милошевић врло добро схватио у предизборној кампањи. Видео је да ако под контролу стави јавне медије, имаће апсолутну контролу и над народом који гледа такву телевизију читај и штампу. Наставио је тако и после избора и после 9. марта све до данас, а тако ће бити убудуће:

Скоро да нема дана када се у средствима информисања у целој Србији не учини нешто на штету СПО и Вука Драшковића. Користи се дословно свака прилика не би ли се народ одвратио од највећег ривала комуниста и Милошевићу. Колико се у томе на жалост успело, видим и по томе што један добар део народа чим се помене нешто ружно без напомене на кога се односи, одмах веже за СПО.

Извештавање са митинга СПО посебна је прича. Што вреди што су сви присутни на Тргу Републике 9. маја говор Вука Драшковића оценили као најбољи и најпатриотскији који је последњих месеци ико одржао, када га је новинар „ТВ Београд препричао“ у неколико реченица, уз опаску да су присутни имали и паметнија посла, а не да се ту окупљају. Уз то, по старом обичају камермани су обавили свој део посла, снимајући људе са брадом и шајкачом. Иако је шајкача српска национална ношња, комунисти су успели да у свести значајног дела народа изазову сасвим друкчије реакције. Наравно сниматељи неће снимати велики број лепих младих девојака и младих као и доста „озбиљног света“, јер се то не уклапа у представу коју они упорно намећу о СПО.

Митинг од 9. јуна прогласили су глатко, неуспелим, јер је био „млак“. Ваљда је требао да „пукне“ неки излог па би био „оштрији“ у сваком случају да ли митинг прогласили „оштрим“ као онај до 9. марта, или „млаким“ као 9. јуна у оба случаја ће то окренути против СПО. Једна од комунистичких лажи била је и остала како СПО нема економски програм. Можда најбољи економисти Србије у дому омладине два сата су излагали програм за

који многи кажу да је најбољи који је понуђен у Србији. Међутим „новинар“ ТВ Београда пренео га је у четири просто до проширене реченице. Тако су урадили и у новинама и на радију. Треба дакле народ оставити у уверењу да „СПО нема економски програм“.

Шта учинити? Ако СПО не буде у могућности да оснује телевизију која ће се видети на целој територији Србије, мислим да је све узалудно. Само тако моћи ће да се праворемено одбрани од непрестаних клевета и лажи. У контакт емисијама економски стручњаци показуће народу да СПО даје излаз из економских тешкоћа. Странка ће моћи не сметано да изнесе ставове, из којих ће се видети да је СПО најбоља опозиција за сав српски народ. У противном, а то је мишљење и других треба све обуставити, јер све што се уради машинерија СПС у јавним медијима све то обезвреди и окрене против СПО.

Маровић Зоран, Београд

НАШ ПУТ С ЊИМА ВОДИ У ПАКАО!

Изнаенађење је велико! Оно што раде Словенци и Хрвати „и мала деца знају“ да се то КРОЈИ систематски, плански и ЈАВНО већ неколико година. Али ето — врхушка „није знала и није очекивала“ да ће они стрвинари пуцати мучки. Срам их било! Ждеру наш хлеб и пљачкају нашу зараду ушушкани у „мишје рупе“ са пуним џеповима бланко чекова, у вилама из којих су свирело истерали праве власнике, подизали и опремали нове за своје пеликане /несите/. Годинама су затечени „ситуацијом која се погоршава“ и стањем „које је тешко“. А да нам магла не би пала с очију, организују нам забаву у виду „округлог стола“. Дођу ту и паметни људи чију памет ОНИ не зарезују. Довели су нас у ову црну ситуацију али се труде да пребаце кривицу на опозицију, и то углавном на СПО.

У страху су! Плаше се да се народ не послужи њиховим методима и одзме им све опљачкано. Плаше се да их неко не одведе у неки њима познати јарак — како су то они чинили /са невиним људима/. ЈАВНУ се повремено да народ преплаше и запрете ситуацијом у коју су нас довели. А чим се огласе јасно је и овцама да су у страху за своју гузицу. Тада се призива патриотизам, „нормални и поштени људи“ који треба да буду СПРЕМНИ! а онда се дода стереотип: ми имамо ненадмашну одбрану, организовану, обучену и опремљену — мимо света! А то је она одбрана која ЊИХ чува и пуца у народ за мали бакшиш. Српска гарда не би то радила, зато су против ње. Њихов је непријатељ свако ко неће њих — глупе и тупе, јалове и бедне, импотентне! Мучно их је и гледати и слушати. Каква избор, каква жалосна скупина! Не огласише се о погибији момака који улудо изгибоше по посраној Словенији! Наругаше нам се венцем на Авали /поводом 7. јула!!!/. Наругаше нам се приказивањем и испраћањем српских жртава. Вероватно нису смели о томе зучнути да се не би открили заједнички послови и циљеви. Наругаше се с Академијом наука јер

су њој људи по „заслугама“ иако не знају реченицу да склопе али знају „марш, будало“. Наругаше се Матији кад му окачише седмојулску колајну! Наругаше нам се зајмом који покупише без полагања рачуна!...

Ругају се годинама ПРДЕЊИ по свету са сврстанима и несврстанима. Проћердаше све — без рачуна! Раде шта хоће — без рачуна! Будале могу да очекују промене с таквим људима. То су голубови које храниш а они све више СЕРУ!

Босиљка Радошевић, Београд

ТРАЖИ СЕ

Родбина Манојла Ђуре Микулице настала је да објавимо фотографију на којој се Микулица налази у чину наредника одреда Српске државне пољске страже среза Посавског са седиштем у Обреновцу.

Ово је последња фотографија Микулице који је од почетка рата био члан чете Окружне резерве у Пожаревцу, а потом поднаредник у IX одреду Српске државне страже у Великом Градишту да би 1944. године постао наредник.

Манојло Микулица рођен је 1918. године у Плашком у Лици.

Моле се сви они који нешто знају или имају податке о судбини Манојла Микулице да то јаве на адресу: „Српска реч“ улица Бранкова 13—15 VI спрат 11000 Београд.
В.Р.

СРПСКОМ ПОКРЕТУ ОБНОВЕ ДРАГИ ПРИЈАТЕЉИ!

Сви ми који се боримо за демократску и јаку Србију, свесни смо да свака свађа и раскол у опозицији, а поготову у СПО-у, највише одговара владајућој комунистичкој власти, као и њеним главним сарадницима

окупљеним око В. Шешеља. Упозната сам да је у Крагујевцу дошло до сукоба у странци, који надам се није озбиљан. Због тога желим да вам дам неколико сугестија.

Не дозволите себи да у овом времену када је сарадња опозиционих странака на врло ниском нивоу, када људи око В. Шешеља, на сваком ћошку вређају СПО и његовог лидера, да се ви сада, њени чланови међусобно свађате и делите. Немојте међусобним свађама усређивати комунисте као и многе поред њих. Борите се за јединство странке, али против једносумља. Као странци желим вам да се изборите, да budete пример осталим странкама, трудите се да вам што више људи свих слојева приђе, а што мање одлази из странке.

Ја која волим СПО, била сам срећна када сам видела како је функционисало обезбеђење СПО-а, 9 јуна 91, на митингу у Београду. Све нас који верујемо СПО-у, обрадовао је говор посланика М. Марковића, у Скупштини Србије, пред С. Милошевићем. Свим посланицима СПО-а, ја а и они који мисле као ја, верујемо. Али молимо вас немојте се свађати и делити, сузбијте зло осећање таштине. Тај прилог од 11. 05. 1991. из Крагујевца, у емисији „Региони данас“, узнемирио је мене, а и моје пријатеље за које СПО представља будућност Србије.

Желим вам да израстете у модерну и јаку грађанско националну странку. Да окупите најбоље српске домаћине, интелектуалце, сељацима, раднике, студенте. Будите храбри, достојанствени, толерантни једни према другима, увек спремни за дијалог. Останите упорни у спровођењу програма странке. У започетом истрајте заједно.

Будите људи у правом смислу те речи, задржите поверење оних који су вам га поклонили.

Београђанка, вољна СПО-у

СРБИМА ИЗВАН СРБИЈЕ

Један истински борац за српство, који никада није правио своје политичке промоције на трагедији свога народа, ових дана, по ко зна који већ пут, поднео је захтев српском парламенту да одобри формирање добровољачких одреда, а за помоћ Србима ван Србије. Председник СПО господин Вук Драшковић са председништвом, издао је налог свим месним одборима СПО на територији Србије да направе спискове добровољаца, који ће бити поднети парламенту Србије, да их озакони као Српску војску, обучи, опреми и пошаље да бране српски народ ван Србије. И шта се десило. Власт је реаговала брзо и енергично, осуђујући и одбацујући овај предлог са напоменом да по њиховом закону нико, осим државе нема право да оснива добровољачке одреде, те да предлог неће бити прихваћен.

Зашто садашња власт у Србији одбија сваки предлог, који би довео до озбиљних промена статуса Срба не само ван Србије, већ и у самој Србији. Сетимо се да српски парламент као и председник Србије никад

званично нису признали референдум у САО Крајини, нису признали присједињење Крајине Србији и многе друге предлоге од стране посланика СПО и његовог председника г. Вука Драшковића. Зато што се у Србији власт налази у рукама комуниста, а комунистима, сетимо се прошлости, никада није одговарало јасно и чисто сагледавање било ког проблема, већ конфузно и мутно, а то је прави начин помоћу кога су они неприкосновено владали четрдесетпет година. Конфузно стање им одговара да за своју неспособност увек окриве другог, а по правилу онога ко предложи значајне промене, које би народу вратили самопоуздање и углед.

Због тога и тако жесток отпор свему што хоће Вук Драшковић, јер су сигурни да је он истински борац за српство, а не за власт као они. Њему је власт потребна толико да би Србији вратио углед који је некад имала, а српском народу значај који је имао у демократском свету.

Имајући у виду само ових неколико чињеница, јасно је зашто режим у Србији одбија Вуков захтев.

Нама је јасно да ће се једино на Вуков позив у Србији одазвати неколико стотина хиљада добровољаца, а они то могу скупити само мобилизацијом односно законском присилом. У том случају Срби ван Србије схватили би ко им је истински заштитник, а ко их држи између чекића и наковања да би на њиховој невољи скупљао политичке поене, не чинећи ништа значајно за њих осим слања које вреће жита и непрестаним оптужбама Вука Драшковића да је он крив за све, као да Вук има власт у Србији а не С. Милошевић.

И зато Срби, браћо ван Србије, размислите колико дуго можете тако. Ја не предлажем да ово уважите, али предлажем да о овоме размислите. Не треба бити ни песимиста ни оптимиста већ реалист, јер је све ово стварност, а она кажњава слепо.

Воја Радичић — Земун

О НОВОМ ПОЈАЧАЊУ СПС-а

Обраћам се вама, јер се надам да ћете објавити ово писмо, што нисам сигурна за било које Политикино издање.

Пратим рад Скупштине од почетка, тј. од када се опозиција изборила за њено директно преношење. Од уласка новог посланика, друга Шешеља у Скупштину, за нас гледаоце који посматрамо реално ствари у Србији и Југославији, бар се тако надам гледање седница је постало најобичније нервирање. Свако његово иступање, мада тек три дана учествује у раду, је шамар Србији. Поред тога што се друг својски труди да на најприземнији начин омаловажи праву опозицију у Скупштини, помогао нам је да до краја откријемо право лице и налицие већинске странке СПС-а. Примитивизам, једино чиме располаже Шешељ, одушевљава чланове СПС-а. Жалосно је што нам баш они одређују судбину и управљају нашим животима. Мислим да опозиција не треба да реагује на његове дискусије, јер да би сте на такву дискусију одговорили морате

се спустити на његов ниво, што опозиција себи никако не би смела да дозволи. Понашањем, смејањем, добацавањем са клупе, Шешељ се одлично уклопио са члановима СПС-а јер је очигледно да они без вође не представљају много. Пошто их Милошевић лишава боравка у Скупштини, а више не одржава ни митинге, морали су да се потруде да нађу новог вођу. Само нека припазе да нови не угрозени недодирљивог, актуелног председника Републике Србије.

Прво је Шешељ оптужио чланове СПО да су издајници српског народа, затим је у паузи рада Скупштине, према извештају радио Београда, држао предавање о господи Ђинђићу и Коштунци како немају појма шта је то српство. Вероватно су једини прави Срби они који ће клати, убијати, мучити, силовати. Ко му даје за право да било кога прозива у том смислу. Да је Србија којим случајем правна држава, како многи имају обичај да истичу, одавно би се он нашао на суду али овако... Замислимо Европу када види и чује неко његово излагање, како једино може да реагује?! Од које земље у свету након тога треба да очекујемо подршку, помоћ и слично? А наши непријатељи могу само да нам се смеју. Њихов главни адут пред светском јавношћу је тај како су Срби четници, примитивци. Не треба им њихова пропаганда када се ми сами својски трудимо да о себи створимо баш такву слику.

Једино што нам можда још преостаје је да се одмах замислимо ко нас и куда води. Мада мислим да је за то већ касно. Много времена смо пропустили у убеђивању како је баш ова влада добра, како је не треба мењати, и да јој треба дозволити да се размахне. Нешто далековидији људи из „тамо неке“ опозиције су пре три месеца тражили оставку владе. И ту су били у праву као на пример и у „случају Месић“ када су сматрали да га треба изабрати за председника Председништва СФРЈ, не због Хрватске него због интереса Србије. Јер тврдње Борисава Јовића да ће Месић растурити Југославију показале су се нетачним, јер Словенија и Хрватска су прогласиле отцепљење када он није био на челу Председништва, а од његовог неизбора имала је штете само Србија. А таквих примера има још много. Жалосно је једино што сада и посланици СПС-а тобоже изјављују како влада заиста није испунила своје обавезе и да би је требало реконструисати. Само да не буде трагично касно. Но, од њих се ни не може очекивати да бар по некад благовремено реагују и неког они доведу пред свршен чин. Боље да се баве правим питањима, него што су опседнути потезима опозиције, јер она је у Скупштини малобројна и немоћна па је цинично што њу оптужују и окривљују за своје очигледне неуспехе.

Молим вас да писмо објавите у целини, ако можете, и потпишете ме само иницијалима, јер по Шешељу вероватно нисам добра Српкиња.

С поштовањем,

С. Т.

„ДРУГОВИ“ МЕЊАЈУ ДРЕС

Први пут се јављам једном листу, јер ово политичко лудило ни мене није оставило равнодушним. Ово моје писмо ће можда завршити у кошу, а можда више неће бити ни Југославије, а ни „Српске речи“.

Пошто живим и радим у североисточној Босни тако сам имао увида у власт комуниста, и у нову демократску власт СДС, то јест претежно бивших комуниста.

СТИЦАЈЕМ ОКОЛНОСТИ ПОЗНАВАО САМ БИШЕГ, а и садашњег делегата у Скупштини БиХ са моје изборне јединице. Обојица су били радници. Први је добио 2—3 кредита, промјену радног мјеста за нерадно. А и на то радно мјесто долазио је понекад. Други је, још од предизборне кампање и избора у Скупштину, а сада ће скоро годину дана, навратио пар пута на посао као туриста.

Онда се сјетим прве промоције СДС у Бијељини: обећање да борбу против комунизма, за приватизацију свега осталог од господара (другова) Караџића, Рашковића, Килибарде и других. Килибарда а донекле и Рашковића остали су људи у које се још мало може и вјеровати. Али шта рећи за дотада никад чувши књижевнике, а још мање чувши председника својих ЦК — комуниста који човјека који ствари СДС — протјераше у Београд (гори од ХДЗ-оваца).

И у оној еуфорији странака многи су ушли у СДС јер и није било избора. Успјео сам да одолим да се не учланим. Прије свега видјевши дојучерашњи другови мијењају дрес, тј. они људи који када случајно прилазе неком друштву које разговара, тема се одмах мијења. Или којима је црква увијек била даља од свега а вјенчање у цркви нешто потпуно страшно. Највећи гњев и разочарење ми млади смо доживели, када самозвани лидер „Свих Срба“ даје подршку СПС-у тј. комунистима Србије. Нас неколицина је хтјела да протестује против тог саопштења. Али када смо чули да се председник СДС Бијељине и сјеверноисточне Босне господин Милан Новаковић од тога оградиле, и само честитао изборе Србији, а режимски дописници „Политике“ и „Експреса“ то нијесу извјестили, знали смо да и од нашег протеста нема ништа.

Зато су Срби на промоцији СПО у Лозници слушали Вука као свеца иако се небо над Лозницом ступило и ишло на руку владајућем режиму, пожељели смо да га слушамо цијели дан.

Хвала богу десило се 9. март, па демократија поче да куца и у Србији на врата. Али режим и то опет искористи да прикаже како је Вук окренуо Србе на Србе, а они су у ствари против Срба 50 година, па то још нису схватили, него нам лансираше „црвеног војводу“. И он сад овамо иде, као да нас заштити и скупља присталице (он за четнике, а СК—ПЈ за партизана). Што се мене тиче, и мојих пријатеља пуно му се захваљујем, али ја би више волио да их штити једна јака и демократска

Србија, попут Израела.

П. С.

Сачувај нас Боже црвених — комуниста и још црвенијих новокомпонованих четника

Лазар Јовица
Угљеник

ПОСЛЕДЊА ПЉАЧКА КОМУНИСТА

Поштовани уредниче,

У последње време неки комунисти на руководећим местима се разводе (фиктивно). Свој огромни стан остављају жени која га откупљује по багателним ценама — максимум 1/3 од стварне тржишне цене, а он добија нови стан у новоградњи. Нови стан ће да откупи по багателним ценама, а продаће га по тржишним ценама која је око 3.000 марака. Како га је он на отплату купио за 1.000 марака уз отплату на 30 година са минималном каматом, практично и да не изађе из старог — датог жени стана заради 100.000 марака. Наравно за то време седи у старом стану са женом. Овако нешто учинио је Буда Јовковић, секретар Извршног већа скупштине Србије. Дотични господин, добио је на Звездари троипособни стан — дуплекс (на две етаже), а сада се фиктивно развео од жене и добио једнособан стан у новоградњи на углу Улице Војводе Саватија и Марка Орешковића. Ова зграда је скоро изградена средствима Фонда за путеве и уређење грађевинског земљишта Београда, Његошева 84. Прeko овог Фонда су се и раније делили станови појединцима и ако та средства плаћају купци станова у насељу — конкретно у насељу „Димитрија Туцовића“.

Мислим да је крајње време да се овакав начин пљачке обустави, а овакви људи, ако имамо правну државу сместе тамо где би требало да им буде место за овакве Остаповско-мафијашке работне.

Дајем своје податке, али вас молим да их не објављујете јавно, сем ако треба због утврђивања истине.

Име и адреса познати Редакцији

НИ ПРЕМА ДЕЦИ НЕМАЈУ ОБЗИРА

Поштована редакцијо, редован сам читалац „Српске речи“ и рубрике писма, члан сам МО СПО у Јадарској Лешници. У Лозничкој општини то јест у Јадарској Лешници налази се поприличан број деце на породичном смештају. Та деца су смештена по кућама појединих сељака — мека срца.

За комплетну бригу о тој деци, школовању, облачењу и исхрани Лозничка општина се претргла па месечно по једном детету плаћа 2.000 дина. И то су нам ускратили, па нам дугују за 3 месеца уназад, мислећи што су деца у селу па могу и на пашу дању, а другови комунисти пуне ноћу мотеле и хотеле Бање Ковилчаке.

Моја супруга и ја имамо поред наше две

кћери Јелене и Јадранке и малу Мају, такође на смештају. Ускратили су другови и дециједне додатке нашој деци и по решењу из прошле године преполовили на пола. Па и према тој деци немају обзира где им је душа — коме су се они заклели и у што су се заклели када за наш поштени рад бацају нам као мали кусур конобарици. Попели су се радницима и сељацима на грбачу — па ако они су их и гласали па нек их трпе. — А докле?

Нека имају обзира према тој нејачи.

Ми, у парламенту Србије имамо 2 посланика који на жалост само заузимају места у скупштини, и мирно посматрају док људи грцају у беду и муци, а они се возају службеном „опел идом“ по путавима и ватају зјала. Ово је један део истине која се тиче Јадра, а писаћу вам још.

Лукић Раде, Ул. Војводе Мишића 42
Ј. Лешница

У СРБИЈИ НЕ ВАЖЕ НИКАКВА ПРАВИЛА

Није ми јасно како ће Србија да постане ПРАВНА ДРЖАВА, кад у њој не важе никаква правила, а и оно што важи не знам да ли можемо назвати правилима јер се стално мењају и не зна се ко пије а ко плаћа.

Сви знамо да је за децембарске изборе посланички односно председнички кандидат требало да добије 50% (+ 1) гласова да би постао посланик односно председник. Наравно, о легалности децембарских избора не треба расправљати! Колико знам, у Раковици у првом изборном кругу, Војислав Шешел НИЈЕ добио потребан број гласова, тј. мање од 50%. По децембарском правилу, требало је поновити изборе! Исто сам мишљења као и Зоран Ђинђић, који у једном каже: „За ове изборе нису важила правила предизборне кампање која су странке утврдиле заједно са јавним медијима пре децембарских избора, нема никаквог разлога да се утврђују нова правила.“ Због свега тога као и због неравноправности кандидата, Демократска странка је покренула процес код суда. Међутим, од свега тога није испало ништа (колико знам), јер, знамо ко „достојанствено“ држи све konce и мотри на сваку одлуку суда (а и шире). Иначе, мислим да је заиста било непотребно смишљати нова правила. Вероватно су неки „другарчићи“ имали као домаћи задатак да измисле та нова правила и то у своју корист.

Грађани су се у другом изборном кругу одазвали у још мањем броју тј. 30,6% (у првом кругу их је било 40,1%). Једноставно, људи нису имали за кога да гласају!

Посланика СПС-а (Радоша Караклајића) било је тужно и гледати и слушати. Па где су нашли тог јадног човека да кандидују, који није знао ни како се зове после мале препирке са кандидатом СПО-а (Јованом Марјановићем), већ је буљило у Шешелја очекујући његову помоћ (можда да извади пиштољ?!).

Грађани нису хтели да гласају ни за тзв. ВОЈВОДУ (јуришника СПС-а), који би да убија зарђалим виљушкама и маше пиштољем

где год му падне на памет (ако је уопште и има). За њега као да ништа не важи (знамо ми ко њега штити и вероватно га и плаћа!).

Уместо да се НАРОДНА СКУПШТИНА већ једном опамети, она ће (они што седе са наше леве стране и први редови десне) још више да отупави, ако је то уопште могуће, слушајући новог посланика!

Ја живим у Раковици, тачније на Канаревом брду, и заиста ми је жао што овај човек долази у Скупштину захваљујући мом крају чији га људи нису ни бирали (6.686 људи не чини ни 1/4 грађана Раковице!).

Ја нисам могла да гласам јер имам 16 година, али и да јесам, мој глас не би ништа променио. Зато Вас молим да објавите ово писмо јер моје мишљење у мојој широј околини никога не интересује, а сигурна сам да има људи који мисле као и ја, а нису Вам писали. Кад постанем пунолетна, мој ће глас (ваљда) вредети нешто, и тада ћу моћи да се ЛЕГАЛНО и ДОСТОЈАНСТВЕНО (где ли сам ово чула?!) учланим у неку странку опозиције. Ипак се надам да то неће бити потребно, и да ће до тада властодршци да падну, и то: СВИ! СВИ! СВИ!

Унапред хвала, и пуно среће у даљем раду!

Ваша верна читатељка,
Јулија Богдановић
из Раковице

МАЛИ ОСНОВНИ МОЋНИЦИ — ВЕЛИКИ ТЕРЕТ

Поштовани господине Пејчићу,
Дозволите ми да члановима Уредничког колегијума и Вама лично захвалим на истинитим чињеницама које СРПСКА РЕЧ износи о комунистичкој „елити“ у нашем несрећном друштву, а посебно, — у једном од бројева — назови књижевнику, есејисти и песнику, политичком психијатру Др Јовану Стриковићу, једној од најодвратнијих личности владајуће већине у Скупштини Србије. Управо у вези представљања оваквих личности желео бих да Вам дам један предлог, са којим ће се, чврсто верујем, сагласити хиљаде читалаца Ваше цењеног листа.

Пред септембарске (или октобарске) изборе за општинске органе власти у Србији мислим да би било политички веома корисно ако би се, кроз рад Ваших чланова Редакције и кроз дописе читалаца широм Србије, домаћа јавност упознала са страшном истином о томе какви људи заузимају руководећа места у општинама Србије, ко су и какви су нам председници општине, људи у извршним саветима, начелници и референти разних сектора и служби у општинским скупштинама.

Прави терет и друштвени проблем за обичне грађане не представљају поједине популистичке, некултурне и комичне фигуре у Скупштини Србије, које — за забаву — понекад гледамо у ТВ — преносима из Скупштине Србије, уместо бурлески Чарли Чаплина. Прави терет и проклетство за обичног, поштеног грађанина представљају мали моћници у општинама, осинони и бирократизовани чиновни-

ци, који се годинама држе укупани у својим фотељама општинске власти или се, реда ради, повремено ротирају унутар исте општине или се начини размена са комшијском општином. Не дао Вам Бог да се са било каквом молбом, ма колико она била заснована на закону, појавите пред тим малим силницима у општини, а да претходно нисте дотурили мито или обезбедили неку „везу“, која ће вам обезбедити благонаклоност општинског бирократе. Тај страшни механизам комунистичке бирократије и корупције притиска живот стотина хиљада људи, руши морал и психологију обичног човека, који се васпитава још у младим годинама да се у друштву ништа не може добити уколико се претходно „ствар не подмаже“ или уколико се прљавим радњама и продајом сопствене савести не стекне милост моћника, који ће вам код својих пајташа и братије у општини „прогурати ствар“. Овај сурови закон корупције и полтронства изнаказио је душу овог народа. Људи су, као животиње у циркусу, дресирани да схвате да се стан, радно место, па чак и најобичнија потврда у општини не може добити без мита или „везе“.

...Сада је, најзад, дошло време кад се реално можемо надати да ће тај огромни зид корупције и чиновничког насиља, који се испречио пред судбинама обичних људи, најзад доживети судбину Берлинског зида. Можемо се надати да ћемо се још ове јесени ослободити стотина и стотинае сурових бирократа, који су у ствари права кичма „социјалистичке“ власти.

Многи читаоци СРПСКЕ РЕЧИ имају своја лична, тешка искуства из тешких ситуација у које су доспевали пред самовољом општинске бирократије. Чак је и бивша, контролисана, једнопартијска штампа у Београду, реаговала у случајевима злоупотреба и криминала, посебно у сектору стамбених послова. Сећамо се, на пример, тешких злоупотреба стамбених органа општине Палилула у Београду, а у вези станова у Вишњичкој бањи. Пошто су пређене све допуштене границе криминала, морали су да реагују такзвани градски фактори и скоро цела гарнитура у стамбеном одсеку и неки други руководиоци општине Палилуле морали су да оду. Међутим, шта се десило? Није постављено питање судске одговорности, дошла је друга гарнитура да води стамбену политику у Палилули и она се показала још гором и безобзирнијом. Опет је извршена смена, неки мали ловци — референти су ипак и даље остали и историја се опет поновила... У свакој београдској општини било је и има и даље оваквих ствари и грађани трпе и даље такву бирократију и покушавају да јој се „прилагоде“.

Због тога Вас молимо, да оштрицу СРПСКЕ РЕЧИ окренете противу општинске бирократије у Србији.

Стеван Марковић
БЕОГРАД

ПЕРФИДНОСТ И ЛИЦЕМЕРЈЕ ЈЕДНОГ ЗАКОНА

Повод мом јављању је Закон о опорезивању викендица и кућа, које је Влада Црне Горе недавно усвојила, а ових дана ће га почети примењивати. Не би било ништа необично да се један закон поштује и доследно спроводи, под условом, наравно, да он на поштен начин регулише нека недефинисана питања. Међутим, овај о коме је реч, не само да је деструктиван, већ је и увредљив, понављајући због начина на који ће бити спроведен.

Просто је несхватљиво да је црногорска влада јавно, пред огромним телевизијским аудиторijумом, још пре примене закона, почела свој маркетинг претњама, специјално за ову прилику, обучених „редарственика“. Она се чак хвали са поносом да су то школовани млади људи, крупног стаса, храбри, физички припремљени, изузетно добро плаћени, и, што је најважније — наоружани. Не могу а да се не запитам шта ће се догодити ако неко од власника викендица или кућа одбије да плати порез. Да ли ће „редарственици“ пуцати из својих пиштоља? Мене, заиста, обузима страх...

А, све то — зашто? Да ли због тога што влада Црне Горе покушава да на овај бесраман начин реши оно што је она, или она испред ње, свеједно, својом бесмисленој и безумној политиком довела до колапса не само привреду, него читав систем? И, да ли она заиста мисли да ће парама које прикупи од пореза „извадити“ земљу из хаоса. Које је то лицемерје!!!

Та иста влада је, на пример, одредила истоветан порез без икакве селективности и без пардона за виденд-стан у старом граду Будве и за куће у Дубрави, том најјужнијем српском новом насељу, које је људска и камена брана од најезде Шиптара, „војна крајина“, подигнута на змијарнику, без воде и струје. Тек у новије време је тамо омогућен коле пристојнији живот, који је, узград, и дебело наплаћен.

А шта тек да кажемо о, силом економских прилика, напуштеној дедовини и запретаним огњиштима, која се још увек воде као имање и куће људи, настањених сада негде другде! Та иста политика је раселила наше родитеље, преварила их утопиом југословенства и изнедрила другу генерацију ван Црне Горе. Да ли је тиме хтела да, намећући и порез на порекло, зада дефинитиван ударац?

Наравно, систем који се копрца у агонији и ропцу није ни могао, ни хтео да помогне повратак генерацији, јер, ако мени, јединки, није могао да изађе у сусрет и омогући живот на дедовини, како ће решавати животне захтеве, школовање, запошљавање, социјално осигурање и др. десеточлане шиптарске породице, која се нуди да купи моју кућу. И не само моју!

Перфидност и лицемерје овог закона је и у томе што се удара на људе, који по природи

ствари не могу да буду политичка снага, нису класа, немају синдикат, нису међусобно политички истомислјеници, те се не могу организовано супротставити овом безумном потезу владе. Са друге стране они који су погођени овим законом не могу, да се ослоне ни на људе у Црној Гори, који су насели на ову превару владе, рачунајући, ваљда, да ће им бити боље. Да ли се у њиховом сиромаштву створила завист и жеља да за собом у понор, где их ова политика засигурно води, повуку и нас „труле богаташе“. Зар не схватају да нас кувају у истом лонцу и да пресипају из шупљег у празно.

Владан Мартиновић,
акад. вајар
Нови Београд,
Шпанских бораца 71

РЕШЕЊЕ ЋЕ БИТИ — КАО И ПЕЦАЊЕ! (Бирају се будући окружни начелници)

Већ недељама један повећи караван републичко-регионалних „сизоваца“ (сада фондоваца), кога предводе шеф Републичког фонда за средње школе архитекта Љилјана Николић и заменик министра Матовић, иначе правник по занимању, обилази лепу Србију и, о трошку регионалних фондова, госте се разноразним специјалитетима од Сјенице до Ртња!

Није у питању обичан туризам, јер 20 — 30 републичко-покрајинских просветарских руковођаца у ствари тако, **КРАЈЊЕ НЕОВЛАШЋЕНО И БЕЗ КОНСУЛТАЦИЈЕ СА БИЛО КОМ**, прави шему будуће просветне управе земље Србије! Притом, наравно, највећи број домаћина ових „консултација“, које самовласно сазива заменик министра у оставци Димитријевића, друг (или можда господина Матовић), пошто зна да од „печења зависи и решење“, прави праве правцате „ивкове славе“!

Очевици причају да је твѣрич у Сјеници (у организацији секретара Краљевачког фонда) био баш прави: са пештерском јагњетином и сиревима и то у амбијенту Пештера! А како је било на Ртњу, то је тек требало видети: вруће погаче, кајмаци, сиреви, роштиљи, јагњетине и остало. Тим гозбама, иначе, присуствује и Г. Министар у оставци, кад год може, јер за то и те како има времена кад већ нема за сређивање грдног хаоса у школству Србије! Уосталом, и он је колико још јуче био „сизовац“, па није ништа чудно: зна се — ко има паре има и имаће и власт!

За то време, међутим, нико не пита ни Косово, ни Војводину, а ни више од 600 педагошких саветника у заводима од Суботице до Призрена! Шта је брига ове људе којима је ВД Министар дао зелено светло да скрајају и прекрајају школство како хоће, иако многи од њих и нису просветни радници (архитекте, инжењери, правници, економисти!). А и они

који то јесу, попут секретара фондова, готово са обе ноге су у пензији, а спремају се да буду начелници!

Радисејка МИЉКОВИЋ, 19370 БОЉЕВАЦ,
Драгише Петровића 66

ДОПУНА БИОГРАФИЈЕ А. БАКОЧЕВИЋА

Избором господина Бакочевића за председника скупштине Србије дата је у дневној штампи и његова радна биографија. Констановао сам да иста није потпуна и да је изостало да је на почетку своје каријере био виши инспектор ССУП-а. Да ли је тај период заборављен, намерно изостављен, можда се не рачуна у радни стаж (једноструко или двоструко), али сигурно је негде евидентиран, где се то није желело уочити. У то време је становао код позоришта (до зграда биоскопа) на почетку ул. 29 новембра (почетна аутобуска станица). Молим да се у дневној штампи допуни његова радна биографија.

Д. Стојановић — Бгд.Ф

(НЕ)МОРАЛ КАДРОВА ОД ПОСЕБНОГ ЗНАЧАЈА

Крајем јуна 1989. год. Скупштина САПВ је на место генералног директора СДК у АПВ именовала Ђурчић Драгомира а за његовог заменика Мирков Живана који тако постадоше функционери.

По том основу Ђурчић је поред друштвеног стана у Бечеју где је до тада становао са породицом добио на коришћење службени функционерски стан од 40 м² на привремено коришћење у Новом Саду — јер је именован на 4 године. Но, бивши председник СО Бечеј је силно желео да се пресели у Нови Сад па како није успео да од Скупштине САПВ добије стан са станарским правом то је у СДК у АПВ успео да на Савету изроди. Одлуку о решавању стамбених питања радника од посебног значаја за СДК“ (Одлука бр. 144/90. од 17.08.1990. год.) којом се првенствено он проглашава за радника од посебног значаја за СДК те му Савет СДК на истој седници додељује трособан стан од 94 м² у Новом Саду са станарским правом и то: без конкурса, без молбе за доделу стана, без услова и критеријума за доделу „кадровских станова“, а посебно без правног основа јер као функционер може стамбено питање решавати само путем Скупштине АПВ по Одлуци о условима и начину располагања становима на којима право располагања има Покрајина (Сл. лист САПВ бр. 20/90 од 10.07.1990. год.).

У новембру 1990. год. на овај начин кредит од 150.000 дин. (око 21.500 ДМ) добија један директор филијале СДК а у децембру 1990. год. и други директор — 100.000 дин.

(око 14.000 ДМ) — по повољним каматним стопама, такође без конкурса.

На челу институције каква је СДК у АПВ требало би да буду људи „од чије моралне вредности зависи не само успешно пословање већ много значајнији, далекосежнији, трајнији и вреднији чиниоци који чине право биће једне овакве институције.

То је њен спољни углед и достојанство и унутрашње морално здравље кадрова“. Ђурчић Драгомир овом циљу не доприноси превише. Зашто?

Зато што је до поменутог стана дошао учинивши низ противправних радњи (нетачно исказао пословање СДК у АПВ за I—IX 1989. год. увећававши непокривене расходе за суму потребну за куповину предметног стана, одобрио орочавање средстава СДК за посебне намене од Војвођанске банке ради добијања додатних, недостајућих средстава за куповину предметног стана и на крају — закључио уговор о коришћењу стана на основу решења за које је знао да је фалсификовано и неправоснажно). У свему овоме здушно му је помагао његов заменик Мирков Живан као и помоћник — Гаговић Радосав.

Схватљиве су ми неправилности и малверзације за које надлежни органи не знају — па не могу ни да их спрече, прекину или санкционишу. Али, то у овој причи није случај! Још 01.09.1990. год. у свему је обавештена: Скупштина АПВ тј. председница (сада бивша) Верона—Адам Бокрош, Комисија за представке и друштвени надзор као и јавно тужилаштво у Новом Саду (општинско, окружно и покрајинско). Резултат рада ових органа је крајње успорен, пасиван и рекао бих „незаинтересован“ однос према наведеним неправилностима који само доприноси очувању „лика и дела кадрова од посебног значаја за рад СДК у АПВ“.

Јелић Стева, дипл. правник
Нови Сад, ул. Милке Гругуре 4

СОЦИЈАЛИСТИ, ЧЕСТИТАМ ПРИНОВУ.

Званичној власти Србије могу рећи само: честитам! Намером увођења Војислава Шешеља тзв. црвеног војводе у скупштину са специјалним задатком да напада опозицију посебно СПО, као једину праву опозициону снагу и опасност за комунистичку власт, постигли сте прави ефекат. Опрали сте своје руке од прљавих, ниских удараца којима сте се у протекло време служили у скупштини и тај посао пренели на прљавог црвеног војводу, издајника српског народа и обезбедили сте раздор међу Србима. Нарочито код Срба ван Србије где сте већ почели да губите подршку. Шешељ ће имати задатак да својим, иступима тзв. четничког војводе и великосрбина још мало продужи агонију нашег народа у Крајини и Славонији. Вашу вербалну подршку треба ојачати макар од стране такве особе као што је дволични црвени војвода. Захваљујући томе, нама ускоро неће више бити потребан ни Хрват, ни Муслиман ни Шиптар, већ ћемо лепо ми Срби да се међусобно истребимо. Комунизам на челу са

Титом нам је то смеистио 1941. године када је бораца за Србију Дражу Михајловића успео да прогласи непријатељем Срба. Комунизам на челу са Слободаном Милошевићем и СПС-ом то и данас чини. У борби за власт сарађивали би и са црним ђаволом што доказује и колаборација СПС-а са Шешељем тзв. четником и ултрадесним опозиционаром. Шта ли му је обећано за његов специјални задатак разбијања СПО-а??? Шта на то кажу његове „четничке хорде“ које сачињавају маскирани инспектори МУП-а Србије специјално обучени за сликање са брадама, камама и прављење нерета на митинзима које организује СПО.

Истина ће ипак испливати на видело. Доживеће и protagonisti и извршиоци такве обмане српског народа да буду прогнани из Србије, заједно са проданим душама који су водили политику Србије после рата до данас, а који су сада под заштитом комуниста у Србији.

Наш народ је мудар, мада успаван дугогодишњим тамновањем под комунистима. Нека се само-присети народних мудрости и пословица као на пр. „Вук длаку мења, ђуд не“, односно комунисти име мењају политику не. Већи су комунисти и бољшевици него Срби. Време ће ускоро показати „ко је вјера а ко навјера“.

Бојан Зорић, Крушевац

КУДА ИДЕШ СРБИЈО?

Мајке када су у питању њихова деца непогрешивом интуицијом проналазе права решења.

Оне нису отишле у СИБ, код Марковића или у ССНО и ако свако од њих носи свој део кривице. Оне су дошле у Скупштину Србије забринуте за судбину своје деце.

Скупштина Србије после одлуке Словеније и Хрватске у оцепљењу, није донела одлуку коју је очекивао српски народ да се заштите интереси Србије, тј. да се заштите границе које обезбеђују да сав српски народ живи у једној држави. Она на очајничке позиве Срба ван Србије за припајање, како то тражи српски народ у Крајини, Срему, Славонији, Барањи доноси само закључке за то време ХДЗ и хрватски МУП ради свој посао.

Али Скупштина Србије је веома ефикасна када су у питању границе СФРЈ. Одмах по оцепљењу Словеније Скупштина Србије утијативно тражи од савезних органа да се у Словенији заштите границе СФРЈ, а што је значило како смо то видели протеклих дана, смрт бројних српских младића. Многе породице у Србији су завијене у црно. Смрт тих младића нико не може да оправда, ни генерали, ни челници Савеза комуниста—покрета за Југославију, међу којима је и прва дама Србије, а којима је и те како стало до очувања садашњих граница СФРЈ.

Да су у питању границе од интереса за Србију које обезбеђују сигурност целокупног српског народа, и оног у Крајини, Срему, Славонији, Барањи српски младићи не би жалели своје животе, а многе мајке и очеви по-

носили би се њима.

Али шта рећи за скупштину коју сами челници владајуће партије излажу руглу. Јовић тражи од њених посланика да гласају против избора Месића, што се и чини после Бакочевићевих знаних комунистичких манира, а само пар дана после тога Јовић и његови сарадници Сејдо и Костић прихватају Месића за председника председништва СФРЈ. Да Бакочевић има и мало моралне одговорности смећа би дао оставку.

Малобројни опозициони посланици у скупштини због прегласавања нису у стању да преокрену ствари. Неопходност поновних избора у Србији све се више намеће. Поштени Срби сада се хватају за главу, питајући се како су допустили да буду преварени и за кога гласаше.

Док су Словенци већ годинама решавали искључиво Словеначко питање и решили га, док су Хрвати то исто чинили и учинили српски политичари су решавали Југословенско питање, Српско питање гурнули су у страну. Ми смо ових дана у спасавању Југославије присуствовали репризи 14 конгреса СКЈ када су Милошевић и Јовић безуспешно покушавали да спасу Савез комуниста Југославије.

Неспособност српских владајућих челника огледа се и у томе што су у овим судбоносним данима за српски народ увек играли црним фигурама. Словенци и Хрвати су увек вукли први потезе, а српска влада и скупштина су стално били затечени те њихова изненађеност је чинила да су им по правилу потези били погрешни и неефикасни. А председник републике се појављивао са саопштењима када су свима ствари постале јасне.

Како су нас челници Србије уљуљкивали уверавајући нас у снагу ЈНА а видели смо како је у Словенији прошла. Главни њихови прехрањени стратези сада признају да су били изненађени отпором, да су били затечени, да нису могли да схвате толику мржњу а чиме показују само своју тоталну неспособност која је однела толике жртве. Само три дана по објављивању врховне команде да је ЈНА постигла у Словенији све задате циљеве на обезбеђењу граница СФРЈ чујемо да су на граници Словеније сви гранични прелази у рукама словеначких територијалаца а да се на јарболима вију само словеначке заставе.

Куда идеш Србијо?

С. Ј. БГД.

МОЈ СИН ИВАН НЕ РАДИ У СУП-у

У „Српској речи“ у броју 18. објавили сте писмо, за које тврдите да је идентитет његовог аутора познат редакцији. У писму се наводи да у нишком СУП-у олако посао добијају деца генерала, а наведено је да је и мој син запослен у овој установи, одмах по завршетку факултета. Тачно је да 32 године радим у СУП-у у Нишу, секретар сам начелника, али није тачно да мој син Иван у овој установи ради, па вас молим да ову нетачну тврдњу демантујете.

Томанија МИРАЈАЧИЋ,
Ниш

НИСАМ ЈА ТАЈ К. С.

Поводом текста објављеног у Вашем листу бр. 18. од 29. априла 1991. године, под насловом „Кључеви за мала врата“ ни крив ни дужан доживљавам бројне непријатности.

Наиме, иницијали аутора текста К. С. случајно се подударују са иницијалима мог презимена и имена. И то је за погођене моћнике и њихову одану малобројну базу из Владичиног Хана било довољан и „необорив доказ“ да „соломонски“ закључе да сам ја аутор текста и „безусловно крив“ за бацање љаге на неприкосновене и недодирљиве.

Пошто сам више пута био прогањан и на кожи окусио моћ политбирократа, а они већ наговештавају прогон и одмазду, а уверен да овај текст нисте штампали без провере, те тиме искључује могућност да ме неко неовлашћено потписао, то Вам се обраћам с молбом да ово подметање негирате на страницама Вашег листа или слањем писмена на моју адресу.

Верујем да сте озбиљна редакција и да ће те ми омогућити да докажем да ја Китановић Станиша из Декутинца са личном картом број 12180 издате од СУП-а Владичин Хан нисам аутор цитираног текста. Очекујем ваше разумевање и помоћ јер ми је ово потребно ради заштите личног интегритета и интегритета моје породице, а могуће је да одговарам само због подударности иницијала.

С поштовањем!

Станиша Китановић
Лепеница

„ГЛОДАРИ“ ДОЛАЗЕ

Дан уочи историјског 9—ог марта у „Београдском програму“ II—ог програма Телевизије Београд појавила се једна жена, народни посланик из Шумадије, др Марија Михајловић. То што је једина не значи да у Шумадији више нема жена. У свом празничном наступу најпре нас је убедила да је она сретна јер своје снове може да додирне. При томе је вероватно мислила на породициште направљено знојем, крвљу и парамата напаћеног српског народа. Такве снове заиста није тешко додирнути. Сутрашње, мирне демонстрације удружене опозиције, назвала је општим лудилом а њихове учеснике упоредила са скандинавским глодарима који јуре до прве воде и тамо се међусобно даве. Предвиђања другарице (јер је политичко опередељење само то и допушта) су се и обистинила. 9—ог марта је било и лудила (знамо чијег) и воде, и дављења, и „глодара“. „Глодара“ којих се Србија и Срби не стиже. Они који су тог дана требали да поцрвене, образе су крили испод гас маске. Њихов наредбодавца, док су на улицама Београда гинули Срби, крио се у отетој кући, на отетом Дедињу. Да би употпунила слику о себи, горе поменута другарица, 24—ог априла излази за говорницу Скупштине Србије и ваљда реплицирајући својој савести, у милошевићевски ароган-

тном стилу каже: „Ја нисам титоиста, ја сам мислећи човек“. Благо Србији коју представљају они којима памет из задњег дела тела у главу дође у 50—им и познијим годинама живота. Крајње је непоштено од њих да се одричу човека за чије владавине су постали то што јесу и стекли то што имају. А постали су интелигенција по наруџбини која има много више него што би се дало наслутити из њихових јадиковки о малим платама. Овај народ и те како добро зна које морално политичке квалитете мора поседовати човек (жена) који се налази на челу две болнице.

Из небројених говора председника Републике и СПС—а, током протеклих година, упамтио сам само пар реченица. Он једном приликом рече да поларна ноћ на Косову траје 6 месеци. Пошто је доказао да познаје, између осталог и астрономију (и то мрак, и то најдубљи), могао би да објасни овом народу, после какве су то ноћи највећи југословенски комунисти — Срби брозовићи дочекали зору „преображени у српске социјалисте. Истог 24—ог априла у Скупштини Србије народни посланик из Ивањице (члан СПС—а) изјави да болшевици са собом морају носити део болшевичког мрака. У том мраку само што није исцурio пешчани сат којег им додели историја. У том мраку, другарице Михајловић, сањајте и додирујте своје али не рушите туђе снове.

Име и адреса познати редакцији.

**ПРОВЕДИТЕ ЛЕТО У
ТАКОВСКОМ И
РАВНОГОРСКОМ
КРАЈУ!
СМЕШТАЈ И
ИСХРАНА У
СЕОСКОМ
ДОМАЋИНСТВУ
ПО ВЕОМА
ПОВОЉНИМ
ЦЕНАМА — 260.
ДИН. ДНЕВНО
СВЕ ИНФОРМАЦИЈЕ
У ТУРИСТИЧКОЈ
АГЕНЦИЈИ
„ПРЕСТИЖ“ ТУРС**

ул. ДРАГАНА ЈЕВТИЋА 27 тел.
032/711 — 138
32 300 ГОРЊИ МИЛАНОВАЦ

ПОГРЕШНА ПРОЦЕНА

У интервјуу датом „Српској речи“ (бр. 17) новинар А. Тијанић је поред осталог изрекао и следећу мисао: „Ја ћу поновити своје мишљење: вођа српске опозиције је још увек Милошевић.“ Оно што пада у очи јесте чињеница да овакво размишљање није усамљено међу српским интелектуалцима, при чему неки тврде да СПС у целини па чак и диригована МИТЕЛ телевизија нису својим деловањем промовисали сопствену власт, већ да су напротив радили „у корист сопствене штете“. Овакво становиште је апсолутно погрешно. Све чињенице говоре сасвим супротно. Српски социјалисти (комунисти) су заједно са црногорским комунистима једини успели да након одржаних вишестраначних избора сачувају власт. Њихов утицај на привреду, банке, универзитет, и друге српске институције је скоро неокрњен а у доброј мери и појачан. И све ово постигнуто је у ситуацији када су социјалисти имали за противника опозицију која ни у ком случају није била мање паметна и храбра од оне у западним републикама. Напротив, 9 март па и наступи у парламенту показују да је та иста опозиција по много чему квалитетнија од оне на северозападу (да не помињемо ону у Македонији и Босни).

Истина, многи потези СПС-а и С. Милошевића могу изгледати незграпни, неинтелигентни, погрешни и саморазарајући, али не треба губити из вида да су они управо оваквим наступом успели да власт одрже у за њих сасвим новим околностима. Мањак у знању, интелекту, младости и креативности веома добро су накнадили пропагандом, подвалама, корупцијом и непотизмом, претњама и употребом силе у најдрастичнијем виду.

А. Тијанић би можда овде рекао да је управо овај арсенал који користи СПС и његова персонафикација неодговарајући, те да би они у борби са опозицијом имали веће изгледе ако би постали флексибилнији, демократичнији, ако би следили основна етичка начела. Но тада би се занемарило да су у западним републикама овакве трансформације довеле до тоталног краха посткомунистичких странака на изборима, а сасвим је сигурно да ни СПС са оваквом оријентацијом на слободним и демократским изборима не би боље прошла. За разлику од А. Тијанића и неких других српских интелектуалаца идеолозима СПС-а је све ово од почетка било јасно. Њихова процена да се само пропагандом, претњама, стављањем грађана пред избором „рат или мир“, сатанизацијом опозиције може остати на власти показала се више него тачном. То што неки у свему томе виде извесну дозу примитивизма владајућу странку превише се брине. Њих појединци, па чак ни један милион бирача не занимају, њих интересују преосталих пет милиона који ће истину сазнати са закашњењем и управо су они стално изложени њиховој „обradi“.

Оваквом размишљању А. Тијанић би могао ставити приговор да у крајњој линији и на дужи период оваква стратегија не може бити успешна. Овде међутим треба знати да комунисти никада нису ни мислили на дуги рок нити их је занимало шта ће историја о њима ре-

ћи. Њихова опсесија јесте власт, моћ и слава данас а када дође то неминовно сутра за њих ће бити довољно материјално богатство које сигурно неће пропустити да стекну. Они највештији задржаће важне позиције у својој партији, други ће писати мемоаре за лаковерне, водиће своја приватна предузећа или ће бити негде затечени у дипломатској служби.

Све ово указује да се српска опозиција намерила на најтврђег и свакако најорганизованнијег болшевичког противника и то како у поређењу са приликама у нашим другим републикама тако и у поређењу са неким другим земљама Источне Европе. У том контексту треба свакако процењивати и све успехе опозиције у Србији који нису занемарљиви ма колико неки желели да о њима пишу и говоре са иронијом.

Милутин МИЛАНОВИЋ
Крагујевац

Поштовани читаоци,
Црква „Св. арх. Михаила и Гаврила“ у Коцељу, топличка „Грчаница“ у малом, најлепшом верски објекат у Топлици, изложена је дуго година зубу времена па би је требало обновити и вратити јој првобитну лепоту.

Сама црквена општина није у стању да са својим парохијама обезбеди око 1,500.000.— (милион и петстотина хиљада) динара, колико је потребно за реновирање цркве, па смо принуђени да се обратимо свим људима добре воље, онима којима је стало до наше прошлости, наше духовности и наше културне баштине, да нам помогну како би што успешније обновили ову СВЕТИЊУ. Многопоштовани, у нади даће те ову хуману акцију подржати, у име ТОПЛИЧАНА и свеколиког СРПСКОГ народа најтоплије Вам захваљујемо и братски Вас поздрављамо.

Ваше прилоге можете уплатити на жи-ро рачун:
63100-620-16-827100-97095, Београдска банка, ДД, Прокупље или девизни рачун:
625-620-21-7040-421-1856, Нишка банка, Ниш
а чек са Вашим прилогом упутите на адресу
Црквена општина Коцељ, 18424 БЕ-ЉОЛИН, Србија

**Црквена општина
Коцељ**

КОМЕРЦ

ВАМ НУДИ ЈЕДИНСТВЕНУ ПРИЛИКУ ДА ПОРУЧИТЕ КАСЕТУ

**ПЕСМЕ СРБИМА СВЕТИТЕЉИМА: СВ. САВИ,
СВ. АРХИЕПИСКОПУ АРСЕНИЈУ, СВ. КНЕЗУ
ЛАЗАРУ...**

**ПОЈЕ ДРАГОСЛАВ — ПАВЛЕ
АКСЕНТИЈЕВИЋ**

ВИДЕО КАСЕТЕ

Пеослава 50-годишњице СРПСКОГ ПОКРЕТА ОТПОРА, одржана 13. 5. 1991. године у организацији СРПСКОГ ПОКРЕТА ОБНОВЕ. Говор Вука Драшковића и подсећање на генијалног команданта српске отаџбинске војске, генерала Дражу Михајловића.
Трајање 60 минута, цена 350,00 динара.
Српски православни видео буквар. Азбука свих српских православних обичаја, водитељ кроз буквар и рад на сценарију Декан богословског факултета архимандрит Др Атанасије Јефтић
Трајање 112 минута. Цена 420,00 динара
СПО КОМЕРЦ обавештава Чланство, симпатизере и све љубитеље старог српског народног звука, да је у припреми видео касета снимана у Студеници, Раваници, Пећкој патријаршији, Звечану, Гамзиграду, Призрену... а на којој поје старе србске народне песме Драгослав Павле Аксентијевић са својим гостима.
Позивамо све љубитеље овог звука заинтересоване за спонзорство да се јаве на тел. 583-049
Трајање касете 60 минута. Цена 430,00 динара
Поруџбине и информације на телефоне 507-454 и 583-049

Цена касете је 150 динара. Поруџбине и информације на тел. 600-222 лок. 9979

ПРЕТПЛАТА НА „СРПСКУ РЕЧ“

Овим се претплаћујем на „Српску реч“, чија полугодишња претплата износи 325 динара, а годишња 650 динара (урачунат је попуст од 10%). Годишња претплата за иностранство је 120 ДЕМ, 72 УСД, или одговарајућа противвредност у другим конвертибилним валутама.

Уплате вршити на динарски жиро рачун 60801—603—27562 СДК Београд или девизни 60811—620—128—25731—7495633 Кредитна банка Београд, с знаком за „Српску реч“. Уплате из иностранства могу се вршити и чековима и међународним уплатницама. По један примерак уплатнице, или других доказа о уплати, заједно са овом поруџбеницом послати на адресу: ЗА „СРПСКУ РЕЧ“, Народног фронта 43 соба 23, 11000 БЕОГРАД, тел. 683—952, 642—233 лок. 149.

/име и презиме/

/улица и број/

/место и поштански број/

ОБАВЕШТЕЊЕ

Због великог интересовања редакција „Српске речи“ обавештава читаоце комплетом бројева. Комплетни или појединачни бројеви могу се наручити уплатом на жиро рачун број 60801-603-27562 СДК Београд или девизни 60811-620-128-25731-7495633 Кредитна банка Београд или поужећем на телефон 683-952, 642-233 локал 149, или на адресу: ПЕДАГОШКА АКАДЕМИЈА За „СРПСКУ РЕЧ“, соба 23, 11000 БЕОГРАД, Народног фронта бр. 43.

ПОРУЏБЕНИ КУПОН

Наручујем „Српску реч“ од бр. 1. до бр. 22
Напишите који број наручујете.

(име и презиме)

(улица и број)

(место и поштански број)

התחלה
התחלה

התחלה
התחלה

ИНСТРУКТАЖА НА ПОЛИГОНУ У ОКОЛИНИ БЕОГРАДА

„СРПСКА РЕЧ“ ЕКСКЛУЗИВНО

2. ВИДЕО КАСЕТА СРПСКИ ПОКРЕТ ОБНОВЕ У ГРЧКОЈ И ВЕЛИКОЈ БРИТАНИЈИ!

ПОГЛЕДАЈТЕ И ВИ ОНО ШТО СУ МОГЛИ ВИДЕТИ САМО ГЛЕДАОЦИ „СТУДИЈА Б“! НЕКА ЦЕЛА СРБИЈА ВИДИ КАКО ЈЕ ВУК ДРАШКОВИЋ ДОЧЕКАН У ХИЛАНДАРУ И ШТА МУ ЈЕ РЕЧЕНО ДА ПОРУЧИ СРБИМА!

ЕКСКЛУЗИВАН ГОВОР ИЗМЕЂУ ПРЕСТОЛОНАСЛЕДНИКА АЛЕКСАНДРА И ВУКА ДРАШКОВИЋА!

ЦЕНА: 450 динара

3. ВИДЕО КАСЕТА ПРОСЛАВА ПЕДЕСЕТЕ ГОДИШЊИЦЕ СРПСКОГ ПОКРЕТА ОТПОРА

СНИМАК СВЕЧАНЕ АКАДЕМИЈЕ ПОВОДОМ ПЕДЕСЕТЕ ГОДИШЊИЦЕ ТРЕЋЕГ СРПСКОГ УСТАНКА!

ГОВОР ВУКА ДРАШКОВИЋА О ГЕНЕРАЛУ МИХАИЛОВИЋУ! СИН ГЕНЕРАЛА МИХАИЛОВИЋА БРАНКО МИХАИЛОВИЋ ГОВОРИ О СВОМ ОЦУ.

ЦЕНА: 350 ДИНАРА, односно 24 ДЕМ, под истим условима.

КАСЕТЕ МОЖЕТЕ ПОРУЧИТИ НАРУЏБЕНИЦОМ НА АДРЕСУ: „СРПСКА РЕЧ“, БРАНКОВА 13-15. V и VI спрат (СА НАЗНАКОМ ЗА „СРПСКУ РЕЧ“) 11000 БЕОГРАД, ТЕЛЕФОНИ 628-242. 624-598, 625-937.

КАСЕТЕ ТАКОЂЕ МОЖЕТЕ НАРУЧИТИ УПЛАТОМ НА ЖИРО РАЧУН 60801-603-27562. ЗА ПОРУЏБИНЕ ИЗ ИНОСТРАНСТВА ЦЕНА ЈЕ 15 ДЕМ (аудио) и 30 ДЕМ (видео касета) ПЛУС ТРОШКОВИ ПОШТАРИНЕ ЗА УПЛАТЕ ИЗ ИНОСТРАНСТВА ДЕВИЗНИ ЖИРО РАЧУН ЈЕ 60811-620-128-25731-74956-33

1. ХИМНА СПО!

АУДИО КАСЕТА СА ПЕСМАМА СРПСКОГ ПОКРЕТА ОБНОВЕ!

СЛУШАЈТЕ НАС И КОД КУЋЕ! НА МЕЛОДИЈУ „СПРЕМТЕ СЕ, СПРЕМТЕ ЧЕТНИЦИ“ ПРЕДСТАВЉАМО ВАМ ХИМНУ СА КОЈОМ ЋЕМО ЧЕКАТИ 9. СЕПТЕМБАР:

ХИМНА СПО:

СВИ! СВИ! СВИ!

Свети нам Сава говори
устајте српски синови!
Ступајте сви у редове
у Српски Покрет Обнове!

А СТРАНА:

1. Химна СПО
2. Песма Вуку
3. Велика Србија
4. Песма косовских јунака

- Б СТРАНА:
1. Боже правде
  2. Ој Србијо мила мати
  3. Зови, само зови
  4. Трг Слободе

ЦЕНА: 150 динара

НАРУЏБЕНИЦА
НАРУЧУЈЕМ:

1. АУДИО-КАСЕТУ „ХИМНА СПО“ КОМ. _____
2. ВИДЕО КАСЕТУ „СПО У ГРЧКОЈ И ВЕЛИКОЈ БРИТАНИЈИ“ КОМ. _____
3. ВИДЕО КАСЕТУ „ПРОСЛАВА 50. ГОДИШЊИЦЕ СПО“ КОМ. _____

(име и презиме)

(адреса и поштански број)

НАГРАДНА ИГРА

ШТА ЈЕ ШЕШЕЉ ШАПНУО СЛОБИ?

ШТА ЈЕ ШЕШЕЉ ШАПНУО СЛОБИ?

Тајни живот председника српске Републике увек је био у жижи интересовања јавности. Овога пута, нас интересује оно што је мање тајно — договор између врховног команданта српских територијалаца и врховног команданта црвених четника. Шта ли су рекли један другоме?

Одговор пошаљите на нашу **НОВУ АДРЕСУ:**
„СРПСКА РЕЧ“ (за наградиу игру)
БРАНКОВА 13-15, 11000 БЕОГРАД
НАЈКАСИЈЕ ДО 25. ЈУЛА!

Најдуховитије очекују вредне награде: 1) 10.000 динара, 2) Шестомесечна претплата на „Српску реч“, 3) Монографија „9. март 1991“.

БУДИТЕ ДУХОВИТИ!

НАГРАДЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

- 1) 10.000 ДИНАРА добио је СИМИЋ ЉУБИША, Иве Андрића 10, 14236 РУДОВЦИ („КАД ДРНОВШЕК МОЖЕ ДА СЕ ЦЕПА, МОГУ И ЈА!)
- 2) ШЕСТОМЕСЕЧНУ ПРЕТПЛАТУ ЗА „СРПСКУ РЕЧ“ ДОБИО ЈЕ ТИШИЋ ГОРАН, Лењинова 166 II/6, 38210 КОСОВО ПОЉЕ („ЦЕПАЊЕ ЈЕ ПРОЦЕС СТВАРАЊА НДХ ПОМОЋУ-ЈАЈЦА“)
- 3) МОНОГРАФИЈУ „9. МАРТ“ ДОБИО ЈЕ РАДЕВИЋ КОМНЕН, Жарка Зрењанина 46, 81000 ПОДГОРИЦА („БРАЋО ХРВАТИ, ХРВАТСКА МОРА ДА СЕ УПОЛА СКРАТИ“) ЧЕСТИТАМО ДОБИТНИЦИМА!

НАПОМЕНА

Поводом награда из прошлог броја „Српске речи“ јављају нам се многи учесници у наградној игри тврдећи да је награђени одговор њихов, а не онога ко је добио награду. Обавештавамо читаоце да је стигло **МНОГО ИСТОВЕТНИХ** одговора, па смо били принуђени да из мноштва истих жребом извучемо једног. Стицајем околности, то се десило и са првом и са другом и са трећом наградом. Због тога, будите мало оригиналнији!